

Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΙΑ΄ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΣΥΝΟΔΟΣ Δ΄

Συνεδρίαση 9^{ης} Δεκεμβρίου 2019

Ωρα έναρξης: 4.03 μ.μ.

Αρ. 9

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

(ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΥΛΛΟΥΡΗΣ)

Καλό απόγευμα.

Κηρύσσω την έναρξη των εργασιών της σημερινής συνεδρίας της Βουλής.

Παρακαλώ τους έντιμους βουλευτές να πάρουν τις θέσεις τους και να δηλώσουν την παρουσία τους.

Παρακαλώ τους έντιμους γραμματείς να διαπιστώσουν αν υπάρχει απαρτία.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:

(ANNITA ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ)

Υπάρχει απαρτία, έντιμε κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

(Αστειευόμενος)

Σήμερα κάμαμε ένα σχέδιο να βλέπουμε μόνο εμείς, να μην βλέπετε εσείς, να δούμε αν μας εμπιστεύεστε!

Καταρχήν, να ευχηθώ στις Άνες, στις Αννίτες, στις Αννούλες χρόνια πολλά!

ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ:

Και στους Άνηδες!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Και στους Άνηδες!

(Θόρυβος στην αίθουσα)

Παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι!

Ξεκινούμε το τριήμερο με κέφια και είναι θετικό τούτο.

Πριν από την έναρξη της τριήμερης συζήτησης του κρατικού προϋπολογισμού του έτους 2020 κρίνω επιβεβλημένο να αναφερθώ σε δύο σημαντικά για τη Βουλή γεγονότα τα οποία κατέστη δυνατό να υλοποιηθούν ύστερα από συντονισμένες προσπάθειες Βουλής και εκτελεστικής εξουσίας.

Το πρώτο ζήτημα αφορά στην οικονομική αυτονομία της Βουλής, η οποία υλοποιήθηκε με σχετική συνταγματική τροποποίηση και είναι πλέον πραγματικότητα. Ο προϋπολογισμός της Βουλής έχει συνταχθεί στη βάση των ανώτατων ορίων δαπανών που έχουν ορισθεί από την εκτελεστική εξουσία και έχει ήδη εγκριθεί με απόφαση του σώματος στις 22 Νοεμβρίου 2019 και έχει ενσωματωθεί αυτούσιος στον υπό ψήφιση κρατικό προϋπολογισμό.

Όπως γίνεται αντιληπτό, πρόκειται για μια ιστορική και επιβεβλημένη για τη Βουλή των Αντιπροσώπων εξέλιξη, που χωρίς καθ' οιονδήποτε τρόπο να σημαίνει κατάχρηση ή αυθαιρεσία στη λήψη αποφάσεων, αντιθέτως εξισώνει την κυπριακή Βουλή με ό,τι ισχύει σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, καθότι μεταξύ άλλων επέμβαση της μίας εξουσίας στα εσωτερικά θέματα της άλλης δε συμβαδίζει με την αρχή της αυστηρής διάκρισης των εξουσιών που διέπει το σύνταγμά μας. Φυσικά, υπάρχουν πάρα πολλά που πρέπει να γίνουν σ' αυτό το κεφάλαιο, αλλά ξεκινούμε.

Η δεύτερη εξέλιξη αφορά στην κατάθεση πριν από τη λήξη του τρέχοντος οικονομικού έτους στη Βουλή όλων των προϋπολογισμών νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου για το 2020. Όπως γνωρίζετε, διαχρονικά παρατηρείτο το φαινόμενο της καθυστερημένης υποβολής των εν λόγω προϋπολογισμών στη Βουλή, με αποτέλεσμα τη λειτουργία τους βάσει δωδεκατημορίων και πολλές φορές έκνομα, δηλαδή μετά την εξάντληση των δύο επιτρεπόμενων διαδοχικών δωδεκατημορίων. Φέτος, για πρώτη φορά όλοι οι προϋπολογισμοί κατατέθηκαν στη Βουλή πριν από τη συζήτηση των προϋπολογισμών και ελπίζω του χρόνου να κατατεθούν εγκαίρως.

Η μη έγκριση πολύ μικρού αριθμού προϋπολογισμών που εκκρεμούν και οι οποίοι με το νέο έτος θα λειτουργήσουν βάσει δωδεκατημορίων για έναν μόνο μήνα, τον Ιανουάριο, οφείλεται σε δική τους αποκλειστική υπαιτιότητα, η οποία επ' ουδενί βαρύνει τη Βουλή, και του χρόνου δε θα γίνει ανεκτή. Θα εφαρμοστεί απόλυτα ο νόμος. Έχουμε πετύχει πέραν του 90-95%, μένει και αυτό το ελάχιστο να έρθουν λίγο πιο πριν, για να μην υπάρχει η δικαιολογία ότι τους αφήνουμε για τον άλλο μήνα, γιατί δεν είχαμε χρόνο να τους εξηγήσουμε, η «πολύ σωστή» δικαιολογία.

Παρ' όλο που κατατέθηκαν πριν από την τελευταία ολομέλεια της Βουλής, δεν υπήρχε αρκετός χρόνος για μελέτη. Αυτή η εξέλιξη που έχει επιτευχθεί δίδει την ευχέρεια στους βουλευτές να επεκταθούν για πρώτη φορά στα χρονικά της Βουλής στις συζητήσεις τους και στα θέματα των ημικρατικών οργανισμών, κάτι το οποίο για πρώτη φορά, επαναλαμβάνω, συμβαίνει και είναι καλό να το αξιοποιήσετε. Μπορείτε δηλαδή στις επόμενες μέρες και σήμερα, το τριήμερο, να αναφερθείτε και στους ημικρατικούς οργανισμούς.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Αρχίζουμε σήμερα τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού για το 2020. Όπως συμφωνήθηκε, σήμερα θα μιλήσουν οι αρχηγοί ή εκπρόσωποι των κομμάτων, ξεκινώντας από το μικρότερο κόμμα. Παρακαλώ επίσης όλους τους ομιλητές να περιοριστούν αυστηρά στον χρόνο που τους έχει δοθεί, όπως άλλωστε είναι η ομόφωνη απόφαση όλων των εν τη Βουλή κομμάτων.

Καλώ τώρα τον αναπληρωτή πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού κ. Μαρίνο Μουσιούττα να καταθέσει σε συντομία -όχι πάνω από δέκα λεπτά- τα κύρια συμπεράσματα που αναδεικνύονται μέσα από τις εκθέσεις της επιτροπής για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2020, που έχει ήδη κυκλοφορήσει.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΜΟΥΣΙΟΥΤΤΑΣ:

Έν' ο πρόεδρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ενόμισα ότι εκάμετε συνεννόηση, για να γράφεται έτσι. Νομίζω διαβάζω αυτό που βλέπω.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΤΣΗΣ:

Εν έχω ιδέα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Εντάξει, κάποια παρεξήγηση έγινε με τη γραμματεία.

Ο πρόεδρος φυσικά.

Εξεπλάγην τζαι εγώ, γιατί αυτή η αποκέντρωση, αλλά, επειδή είμαι υπέρ της αποκέντρωσης, μπορεί να θεώρησα... Κάποιο παρασκήνιο έγινε. Ελπίζω να μην είναι ενδοκομματικό, κύριε Βότση, και να είναι από άλλα κόμματα... ή λάθος της γραμματείας απλώς.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΤΣΗΣ:

Ειδικά με τον Μαρίνο δε θα μπορούσε να ήταν ενδοκομματικό!

(Η έκθεση αποσπάσματα της οποίας ανέγνωσε ο πρόεδρος της επιτροπής.)

Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού για το νομοσχέδιο «Ο περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμος του 2019»

Μέλη της επιτροπής:

Άγγελος Βότσης, πρόεδρος

Αντρέας Καυκαλιάς

Μαρίνος Μουσιούττας

Μαρίνος Σιζόπουλος

Αβέρωφ Νεοφύτου

Γιώργος Λιλλήκας

Μάριος Μαυρίδης

Μιχάλης Γιωργάλλας

Ονούφριος Κουλλά

Γιώργος Περδίκης

ΜΕΡΟΣ Α**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1****1. Εισαγωγή**

Ο κρατικός προϋπολογισμός για το οικονομικό έτος 2020, κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων σύμφωνα με το άρθρο 81 του Συντάγματος και ακολούθως παραπέμφθηκε ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού για μελέτη και υποβολή σχετικής έκθεσης προς το σώμα. Μαζί με τον κρατικό προϋπολογισμό για το έτος 2020 κατατέθηκε επίσης το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) για τα έτη 2020-2022.

Η κατάθεση του υπό συζήτηση προϋπολογισμού έγινε στις 11 Οκτωβρίου 2019, εντός του προβλεπόμενου συνταγματικού πλαισίου, δηλαδή τρεις μήνες πριν από την έναρξη του επόμενου οικονομικού έτους.

Η εξέταση του υπό αναφορά προϋπολογισμού, άρχισε στις 29 Οκτωβρίου 2019 με την παρουσίαση της οικονομικής πολιτικής και δημοσιονομικής κατάστασης από τον Υπουργό Οικονομικών κ. Χάρη Γεωργιάδη και έληξε στις 2 Δεκεμβρίου 2019, με την ολοκλήρωση της παρουσίασης των επιμέρους προϋπολογισμών, καθώς και των στόχων και της πολιτικής όλων των υπουργείων και ανεξάρτητων υπηρεσιών. Πραγματοποιήθηκαν συνολικά 12 συνεδρίες της επιτροπής¹ για τη συζήτηση των επιμέρους προϋπολογισμών των υπουργείων και ανεξάρτητων υπηρεσιών, για σκοπούς εξέτασης και έγκρισης τροποποιήσεων στον κρατικό προϋπολογισμό του 2020, οι οποίες κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών μετά την επίσημη κατάθεση του προϋπολογισμού, καθώς και για σκοπούς έγκρισης του προσχεδίου της έκθεσης της επιτροπής, και για την εξέταση τροπολογιών που κατατέθηκαν από κοινοβουλευτικά κόμματα και άλλες κοινοβουλευτικές πλευρές.

Περαιτέρω, στο πλαίσιο της συζήτησης του κρατικού προϋπολογισμού, προσήλθε ενώπιον της επιτροπής ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου στις 28 Νοεμβρίου 2019 και κατέθεσε τις θέσεις και εκτιμήσεις της εποπτικής αρχής αναφορικά με τη δημοσιονομική κατάσταση και την ευρύτερη οικονομική πολιτική της κυβέρνησης.

Τέλος, ο Υπουργός Οικονομικών στις 6 Δεκεμβρίου 2019 ανέλυσε ενώπιον της ολομέλειας του σώματος τη γενική οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, τη δημοσιονομική κατάσταση, καθώς και τις προτεραιότητες και τους στόχους της κυβέρνησης για το έτος 2020, όπως προκύπτουν από τον υπό συζήτηση προϋπολογισμό.

Στο πλαίσιο των ειδικότερων διαδικασιών που ακολουθούνται κάθε χρόνο για τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού, βάσει πάγιας πρακτικής, τηρήθηκαν/κατατέθηκαν ενώπιον της επιτροπής τα ακόλουθα:

- Πλήρη στενογραφημένα πρακτικά για όλες τις συζητήσεις, τα οποία αποστενογραφήθηκαν και βρίσκονται στη διάθεση όλων των βουλευτών.
- Ειδικό παρουσιολόγιο σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής.
- Γραπτά σημειώματα/ομιλίες των υπουργών και των προϊσταμένων των συνταγματικών εξουσιών και υπηρεσιών, καθώς και των ανεξάρτητων υπηρεσιών.
- Ειδική διαδικασία υποβολής ερωτήσεων, με βάση την οποία οι βουλευτές έχουν το δικαίωμα υποβολής γραπτών ερωτήσεων επί κονδυλίων του προϋπολογισμού, οι οποίες διαβιβάζονται αρμοδίως στα αντίστοιχα υπουργεία/υφυπουργεία/υπηρεσίες για κατάθεση γραπτών απαντήσεων.

Μαζί με τον προϋπολογισμό του 2020, κατατέθηκαν επίσης:

- Το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2020-2022, όπως εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο μαζί με τον κρατικό προϋπολογισμό για το έτος 2020.
- Στρατηγικά σχέδια της Δικαστικής Υπηρεσίας, της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, των υπουργείων (με εξαίρεση το Υπουργείο Άμυνας), του Υφυπουργείου Ναυτιλίας, της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης, του Γενικού Λογιστηρίου και του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

¹ Το τελικό πρόγραμμα των συνεδριών για τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού του 2020 περιλαμβάνεται στο Μέρος Γ της παρούσας έκθεσης.

- Έκθεση συμμόρφωσης με τις παρατηρήσεις και συστάσεις του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας για το έτος 2017²,
- Έκθεση Δημοσιονομικών Κινδύνων³ στην οποία αναγνωρίζονται και αναλύονται οι πιθανοί δημοσιονομικοί κίνδυνοι και περιλαμβάνονται μέτρα μετριασμού των εν λόγω κινδύνων.

Σημειώνεται ότι, για πρώτη φορά μετά την Ενδεκάτη Τροποποίηση του Συντάγματος, με την οποία θεσπίστηκε η οικονομική αυτονομία της Βουλής των Αντιπροσώπων, ο προϋπολογισμός αυτής για το έτος 2020 εγκρίθηκε με απόφαση της ολομέλειας του σώματος στις 22 Νοεμβρίου 2019 και ακολούθως καταχωρίστηκε αυτούσιος στον υπό εξέταση κρατικό προϋπολογισμό.

2. Στοιχεία/Πληροφορίες

Η παρούσα έκθεση βασίζεται στα στοιχεία που κατέθεσε ο Υπουργός Οικονομικών μαζί με τον κρατικό προϋπολογισμό για το 2020 και το ΜΔΠ για τα έτη 2020-2022, καθώς και στα στοιχεία που ο ίδιος κατέθεσε ενώπιον της επιτροπής κατά την έναρξη της συζήτησης⁴ του θέματος και **συνοψίζεται στα ακόλουθα:**

Μέρος Α - Ανάλυση του Υπουργού Οικονομικών αναφορικά με την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, το οικονομικό πλαίσιο επί του οποίου βασίζεται ο κρατικός προϋπολογισμός του 2020, οι θέσεις του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου και ανάλυση του κρατικού προϋπολογισμού για το 2020.

Μέρος Β - Παρατηρήσεις των κοινοβουλευτικών ομάδων και άλλων κοινοβουλευτικών πλευρών για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2020.

Μέρος Γ - Πρόγραμμα συνεδριών της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού για τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού του 2020.

Μέρος Δ - Κατάσταση προϋπολογιζόμενων εσόδων και δαπανών για το 2020 και Πίνακες οι οποίοι κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών και αποτυπώνουν την κρατούσα δημοσιονομική κατάσταση.

Μέρος Ε - Πίνακας συγκεφαλαίωσης οφειλών και δαπανών κατά Κεφάλαιο (Υπουργεία, Συνταγματικές Εξουσίες, Συνταγματικές Υπηρεσίες, Ανεξάρτητες Υπηρεσίες).

Μέρος ΣΤ - Συναφή ζητήματα που αφορούν την πορεία αναπτυξιακών δαπανών και τους συμπληρωματικούς προϋπολογισμούς του κρατικού προϋπολογισμού για το έτος 2019.

Μέρος Ζ - Στοιχεία από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού σε σχέση με την απασχόληση και την ανεργία.

Μέρος Η - Τροποποιήσεις στον κρατικό προϋπολογισμό του 2020, οι οποίες κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών μετά τη λήξη της κυρίως συζήτησης από την επιτροπή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

1. Υπουργός Οικονομικών

α. Οικονομικό πλαίσιο

Ο Υπουργός Οικονομικών αναλύοντας ενώπιον της επιτροπής στις 29 Οκτωβρίου 2019, το γενικότερο οικονομικό πλαίσιο επί του οποίου βασίζεται ο κρατικός προϋπολογισμός του 2020, κατέθεσε, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Η κυπριακή οικονομία παρουσιάζει για πέμπτη συνεχόμενη χρονιά θετικό ρυθμό ανάπτυξης, καθώς και σημαντικά δημοσιονομικά πλεονάσματα, τα οποία έχουν οδηγήσει στην αναβάθμιση της κυπριακής οικονομίας σε επενδυτική βαθμίδα και παράλληλα έχουν διασφαλίσει τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους. Με βάση τα δεδομένα αυτά είναι δυνατή η προώθηση ενός φιλόδοξου μεταρρυθμιστικού προγράμματος.
- Η συνολική αύξηση στο ΑΕΠ της Κύπρου για την περίοδο 2015-2019 υπολογίζεται στο 21,8%, που αντιστοιχεί σε 4,36% μέσο όρο ανάπτυξης κατ' έτος, ο οποίος αποτελεί ένα από τους πιο ισχυρούς ρυθμούς ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε ορίζοντα πενταετίας.
- Ο ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας αναμένεται να παρουσιάσει μικρή, αλλά

² Η έκθεση συμμόρφωσης κατατίθεται δυνάμει του άρθρου 4Α του περί Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στο Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμου.

³ Η έκθεση δημοσιονομικών κινδύνων κατατίθεται δυνάμει του άρθρου 58 του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου.

⁴ Επιστολή Υπουργού Οικονομικών προς τον Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων ημερομηνίας 14 Οκτωβρίου 2019. Παρουσίαση στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού, Υπουργός Οικονομικών, 29 Οκτωβρίου 2019.

αναμενόμενη τάση επιβράδυνσης, η οποία οφείλεται στην εξομάλυνση των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης συγκεκριμένων τομέων της κυπριακής οικονομίας που καταγράφηκε κατά τα προηγούμενα έτη, καθώς και στην αβεβαιότητα που επικρατεί στο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον.

- Παρά την επιβράδυνση της οικονομίας, για το έτος 2020 η οικονομική ανάπτυξη θα παραμείνει ισχυρή, με τη συμβολή όλων των οικονομικών τομέων εκτός του τραπεζικού τομέα και παράλληλα θα επιτευχθούν συνθήκες πλήρους απασχόλησης.
- Οι κοινωνικοί δείκτες έχουν βελτιωθεί και επανέλθει στα επίπεδα που αυτοί κυμαίνονταν πριν από την οικονομική κρίση, ενώ οι επιδόσεις τους αναμένεται να προσεγγίσουν ή και να υπερβούν τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους.
- Οι δυνητικοί παράγοντες επηρεασμού της αναπτυξιακής πορείας της κυπριακής οικονομίας είναι κυρίως εξωγενείς και μεταξύ αυτών καταγράφονται, η επιβράδυνση ή και υφεσιακή πορεία ευρωπαϊκών και διεθνών οικονομιών, η αβεβαιότητα ως προς την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ένταση του προστατευτισμού και του ανταγωνισμού, η πολιτική επιβολής κυρώσεων στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορίου, καθώς και η οικονομική και γεωπολιτική αστάθεια που επικρατεί σε χώρες της Μέσης Ανατολής και της ευρύτερης περιοχής.
- Σε αντίθεση, οι δημοσιονομικοί δυνητικοί κίνδυνοι είναι ενδογενείς και αφορούν, μεταξύ άλλων, στις ενδεχόμενες υποχρεώσεις της Δημοκρατίας που δυνατόν να προκύψουν από δικαστικές αποφάσεις σε σχέση με αγωγές που εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίων και στη δημοσιονομική πτυχή της εφαρμογής του Γενικού Σχεδίου Υγείας (ΓεΣΥ).

Εστιάζοντας στα **δημόσια οικονομικά και στον κρατικό προϋπολογισμό για το 2020**, ο Υπουργός Οικονομικών δήλωσε τα ακόλουθα:

- Η κυβέρνηση συνεχίζει να εφαρμόζει την αρχή του ισοσκελισμένου προϋπολογισμού, η οποία αποτελεί μέσο ανάκτησης και διαχείρισης της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επιχειρήσεων.
- Το δημοσιονομικό πλεόνασμα για το έτος 2019 προβλέπεται να ξεπεράσει το 3,6% του ΑΕΠ, με αποτέλεσμα η Κύπρος να καταγράφει την καλύτερη δημοσιονομική επίδοση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για το 2020 αναμένεται να περιοριστεί, χωρίς ωστόσο να υποβαθμίζεται η σημαντικότητά του, στο 2,7% του ΑΕΠ.
- Η επίτευξη δημοσιονομικών πλεονασμάτων μέσω της υλοποίησης του προϋπολογισμού επιτρέπει τη σταδιακή προώθηση στοχευμένων μέτρων φορολογικών ελαφρύνσεων.
- Το μεγάλο δημοσιονομικό πλεόνασμα που δημιουργήθηκε τα τελευταία έτη, αποτελεί σημαντικό περιθώριο ασφαλείας, το οποίο επιτρέπει τη διαχείριση του δημόσιου χρέους, καθώς και τη διατήρηση των δημόσιων οικονομικών και της ανάπτυξης, σε περίπτωση που εμφάνισης οποιωνδήποτε από τους προαναφερόμενους δυνητικούς κινδύνους.
- Το δημόσιο χρέος της Κύπρου κρίνεται βιώσιμο κάτω από όλα τα σενάρια άσκησης ευαισθησίας χρέους⁵, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνεται και από τους οίκους αξιολόγησης. Στη βάση των δημοσιονομικών και αναπτυξιακών επιδόσεων της κυπριακής οικονομίας, για τα έτη 2019 και 2020 αναμένεται περιορισμός του στο 96% και 91% του ΑΕΠ, αντίστοιχα.
- Στην αποκλιμάκωση του δημόσιου χρέους συμβάλλουν τόσο η πρόωρη αποπληρωμή, εντός του 2019, του δανείου που είχε εξασφαλιστεί από τη Ρωσική Δημοκρατία όσο και η προγραμματιζόμενη εντός του 2020 πρόωρη εξόφληση του δανείου που παραχωρήθηκε από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Οι ενέργειες αυτές παρέχουν στο κράτος τη δυνατότητα αναχρηματοδότησης του δημόσιου χρέους με μακροχρόνια ομόλογα καλύτερων αποδόσεων, περιορίζοντας το κόστος εξυπηρέτησής του στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων ετών και βελτιώνοντας τη βιωσιμότητά του.

Ο ίδιος αξιωματούχος, αναφερόμενος σε επιμέρους ζητήματα δήλωσε μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

- Η **κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών** βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Οι μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις που παραμένουν στους ισολογισμούς των τραπεζών έχουν περιοριστεί στα €10 δις, ωστόσο η μεταφορά των εν λόγω χορηγήσεων εκτός των ισολογισμών των τραπεζών κρίνεται κομβικής σημασίας.
- Οι κυριότερες **διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις** που προωθούνται στο πλαίσιο του προϋπολογισμού για το 2020, αφορούν μεταξύ άλλων, στη μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας, της τοπικής

⁵ Ανάλυση ευαισθησίας χρέους για την περίοδο 2019-2022 του Υπουργείου Οικονομικών.

αυτοδιοίκησης και των δικαστηρίων, στη νέα εποπτική αρχή για τις ασφαλίσσεις, τα συνταξιοδοτικά ταμεία και τα ταμεία προνοίας, στην εφαρμογή της δεύτερης φάσης του ΓεΣΥ, στην ίδρυση του Υφυπουργείου Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, στη σύσταση και λειτουργία επενδυτικού ταμείου για παροχή χρηματοδότησης κεφαλαίου κυρίως σε καινοτόμες επιχειρήσεις, στην ανάπτυξη εφαρμογών της τεχνολογίας Blockchain στο δημόσιο τομέα και στη θεσμοθέτηση της λειτουργίας των μικρών διαχειριστών οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων.

- Στο πλαίσιο της **φορολογικής πολιτικής** έχει προωθηθεί κατά την τριετία 2017-2019 σειρά στοχευμένων μέτρων φορολογικών ελαφρύνσεων, ενώ στη βάση των δημοσιονομικών περιθωρίων προγραμματίζεται για το 2020 η προώθηση νέων φορολογικών κινήτρων και μέτρων που αφορούν, μεταξύ άλλων, στην αύξηση της φορολογικής έκπτωσης για συνεισφορές προσώπων σε συνταξιοδοτικά και ασφαλιστικά ταμεία, στη μεταρρύθμιση των τελών χαρτοσήμων, καθώς και στην ενίσχυση της φοροεισπρακτικής ικανότητας του κράτους και στην πάταξη της φοροδιαφυγής.

β. Στρατηγικές επιδιώξεις της κυβέρνησης

Η διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας, η βιώσιμη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, η εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η διατήρηση ευνοϊκού περιβάλλοντος για την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας παραμένουν ως οι βασικότεροι στόχοι της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης.

Ως εκ τούτου, ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2020 όπως και το ΜΔΠ 2020-2022 αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων του κράτους για τη διαφύλαξη της δημοσιονομικής σταθερότητας, στην ορθολογική διαχείριση του δημόσιου χρέους, στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην επίτευξη συνθηκών κοινωνικής συνοχής και στην υλοποίηση πρόσθετων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

γ. Οικονομικοί και Κοινωνικοί Δείκτες

Με βάση τα στοιχεία⁶ που κατατέθηκαν από τον Υπουργό Οικονομικών, οι κυριότεροι οικονομικοί και κοινωνικοί δείκτες για την περίοδο 2018-2022 παρουσιάζουν την ακόλουθη εικόνα:

	2018	2019	2020	2021	2022
ΑΕΠ ⁷ (τρέχουσες τιμές) (€εκατομ.)	€20.730,9	€21.503,4	€22.398,8	€23.365,4	€24.362,7
Ρυθμός Ανάπτυξης (% ΑΕΠ)	4,1%	3,2%	2,9%	2,7%	2,7%
Πρωτογενές Ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	5,4% ⁸	6,1%	5,1%	4,8%	4,5%
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	3%	3,8%	2,7%	2,5%	2,3%
Δημόσιο Χρέος (% ΑΕΠ)	100,6%	95,6%	91,1%	85,9%	81,1%
Ανεργία (% Εργατικ. Δυναμικού)	8,4%	7%	6%	5,5%	5%
Πληθωρισμός	0,8%	0,5%	1,2%	1,5%	1,5%

⁶ Πηγή πληροφόρησης για τον ρυθμό ανάπτυξης, το πρωτογενές και δημοσιονομικό ισοζύγιο, το δημόσιο χρέος και την ανεργία (έτη 2018-2019) και για τους κοινωνικούς δείκτες (έτη 2014-2018): Πρόσφατα αναθεωρημένα στοιχεία Στατιστικής Υπηρεσίας και Eurostat, όπως κατατέθηκαν από τον Υπουργό Οικονομικών στις 29 Οκτωβρίου 2019. Πηγή πληροφόρησης για υπόλοιπα στοιχεία: Κρατικός Προϋπολογισμός 2020, συγκριτικοί πίνακες πληροφόρησης και Οικονομικές εξελίξεις 2019 και Προοπτικές 2020-2022.

⁷ ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές, 2018 προκαταρκτικά στοιχεία, 2019 εκτίμηση, 2020 προβλέψεις και 2021-2022 στόχοι.

⁸ Εξαιρουμένης της μη επαναλαμβανόμενης δημοσιονομικής επιβάρυνσης αναφορικά με τη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα.

	2014	2015	2016	2017	2018
Ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού	27,4	28,9	27,7	25,2	23,9
Δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini) ⁹	34,8	33,6	32,1	30,8	29,1
Δείκτης κατανομής εισοδήματος S80/S20 ¹⁰	5,4	5,2	4,9	4,6	4,3

2. Διοικητής Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

Ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (ΚΤΚ) καταθέτοντας τις θέσεις της εποπτικής αρχής σε σχέση με την πορεία της κυπριακής οικονομίας δήλωσε, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Η κυπριακή οικονομία συνεχίζει να καταγράφει ισχυρούς ρυθμούς ανάπτυξης, οι οποίοι ωστόσο επιβραδύνονται.
- Παρά την επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας, ο οποίος αντανάκλα την επιβραδυνόμενη πορεία της εγχώριας ζήτησης, αυτός αναμένεται να ξεπεράσει τον μέσο όρο του ρυθμού ανάπτυξης στην ευρωζώνη.
- Αν και ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ υπερβαίνει τον δυνητικό λόγω του ότι η ανάπτυξη οφείλεται σε συγκεκριμένους τομείς και παράγοντες, τα συνηθισμένα σημάδια της έντονης οικονομικής δραστηριότητας δεν αντικατοπτρίζονται σε όλους τους δείκτες της εγχώριας οικονομίας.
- Ανεξαρτήτως της θετικής πορείας της οικονομικής δραστηριότητας και της συνέχισης της εύρωστης οικονομικής μεγέθυνσης, εξακολουθούν να υφίστανται συγκεκριμένοι “καθοδικοί” κίνδυνοι οι οποίοι μπορούν να επιβραδύνουν την ανάπτυξη σε μεγαλύτερο από τον προβλεπόμενο βαθμό¹¹.
- Οι μακροοικονομικές προβλέψεις που έχουν περιληφθεί στον κρατικό προϋπολογισμό για το 2020 συνάδουν γενικότερα με τις προβλέψεις της ΚΤΚ και ως εκ τούτου αξιολογούνται ως ρεαλιστικές.
- Με βάση τις εκτιμήσεις των τεχνοκρατών της ΚΤΚ, ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2020 εκτιμάται ότι κινείται στο πλαίσιο της βιώσιμης και συντελούς διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών με παράλληλη ενίσχυση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας, στο πλαίσιο των σχετικών κανόνων που απορρέουν από τη συμμετοχή της Κύπρου στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Σημειώνεται ότι, το προσχέδιο του κρατικού προϋπολογισμού για το 2020 εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία εκτιμά ότι ο προϋπολογισμός συμμορφώνεται με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.
- Οι θετικές επιδόσεις που καταγράφονται στα έσοδα και στα δημόσια οικονομικά δεν πρέπει να οδηγήσουν σε αλόγιστες μόνιμες αυξήσεις δαπανών, καθότι ενδεχόμενη υλοποίηση των “καθοδικών” δυνητικών ενδογενών και εξωγενών κινδύνων, πιθανόν να επηρεάσουν την προβλεπόμενη πορεία του δημόσιου χρέους και την ικανότητα του κράτους να στηρίξει την οικονομία.
- Ο εκσυγχρονισμός του κράτους μέσω της υλοποίησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων αποτελεί σημαντική παράμετρο για την επίτευξη του στόχου της ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης των δημοσίων οικονομικών.

Σε σχέση με τον τραπεζικό τομέα, ο ίδιος αξιωματούχος δήλωσε, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Οι τράπεζες συνεχίζουν τις προσπάθειες εξυγίανσης των ισολογισμών τους από τις ΜΕΧ και παράλληλα συνεχίζουν να τροφοδοτούν την πραγματική οικονομία με νέο δανεισμό. Η ΚΤΚ

⁹ Συντελεστής Gini - δείκτης ανισότητας ή συγκέντρωσης του εισοδήματος. Στην περίπτωση πλήρους ισότητας κατανομής των εισοδημάτων, ο συντελεστής Gini είναι 0, ενώ σε περίπτωση συγκέντρωσης των εισοδημάτων σε ένα άτομο, ο συντελεστής Gini ανέρχεται στο 100.

¹⁰ Δείκτης κατανομής εισοδήματος (S80/S20) - σύγκριση του μεριδίου του εισοδήματος του 'πλουσιότερου' 20% του πληθυσμού με το 20% του 'φτωχότερου' πληθυσμού.

¹¹ Εξωτερικές γεωπολιτικές εξελίξεις (Brexit, εμπορικοί πόλεμοι κλπ), υψηλό εγχώριο δημόσιο και ιδιωτικό χρέος, κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα, ιστορικά χαμηλά επιτόκια σε συνάρτηση με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας,

αναμένει από τα πιστωτικά ιδρύματα την εντατικοποίηση των προσπάθειών για πλήρη εξυγίανση των ισολογισμών τους, εκμεταλλευόμενα την συνεχιζόμενη οικονομική ανάπτυξη και την άνοδο της αγοράς ακινήτων.

- Παρόλο που η διαχείριση των ΜΕΧ από τις τράπεζες μέσω της πώλησης δανείων, συμβάλλει στη διόρθωση των ισολογισμών των τραπεζών, αυτά παραμένουν μέρος του ιδιωτικού χρέους του μη χρηματοοικονομικού τομέα και συνεπώς εξακολουθούν να αποτελούν βάρος για την πραγματική οικονομία. Ως εκ τούτου, η οργανική μείωση των ΜΕΧ παραμένει σημαντική πρόκληση για την οικονομία, τα νοικοκυριά, τις κυπριακές αρχές και εν γένει τον τραπεζικό τομέα.
- Οι τράπεζες οφείλουν να εφαρμόζουν με δίκαιο και ορθό τρόπο την Οδηγία για τη Διαχείριση των Καθυστερήσεων και τον Κώδικα Συμπεριφοράς που περιλαμβάνεται σε αυτή. Σε περίπτωση που αποδεικνύεται ότι τράπεζες δεν κινούνται εντός των απαιτούμενων πλαισίων πρέπει να υπόκεινται τις συνέπειες των ενεργειών τους.

3. Τροποποιήσεις του κρατικού προϋπολογισμού για το 2020

Ο Υπουργός Οικονομικών κατέθεσε στη Βουλή συνολικά 34 τροποποιήσεις του κρατικού προϋπολογισμού του 2020 για σκοπούς ενσωμάτωσής τους στον κυρίως προϋπολογισμό και υποβολής τους προς έγκριση από την ολομέλεια του σώματος.¹²

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

1. Προϋπολογισμός 2020 και Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2020-2022

Σύμφωνα με τα κατατεθέντα στοιχεία, ο κρατικός προϋπολογισμός για το έτος 2020, είναι προσαρμοσμένος στις τρέχουσες εξελίξεις, αντικατοπτρίζει τους στρατηγικούς στόχους της κυβέρνησης και βασίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής 2020-2022¹³.

Σε σχέση με τη **γενική κυβέρνηση**, οι προϋπολογιζόμενες δαπάνες και τα προϋπολογιζόμενα έσοδα για το 2020 συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Έσοδα ύψους €9.999,7 εκατομ., αυξημένα κατά 10% σε σχέση με το 2019.
- Δαπάνες ύψους €9.402,8 εκατομ., αυξημένες κατά 13,8% σε σχέση με το 2019¹⁴.

Από το σύνολο αυτών, €6,968 εκατομ. αφορούν στις πρωτογενείς δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης, οι οποίες αποτυπώνονται στον υπό εξέταση κρατικό προϋπολογισμό.

Σε σχέση με το **ΜΔΠ 2020-2022**, προβλέπονται για τη γενική κυβέρνηση έσοδα ύψους €10.449,3 εκατομ. και €10.823,2 εκατομ και δαπάνες ύψους €9.853,9 εκατομ. και €10.261,5 εκατομ., για τα έτη 2021 και 2022, αντίστοιχα.

Σε σχέση με την **κεντρική κυβέρνηση**, ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2020 προβλέπει έσοδα (εξαιρουμένων χρηματοοικονομικών ροών) ύψους €6.966 εκατομ., αυξημένα κατά 3,1% σε σύγκριση με τα αναθεωρημένα έσοδα για το 2019 και συνολικές δαπάνες (εξαιρουμένων αποπληρωμών δανείων) ύψους €7.488 εκατομ., αυξημένες κατά 8,7% σε σχέση με το 2019.

2. Ανάλυση δαπανών κρατικού προϋπολογισμού για έτος 2020

- α. Ο κρατικός προϋπολογισμός για το έτος 2020**, όπως αρχικά κατατέθηκε στη Βουλή, προβλέπει δαπάνες (**τακτικές και αναπτυξιακές**) για τις οποίες ζητείται έγκριση πληρωμής¹⁵ **ύψους €6.116.654.726¹⁶**, εξαιρουμένων των τροποποιήσεων που κατατέθηκαν στο μεταξύ από το Υπουργείο

¹² Επεξηγήσεις αναφορικά με το περιεχόμενο των τροποποιήσεων, περιλαμβάνονται στο Μέρος Η της παρούσας έκθεσης.

¹³ Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2020-2022, όπως εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 15 Μαΐου 2019.

¹⁴ Η αύξηση οφείλεται στην εφαρμογή της δεύτερης φάσης του ΓεΣΥ, στην αύξηση της συνεισφοράς του κράτους ως εργοδότης στο ΓεΣΥ, καθώς και στις αυξημένες απολαβές προσωπικού που προκύπτουν από την περαιτέρω μείωση των ποσοστών αποκοπής μισθών και συντάξεων.

¹⁵ Εξαιρουμένων των δαπανών που βαρύνουν το Πάγιο Ταμείο οι οποίες δεν χρήζουν νομοθετικής έγκρισης.

¹⁶ **Οι συνολικές δαπάνες** που προβλέπονται στον προϋπολογισμό του 2020 ανέρχονται σε **€9.210.181.154** και περιλαμβάνουν τις δαπάνες του Πάγιου Ταμείου (**€3.093.526.428**), Τα συνολικά **έσοδα προϋπολογίζονται σε €8.355.359.263** (περιλαμβανομένων και των χρηματοοικονομικών ροών) έναντι **€8.792.090.522** (αρχικά προϋπολογισθέντα για το 2019).

Οικονομικών) και παρουσιάζει **αύξηση** κατά 5% σε σύγκριση με τις αρχικά προϋπολογισθείσες και εγκριθείσες δαπάνες του προϋπολογισμού του 2019 (μη περιλαμβανομένων των δύο συμπληρωματικών προϋπολογισμών του 2019).

β. Οι κυριότερες κατηγορίες εσόδων¹⁷ για το 2020, συγκριτικά με το 2019 συνοψίζονται ως ακολούθως:

	Αναθεωρημένα 2019 €εκατομ.	Προϋπολογισθέντα 2020 €εκατομ.	% μεταβολή 2020/2019
Άμεσοι φόροι	2.504	2.457	-1,9%
Έμμεσοι φόροι	3.178	3.266	+2,8%
Μη φορολογικά έσοδα ¹⁸	1.069	1.244	+16,3%

γ. Οι κυριότερες κατηγορίες δαπανών¹² για το 2020 συγκριτικά με το 2019 συνοψίζονται στα ακόλουθα:

	Αναθεωρημένες 2019 €εκατομ.	Προϋπολογισθείσες 2020 €εκατομ.	% μεταβολή 2020/2019
Δαπάνες προσωπικού ¹⁹	2.765	2.878	+4,1%
Λειτουργικές Δαπάνες	841	798	-5,1%
Μεταβιβαστικές πληρωμές ²⁰	2.081	2.603	+25,1%
Κεφαλαιουχικές δαπάνες ²¹	619	689	+11,3%
Εξυπηρέτηση δημόσιου χρέους (τόκοι)	585	520	-11,3%

δ. Η κατάσταση μόνιμων θέσεων στη δημόσια υπηρεσία που προβλέπονται στον προϋπολογισμό για το 2020 σε σύγκριση με το 2019, σύμφωνα με τα στοιχεία που κατατέθηκαν στην επιτροπή μέχρι τον Οκτώβριο του 2019, έχουν ως ακολούθως:

Συνοπτική Κατάσταση	2019	2020
Αξιωματούχοι της Δημοκρατίας	152	152
Δημόσια Υπηρεσία	14.528	14.417
Δικαστική Υπηρεσία	363	363
Άμυνα	3.222	3.228

¹⁷ Περαιτέρω ανάλυση των κρατικών εσόδων και δαπανών παρουσιάζεται στο Μέρος Δ της παρούσας έκθεσης.

¹⁸ Αφορούν πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών, μεταβιβάσεις, χορηγίες, ενοίκια, δικαιώματα και άλλα έσοδα, εξαιρουμένων εισπράξεων από δάνεια.

¹⁹ Αφορούν αποδοχές προσωπικού, συντάξεις και φιλοδωρήματα.

²⁰ Αφορούν κυρίως κοινωνικές παροχές, χορηγίες προς ημικρατικούς οργανισμούς και αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, συνεισφορά προς τα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων και στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²¹ Αφορούν πάγια/επενδύσεις, έργα υπό κατασκευή και συγχρηματοδοτούμενα έργα.

Εσωτερική Ασφάλεια	5.630	5.680
Παιδεία	12.322	12.347
Σύνολο	36.217	36.187

3. Παρατηρήσεις και Σχόλια

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού λαμβάνοντας υπόψη τις θέσεις του Υπουργού Οικονομικών, όπως και του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, διαπιστώνει τα ακόλουθα:

(α) Σε σχέση με τη δημοσιονομική κατάσταση, την ευρύτερη οικονομική κατάσταση της Κύπρου, όπως και το πλαίσιο επί του οποίου έχει βασιστεί η κατάρτιση του κρατικού προϋπολογισμού του 2020, με βάση τα κατατεθέντα στοιχεία, συνάγονται τα ακόλουθα:

- Το ΑΕΠ συνεχίζει να παρουσιάζει ανοδική τάση, με μικρότερο ωστόσο ρυθμό αύξησης, γεγονός το οποίο υποδηλώνει την επιβράδυνση της κυπριακής οικονομίας.
- Ο ρυθμός ανάπτυξης για το 2019 διατηρείται θετικός, με πρόβλεψη στο 3,2% του ΑΕΠ, υπερβαίνοντας σημαντικά τον μέσο όρο ρυθμού ανάπτυξης της ευρωζώνης²².
- Το δημοσιονομικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης συνεχίζει να καταγράφει θετικό πρόσημο και για το έτος 2019, με θετική πρόβλεψη και για το 2020.
- Το δημόσιο χρέος παρόλο που κρίνεται βιώσιμο κάτω από όλα τα σενάρια ευαισθησίας, παραμένει ψηλό, άποψη με την οποία συμφώνησε ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος ωστόσο επισήμανε ότι δεν κρίνεται ασυνήθιστα ψηλό σε σχέση με τα επίπεδα δημόσιου χρέους στα κράτη μέλη της ευρωζώνης.
- Ο πληθωρισμός για το 2019 βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα, γεγονός το οποίο σχετίζεται με τη μείωση των διεθνών τιμών του πετρελαίου σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, με συνακόλουθη μείωση των τιμών των ενεργειακών προϊόντων στην εγχώρια αγορά, ενώ για την τριετία 2020-2022 προβλέπεται να αυξηθεί σημαντικά.
- Η ανεργία²³ αναμένεται να συνεχίσει την πτωτική της πορεία κατά το τρέχον έτος, καθώς και κατά την τριετία 2020-2022. Συγκριτικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση²⁴, η ανεργία στην Κύπρο βρίσκεται σε ψηλότερο επίπεδο, ωστόσο σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη. Σημαντική εξέλιξη αποτελεί, σύμφωνα με τον Υπουργό Οικονομικών, η πρόβλεψη για επαναφορά της οικονομίας σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης εντός του 2020, με προβλεπόμενη ανεργία στο 6%, σε σχέση με 6,2% στην Ευρωπαϊκή Ένωση και 7,4% στην Ευρωζώνη.
- Οι κοινωνικοί δείκτες καταγράφουν επίσης βελτίωση, καθώς με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, ο συντελεστής Gini και ο δείκτης κατανομής του εισοδήματος S80/S20 ακολουθούν πτωτική πορεία, συγκριτικά κατ' έτος, ενώ σύμφωνα με τον Υπουργό Οικονομικών τα επίπεδα του συντελεστή Gini και του δείκτη S80/S20 προσεγγίζουν τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(β) Σε σχέση με επιμέρους πρόνοιες του κρατικού προϋπολογισμού του 2020²⁵, με βάση τα κατατεθέντα στοιχεία διαπιστώνεται συγκριτικά με το 2019-

²² Με βάση τις φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ο ρυθμός ανάπτυξης της Ευρωζώνης αναμένεται να περιοριστεί στο 1,1%.

²³ Στοιχεία αναφορικά με την απασχόληση, τη μακροχρόνια ανεργία και την ανεργία στους νέους, με βάση την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (τρίτο τρίμηνο 2018 και 2019) περιλαμβάνονται στο Μέρος Ζ της παρούσας έκθεσης.

²⁴ Με βάση τα στοιχεία των φθινοπωρινών προβλέψεων Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Δελτίο Τύπου 7 Νοεμβρίου 2019, η ανεργία στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένεται να περιοριστεί στο 6,3%, ενώ στην Ευρωζώνη θα ανέλθει στο 7,6%.

²⁵ Πίνακες με συγκριτική ανάλυση των προβλεπόμενων δαπανών και εσόδων περιλαμβάνεται στο Μέρος Δ της παρούσας έκθεσης.

- αύξηση των προϋπολογιζόμενων δαπανών (εξαιρουμένων δανείων) κατά 8,7% σε σχέση με το 2019, καθώς και των πρωτογενών δαπανών κατά 10,5%,
- αύξηση κατά 4,1% των δαπανών προσωπικού (κεντρική κυβέρνηση), η οποία με βάση τα κατατεθέντα στοιχεία οφείλεται κυρίως στην καταβολή της Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής και των προσαυξήσεων, καθώς και στην προγραμματιζόμενη πλήρωση κενών θέσεων στο δημόσιο,
- αύξηση των κεφαλαιουχικών δαπανών (συγχρηματοδοτούμενα έργα και σχέδια, πάγια/επενδύσεις, έργα υπό κατασκευή) κατά 11,3% για το 2020, η οποία σύμφωνα με τα κατατεθέντα στοιχεία οφείλεται στην ωρίμανση σημαντικού αριθμού αναπτυξιακών έργων,
- μείωση στις λειτουργικές δαπάνες κατά 5,1%, η οποία με βάση τα στοιχεία που κατατέθηκαν οφείλεται κυρίως στη μεταφορά μέρους της πρόνοιας για αγορά φαρμάκων και ιατρικών προμηθειών στον Οργανισμό Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΠΥ),
- μείωση του κόστους εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους κατά 11,3%, η οποία σύμφωνα με τον Υπουργό Οικονομικών οφείλεται στην πρόωρη αποπληρωμή εξωτερικού δανεισμού υψηλού κόστους και στη σύναψη νέου δανεισμού χαμηλότερου κόστους.
- μικρή αύξηση των προϋπολογιζόμενων εσόδων (εξαιρουμένων χρηματοοικονομικών ροών) κατά 3,18%.

(γ) Σε σχέση με τη γενικότερη πορεία της οικονομίας και τον κρατικό προϋπολογισμό για το 2020, εκ μέρους των μελών της επιτροπής εκφράστηκαν γενικότερες απόψεις, οι οποίες συνοψίζονται ως ακολούθως:

- **Από ορισμένα μέλη της επιτροπής**, αναγνωρίζεται η βελτίωση που παρουσιάζει η κυπριακή οικονομία για το 2019 με τη διατήρηση θετικού ρυθμού ανάπτυξης και τη βελτίωση οικονομικών και κοινωνικών δεικτών. Αναγνωρίζεται επίσης ότι ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2020 χαρακτηρίζεται από δημοσιονομική πειθαρχία, στηρίζοντας παράλληλα την ανάπτυξη, τη μείωση της ανεργίας, την αποκλιμάκωση του δημόσιου χρέους και τη δημιουργία αποθεμάτων ασφάλειας.
- **Ορισμένα μέλη της επιτροπής** σημειώνουν τη θετική πορεία στην οποία κινείται η κυπριακή οικονομία και ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2020, επισημαίνοντας παράλληλα την ανάγκη λήψης μέτρων και δράσεων προκειμένου να καταστούν εφικτοί οι τιθέντες σε αυτόν στόχοι.
- **Άλλα μέλη της επιτροπής**, εκφράζουν την άποψη ότι η επίδοση των οικονομικών και κοινωνικών δεικτών, σύμφωνα με τα κατατεθέντα από τον αρμόδιο υπουργό στοιχεία, δεν αποτυπώνουν τα πραγματικά δεδομένα και κατ' επέκταση ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2020 δεν ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας, της βιώσιμης ανάπτυξης και της οικονομίας γενικότερα.
- **Περαιτέρω, από μέλη της επιτροπής** εκφράζονται, μεταξύ άλλων, επισημάνσεις και παρατηρήσεις ως προς:
 - την ανάγκη ενσωμάτωσης στο οικονομικό μοντέλο μέτρων προστασίας της οικονομίας από εξωγενείς παράγοντες,
 - τον εκσυγχρονισμό της δομής του κρατικού προϋπολογισμού, ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες και συνθήκες της κοινωνίας,
 - την ανάγκη στήριξης του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της οικονομίας, ώστε να συνεχίσουν να συμβάλλουν στην προσπάθεια διατήρησης υγιούς και βιώσιμης οικονομίας,
 - την ανάγκη λήψης μέτρων για την περαιτέρω βελτίωση των κοινωνικών δεικτών προκειμένου να αντιμετωπίζονται και να αποτρέπονται οι εισοδηματικές και κοινωνικές ανισοσκελίες, για την ουσιαστική αντιμετώπιση των ΜΕΧ διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία της κύριας κατοικίας και της μικρής επαγγελματικής στέγης, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αφορούν στη στέγαση, για τη στήριξη των μικρών επιχειρήσεων, καθώς και για τη διόρθωση κατά το μέγιστο δυνατόν των συνεπειών της οικονομικής κρίσης του 2013 γενικότερα,
 - την εκτίμηση του κόστους προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και την αντανάκλαση αυτού στον κρατικό προϋπολογισμό,

- τα χαμηλά επίπεδα προϋπολογισθισών κοινωνικών και αναπτυξιακών δαπανών, αλλά και τα ψηλά επίπεδα δαπανών αγοράς υπηρεσιών,
- την ανάγκη προώθησης και εφαρμογής των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στους τομείς της δημόσιας διοίκησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης, του δικαστικού συστήματος και του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης,
- την αποτελεσματική και ορθολογική εφαρμογή του ΓεΣΥ,
- τη διαχείριση από την κυβέρνηση του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του δημόσιου χρέους,
- τη φοροεισπρακτική ικανότητα του κράτους και την πάταξη της φοροδιαφυγής
- τη μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος,
- τα χαμηλά ποσοστά υλοποίησης του αναπτυξιακού σκέλους του κρατικού προϋπολογισμού για το 2019²⁶.

Η επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα έχουν κατατεθεί ενώπιόν της, καταλήγει στα ακόλουθα:

- Η κυπριακή οικονομία, με βάση τα στοιχεία που κατατέθηκαν από τον Υπουργό Οικονομικών, συνεχίζει να μεγεθύνεται, με χαμηλότερους ωστόσο ρυθμούς.
- Η μακροοικονομική σταθερότητα, η βιώσιμη ανάπτυξη και ο περαιτέρω περιορισμός του δημόσιου χρέους πρέπει να συνεχίσουν να αποτελούν κύριες προτεραιότητες πολιτικής της κυβέρνησης, χωρίς ωστόσο να παραγκωνίζεται η διασφάλιση της ευημερίας των πολιτών και οι συνθήκες αξιοπρεπούς διαβίωσης.
- Ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2020 προβλέπει αύξηση δαπανών κατά 8,7%, ωστόσο σύμφωνα με τον Υπουργό Οικονομικών οι συνολικές δαπάνες παραμένουν οριακά κάτω από το 40% του ΑΕΠ.
- Τέλος, η επιτροπή κατά πλειοψηφία αναγνωρίζει ως θετική εξέλιξη την πρόωρη αποπληρωμή δανείων εξωτερικού, με στόχο τη μείωση του κόστους εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους και την περαιτέρω αποκλιμάκωσή του.

4. Εισήγηση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού

Υπό το φως των πιο πάνω θέσεων, η επιτροπή με την παρούσα έκθεσή της υποβάλλει τον υπό συζήτηση προϋπολογισμό στην ολομέλεια του σώματος, στον οποίο έχουν ενσωματωθεί οι προτεινόμενες από την κυβέρνηση τροποποιήσεις, κατόπιν απόφασης της επιτροπής η οποία λήφθηκε στη συνεδρία της ημερομηνίας 5 Δεκεμβρίου 2019, για σκοπούς λήψης τελικής απόφασης σε σχέση με την έγκριση ή απόρριψη αυτού.

Ταυτόχρονα, επιφυλάσσει το δικαίωμα των μελών της, καθώς και των υπόλοιπων βουλευτών για την υποβολή τροπολογιών στο στάδιο της κατά Κεφάλαιο και ομάδα/υποομάδα δαπανών ψήφισής του σε νόμο.

Σημειώνεται ότι, οι τελικές θέσεις όλων των κοινοβουλευτικών πλευρών αναμένεται να διατυπωθούν κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού στην ολομέλεια του σώματος.

Τέλος, η επιτροπή σημειώνει ότι υποβάλλοντας με την παρούσα έκθεσή της τον υπό συζήτηση προϋπολογισμό στην ολομέλεια του σώματος για συζήτηση, επιφυλάσσεται ως προς τα τελικά του μεγέθη, τα οποία ενδέχεται να διαφοροποιηθούν στη βάση περικοπών ειδικών κονδυλίων όπως και της διαμόρφωσης των συνολικών δαπανών, υπό το φως της έγκρισης ή απόρριψης τροποποιήσεων σε αυτόν, οι οποίες κατατέθηκαν ή ενδέχεται να κατατεθούν εκ μέρους της κυβέρνησης ή/και βουλευτών.

ΜΕΡΟΣ Β

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΠΛΕΥΡΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ 2020

(Οι θέσεις όλων των κοινοβουλευτικών πλευρών που περιλαμβάνονται στο παρόν Παράρτημα δεν έχουν υποστεί γλωσσική ή άλλη επεξεργασία.)

A. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Συναγερμού

B. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις

²⁶ Στοιχεία για την πορεία των αναπτυξιακών δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού περιλαμβάνονται στο Μέρος ΣΤ της παρούσας έκθεσης.

- Γ. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Κόμματος**
- Δ. Παρατηρήσεις του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ**
- Ε. Παρατηρήσεις Συμμαχίας Πολιτών**
- ΣΤ. Παρατηρήσεις Αλληλεγγύης**
- Ζ. Παρατηρήσεις του Κινήματος Οικολόγων Συνεργασία Πολιτών**
- Η. Παρατηρήσεις Ανεξαρτήτων**
- Α. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Συναγερμού**

Κατατέθηκε και φέτος στην βουλή των Αντιπροσώπων, ένας βιώσιμος, πλεονασματικός και αναπτυξιακός προϋπολογισμός, κάτι που έχει γίνει κανόνας τα τελευταία 4 χρόνια και ευελπιστούμε όπως αυτό συνεχιστεί και στο μέλλον. Αναντίρρητα, μπορούμε να πούμε ότι η εμπιστοσύνη στην Κυπριακή οικονομία επανήλθε. Παρατηρούνται ψηλοί θετικοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης, με συνεχείς αναβαθμίσεις από διεθνείς οίκους αξιολόγησης, σημαντική μείωση της ανεργίας, ενώ και οι υπόλοιποι μακροοικονομικοί και δημοσιονομικοί δείκτες παρουσιάζονται σαφώς βελτιωμένοι. Το κράτος εξασφαλίζει χρηματοδότηση με το χαμηλότερο κόστος που είχε ποτέ στις διεθνείς αγορές.

Για το 2019 η ανάπτυξη κυμάνθηκε γύρω στο 3,2% , ενώ θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης αναμένονται και για τα επόμενα δύο χρόνια. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάπτυξη θα είναι χαμηλότερη στα επόμενα χρόνια λόγω της αβεβαιότητας που επικρατεί στη διεθνή οικονομία, με τον εμπορικό πόλεμο μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας να κορυφώνεται και το με το Ηνωμένο Βασίλειο να εξέρχεται της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σ' αυτά τα πλαίσια, το δημοσιονομικό ισοζύγιο προβλέπεται για άλλη μια χρονιά να είναι πλεονασματικό και να ανέλθει στο 2,6% του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές πλεόνασμα αναμένεται να ανέλθει στο 5,1% του ΑΕΠ. Ως αποτέλεσμα το δημοσιονομικό πλεόνασμα κατά το 2020 προβλέπεται να είναι πλεονασματικό και υπολογίζεται στο 2,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ. Βάση του πιο πάνω αναμένεται ότι το 2020 το δημόσιο χρέος θα μειωθεί ως ποσοστό του ΑΕΠ και θα περιορισθεί στο 91.1%. Το δημόσιο χρέος μπορεί να χαρακτηριστεί ως βιώσιμο, ενώ η Κύπρος είναι τοποθετημένη στην επενδυτική βαθμίδα.

Με βάση το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2020-2022, τα έσοδα της γενικής κυβέρνησης για το 2020 προβλέπεται να ανέλθουν στα σχεδόν €10 εκ, και οι δημόσιες δαπάνες της γενικής κυβέρνησης προϋπολογίζονται σχεδόν στα € 9.5εκ. Η σημαντική αύξηση στις δαπάνες τάξεως 13.8%, η οποία είναι μεγαλύτερη από ό,τι είχε αρχικά υπολογιστεί, οφείλεται στη μεταβατική περίοδο λόγω της εφαρμογής του ΓΕΣΥ και της λειτουργίας του ΟΚΥΠΥ.

Όσον αφορά τον χρηματοπιστωτικό τομέα της Κύπρου, η σημαντικότερη εξέλιξη είναι η μείωση του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων, αφού τον Σεπτέμβριο του 2018 ολοκληρώθηκε η μεταφορά στοιχείων από την Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα προς την Ελληνική. Αναμένεται ότι η εφαρμογή του σχεδίου ΕΣΤΙΑ θα βοηθήσει στη ρύθμιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων με υποθήκη την πρώτη κατοικία. Το σχέδιο ΕΣΤΙΑ έχει διπλό στόχο, να προστατεύσει την πρώτη κατοικία και να ενεργοποιήσει τους δανειολήπτες επιδοτώντας τις δόσεις τους κάτω από προϋποθέσεις.

Παρά τη συνετή διαχείριση των δημοσίων οικονομικών, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι το δημόσιο χρέος παραμένει ψηλό. Η κυβέρνηση οφείλει να επικεντρώσει τις προσπάθειες της στη μείωση του δημόσιου χρέους, αποπληρώνοντας μέρος αυτού με το πλεόνασμα που παράγει ο προϋπολογισμός και με την περαιτέρω συγκράτηση των δαπανών. Αποτελεί χρέος μας έναντι των επόμενων γενεών, να μειώσουμε το δημόσιο χρέος όσο περισσότερο μπορούμε.

Η ανάπτυξη της οικονομίας τα τελευταία χρόνια έχει οδηγήσει το ποσοστό ανεργίας στο 7.7% το 2019 ενώ το δεύτερο τρίμηνο του 2019 σημείωσε ποσοστό 6.5%, σε σχέση με το 8,4% το 2018. Η πτώση της ανεργίας ήταν ραγδαία και αντικατοπτρίζει την πολύ καλή δουλειά που κάνει η κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια. Η ανεργία αναμένεται να υποχωρήσει περισσότερο κατά το 2020 αφού η ανάπτυξη αναμένεται να συνεχιστεί, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των μεγάλων διεθνών οίκων αξιολόγησης.

Οι οίκοι αξιολόγησης έχουν αναβαθμίσει την Κυπριακή οικονομία και έχουν κατατάξει πλέον τα ομόλογα της σε επενδυτική βαθμίδα. Η εξέλιξη αυτή είναι εξαιρετικά σημαντική για την μελλοντική πορεία της Κυπριακής οικονομίας, για διάφορους λόγους. Πρώτον το επιτόκιο δανεισμού της Δημοκρατίας μειώνεται και επιτρέπει στην κυβέρνηση να αναχρηματοδοτεί το δημόσιο χρέος που λήγει κάθε χρόνο. Η εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους (δηλαδή οι τόκοι που πληρώνει η κυβέρνηση κάθε χρόνο) έχει μειωθεί σημαντικά, και αναμένεται να μειωθεί ακόμα περισσότερο. Δεύτερον, οι αναβαθμίσεις των οίκων αξιολόγησης προσδίδουν σταθερότητα και αξιοπιστία στην οικονομία με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι άμεσες ξένες επενδύσεις, οι οποίες με τη σειρά τους δημιουργούν ανάπτυξη και νέες θέσεις εργασίας. Τρίτον, η μείωση του κόστους δανεισμού διαχέεται στο υπόλοιπο τραπεζικό σύστημα με αποτέλεσμα τα επιτόκια δανεισμού να μειωθούν στα χαμηλότερα ιστορικά τους επίπεδα. Τα χαμηλά επιτόκια μειώνουν τις δόσεις των δανείων, προσφέροντας ανακούφιση σε δεκάδες χιλιάδες δανειολήπτες καθιστώντας παράλληλα τα δάνεια εξυπηρετούμενα.

Το βελτιωμένο οικονομικό περιβάλλον, οι θετικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας καθώς και τα μέτρα που λήφθηκαν, επίδρασαν στους κοινωνικούς δείκτες. Το ποσοστό φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Κύπρο μειώθηκε στο 23.9% σε σύγκριση με 25.2% το 2017. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΕ του 2017 (σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ28 για το 2018 δεν είναι δυνατή γιατί δεν υπάρχουν στοιχεία για όλα τα κράτη-μέλη), ο μέσος όρος φτώχειας στην ΕΕ28 ήταν 16,9%, ενώ στην Κύπρο 15,7%.

Οι ισχυροί ρυθμοί ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια, έχουν θετικά αποτελέσματα για την κοινωνία. Πέρα από τη μείωση της ανεργίας και την αύξηση στην απασχόληση, οι μισθοί άρχισαν να ανεβαίνουν και σημείωσαν αύξηση 3,3%. Η ζήτηση εργατικού δυναμικού είναι πλέον αισθητή σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ιδιαίτερα στους τομείς του τουρισμού, των κατασκευών, του εμπορίου και της γεωργοκτηνοτροφίας.

Επιπρόσθετα, μηνιαία στοιχεία αντικατοπτρίζουν τη βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας. Παρουσιάζουν αύξηση ο δείκτης όγκου κύκλου εργασιών λιανικού εμπορίου, ο δείκτης βιομηχανικής Παραγωγής καθώς υπάρχουν ενδείξεις ότι η δραστηριότητα στον κατασκευαστικό τομέα συνεχίζει να αναζωογονείται. Συγκεκριμένα, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2019 τα νέα πωλητήρια έγγραφα που κατατέθηκαν στο κτηματολόγιο είναι αυξημένα κατά 17% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018.

Το δημοσιονομικό πλεόνασμα επιτρέπει στην κυβέρνηση να προβαίνει σε πολλές θετικές κινήσεις. Καταρχάς, αγόρασε τα ΜΕΔ του συνεργατισμού και θα χρηματοδοτήσει το σχέδιο «Εστία». Η κυβέρνηση έχει επίσης προχωρήσει σε μείωση φορολογιών, κίνητρα για αύξηση των αποταμιεύσεων και αύξηση των επιδομάτων στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Από το 2011 ισχύει το Σχέδιο Ενίσχυσης των νοικοκυριών των Συνταξιούχων με Χαμηλά Εισοδήματα (Επίδομα Χαμηλοσυνταξιούχων) εφαρμόστηκε η πρώτη αύξηση (Ιανουάριος 2016) στο μέγιστο ποσό ανά συνταξιούχο από €150 σε €170 τον μήνα. Η δεύτερη αύξηση τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2019 από €170 σε €220 τον μήνα στο μέγιστο ποσό ανά συνταξιούχο. Όσον αφορά την Τρίτη ηλικία, συστάθηκε ο Φορέας Τρίτης Ηλικίας ο οποίος θα αναπτύξει στρατηγική, ενώ μελετά θέματα ευρύτερης πολιτικής που αφορούν τους ηλικιωμένους και υποβάλλει σχετικές εισηγήσεις προς την Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων.

Η πολιτεία εισήγαγε προγράμματα κατάρτισης ανέργων για την παροχή Υποστηρικτικών Υπηρεσιών φροντίδας προς άτομα με τετραπληγία ή παραπληγία. Άνεργοι καταρτίστηκαν για να μπορούν να παρέχουν επαγγελματικές υπηρεσίες φροντίδας. Επιπρόσθετα, έχουν εργοδοτηθεί όλοι οι φροντιστές που έχουν ως σήμερα καταρτιστεί.

Γίνονται προσπάθειες για ορθή εργασιακή απασχόληση των ληπτών ΕΕΕ γιατί σκοπός δεν είναι να έχουμε αδρανείς επιδοτούμενους πολίτες, αλλά να μειωθούν οι λήπτες όσο το δυνατό περισσότερο. Σήμερα έχουμε περίπου 22.150 λήπτες ΕΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των χαμηλοσυνταξιούχων, των αναπήρων, των παιδιών με αναπηρία και των χαμηλόμισθων σε σχέση με πέρσι που οι λήπτες ήταν περίπου 25.000. Με την εφαρμογή των Τροποποιητικών Κανονισμών, το παρεχόμενο επίδομα ενοικίου αυξήθηκε ανάλογα με τη σύνθεση της οικογένειας και την επαρχία διαμονής της τάξης του 50% κατά μέσο όρο.

Επανήλθε μερικώς το επίδομα μάνας (κονδύλι ύψους €4.94εκ.) το οποίο σημείωσε αύξηση της τάξης του 30% σε σχέση με πέρσι, θεσμοθετήθηκε το επίδομα πατρότητας, δημιουργήθηκε το σχέδιο «πρόικα του μωρού» του οποίου επωφελήθηκαν περίπου 500 οικογένειες το 2018 ενώ μέχρι τις αρχές Σεπτεμβρίου επωφελήθηκαν 820 οικογένειες με δαπάνη ύψους €1.030.000. Θεσμοθετήθηκε επίσης η αύξηση του επιδόματος αγωνισθέντων και αιχμαλώτων του 1974 με δαπάνη ύψους €7.3εκ. Αυξήθηκε το συμπλήρωμα κατά €1εκ και το επίδομα διακίνησης σε άτομα με αναπηρίες κατά €3.9εκ. Προωθήθηκε η σύνταξη χηρείας για τις γυναίκες και γίνονται έρευνες για εφαρμογή ενιαίου κατώτατου μισθού.

Εδώ και 6 μήνες βιώνουμε τη μεγαλύτερη μεταρρύθμιση που σημειώθηκε στην Κυπριακή Δημοκρατία στον νευραλγικό τομέα της Υγείας, την εισαγωγή ενός καθολικού συστήματος υγείας με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, που κύριο στόχο έχει την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών φροντίδας στους δικαιούχους.

Η υλοποίηση της 1^{ης} φάσης του ΓΕΣΥ που διανύουμε, με την παροχή υπηρεσιών εξωνοσοκομειακής φροντίδας, αγκαλιάστηκε με επιτυχία από τους πολίτες, ενώ παράλληλα βρισκόμαστε προ των πυλών της εφαρμογής της 2ης φάσης. Πολύ σημαντική είναι και η στήριξη που έχει το Σύστημα και από τους διάφορους παρόχους υγείας. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ΟΑΥ, έχουν πραγματοποιηθεί 969.691 επισκέψεις σε Προσωπικούς Ιατρούς, εκδοθήκαν 1.070.764 παραπεμπτικά για εργαστηριακές αναλύσεις, 136.324 παραπεμπτικά σε ακτινοδιαγνωστικά κέντρα, 690.000 επισκέψεις σε ειδικούς ιατρούς και εκδόθηκαν 807.286 συνταγές μέσω του συστήματος, ενώ μέχρι σήμερα έχουν εγγραφεί στο σύστημα και παρέχουν υπηρεσίες στο σύνολο 1712 ιατροί (προσωπικοί και ειδικοί), 513 φαρμακεία, 132 κλινικά εργαστήρια.

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι σε μια τέτοιου μεγέθους μεταρρύθμιση, αναφύονται προβλήματα τα οποία ήταν και αναμενόμενα. Αναπακρινόμενο σε αυτές της προκλήσεις το αρμόδιο Υπουργείο, εργάζεται άοκνα ως προς των εξεύρεση εκείνων των λύσεων που θα εξυπηρετούν πρωτίστως τον ασθενή και τον πολίτη. Εξάλλου, κανείς δεν αναμένει ένα σύστημα το οποίο λειτουργούσε για χρόνια σε ρυθμούς Δημοσίου Τομέα, να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα εντός ολίγων μηνών.

Επιπρόσθετα, αναμένουμε τη θετική έκβαση των συζητήσεων με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για την επιτυχή εφαρμογή της 2ης φάσης υλοποίησης του ΓεΣΥ που θα θέσει σε πλήρη εφαρμογή το Σύστημα Υγείας στη χώρα μας.

Παραμένουμε αρωγοί και στηρίζουμε τους υψηλούς στόχους του Υπουργείου Υγείας για την αναβάθμιση του ευρύτερου τομέα της υγείας, με την προώθηση, μεταξύ άλλων, της δημιουργίας Κυπριακού Οργανισμού Φαρμάκων, την ίδρυση Πανεπιστημιακών Κλινικών και την επέκταση της ηλεκτρονικής υγείας.

Χαιρετίζουμε επίσης, την προώθηση και ολοκλήρωση της εισαγωγής της ηλεκτρονικής υγείας και του ηλεκτρονικού φακέλου για κάθε πολίτη, τα οποία θα συμβάλουν στην διασύνδεση του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα σε εθνικό επίπεδο αλλά και σε ευρωπαϊκό.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το επίπεδο υγείας του πληθυσμού στη χώρα μας εξακολουθεί να είναι αρκετά ψηλό και να συγκρίνεται ευνοϊκά με τα αντίστοιχα άλλων αναπτυγμένων χωρών και αυτό θα παραμείνει ως πολιτική προτεραιότητά μας.

Πρωθούνται μέσω του υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως σημαντικά αναπτυξιακά/μεταρρυθμιστικά έργα τα οποία ενδυναμώνουν το αίσθημα ασφάλειας και εμπιστοσύνης καθώς και της απονομής δικαιοσύνης. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2019, συνεχίστηκε σε στενή συνεργασία με το Ανώτατο Δικαστήριο και τη νομική οικογένεια, η παρακολούθηση της κατάστασης με σκοπό την προώθηση διορθωτικών μέτρων ενώ είναι φανερό πως ο εκσυγχρονισμός δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την εκκαθάριση των καθυστερημένων υποθέσεων.

Προς το σκοπό αυτό, το Ανώτατο Δικαστήριο προχώρησε στην κάλυψη 32 συνολικά νέων θέσεων δικαστών, οι οποίοι αναμένεται να διοριστούν, αν όχι όλοι οι πλείστοι από αυτούς, μέχρι τις αρχές του νέου έτους.

Επίσης, αναμένεται ότι εντός του 2020 θα αρχίσουν οι εργασίες για την ανέγερση του νέου Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας ύψους 70 εκ. ευρώ, το οποίο θα συμβάλει ουσιαστικά στην αναβάθμιση των δομών των Δικαστηρίων. Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2024.

Επιπροσθέτως, χαιρετίζεται η διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Επιτρόπου Διοικήσεως κατά τρόπον ώστε να αποτελεί το θεσμοθετημένο ανεξάρτητο και ενιαίο φορέα σε θέματα Διακρίσεων και Ισότητας, για εξέταση (αυτεπάγγελτη ή μετά από υποβολή παραπόνου) καταγγελιών εναντίον πράξεων/δράσεων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα.

Το Υπουργείο προχώρησε σε εκσυγχρονισμό της Αστυνομίας και επένδυσε στην ευαισθητοποίηση των πολιτών και στη συνεργασία τους με την Αστυνομία. Τέθηκε ως προτεραιότητα ο θεσμός της Κοινοτικής Αστυνόμευσης, ως μέτρο κοινωνικής παρέμβασης (76 Αστυνομικοί της Γειτονιάς σε όλες τις Επαρχίες). Όσον αφορά τους παρατηρητές της γειτονιάς, μέχρι σήμερα υπάρχουν εγγεγραμμένοι 100.000 παρατηρητές σε 322 Δήμους/Κοιότητες.

Όσον αφορά την αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα, αντικαταστάθηκε η Αστυνομία από τους επιτηρητές σταδίων ενώ οι υποθέσεις βίας στα γήπεδα, εκδικάζονται αμέσως. Η προσαγωγή στο δικαστήριο εντός 24 ωρών και η επιβολή αποκλεισμού από τα γήπεδα έχουν φέρει άμεσα αποτελέσματα. Η εφαρμογή κάρτας φιλάθλου αναθεωρήθηκε με την έκδοση κάρτας μέλους.

Το Υπουργείο Εμπορίου, Ενέργειας, Βιομηχανίας και Τουρισμού δρομολόγησε πρόσθετα μέτρα και πολιτικές στο τομέα της εξοικονόμησης ενέργειας, με σκοπό να επιτευχθούν οι εθνικοί στόχοι και υποχρεώσεις μέχρι το 2020 αλλά και το 2030. Το 2019 λειτούργησε το «Σχέδιο για την Παραγωγή Ηλεκτρισμού από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στο Πλαίσιο της Μεταβατικής Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού» με τελική κατάληξη την ένταξη των έργων στην Ανταγωνιστική Αγορά Ηλεκτρισμού» το οποίο έληξε τον Ιούνιο του 2019 και δόθηκαν εγκρίσεις για ακόμα 266MW συστημάτων ΑΠΕ.

Επιπρόσθετα από τον Ιούλιο του 2018, μετά από αναθεώρηση του Σχεδίου για Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας για ίδια κατανάλωση, έχει προστεθεί και η νέα κατηγορία του συμψηφισμού λογαριασμών (net-billing) η οποία αφορά την εγκατάσταση συστημάτων ΑΠΕ, σε εμπορικά και βιομηχανικά υποστατικά και σε δημόσια κτίρια. Η συγκεκριμένη κατηγορία αποτελεί βελτίωση της υφιστάμενης κατηγορίας της αυτοπαραγωγής για να ανταποκρίνεται περισσότερο στις ανάγκες των εμπορικών και βιομηχανικών καταναλωτών ηλεκτρισμού. Για το πιο πάνω σχέδιο λόγω που μεγάλο ενδιαφέροντος που έχει παρατηρηθεί (έχουν υποβληθεί πέραν από 19MW αιτήσεις) έχει δοθεί παράταση μέχρι τον Ιουνίου του 2020 ή μέχρι εξαντλήσεως της διαθέσιμης δυναμικότητας (60MW).

Θεωρώντας ότι η εισαγωγή του Φυσικού Αερίου για τις ανάγκες της εσωτερικής αγοράς αποτελεί προτεραιότητα της ενεργειακής στρατηγικής, αποφασίστηκε η προκήρυξη δύο διαφορετικών διαγωνισμών: ένα για την προμήθεια ΥΦΑ και ένα για την υλοποίηση των απαραίτητων υποδομών για έλευση του ΥΦΑ στην Κύπρο.

Ανακοινώθηκε η κοινοπραξία Κινεζικών, Ελληνικών και Νορβηγικών συμφερόντων η οποία πέρασε με επιτυχία όλα τα στάδια της τεχνικής και οικονομικής αξιολόγησης. 25 εταιρείες υπέβαλαν το ενδιαφέρον τους

μετά από προκήρυξη κοινής διαδικασίας προεπιλογής προμηθευτών. Ο διαγωνισμός για τη μεσοπρόθεσμη/μακροπρόθεσμη προμήθεια ΥΦΑ στην Κύπρο αναμένεται να ανακοινωθεί αρχές 2020.

Ο στόχος της ΚΔ που τέθηκε για την ολοκλήρωση των απαραίτητων υποδομών και της προμήθειας φυσικού αερίου προς την εγχώρια αγορά της Κύπρου είναι περί τα τέλη του 2021.

Πόροι ύψους 40 εκ. εντάχθηκαν στον προϋπολογισμό του ΥΕΕΒ για το 2020, για σκοπούς υλοποίησης του έργου υποδομής για έλευση Υδροποιημένου Φυσικού Αερίου στην Κύπρο έργο που θα συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση από το χρηματοδοτικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Συνδέοντας την Ευρώπη», με ποσοστό 40% και μέγιστο ποσό τα €101.255.320 (40% του επιλέξιμου κόστους των €253.000.000 το οποίο εξασφαλίστηκε από το CEF).

Όσον αφορά το Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού, προχωρεί στη συνολική μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και εκσυγχρονισμό αριθμού πολιτικών. Οι πολιτικές αυτές αφορούν το περιεχόμενο αλλά και τη δομή του σχολικού προγράμματος, την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της εκπαίδευσης και εστιάζεται στη στήριξη του κάθε μαθητή.

Συνεχίζεται η εφαρμογή των νέων ωρολόγιων προγραμμάτων σε Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση, ενώ το Λύκειο Κατευθύνσεων Επιλογής Μαθημάτων εφαρμόστηκε σε όλες τις τάξεις στη βάση των νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων των Δεικτών Επιτυχίας και Δεικτών Επάρκειας. Σε αρκετά μαθήματα έχει αναπτυχθεί νέο εκπαιδευτικό υλικό για τους μαθητές.

Συνεχίστηκε φέτος για 2^η φορά, η εφαρμογή του νέου Συστήματος Διορισμών στην Εκπαίδευση, το οποίο στοχεύει στην επιλογή και ένταξη στην Εκπαίδευση των πιο κατάλληλων Εκπαιδευτικών, στη βάση επιτυχίας των Γραπτών Εξετάσεων.

Επιπλέον, βρίσκεται σε εξέλιξη στην Α΄ τάξη Λυκείων και Τεχνικών Σχολών, η εφαρμογή της νέας μορφής αξιολόγησης του μαθητή στο πλαίσιο των τετραμήνων, που αποτελεί θετική εξέλιξη για τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Μια άλλη σημαντική, ανθρωπιστική καινοτομία του ΥΠΠΑΝ είναι ο τακτικός εφοδιασμός των σχολείων με εξειδικευμένο εξοπλισμό για εξυπηρέτηση των αναγκών των παιδιών με κινητική αναπηρία. Μετά από απόφαση των Επαρχιακών Επιτροπών Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, όσα παιδιά με ειδικές ανάγκες δεν φοιτούν στο σχολείο της γειτονιάς τους, διασφαλίζεται η δωρεάν μεταφορά τους ή επιχορήγηση των γονέων τους για την μεταφορά τους. Για την ικανοποίηση των πιο πάνω αναγκών, στον Προϋπολογισμό του 2020 υπάρχει αύξηση σε σχέση με τον Προϋπολογισμό του 2019.

Στον τομέα του Υπουργείου Εσωτερικών, είναι πλέον ξεκάθαρο ότι ο προσανατολισμός είναι αναπτυξιακός, αφού οι αναπτυξιακές δαπάνες ανέρχονται στα 251εκατομμύρια για το 2020. Έχοντας ως στόχο οι πόλεις και οι κοινότητές να καταστούν πιο βιώσιμες και πιο φιλικές στο πλαίσιο μιας ισορροπημένης ανάπτυξης, έχουν δρομολογηθεί πληθώρα αναπτυξιακών έργων σε δήμους και κοινότητες με το συνολικό κόστος των έργων να ανέρχεται στα 651εκατομμύρια. Η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης μεγάλου αριθμού πολεοδομικών έργων αλλά και διαμέσου της απλοποίησης των διαδικασιών, όπως με την εισαγωγή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και του νέου πλαισίου αδειοδότησης που έχει προκηρυχθεί.

Η δημιουργία και εφαρμογή νέας ολοκληρωμένης και στοχευμένης στεγαστικής πολιτικής αποτελούμενης από επτά πυλώνες, ώστε να ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες, δημιουργεί τις συνθήκες εκείνες για την απόκτηση προσιτής κατοικίας και στήριξης ομάδων του πληθυσμού για απόκτηση στέγης. Αφενός εκσυγχρονίζεται η προσφυγική πολιτική των εκτοπισθέντων με την αύξηση των χορηγούμενων ποσών και αφετέρου, μέσω των νέων στεγαστικών σχεδίων σκοπείται η αναζωογόνηση των ορεινών και ακριτικών περιοχών για την υγιή ανάπτυξη της υπαίθρου.

Παράλληλα με τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης να βρίσκεται προ των πυλών προωθείται η συμπλεγματοποίηση υπηρεσιών η οποία θα οδηγήσει σε οικονομίες κλίμακος για τους δήμους και τις κοινότητες καθιστώντας τους οικονομικά και διοικητικά αυτόνομους και πιο αποδοτικούς, παρέχοντας περισσότερες και πιο ποιοτικές υπηρεσίες στους πολίτες.

Με τη διαμόρφωση και εφαρμογή ολοκληρωμένης μεταναστευτικής πολιτικής σκοπείται η αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, η ρύθμιση της νόμιμης μετανάστευσης, η αντιμετώπιση της παράνομης και η παροχή ουσιαστικής προστασίας σε όσους αποδεδειγμένα τη χρειάζονται. Έχοντας σεβασμό στις διεθνείς συμβάσεις, προωθούνται τα μέτρα που απαιτούνται για τη διασφάλιση της νομιμότητας, την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας προσώπων, τη διαχείριση του συστήματος ασύλου και τη δημιουργία αισθήματος ασφάλειας στους πολίτες.

Το υπουργείο εξωτερικών βασίζεται στη αναβάθμιση της περιφερειακής συνεργασίας και κατοχύρωση της ειρηνικής συνύπαρξης των σχέσεων της Κύπρου με την μέση ανατολή μέσω της σύστασης μόνιμης γραμματείας 3μερούς σχεδιασμού, την ανατροπή της εικόνας της Κύπρου σε Ευρωπαϊκό επίπεδο που αφορά μόνο το κυπριακό και την δημιουργία σχέσεων με χώρες της ανατολής. Στο πλαίσιο των επιδιώξεων του το Υπουργείο

θα συνεχίσει να προβαίνει σε κινήσεις για την άμεση και σε βάθος χρόνου διαχείριση και αντιμετώπιση των όποιων προκλήσεων, παράνομων ενεργειών και δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το ενεργειακό πρόγραμμα της Κυπριακής Δημοκρατίας και τις θάλασσες της.

Οι τριμερείς και τετραμερείς συνεργασίες με τις χώρες της περιοχής και η σύμπραξη με ισχυρούς ενεργειακούς κολοσσούς είναι το αποτέλεσμα της σταθερής, χωρίς τυμπανοκρουσίες, υλοποίησης μιας καλά σχεδιασμένης ενεργειακής πολιτικής.

Συμπερασματικά λοιπόν διαφαίνεται ότι υπάρχει συνέπεια λόγων και έργων. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός εκφράζει την ικανοποίησή του για το κυβερνητικό έργο και παροτρύνει την κυβέρνηση να συνεχίσει στις βάσεις της θεωρίας της δημοσιονομικής πειθαρχίας, της μείωσης των φορολογιών και της απελευθέρωσης της οικονομίας για να θωρακίσουμε περαιτέρω την οικονομία και να μπορέσουμε μέσα από συνετές πολιτικές να δώσουμε ακόμα περισσότερα στην κυπριακή κοινωνία.

B. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις

Η Κοινοβουλευτική ομάδα του ΑΚΕΛ-Αριστερά Νέες Δυνάμεις κατά τη συζήτηση του Κρατικού Προϋπολογισμού για το 2020 σημειώνει τα πιο κάτω:

Η παγκόσμια οικονομία παρουσιάζει υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας και δημιουργεί ανησυχίες για τη πιθανότητα έναρξης μιας νέας οικονομικής κρίσης. Ιδιαίτερα ο εμπορικός πόλεμος μεταξύ ΗΠΑ-Κίνας αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά το ρυθμό αύξησης του διεθνούς εμπορίου. Ανησυχητική είναι η εικόνα των μεγάλων οικονομιών των ΗΠΑ, της Κίνας και της Ιαπωνίας. Στην Ε.Ε., η Ευρωζώνη παραμένει παγιδευμένη στη στασιμότητα και την αβεβαιότητα, ιδιαίτερα επηρεασμένη από τις εξελίξεις για την έξοδο του Η. Βασιλείου από την Ε.Ε. Ωστόσο η μεγαλύτερη πρόκληση της παγκόσμιας οικονομίας είναι η ακραία άνιση κατανομή του αυξανόμενου πλούτου, τόσο ταξικά όσο και γεωγραφικά. Το πλουσιότερο 0,9% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει το 44% του πλούτου, ενώ το φτωχότερο 55% κατέχει μόλις το 1,8% του συνολικού πλούτου.

Στην Κύπρο, ενώ η συνολική παραγωγή βρίσκεται στο ψηλότερο διαχρονικά σημείο, η απουσία ολοκληρωμένης αναπτυξιακής στρατηγικής επιδρά αρνητικά στην ποιότητα της ανάπτυξης και δημιουργεί ανησυχίες για τη δυνατότητα το υφιστάμενο μοντέλο να παραμείνει βιώσιμο στο μέλλον.

Η ραγδαία μεγέθυνση στο τομέα των κατασκευών δημιουργεί ξανά φαινόμενα «φούσκας» με αποτέλεσμα η χώρα να γίνεται πιο ευάλωτη στις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και στους αυξανόμενους διεθνείς κινδύνους. Η αρπαχτή των «χρυσών διαβατηρίων» δημιουργεί τεράστια οφέλη για μια πολύ μικρή μερίδα της κοινωνίας αλλά έχει δημιουργήσει παράπλευρες αρνητικές επιπτώσεις στην πλειοψηφία της κοινωνίας. Παράλληλα, η αύξηση της διαφθοράς και της διαπλοκής επηρεάζει την αξιοπιστία των θεσμών της Δημοκρατίας και κατ' επέκταση της κυπριακής οικονομίας ευρύτερα.

Στα δημόσια οικονομικά, βελτιωμένες συνθήκες στην οικονομία βελτίωσαν τις επιδόσεις στα δημόσια οικονομικά και σε συνδυασμό με την πολιτική της Κυβέρνησης για περιορισμένες αναπτυξιακές δαπάνες και κοινωνικές παροχές οδήγησαν σε αυξημένα δημοσιονομικά πλεονάσματα. Η δημοσιονομική σταθερότητα είναι αναγκαία αλλά θα πρέπει να συνδυάζεται και με ορθή οικονομική πολιτική. Την ώρα που η κοινωνία αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα, τα αυξημένα δημοσιονομικά πλεονάσματα θα μπορούσαν να λειτουργήσουν προς όφελος της κοινωνίας και της οικονομίας.

Η Κυβέρνηση με την δημοσιονομική πολιτική της έχει στερήσει πόρους από την πραγματική οικονομία, πόρους που θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη δημιουργία υποδομών στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού σχεδιασμού, την βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού και την αντιμετώπιση βασικών προβλημάτων.

Παρά τη δημιουργία αυξημένων δημοσιονομικών πλεονασμάτων, το δημόσιο χρέος συνέχισε την αυξητική πορεία που ακολουθεί καθ' όλη τη διάρκεια της Κυβέρνησης Ν. Αναστασιάδη.

Στο σκέλος των εσόδων, το σημερινό φορολογικό σύστημα στην Κύπρο στερεί από την κυβέρνηση αρκετούς πόρους από τα κεφάλαια που απαιτούνται για την παροχή υψηλής ποιότητας δημόσιων υπηρεσιών και υποδομών. Ο επανασχεδιασμός της φορολογικής πολιτικής χρειάζεται: (α) ένα πιο προοδευτικό και δίκαιο φορολογικό σύστημα, (β) τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης μέσω της φορολόγησης του πλούτου και (γ) τη λήψη μέτρων για την αποτελεσματική καταπολέμηση της εκτεταμένης φοροδιαφυγής.

Στην πλευρά των δαπανών τόσο οι αναπτυξιακές δαπάνες όσο και οι κοινωνικές παροχές παραμένουν καθηλωμένες. Η απουσία ολοκληρωμένης κοινωνικής πολιτικής, που δεν βασίζεται στη φιλανθρωπία αλλά στη δημιουργία υποδομών, οδηγούν στην αδυναμία της Κυβέρνησης να αντιμετωπίσει τις διαρθρωτικές αλλαγές που συμβαίνουν στα εισοδήματα των νοικοκυριών.

Στην αγορά εργασίας, οι θέσεις εργασίας συνέχισαν να αυξάνονται το 2019 και να επιδρούν θετικά στη μείωση της επίσημης ανεργίας στην Κύπρο. Παρόλα αυτά η αύξηση της παραγωγής δεν είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων απασχόλησης αλλά περισσότερο στηρίχθηκε στην εκμετάλλευση/απασχόληση

των εργαζομένων σε ευέλικτες μορφές απασχόλησης αποτυπώνοντας τη διαρθρωτική αλλαγή των όρων εργασίας στην Κύπρο.

Οι απολαβές συνεχίζουν να διατηρούν τη σημαντική μείωση που κατέγραψαν τα προηγούμενα χρόνια, ιδιαίτερα στον ιδιωτικό τομέα, παρά τη γενική βελτίωση της παραγωγής με αποτέλεσμα το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών να παραμένει κάτω από το προ της κρίσης επίπεδο. Επίσης ο συσχετισμός μισθών-κερδών στην οικονομία έχει επηρεαστεί δομικά, με αποτέλεσμα να την αλλαγή διάρθρωσης της κατανομής στο συνολικό ΑΕΠ. Το ένα τρίτο του πληθυσμού βρίσκεται στα όρια της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και το φαινόμενο των εργαζόμενων-φτωχών γίνεται πιο έντονο.

Ταυτόχρονα, η στασιμότητα των μισθών στην Κυπριακή οικονομία, επηρεάζει και την ικανότητα αποπληρωμής του ιδιωτικού χρέους και κατ'επέκταση μειώνει την φερεγγυότητα των Κυπριακών νοικοκυριών. Ο δανεισμός του ιδιωτικού τομέα είναι υψηλός και δημιουργεί σημαντική απειλή για απορρόφηση περιουσιακών στοιχείων των νοικοκυριών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από τις τράπεζες.

Η ανισότητα ευκαιριών παραμένει επίσης σχετικά υψηλή στην Κύπρο σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ. Στην ουσία, οι ανισότητες, ιδίως οι διαγενεακές, ενισχύονται από τις κυβερνητικές πολιτικές. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία ανέδειξε την Κύπρο πρωταθλήτρια στην ακρίβεια αγαθών πρώτης ανάγκης από τα 28 κράτη-μέλη της ΕΕ.

Το Σεπτέμβριο του 2019 ολοκληρώθηκε και τυπικά η διάλυση του Συνεργατισμού από την Κυβέρνηση Ν. Αναστασιάδη. Η απουσία του Συνεργατισμού από τον τραπεζικό τομέα ενίσχυσε την ασυδοσία που παρουσιάζει ο τραπεζικός τομέας σήμερα και αύξησε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ΜμΕ και νοικοκυριά σε σχέση με τις συναλλαγές τους.

Παρά την πιο πάνω εικόνα ο προϋπολογισμός για το 2020 είναι ένας ακόμα προϋπολογισμός αντανάπτυξιακός, αντικοινωνικός, αντιλαϊκός, χωρίς όραμα και στην ίδια φιλοσοφία των προηγούμενων χρόνων.

Οι συνολικές δημόσιες επενδύσεις παραμένουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα, χαμηλότερα ακόμα και από το 2012 μεσούσης της οικονομικής κρίσης. Οι κοινωνικές παροχές, παραμένουν σταθερά χαμηλές, με μόνη εξαίρεση της συμπερίληψη από φέτος των δαπανών για το ΓεΣΥ. Επιπλέον, το αναπτυξιακό όραμα της Κυβέρνησης στον Προϋπολογισμό συνεχίζει να έχει στο επίκεντρο του την ιδιωτικοποίηση κερδοφόρων ημικρατικών οργανισμών και το ξεπούλημα του δημόσιου πλούτου.

Ως ΑΚΕΛ τονίζουμε εκ νέου την ανάγκη για ολοκληρωμένη στρατηγική στην ανάπτυξη με στόχο την υλοποίηση ενός πολύπλευρου και ισορροπημένου μοντέλου οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Βασική αρχή των προτάσεων θα πρέπει να παραμείνει η αντιμετώπιση των ανισοτήτων, μια εξόχως αναπτυξιακή πολιτική.

Μέρος του δημοσιονομικού περιθωρίου που υπάρχει σήμερα μπορεί να αξιοποιηθεί προς την ενίσχυση της αναπτυξιακής πολιτικής τόσο σε υποδομές (φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο) όσο και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της κοινωνίας. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί επίσης να συμβάλει η ενίσχυση των δημοσίων εσόδων μέσα από τη βελτίωση του φορολογικού πλαισίου με στόχο το δικαιότερο επιμερισμό των φορολογικών βαρών.

Στη βάση των πιο πάνω το ΑΚΕΛ θα καταψηφίσει τον προϋπολογισμό για το 2020.

Γ. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Κόμματος

Η πορεία της Οικονομίας βρίσκεται σε τροχιά ανάκαμψης και οι περισσότεροι δείκτες παρουσιάζουν σημεία βελτίωσης, χωρίς όμως να θεωρούμε ότι υπάρχει αντιπροσωπευτικός αντίκτυπος στην πραγματική οικονομία, λόγω της απώλειας των εισοδημάτων των μικρομεσαίων νοικοκυριών, συνεπεία της οικονομικής καταστροφής του 2013.

Θεωρούμε σημαντική αλλά και ουσιαστική την συμβολή του Κυπριακού Λαού, ο οποίος με πολλές θυσίες συνέβαλε και συμβάλλει καταλυτικά στην αναστροφή της κάκιστης εικόνας της οικονομίας της Κύπρου. Ακόμα, θεωρούμε ότι το Δημοκρατικό Κόμμα, με την υπεύθυνη στάση που έχει τηρήσει όλα αυτά τα χρόνια, έχει συμβάλει στην βελτίωση της οικονομίας.

Παρά τις πολιτικές βελτίωσης τόσο από την Εκτελεστική Εξουσία όσο και τις νομοθετικές πρωτοβουλίες, ο δείκτης ορίου φτώχειας για τα κυπριακά νοικοκυριά, ανέρχεται στο πολύ υψηλό ποσοστό της τάξης του 15,4%, όπου είναι εμφανές ότι τα κυπριακά νοικοκυριά έχουν σοβαρές υλικές στερήσεις.

Η Κύπρος κατατάσσεται ανάμεσα στις πέντε ευρωπαϊκές χώρες με τη μεγαλύτερη φτωχοποίηση πληθυσμού, καθώς πάνω από 200 χιλ. άνθρωποι, βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Παράλληλα το όριο της φτώχειας στην Κύπρο, είναι κατά τρεις σχεδόν ποσοστιαίες μονάδες ψηλότερο σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Παράλληλα το ποσοστό του πληθυσμού με Σοβαρή Υλική Στέρηση, που δεν καταφέρνει να αποπληρώσει τις βασικές του ανάγκες, ανέρχεται στο 10,2% για το 2018 (τελευταία στοιχεία).

Ο δείκτης ανισότητας Gini για το τέλος του 2018, ήταν στο 29,1%, ελαφρώς μειωμένο σε σχέση με την προηγούμενη χρόνια. Είναι ξεκάθαρο, ότι στα χρόνια της κρίσης, η κατανομή του εισοδήματος παρουσιάζει σημαντική ανισότητα και θα πρέπει να χαραχθούν πολιτικές για άμεση σμίκρυνση της ψαλίδας .

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι στην Κύπρο παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, το 18% των παιδιών ζει στο όριο της φτώχειας. Θα πρέπει η εκτελεστική εξουσία να εγκύψει σε αυτό το ευαίσθητο θέμα το οποίο επηρεάζει άμεσα την ποιότητα ζωής των παιδιών. Ο αντίκτυπος αυτός, μεταξύ άλλων, είναι άμεσα συνυφασμένος με την αποτελεσματική πρόσβαση στην εκπαίδευση των παιδιών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου, το 2018 το εισοδηματικό όριο της φτώχειας ορίστηκε για:

- Ένα άτομο στις 9.202 ευρώ ετησίως. (Μηνιαία 707 ευρώ περίπου).

Το Υπουργείο Οικονομικών, ως το καθ' ύλην αρμόδιο για την χάραξη και εφαρμογή του προγράμματος της Κυβέρνησης, παρά τα ευνοϊκά δεδομένα που προκύπτουν από τις εκτιμήσεις του, εντούτοις με την ακολουθούμενη πολιτική, θέτει σημαντικούς τομείς της οικονομίας σε στασιμότητα και δεν φαίνεται να υπάρχει η πολιτική βούληση, ώστε να δοθούν κίνητρα και σωστές κατευθυντήριες γραμμές σε τομείς όπως οι Υπηρεσίες, ο Πολυθεματικός Τουρισμός, το Εξαγωγικό Εμπόριο και τον πρωτογενή τομέα της οικονομίας (γεωργία-κτηνοτροφία).

Η πολιτική κινήτρων για επενδύσεις που είναι συνδεδεμένες με την κατά χάριν πολιτογράφηση, ήταν ένα μέτρο που βοήθησε σημαντικά κατά την περίοδο της κρίσης, αλλά σε κάθε περίπτωση δεν μπορούμε να βασιστούμε στα έσοδα από αυτή την διαδικασία. Απόδειξη της μη σταθερότητας αυτού του μέτρου, τα όσα αποκαλύφθηκαν το τελευταίο διάστημα που προκάλεσαν μια σχετική ύφεση στον τομέα αγοράς ακινήτων.

Οι αποφάσεις και τα μέτρα της κυβέρνησης αναφορικά με την αντιμετώπιση της έκρυθμης οικονομικής κατάστασης το 2013, **δεν** μπορούν να πάρουν την μορφή **μονιμότητας**.

Το υπουργικό διάταγμα σχετικά με τα ωράρια των καταστημάτων, δεν συνοδεύτηκε με τα αντίστοιχα μέτρα για κατοχύρωση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στον τομέα του λιανικού εμπορίου.

Η ανυπαρξία πολιτικής βούλησης για ρύθμιση του κανονιστικού πλαισίου που διέπει τις συμφωνίες εργοδοτών και εργαζομένων, έχει οδηγήσει σε παρωχημένες μορφές εργασίας που πλήττουν τον πυρήνα της παραδοσιακής οικογένειας. Παράλληλα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, βρίσκονται σε σοβαρή δυσμένεια, αφού δεν λαμβάνουν καμία στήριξη από την κυβέρνηση και δεν είναι εφικτό να ανταγωνιστούν τους μεγάλους εισαγωγικούς κολοσσούς, σε ένα περιβάλλον ιδιαίτερα μεροληπτικό υπέρ των μεγάλων επιχειρήσεων.

Παρά τους θετικούς δείκτες ανάκαμψης, η κυπριακή οικονομία είναι ευάλωτη από ενδογενείς και εξωγενείς κινδύνους, που είναι δυνατό να εκτροχιάσουν τις δημοσιονομικές εκτιμήσεις της κυβέρνησης .

Ο τομέας των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών βρίσκεται στο στόχαστρο ξένων αξιολογητών, οι οποίοι προσπαθούν με κάθε τρόπο να εμποδίσουν κεφάλαια τρίτων χωρών όπως η Ρωσική Ομοσπονδία ,που διαχρονικά πραγματοποιούν επενδύσεις στην κυπριακή οικονομία. Θα πρέπει το κράτος να θωρακίσει το χρηματοοικονομικό τομέα, αφού η πιθανή καθήλωση του είναι δυνατό να επιφέρει πλήγμα στην πραγματική οικονομία.

Έχουμε την άποψη ότι η εκτελεστική εξουσία θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειες για νέες συνεργασίες στο επίπεδο των εμπορικών συμφωνιών με άλλες χώρες, που θα προκύψουν νέες αγορές για τον τομέα των χρηματοοικονομικών και διοικητικών υπηρεσιών.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας είναι ικανοποιητικός συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε σχέση όμως με το 2018 και το 2019 είναι μειωμένος. Για το 2020 αναμένεται να φτάσει στο 2,9% σε σχέση με το 3,2% το 2019. Είναι γεγονός ότι οι εκτιμήσεις της κυβέρνησης για τον ρυθμό ανάπτυξης είναι ευοίωνες, παρόλο που οι προβλέψεις θα είναι μειωμένες.

Επιπρόσθετα, δεν συνυπολογίζει ότι οι γεωπολιτικές συνθήκες στην περιοχή, είναι ευάλωτες και ειδικότερα όσον αφορά το τουριστικό προϊόν της οικονομίας, το οποίο αναμένεται ότι θα εισέλθει σε ένα πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον με τους οικονομικούς κραδασμούς που θα επιφέρουν οι πρόσφατες πτωχεύσεις μεγάλων τουριστικών πρακτόρων, που ήταν και οι βασικοί πυλώνες για την τουριστική βιομηχανία της Κύπρου.

Οι Κεφαλαιουχικές δαπάνες όπως πάγια, έργα υπό κατασκευή, συγχρηματοδοτούμενα έργα αναμένεται να αυξηθούν το 2020 κατά 11,3% και να φθάσουν στα €689 εκατ. σε σύγκριση με €619 εκατ. το 2019, λόγω ωρίμανσης αρκετών αναπτυξιακών έργων.

Το σύνολο των αναπτυξιακών δαπανών για την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2019, ανήλθαν στα €342,88 εκατ. σε σχέση με προϋπολογιζόμενες δαπάνες ύψους €896,41 εκατ. για ολόκληρο το 2019. Το ποσοστό υλοποίησης αναπτυξιακών δαπανών ανέρχεται στο 38% σε σχέση με 41% το δεκάμηνο του 2018 και 40% την περίοδο του 2017.

Η καθεχρονική αδυναμία της κυβέρνησης για αποτελεσματική ενθάρρυνση στην υλοποίηση του στόχου αναφορικά με τις αναπτυξιακές δαπάνες, αποτελεί σημαντική τροχοπέδη για την απάμβλυνση πολλών προβλημάτων στην πραγματική οικονομία.

Το Δημόσιο Χρέος παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα λόγω των εξελίξεων με την εξαγορά της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας από την Ελληνική. Το 2019 αναμένεται να φτάσει το 97,4% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος σε σχέση με το 107,2% του ΑΕΠ που ήταν το δεύτερο εξάμηνο του 2018.

Η προγραμματισμένη αποπληρωμή της οφειλής στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, και η αποπληρωμή του Ρωσικού δανείου, αναμένεται να περιορίσουν το Δημόσιο Χρέος στο 91,1% για το 2020.

Τραπεζικός Τομέας και Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια:

Ο συνολικός αριθμός των δανειακών χαρτοφυλακίων των τραπεζών ανέρχεται στα 33 δις ευρώ κατά τον Μάιο του 2019. Οι Μη Εξυπηρετούμενες χορηγήσεις ανέρχονται στα 10,2 δις κατά την ίδια περίοδο. Το ποσοστό 31% ΜΕΧ αν και μειωμένο σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, βρίσκεται πολύ μακριά από τον στόχο που υποδεικνύεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και είναι το 5-7%.

Οφείλουμε παράλληλα να επισημάνουμε για πολλοστή φορά, ότι ο υψηλός αριθμός των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάκαμψη ολόκληρου του φάσματος της Οικονομίας.

Ο Κυπριακός τραπεζικός τομέας εξακολουθεί να παρουσιάζει έναν από τους ψηλότερους δείκτες στα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια στην Ευρώπη, (δεύτερη θέση), ενώ τόσο ο ιδιωτικός, όσο και ο δημόσιος τομέας διατηρούν μεγάλα χρέη.

Η Νομοθετική εξουσία, έχει οχυρώσει τα τραπεζικά ιδρύματα μέσω νομοθετικών ρυθμίσεων που έχουν στόχο την απομόχλευση των Μη Εξυπηρετούμενων χορηγήσεων από τους Ισολογισμούς τους.

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις, είναι σημαντικά υποβοηθητικές για τη διόρθωση των ισολογισμών των τραπεζών, όμως οι χορηγήσεις αυτές δεν βοηθάνε στην απάμβλυνση του ιδιωτικού χρέους μέσα στο ευρύτερο φάσμα του χρηματοοικονομικού τομέα.

Ως Δημοκρατικό Κόμμα παρακολουθούμε στενά την πορεία και τους χειρισμούς των τραπεζικών ιδρυμάτων. Δεν θα ανεχτούμε τις καταχρηστικές συμπεριφορές των Διοικητικών Συμβουλίων σε σχέση με τις πιθανές υπερχρεώσεις αλλά και τις αυξήσεις των τελών στις συναλλαγές των καταναλωτών.

Σχέδιο Εστία:

Στόχος του σχεδίου Εστία είναι το κράτος να εισέλθει ενεργά στη διαχείριση των ΜΕΔ με εγγυήσεις πληρωμής μέρους των δανείων. Κάτι που θα επιτρέψει στους δανειολήπτες -μετά την αναδιάρθρωση- να προχωρήσουν σε εξόφληση των δανείων τους. Το ζήτημα βέβαια είναι ότι το κράτος δεν έχει τη δυνατότητα να εγγυηθεί όλα τα δάνεια. Με τα οικονομικά δεδομένα του κράτους, έχει θεσπιστεί ένα πλαίσιο προστασίας της πρώτης κατοικίας σε συνδυασμό με την μερική αποπληρωμή χρέους από πλευράς του κράτους.

Σημαντικό μέρος των ΜΕΔ αφορά σε δάνεια πρώτης κατοικίας αφού σύμφωνα με στοιχεία, τα κόκκινα δάνεια των νοικοκυριών αντιστοιχούσαν στο 55,8% για το πρώτο εξάμηνο του 2018. Όλες οι πτυχές του Σχεδίου Εστία, θα πρέπει να επικαιροποιηθούν σε περίπτωση που το εν λόγω σχέδιο δεν έχει την αναμενόμενη ανταπόκριση από τους δυνητικούς λήπτες του σχεδίου.

Υποεστία:

Εκφράζουμε την ανησυχία μας για ακόμη πιο ευάλωτες ομάδες πληθυσμού όπου η οικονομική τους ανέχεια, δεν τους επιτρέπει να ενταχθούν στο Σχέδιο Εστία. Είναι για εμάς σημαντικό το γεγονός ότι η Εκτελεστική Εξουσία θα πρέπει να αντιμετωπίσει διαφορετικά αυτούς τους ανθρώπους ώστε να καταφέρουν να προστατεύσουν την μικρή οικιστική μονάδα που κατέχουν. Τα τελικά αποτελέσματα ένταξης των δυνητικά δικαιούχων του Σχεδίου Εστία, θα κρίνουν και την απόφαση μας να προωθήσουμε νομοθετική ρύθμιση για Σύσταση τέτοιου Σχεδίου.

Παράλληλα εκτός από τις θέσεις μας οι οποίες εμβολίασαν το πιο πάνω Σχέδιο, ως Δημοκρατικό Κόμμα προτείνουμε την δημιουργία ενός παράλληλου Σχεδίου το οποίο θα επιβραβεύει τους καλοπληρωτές, οι οποίοι για ακόμη μια φορά καλούνται να στηρίξουν τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, που θα ενταχθούν στο Σχέδιο Εστία. Είμαστε έτοιμοι να καταθέσουμε τις προτάσεις μας για την επιβράβευση των καλοπληρωτών.

Σε σχέση με την ολιστική προσέγγιση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, θεωρούμε ότι η ύπαρξη τους, έχει ως αποτέλεσμα, σημαντική μερίδα των πολιτών, να αδυνατούν να έχουν πρόσβαση σε δανεισμό και ως εκ τούτου βρίσκονται εκτός της παραγωγικής διαδικασίας, που έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση της αγοραστικής τους δύναμης.

Εθνικό Ταμείο Αλληλεγγύης:

Μετά από σειρά συνεδριάσεων στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή, το Δημοκρατικό Κόμμα προώθησε δική του νομοθετική πρόταση το 2018, η οποία υπερψηφίστηκε από την Ολομέλεια της Βουλής, και αφορά την σύσταση και Δημιουργία του Εθνικού Ταμείου Αλληλεγγύης. Σκοπός της νομοθεσίας είναι η σταδιακή αποζημίωση των ανθρώπων, με των οποίων τα χρήματα σώθηκε η οικονομία του τόπου τις δραματικές μέρες των αποφάσεων του Eurogroup το 2013.

Στο εν λόγω ταμείο έχει καταβληθεί ποσό 55 εκατομμυρίων σε δύο ισόποσες δόσεις και παραχώρηση περιουσιακών στοιχείων αξίας 103 εκατομμυρίων τα οποία θα αξιοποιηθούν προς όφελος των κουρεμένων καταθετών και κατόχων αξιογράφων.

Στον Προϋπολογισμό για το 2019 δεν περιλήφθηκε κανένα κονδύλι από την εκτελεστική εξουσία. Μετά από επιτακτικό αίτημα του Δημοκρατικού Κόμματος, εξασφαλίστηκε κυβερνητική τροπολογία ύψους 30 εκατομμυρίων ευρώ.

Για τον προϋπολογισμό του 2020, η κυβέρνηση ενέταξε στον προϋπολογισμό, πίστωση κονδυλίου ύψους 20 εκατομμυρίων ευρώ, αλλά με παρέμβαση του Δημοκρατικού Κόμματος, το κονδύλι αυξήθηκε μέσω νέας κυβερνητικής τροπολογίας στα 40 εκατομμύρια ευρώ.

Θεωρούμε ότι αποτελεί χρέος της πολιτείας, η σταδιακή αλλά πλήρης αποκατάσταση αυτής της κατηγορίας πολιτών που είδαν τις καταθέσεις τους να εξανεμίζονται μέσα σε ένα βράδυ.

Πληθωρισμός:

Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση της προβλεπόμενης αρνητικής τάσης του πληθωρισμού, λόγω της μειωμένης ζήτησης, στον βαθμό που είναι επιτρεπτό από την εκτελεστική εξουσία, αφού η παρατεταμένη αποπληθωριστική τάση, θα επιφέρει περεταίρω στρεβλώσεις στην οικονομία.

Παρά το γεγονός ότι το διεθνές οικονομικό περιβάλλον προσβλέπει σε ανοδική τάση λόγω του εμπόργκο πετρελαίου από το Ιράν, όσον αφορά τον πληθωρισμό, η πιθανή αύξηση του εισαγόμενου πληθωρισμού θα δημιουργήσει σημαντικό πλήγμα στα εγχώρια νοικοκυριά. Οι μειώσεις των μισθών που δέχτηκαν οι εργαζόμενοι σε ολόκληρο σχεδόν το φάσμα της οικονομίας, δεν συνοδεύτηκαν με τις αντίστοιχες αυξήσεις μέχρι σήμερα.

Δημοσιονομικοί Κίνδυνοι:

Η Κυβέρνηση θα πρέπει να λάβει υπόψη το ενδεχόμενο εκτροχιασμού των οικονομικών της προβλέψεων, αφού ο επιτοκιακός κίνδυνος δανεισμού από τις διεθνείς αγορές, είναι ασύμφορος μέχρι στιγμής, δεδομένου ότι μεσοπρόθεσμα θα πρέπει να αποπληρώσουμε δάνεια που προκύπτουν από τις μνημονιακές μας υποχρεώσεις, όπου ο δανεισμός ήταν αρκετά πιο χαμηλός.

Η αναμονή της απόφασης του **Ανωτάτου Δικαστηρίου** που έκρινε στις 29/3/2019 ως αντισυνταγματικές τις νομοθεσίες που θεσπίστηκαν κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης για αποκοπές μισθών και μειώσεις των συντάξεων των υπαλλήλων και συνταξιούχων του δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα, είναι πιθανόν να εκτροχιάσουν τα δημόσια οικονομικά αλλά και τις κοινωνικές δαπάνες.

Η απραξία και οι κάκιστοι χειρισμοί της εκτελεστικής εξουσίας σε σχέση με την πορεία πιστοποίησης προϊόντος Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), του δημοφιλέστερου εμπορικού προϊόντος που είναι το παραδοσιακό **χαλούμι**, θέτει σε κίνδυνο την εμπορική δραστηριότητα πολλών μικρών οικογενειακών μονάδων και άλλων επιχειρήσεων. Τα συνολικά έσοδα για την οικονομία της Κύπρου από τον κλάδο αυτό ανέρχονται στα **250 εκατομμύρια ευρώ ετησίως**.

Ανεργία:

Η ανεργία για το 2019 στο σύνολο των 12 μηνών, εκτιμάται ότι θα **βρίσκεται στο 7%**, ενώ η ανεργία του νέους βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο με καθοδική όμως τάση.

Σοβαρό πρόβλημα προκύπτει από τους Μακροχρόνια άνεργους αλλά και στις ομάδες πληθυσμού άνω των 50 ετών όπου τα υφιστάμενα κίνητρα/προγράμματα, φαίνεται να μην επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Κρίνουμε θετικό όμως, το γεγονός ότι η ανεργία βρίσκεται σε σταδιακή υποχώρηση, κάτω του 7%. Υπάρχουν όμως δομικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν μέσα στην κρίση, και θα πρέπει να τύχουν επαναξιολόγησης σε σχέση με την Ανεργία. Παρατηρείται το φαινόμενο, δικαιούχοι του ΕΕΕ να απασχολούνται παράνομα σε διάφορους τομείς, ενισχύοντας την αδήλωτη εργασία.

Η σημαντικά αυξημένη εισροή ξένων εργατών στην κυπριακή οικονομία, με τα σημάδια κορεσμού σε τομείς νευραλγικούς να είναι ορατά, είναι ένα γεγονός που πρέπει να παρακολουθείται στενά.

Τομέας Υγείας:

Η έναρξη του Γενικού Συστήματος Υγείας, είναι ίσως η σημαντικότερη μεταρρύθμιση των τελευταίων χρόνων.

Θεωρούμε, ότι η κυβέρνηση πρέπει να στηρίξει τα Δημόσια Νοσηλευτήρια ιδιαίτερα στην μεταβατική περίοδο μέχρι την πλήρη εφαρμογή του ΓΕΣΥ.

Δυστυχώς είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που ταλανίζουν την κοινωνία. Η έναρξη του ΓΕΣΥ έχει προσδώσει σημαντικά οφέλη στην κοινωνία, αλλά **χρειάζεται συνεχής εποπτεία** και διορθωτικές κινήσεις, έτσι ώστε να μην εκτροχιαστούν οι προβλέψεις του κράτους.

Ως Δημοκρατικό Κόμμα, επαναβεβαιώνουμε τη θέση μας ότι παραμένουμε δεσμευμένοι να προβούμε σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες, για υλοποίηση της μεταρρύθμισης στον τομέα της υγείας με την εισαγωγή του ΓΕΣΥ. Στόχος μας ασφαλώς να πραγματοποιηθεί στα προκαθορισμένα χρονοδιαγράμματα, που έχουν καθοριστεί και ψηφιστεί ως γνωστόν το περασμένο έτος.

Δ. Παρατηρήσεις Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ

Δυστυχώς για ακόμα μια χρονιά είμαστε υποχρεωμένοι να επαναλάβουμε τις ίδιες ή σχεδόν τις ίδιες παρατηρήσεις αναφορικά με τον κρατικό προϋπολογισμό, γιατί για ακόμα μια χρονιά έχει τα ίδια ή περίπου τα ίδια χαρακτηριστικά των προηγούμενων χρόνων.

Δεν αναμένουμε και δεν προσδοκούμε ριζικές αλλαγές, όμως οι εμπειρίες του παρελθόντος θα έπρεπε να είχαν επιφέρει και τον ανάλογο προβληματισμό, να ληφθούν σταδιακά μέτρα, ώστε η κυπριακή οικονομία να προσδιορίζεται και σε νέους καινοτόμους και υψηλής τεχνολογίας τομείς, αλλά και η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης να παρουσιάζει μια πλέον ανθρωποκεντρική μορφή.

Αναμφίβολα οι δείκτες της κυπριακής οικονομίας έχουν παρουσιάσει βελτίωση, όχι όμως σε βαθμό ώστε να δημιουργείται κλίμα σιγουριάς και ασφάλειας. Πολύ δε περισσότερο δεν δικαιολογείται η αισιοδοξία που παρατηρείται. Θετική εξέλιξη είναι και η αναβάθμιση της οικονομίας από διεθνείς οίκους αξιολόγησης και η κατάταξή της σε επενδυτική βαθμίδα. Όμως την ίδια στιγμή είναι σημαντικό να αναλυθεί:

- εάν η βελτίωση είναι ουσιαστική ή επίπλαστη και αποτυπώνει με τρόπο επιστημονικό την κατάσταση της πραγματικής οικονομίας, και
- εάν η βελτίωση των αριθμών αποτυπώνεται και σε βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του λαού, κυρίως των μικρομεσαίων εισοδημάτων.

Η πραγματική βελτίωση της οικονομίας πρέπει να είναι όχι μόνο ποσοτική αλλά και ποιοτική, να προσδιορίζεται σε σταθερό και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η προσέγγισή της να αφορά το σύνολο των αριθμών που καθορίζουν τους δείκτες της οικονομίας και όχι επιλεκτικά μόνο σε αυτούς που «εξυπηρετούν ή και βολεύουν».

Η οικονομία έχει αξία όταν αυτή συνδέεται με τους ανθρώπους, κυρίως με το βιοτικό-τους επίπεδο, την προστασία τους από κινδύνους οικονομικής φύσης που ελλοχεύουν και οικοδομούν συνθήκες κοινωνικής συνοχής. Την προστασία αυτή την έχουν ανάγκη σε μεγαλύτερο βαθμό όσοι προέρχονται από τα ευάλωτα οικονομικά στρώματα της κοινωνίας και έχουν πληγεί περισσότερο από την οικονομική κρίση που έπληξε την πατρίδα μας.

Αναπτυξιακός ή διαχειριστικός Προϋπολογισμός του 2019;

Για ακόμα μία χρονιά ο προϋπολογισμός είναι κατά βάση διαχειριστικός και όχι αναπτυξιακός. Στην ουσία οι αναπτυξιακές δαπάνες καλύπτουν το 10% του προϋπολογισμού. Με δεδομένο ότι τα προηγούμενα χρόνια η υλοποίηση του αναπτυξιακού προϋπολογισμού κυμάνθηκε σε σχετικά χαμηλά επίπεδα (75% το 2019, 60% το 2018, 41% το 2017 και 43% το 2016) γίνεται αντιληπτό ότι με ποσοστό υλοποίησης περίπου 7,5% ένας προϋπολογισμός δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αναπτυξιακός. Πολύ δε περισσότερο όταν για μία ακόμα χρονιά στον κατάλογο των αναπτυξιακών έργων δεν συμπεριλαμβάνονται έργα ανταποδοτικού χαρακτήρα, ώστε το κράτος στο μέλλον να εξασφαλίζει εισοδήματα με τα οποία να μπορεί να χρηματοδοτήσει νέα έργα.

Δημοσιονομική κατάσταση

Ο προϋπολογισμός του 2020 ουσιαστικά διαπνέεται από την ίδια φιλοσοφία των προϋπολογισμών των τελευταίων χρόνων και αποσκοπεί στην επίτευξη ποσοτικών στόχων μέσα από την παραπέρα διαχείριση των πάγιων τομέων της οικονομίας (κατασκευαστικός, τουριστικός, υπηρεσίες). Τομείς οι οποίοι είναι ιδιαίτερα εύθραυστοι, επηρεάζονται από εξωγενείς και άρα μη ελεγχόμενους παράγοντες. Η απουσία ποιοτικών μέτρων που θα προσδώσουν στην κυπριακή οικονομία μακροοικονομική σταθερότητα είναι εμφανής.

Στον **τουριστικό τομέα**, παρά την αύξηση στον αριθμό άφιξης τουριστών, τα έσοδα παρουσίασαν μείωση ύψους 2-2.5%. Βασικός λόγος η απουσία ανάπτυξης ποιοτικών τομέων όπως ο ιατρικός, ο συνεδριακός, ο αθλητικός, με αποτέλεσμα να μειώνεται το ενδιαφέρον προσέλκυσης τουριστών υψηλών εισοδημάτων.

Στον **ιατρικό**, όχι μόνο δεν διαπιστώνουμε άφιξη ασθενών από το εξωτερικό για θεραπεία, αλλά αντίθετα αυξάνεται η αποστολή ασθενών στο εξωτερικό για θεραπευτικούς σκοπούς.

Στο συνεδριακό η απουσία διεθνών συνεδρίων είναι εμφανής, παρά τις εξαιρετικές κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν.

Στον αθλητικό παρά τις φιλότιμες προσπάθειες του ιδιωτικού τομέα δεν παρατηρείται και η ανάλογη κρατική αρωγή.

Στον κατασκευαστικό τομέα επαναλαμβάνεται το φαινόμενο της υπερθέρμανσης όπως και στο παρελθόν. Τη στιγμή που δίνονται παρεκκλίσεις σε επιχειρηματίες για ανάπτυξη ψηλών κτιρίων στις πόλεις, παρεμποδίζονται ακόμα και στερούνται οι κάτοικοι της υπαίθρου του δικαιώματος για στεγαστική ανάπτυξη της περιουσίας-τους. Δεν διαφωνούμε φυσικά με την ανέγερση ψηλών κτιρίων. Διαφωνούμε με την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη. Η ανάπτυξη θα έπρεπε να είναι οριοθετημένη σε συγκεκριμένες περιοχές, να μην επηρεάζει αρνητικά το περιβάλλον και τους παρακείμενους πολίτες και να διασφαλίζεται η δυνατότητα αποτελεσματικής αντιμετώπισης έκτακτης κατάστασης (φωτιά, σεισμός, εγκληματική ενέργεια) που ενδεχόμενα να προκύψει.

Όμως την ίδια στιγμή το κράτος ξοδεύει δεκάδες εκατομμύρια ευρώ κάθε χρόνο για να στεγάσει υπουργεία και κρατικές υπηρεσίες σε υποστατικά αρκετά από τα οποία είναι ακατάλληλα. Παρά τις συνεχόμενες προτάσεις-μας δεν προχωρεί στην εκπόνηση σχεδίου για αξιοποίηση κρατικής γης και ανέγερσης νέων σύγχρονων, λειτουργικών και μειωμένης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης δημόσιων κτιρίων.

Πρόσφατα ανακοινώθηκε πρόγραμμα στεγαστικής πολιτικής μέσω του ΚΟΑΓ. Κινείται προς την ορθή κατεύθυνση, όμως θα μπορούσε να είναι πλέον φιλολαϊκό και να περιλαμβάνει και δράσεις ενίσχυσης των ορεινών και ημιορεινών περιοχών.

Ακόμα και ο τομέας **των υπηρεσιών** λόγω της κρατικής γραφειοκρατίας παρουσιάζει αποδόσεις μικρότερες των δυνατοτήτων του.

Φορολογική πολιτική

Παρά τη βελτίωση της οικονομίας μέχρι στιγμής δεν υπήρξαν ουσιαστικές φορολογικές ελαφρύνσεις για ανακούφιση από την οικονομική κρίση των μισθωτών, των χαμηλοσυνταξιούχων και των μικροεπαγγελματιών. Οι όποιες ελαφρύνσεις στην ουσία εξανεμίστηκαν από την αύξηση της τιμής των καυσίμων, των ενοικίων, των τελών αποχέτευσης, του Φόρου Ακίνητης Περιουσίας που καταβάλλεται στις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης λόγω αναπροσαρμογής της αξίας των ακινήτων και παράλειψης μείωσης των συντελεστών. Υπάρχουν πολίτες οι οποίοι καλούνται να πληρώσουν μέχρι και 20 φορές περισσότερα τέλη σε σχέση με το παρελθόν. Σε αυτές φυσικά δεν περιλαμβάνεται και η πρόσθετη φορολογία που έχει επιβληθεί από το Μάρτιο του 2019 για την εισαγωγή του ΓεΣΥ, καθώς και η αύξησή της τον προσεχή Μάρτιο λόγω της εισαγωγής και της ενδονοσοκομειακής περίθαλψης.

Στο νέο προϋπολογισμό και πάλι το μεγαλύτερο ποσοστό κρατικών εσόδων θα προέλθει από τις έμμεσες φορολογίες.

Επιπρόσθετα, παρά τις συνεχείς εξαγγελίες όχι μόνο δεν παρατηρήθηκε βελτίωση, αλλά αντίθετα έχει επιδεινωθεί ακόμα περισσότερο η φοροδιαφυγή. Οι ανείσπρακτοι φόροι ανέρχονται σε εκατοντάδες εκατομμύρια, ενώ η δυσλειτουργία του Τμήματος Φορολογίας είναι εμφανής. Το κράτος δεν κατόρθωσε να προχωρήσει στη λήψη ουσιαστικών μέτρων για πάταξη της φοροδιαφυγής, επικεντρώνει τις προσπάθειές του προς λανθασμένες κατευθύνσεις. Η μεγάλη καθυστέρηση στην επιβεβαίωση των φορολογικών δηλώσεων οδηγεί αναπόφευκτα και σε σημαντική απώλεια εσόδων. Επιπρόσθετα δεν έχει προχωρήσει στη λήψη μέτρων για δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών στους πολίτες, ώστε σταδιακά να μειωθεί το οικονομικό χάσμα μεταξύ των ψηλών και των χαμηλών εισοδημάτων. Αντίθετα το οικονομικό χάσμα μεταξύ των εισοδημάτων έχει διευρυνθεί ακόμα περισσότερο. Η μεσαία τάξη παρουσιάζει ακόμα μεγαλύτερη συρρίκνωση, ώστε η μείωση κατά 1.3% περίπου του ποσοστού των πολιτών που βρίσκονται κάτω ή κοντά στο όριο της φτώχειας να εξανεμίζεται. Επιπρόσθετα η μείωση του ποσοστού κινδύνου φτώχειας από το 15.7% το 2017 στο 15.4% το 2019 είναι ένα πρόσθετο επιβεβαιωτικό στοιχείο.

Δυστυχώς τόσο από τον προϋπολογισμό όσο και στις κατά καιρούς προτάσεις της κυβέρνησης δεν περιλαμβάνονται δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση, ενισχύεται ακριβώς το αντίθετο.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Ε.Ε. η Κύπρος βρίσκεται στην τελευταία θέση όσον αφορά την κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Από την οικονομική ανάπτυξη που παρουσιάζει, ευνοείται μόνο ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού, ενώ το 24% περίπου του πληθυσμού βρίσκεται κάτω ή κοντά στο όριο της φτώχειας. Οι μισθοί του ιδιωτικού τομέα βρίσκονται καθυλωμένοι στα επίπεδα των πρώτων χρόνων της κρίσης και δεν έχουν παρουσιάσει την ανάλογη αύξηση, ενώ σε πολλές περιπτώσεις οι εργασιακές συμφωνίες παραβιάζονται.

Η Ανταγωνιστικότητα της οικονομίας βρίσκεται στην τελευταία θέση από τις 28 χώρες μέλη της Ε.Ε., ενώ η παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα βρίσκεται περίπου στο 75% του μ.ο. των χωρών της ευρωζώνης.

Έχει τον υψηλότερο ιδιωτικό δανεισμό και το δεύτερο ψηλότερο ποσοστό Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ)

Δημόσιο χρέος (Δ.Χ.)

Η πρόβλεψη της κυβέρνησης για μείωση του Δ.Χ. στο 97.4% του ΑΕΠ λόγω της πρόωρης αποπληρωμής του Ρωσικού δανείου δεν πρέπει να αποτελέσει στοιχείο εφησυχασμού. Το Δ.Χ. δεν είναι μόνο ποσοστό επί του ΑΕΠ, είναι και το συνολικό ποσό του δανείου σε πραγματικούς αριθμούς. Συγκεκριμένα το 2007 ήταν 7.0 δις ευρώ, το 2012 ήταν 15.350 δις ευρώ, το 2018 ανήλθε στα 21.3 δις ενώ σήμερα βρίσκεται στα 19.7 δις ευρώ.

Κοινωνική πολιτική

Παρά τις επιμέρους προτάσεις κοινωνικής πολιτικής για ακόμα μία χρονιά δεν υπάρχει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα κοινωνικής πολιτικής το οποίο να στηρίζει αποτελεσματικά τις ομάδες του πληθυσμού που βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση, αλλά και ούτε προτάσεις οι οποίες να θέτουν σε στέρεες βάσεις την ουσιαστική αντιμετώπιση ενός από τα μεγαλύτερα κοινωνικά προβλήματα που βρίσκεται σε εξέλιξη στην πατρίδα-μας, την υπογεννητικότητα.

Το Δεκέμβριο του 2018 διατέθηκαν μετά από έγκριση της Βουλής (με εξαίρεση την ΕΔΕΚ) 45 εκ. ευρώ για να μειωθεί κατά 5 σεντς το λίτρο η τιμή των καυσίμων. Μέτρο το οποίο αποδείχθηκε ότι δεν είχε καμία ουσιαστική συνεισφορά στους πολίτες

Το κράτος θα μπορούσε όπως είχαμε τονίσει, να προχωρήσει σε μέτρα κοινωνικής πολιτικής, όπως:

- ανάπτυξη στεγαστικών προγραμμάτων για παραχώρηση κατοικίας σε νέα ζευγάρια σε τιμή κόστους, ή ενοικίασης με χαμηλό μίσθωμα
- δημιουργία φωτοβολταϊκών πάρκων για παραχώρηση δωρεάν ηλεκτρικού ρεύματος (με καθορισμένη οροφή) στους μόνιμους κατοίκους των ορεινών και ημιορεινών περιοχών
- παραχώρηση επιδόματος για την απόκτηση 2^{ου} ή 3^{ου} παιδιού
- αναλογική αύξηση των χαμηλών συντάξεων, κ.ά.

Ανεργία

Τα στοιχεία καταγράφουν μία πτωτική πορεία της ανεργίας μετά το 2014 όπου καταγράφηκε το υψηλότερο ποσοστό. Το 2019 η ανεργία ανήλθε στο 7.0% του ενεργού εργατικού δυναμικού. Για ακόμα μία φορά θα τονίσουμε ότι το ποσοστό αυτό είναι πλασματικό, γιατί σε αυτό δεν περιλαμβάνονται

- Οι 27 και πλέον χιλιάδες συμπατριώτες-μας κατά το πλείστον νέοι επιστήμονες, οι οποίοι είτε παρέμειναν στο εξωτερικό μετά τις σπουδές-τους είτε μετανάστευσαν για σκοπούς εργασίας
- Όσοι απολύθηκαν από τον τραπεζικό, τον Ημικρατικό ή τον ιδιωτικό τομέα και είναι ηλικίας άνω των 55 χρόνων και δεν είναι εγγεγραμμένοι στον κατάλογο ανέργων
- Οι λήπτες δημοσίου βοηθήματος (Ε.Ε.Ε.)
- Οι εποχιακοί άνεργοι της ξενοδοχειακής βιομηχανία λόγω της αναστολής της λειτουργίας τους κατά την χειμερινή περίοδο.

Εάν μάλιστα σε αυτούς προστεθούν και οι υποαπασχολούμενοι που ανέρχονται περίπου στο 14% του συνόλου των εργαζομένων, τότε η κατάσταση δεν είναι και τόσο θετική όσο παρουσιάζεται.

Τραπεζικός τομέας

Παρά τις διαρθρωτικές αλλαγές που επήλθαν στον τραπεζικό τομέα εντούτοις κοινή είναι η αντίληψη ότι δεν έχει ακόμα πλήρως σταθεροποιηθεί. Παράλληλα συνεχίζει με πρόσχημα τις αναδιαρθρώσεις αλλά και την ανάγκη επιβίωσης να λειτουργεί αρνητικά και αυταρχικά σε βάρος των πολιτών, εκμεταλλευόμενος τα ισχυρά όπλα που του παραχώρησε η πλειοψηφία της Βουλής σχετικά με τις εκποιήσεις ακινήτων αλλά και τη στέρηση δικαιωμάτων των πολιτών να προστατεύσουν κατά νόμιμο τρόπο τα δικαιώματά τους. Δείγματα αυτής της πολιτικής είναι

- Τα κωλύματα που προβάλουν για την αναδιάρθρωση ΜΕΔ
- Οι αυξημένες χρεώσεις στις οποίες υποβάλλουν τους πελάτες
- Οι εκποιήσεις ακινήτων
- Οι παρεμβάσεις για την αναστολή ή/και ματαίωση λήψης μέτρων προστασίας των πολιτών
- Η πώληση δανείων σε εταιρίες διαχείρισής τους σε χαμηλή τιμή, αλλά την ίδια στιγμή αρνούνται την πώληση των δανείων στους δανειολήπτες σε υψηλότερη τιμή.

Για ακόμα ένα χρόνο δεν έχουμε διαπιστώσει οποιαδήποτε σοβαρή πρωτοβουλία για την έστω μερική στήριξη των κουρεμένων καταθετών, των εξαπατημένων κατόχων αξιογράφων (αν και υπήρχε μνημονιακός όρος που δεν υλοποιήθηκε), των κουρεμένων ταμείων προνοίας.

Υπουργείο Άμυνας

Οι συνεχιζόμενες πειρατικές ενέργειες της Τουρκίας σε βάρος της Κύπρου και της Ελλάδας, με αφορμή τις έρευνες για την ανεύρεση υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, επαναφέρουν στο προσκήνιο την ανάγκη περαιτέρω αναβάθμισης της επιχειρησιακής ικανότητας της Ε.Φ., καθώς και της ενεργοποίησης του Δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού χώρου Ελλάδας-Κύπρου.

Οι ραγδαίες εξελίξεις που παρατηρούνται στην ευρύτερη περιοχή της Αν. Μεσογείου επιβάλλουν ενίσχυση και αξιοποίηση του στρατηγικού ρόλου της Κύπρου.

Τα έσοδα από την έκτακτη εισφορά για την Άμυνα θα πρέπει να αξιοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για την περαιτέρω ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων της πατρίδας μας, με την απόκτηση νέων σύγχρονων και αποτελεσματικών οπλικών συστημάτων. Εάν η κυβέρνηση εξακολουθήσει να αρνείται να υλοποιήσει την παραπάνω πρόταση τότε οφείλει για λόγους αξιοπιστίας είτε να καταργήσει τη συγκεκριμένη φορολογία, είτε να την μετονομάσει.

Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

Για μία ακόμα χρονιά από το όραμα και τις βασικές επιδιώξεις του υπουργείου απουσιάζει η ουσιαστική και σε βάθος αναβάθμιση του σωφρονιστικού συστήματος. Η κατάσταση που επικρατεί στις Κεντρικές Φυλακές μπορεί εξωτερικά και για επικοινωνιακούς λόγους να εμφανίζεται «ωραιοποιημένη», όμως στην πραγματικότητα ελάχιστα έχουν γίνει για την πραγματική βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των φυλακισμένων, αλλά και τις συνθήκες εργασίας του προσωπικού.

Παρά τις εξαγγελίες δεν έχει ακόμα προχωρήσει η αυτονόμηση της Πυροσβεστικής και η δημιουργία της Ακτοφυλακής.

Περαιτέρω δεν έχει ακόμα υλοποιηθεί το πρόγραμμα ενίσχυσης των προληπτικών μέτρων οδικής ασφάλειας καθώς και του θεσμού των σεμιναρίων οδικής συμπεριφοράς, τα οποία θα καλούνται να παρακολουθήσουν οδηγό που παρανομούν προς αποφυγή της καταβολής προστίμου.

Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού

Η ίδρυση Υφυπουργείου Τουρισμού μέχρι στιγμής δεν έχει οδηγήσει σε ουσιαστική αναδιοργάνωση των υπηρεσιών που ασχολούνται με τον τουρισμό και την ενίσχυση της ποιοτικής και αποτελεσματικής λειτουργίας τους.

Η ΕΔΕΚ ανησυχεί για τη συνεχιζόμενη καθυστέρηση στην προώθηση ουσιαστικών έργων τουριστικής υποδομής με αποτέλεσμα να μην αξιοποιούνται οι δυνατότητες για ενίσχυση του εξειδικευμένου τουρισμού, όπως συνεδριακού, ναυτικού, αθλητικού, μηχανοκίνητου, ιατρικού.

Είναι ιδιαίτερα ανησυχητική η επανάπαυση που παρατηρείται λόγω της αύξησης του αριθμού των τουριστικών αφίξεων τα τελευταία χρόνια. Όμως στην ουσία θα έπρεπε η προσπάθεια να επικεντρώνεται περισσότερο στην ποιότητα παρά στους αριθμούς καθώς και στο καθαρό τουριστικό συνάλλαγμα που παραμένει στο κράτος, παρά για το ακαθάριστο εισόδημα. Επιπρόσθετα θα πρέπει στο πλαίσιο σχεδιασμού να μειωθεί η έκταση του «Allinclusive» στη ξενοδοχειακή βιομηχανία, γιατί πλήττει σοβαρά άλλους τομείς της τουριστικής βιομηχανίας με συνεπακόλουθες οικονομικές απώλειες τόσο στους πολίτες όσο και στο κράτος.

Επιπρόσθετα πρέπει να προχωρήσει η εκπόνηση προγράμματος για την κατασκευή φωτοβολταϊκών πάρκων για αύξηση του ποσοστού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ. Μέρος της παραγωγής να παραχωρείται δωρεάν στους μόνιμους κατοίκους των ημιορεινών και ορεινών περιοχών ως αντισταθμιστικό μέτρο για την κατάργηση του επιδόματος θέρμανσης που παραχωρείτο στο παρελθόν, αλλά και ως κίνητρο παραμονής των κατοίκων ή/και επιστροφής των αποδημένων.

Ο αργός ρυθμός ανάπτυξης των ΑΠΕ επιφέρει σοβαρό κόστος στο κράτος και κατ' επέκταση στους πολίτες. Ενώ το 2019 το κόστος αγοράς θερμοκηπιακών ρύπων ήταν 39 ε. ευρώ το 2020 θα ανέλθει περίπου στα 86 εκ. ευρώ δηλ. αύξηση 130%.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Μπορεί η βιωσιμότητα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΤΚΑ) να αποτελεί βασική προτεραιότητα του υπουργείου. Όμως την ίδια στιγμή πρέπει άμεσα

- να επεξεργασθεί σχέδιο στο πλαίσιο συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, για την αύξηση των κατώτατων συντάξεων σε επίπεδο πάνω από το όριο της φτώχειας.
- να μεριμνήσει στη μείωση του χρόνου που μεσολαβεί από την υποβολή αίτησης μέχρι την εξέταση από το ιατροσυμβούλιο για την παραχώρηση σύνταξης ανικανότητας, και
- η παραχώρηση των επιδομάτων ανεργίας και ασθένειας στους δικαιούχους να γίνεται άμεσα ώστε να μπορούν να καλύψουν τις ατομικές και οικογενειακές τους ανάγκες.

Η μεγάλη αύξηση του αριθμού αστέγων συμπατριωτών μας πρέπει να ενεργοποιήσει τις υπηρεσίες του Υπουργείου για εξεύρεση άμεσων και μεσοπρόθεσμων λύσεων στέγασης.

- Επιπρόσθετα πρέπει να προχωρήσει στην ετοιμασία και εξαγγελία προγραμμάτων για
- Την επιδότηση βρεφονηπιακών υπηρεσιών που θα παραχωρούνται σε εργαζόμενους γονείς
 - Τη λειτουργία βρεφονηπιακών σταθμών σε μεγάλες επιχειρήσεις
 - Την επιτάχυνση της προώθησης ρύθμισης για πρόωρη αφυπηρέτηση των ατόμων με Μεσογειακή Αναιμία.

Υπουργείο Εσωτερικών

Το υπουργείο θα πρέπει να προχωρήσει σε σειρά μέτρων ώστε να αποφεύγονται οι χρονοβόρες διαδικασίες για την προώθηση πολεοδομικών έργων, και να προχωρήσει το συντομότερο στην υλοποίηση των εξαγγελιών-του για το ίδιο θέμα.

Το κόστος απόκτησης στέγης κύρια από τα μικρομεσαία εισοδήματα είναι απαγορευτικό. Γι' αυτό θα πρέπει έγκαιρα να προχωρήσει σε δέσμη μέτρων στεγαστικής πολιτικής.

Η ΕΔΕΚ έχει καταθέσει τις προτάσεις της για αυτό το θέμα, οι οποίες μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν:

- πλήρη κατάργηση των μεταβιβαστικών τελών σε περίπτωση καταβολής ΦΠΑ
- αύξηση των πολεοδομικών ζωνών, κύρια στην ύπαιθρο
- αύξηση του συντελεστή δόμησης
- αλλαγή της δήλωσης πολιτικής για τα αγροτεμάχια
- παραχώρηση της γης στον Οργανισμό Ανάπτυξης Γης, ο οποίος αφού αναπτύξει τις οικιστικές μονάδες να τις παραχωρεί σε χαμηλές τιμές, με μακροχρόνια αποπληρωμή και με διαφανείς διαδικασίες σε άπορες δικαιούχες οικογένειες καθώς και ανάπτυξη μονάδων για παραχώρηση με χαμηλό ενοίκιο σε οικογένειες χαμηλού εισοδήματος
- παραχώρηση ειδικού επιδόματος στα νεαρά ζευγάρια για τη διαμόρφωση του χώρου ανέγερσης κατοικίας σε ημιορεινές και ορεινές περιοχές.

Δεν υπάρχει καμιά πρόβλεψη για την ανέγερση κτηρίων για τη στέγαση κρατικών υπηρεσιών αξιοποιώντας την κρατική γη, ώστε σταδιακά το κράτος να απεξαρτηθεί από την ανάγκη ενοικίασης και συνεχούς μεταστέγασης υπηρεσιών. Στη διάρκεια μιας 5ετίας το κράτος καταβάλλει περίπου 200 εκ. ευρώ σε ενοίκια. Ο καθένας μπορεί να αντιληφθεί ότι με σωστό προγραμματισμό και αποφυγή διασπάθισης χρημάτων πόσα κτήρια θα μπορούσαν να ανεγερθούν και την ίδια στιγμή μακροπρόθεσμα πόση θα ήταν η εξοικονόμηση.

Υπουργείο Εξωτερικών

Λαμβάνοντας υπ' όψη τη σοβαρή αποστολή που έχει να εκπληρώσει το Υπουργείο Εξωτερικών για την διαφώτιση και τις ευθύνες που δημιουργεί η συμμετοχή μας στην Ε.Ε., σε διάφορους διεθνείς Οργανισμούς αλλά και η μη επίλυση του κυπριακού, είναι αδιανόητο να έχει τον μικρότερο προϋπολογισμό από όλα τα υπουργεία, ακόμα και από Ημικρατικούς Οργανισμούς.

Η ΕΔΕΚ επαναλαμβάνει για μια ακόμα φορά ότι ο προϋπολογισμός-του είναι απαράδεκτα πενιχρός και θα πρέπει να αυξηθεί δραστικά.

Υπουργείο Υγείας

Κατά την περσινή συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού ως ΕΔΕΚ είχαμε προβεί σε σειρά παρατηρήσεων αναφορικά με την εφαρμογή του ΓεΣΥ. Δυστυχώς οι προβλέψεις μας όχι μόνο επιβεβαιώθηκαν αλλά η κατάσταση στον τομέα της Υγείας έχει επιδεινωθεί ακόμα περισσότερο.

Συγκεκριμένα τονίζαμε:

«Ο Τομέας της Δημόσιας Υγείας βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή. Η μαζική αποχώρηση ιατρικού προσωπικού και οι σοβαρές ελλείψεις σε αναλώσιμα και εξοπλισμό, σε συνάρτηση με την υποχρέωση προσφοράς ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, προκάλεσαν σοβαρά προβλήματα στην προσφερόμενη περίθαλψη και συμβάλουν στην αποδόμησή του στη συνείδηση των πολιτών.

Το Κ.Σ. ΕΔΕΚ εκφράζει τις ανησυχίες του για τον τρόπο με τον οποίο επιχειρείται η έναρξη εφαρμογής του ΓεΣΥ. Συγκεκριμένα:

- ***Κατά παράβαση της σαφούς προϋπόθεσης που τίθεται στο προοίμιο της νομοθεσίας ότι θα πρέπει πριν την εφαρμογή του ΓεΣΥ να προχωρήσει η αυτονόμηση των Δημόσιων Νοσηλευτηρίων σε Διοικητικό και Επιστημονικό επίπεδο το υπουργείο προωθεί τις δύο διαδικασίες παράλληλα.***

- *Τόσο η διαδικασία διορισμού, όσο και η σύνθεση του Δ.Σ. του ΟΚΥΠΥ προκαλούν εύλογα ερωτήματα και ενισχύουν τις υπόνοιες για εξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων.*
- *Από το επικαιροποιημένο νομοσχέδιο για το ΓεΣΥ που ψηφίσθηκε τον περασμένο Ιούνιο, μέχρι σήμερα δεν προχώρησε καμιά μελέτη για τις ανάγκες του Δημόσιου τομέα σε εξοπλισμό και σε κλινικές ώστε να μπορεί να προσφέρει υψηλού επιπέδου ιατρική περίθαλψη σε ολόκληρη την επικράτεια.*
- *Η διαδικασία αναδιοργάνωσης των Δημόσιων Νοσηλευτηρίων παραμένει σε εκκρεμότητα και η προοπτική ορθής και αποτελεσματικής αυτονόμησης των νοσηλευτηρίων τίθεται εν αμφιβόλω».*

Το Κ.Σ. ΕΔΕΚ πρότεινε την άμεση υιοθέτηση αριθμού μέτρων ώστε να υπάρξει άμβλυση των προβλημάτων και σωστή εφαρμογή του ΓεΣΥ. Δυστυχώς τα μέτρα αυτά δεν έχουν υιοθετηθεί με αποτέλεσμα:

- Να συνεχίζεται η συμφόρηση ασθενών στα Τμήματα Πρώτων Βοηθειών
- Η υποστελέχωση των Δημόσιων Νοσηλευτηρίων να επιδεινωθεί και τμήματα να κινδυνεύουν με αναστολή των εργασιών τους
- Να μην προχωρήσει η αναβάθμιση των περιφερειακών νοσοκομείων και των Αγροτικών Κέντρων Υγείας
- Δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί η κοστολόγηση των υπηρεσιών που προσφέρει ο δημόσιος τομέας με αποτέλεσμα να παρατηρείται απώλεια εσόδων και την ίδια στιγμή ο φορολογούμενος πολίτης καλείται να καλύψει ελλείμματα των δημόσιων νοσηλευτηρίων.
- Ο τρόπος εφαρμογής του προσωπικού γιατρού οδήγησε σε αδικαιολόγητες σπατάλες και υποβάθμισε σημαντικά την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών
- Οι καταχρήσεις σε εργαστηριακές και παρακλινικές εξετάσεις επέφεραν ακόμα μεγαλύτερη επιβάρυνση των οικονομικών του ΓεΣΥ και οδήγησαν για πρώτη φορά σε σημαντικές ελλείψεις φαρμάκων πρώτης ανάγκης.

Ευχόμαστε ότι όλα τα παραπάνω δεν θα οδηγήσουν τελικά είτε στην εισαγωγή του πολυασφαλιστικού συστήματος, είτε στην κατάρρευση του δημόσιου τομέα και την αναγκαστική πώλησή του σε ξένα ιδιωτικά συμφέροντα.

E. Παρατηρήσεις Συμμαχίας Πολιτών

Ο Προϋπολογισμός του 2020 και οι προβλέψεις για τα έτη 2021 και 2022 δεν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της Κυπριακής οικονομίας αλλά και της κυπριακής κοινωνίας η οποία συνεχίζει να βιώνει σοβαρά προβλήματα που προκλήθηκαν από την οικονομική κρίση.

Η Κυβέρνηση συνεχίζει να επενδύει στον τομέα των ακινήτων και στον τουρισμό που αποτελούν ευαίσθητους τομείς από εξωτερικούς παράγοντες. Παρά το πάθημα του 2013 η Κυβέρνηση δεν εμπλούτισε το οικονομικό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης. Αντίθετα έχει πλήρως εγκαταλείψει τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα.

Ενώ ο ρυθμός ανάπτυξης παραμένει πιο ψηλός από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, εντούτοις παρουσιάζει σοβαρή επιβράδυνση. Παρόλα αυτά η Κυβέρνηση για δεύτερη χρονιά υλοποιεί μόνο κατά 52% τους Προϋπολογισμούς Ανάπτυξης. Αυτό είτε αποδεικνύει την αντιπαραγωγικότητα και αναποτελεσματικότητα της Κυβέρνησης και της Κρατικής μηχανής είτε αποτελεί απόδειξη έλλειψης προγραμματισμού και ανικανότητας υλοποίησης των εγκεκριμένων από την Βουλή αναπτυξιακών έργων.

Ενώ η εφαρμογή του ΓΕΣΥ αποτελεί μια μεγάλη κοινωνική κατάκτηση, η μη συμπερίληψη κονδυλίων για στήριξη, ενίσχυση και εκσυγχρονισμό των Κρατικών Νοσηλευτηρίων, απειλεί την δεύτερη φάση και πλήρη εφαρμογή του ΓΕΣΥ με αποτυχία. Χωρίς την αποτελεσματική ανταπόκριση των Κρατικών Νοσηλευτηρίων το ΓΕΣΥ θα αποτύχει, αφού ο ιδιωτικός τομέας δεν μπορεί να καλύψει ούτε το 40% των αναγκών ενδονοσοκομειακής περίθαλψης. Εκτιμούμε ότι η ίδια η Κυβέρνηση υποσκάπτει το ΓΕΣΥ.

Ως επικίνδυνο κρίνουμε το γεγονός ότι σε μια περίοδο όπου η Τουρκία προκαλεί εντάσεις, παραβιάζει κυριαρχικά δικαιώματά μας στην ΑΟΖ, χρησιμοποιεί τη στρατιωτική της δύναμη και βία έναντι των γειτόνων της, μειώνονται αντί να αυξάνονται οι δαπάνες για την άμυνα. Η Κυπριακή Δημοκρατία μετατρέπεται σε ανοχύρωτη πολιτεία την ώρα που οι κίνδυνοι και οι απειλές αυξάνονται και εντείνονται.

Μετά από 7 χρόνια διακυβέρνησης καμία ουσιαστική διαρθρωτική ή συστημική μεταρρύθμιση δεν έχει υλοποιηθεί παρά τις εξαγγελίες της Κυβέρνησης, με αποτέλεσμα η γραφειοκρατία να συνεχίζει να αποτελεί τροχοπέδη για την ανάπτυξη, το εκπαιδευτικό σύστημα να στηρίζεται στην αναχρονιστική θεωρία της αποστήθισης, η έρευνα και η καινοτομία να είναι καθηλωμένες και έξω από το μοντέλο παραγωγής υπηρεσιών και προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Παρά τους καλούς ρυθμούς ανάπτυξης και την αύξηση του ΑΕΠ τα τελευταία 5 χρόνια, η ανάπτυξη δεν έχει θετική επίδραση στο σύνολο της κοινωνίας αλλά μόνο σε ορισμένους τομείς και μικρές κοινωνικές ομάδες,

ενώ η κατανομή του παραγόμενου εθνικού πλούτου δεν κατανέμεται δίκαια. Αυτό σε συνδυασμό με τους εξευτελιστικούς μισθούς στον ιδιωτικό τομέα έχουν ως αποτέλεσμα τη διατήρηση του δανεισμού των νοικοκυριών στο ψηλότερο επίπεδο εντός της Ε.Ε. καθώς επίσης και την διατήρηση των ΜΕΔ σε πολύ ψηλά επίπεδα. Το Σχέδιο Εστία φαίνεται εκ των πραγμάτων ότι δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις πραγματικές ανάγκες των δανειοληπτών και οδηγείται σε αποτυχία. Την ίδια ώρα η Κυβέρνηση δεν δείχνει διατεθειμένη να αντιμετωπίσει με ολοκληρωμένη πολιτική το πρόβλημα των ακριβών ενοικίων και της στέγαση των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων και των χαμηλά αμειβόμενων.

Όλα αυτά καταδεικνύουν ότι οι προϋπολογισμοί του 2020 δεν ανταποκρίνονται στα πραγματικά δεδομένα και δεν μπορούν να απαντήσουν στις μεγάλες κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις της χώρας. Στερούνται οράματος και αποτελούν μια απλή λογιστική διαχείριση στερούμενοι της αναγκαίας κοινωνικής ευαισθησίας αλλά και του απαραίτητου μεταρρυθμιστικού οράματος.

ΣΤ. Παρατηρήσεις Αλληλεγγύης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 2020

Η Αλληλεγγύη αναγνωρίζει ότι η κυπριακή οικονομία κατά το τρέχον έτος 2019 κατέγραψε θετικό ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης. Επιπρόσθετα υπήρξε βελτίωση στο δημοσιονομικό ισοζύγιο το οποίο παραμένει πλεονασματικό. Ακόμα το δημόσιο χρέος παρά την επέκτασή του (μετά την παροχή εγγυήσεων στην Ελληνική Τράπεζα) κρίνεται ως βιώσιμο. Είναι δε ενθαρρυντικό ότι η Κύπρος είναι πλέον τοποθετημένη στην επενδυτική βαθμίδα και υπάρχει πρόσβαση στις διεθνείς αγορές ενώ οι αποδόσεις των κυπριακών ομολόγων παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα.

Ωστόσο, η Αλληλεγγύη θεωρεί ότι ο προϋπολογισμός του κράτους για το 2020 μπορεί να είναι ισοσκελισμένος και καλός λογιστικά, όμως είναι ένας ακόμα προϋπολογισμός από το παρελθόν, γιατί λείπουν από αυτόν οι ρηξικέλευθες, ευφάνταστες, επαναστατικές ιδέες και προτάσεις που χρειάζεται σήμερα η Κύπρος. Και σε αυτόν τον προϋπολογισμό αυτό που υπάρχει είναι μια μεγέθυνση των οικονομικών δεικτών βασικά από έσοδα από τον τουρισμό και την έκδοση διαβατηρίων. Συμπερασματικά είναι ακόμα ένας αντιλαϊκός προϋπολογισμός διαχείρισης χωρίς το περιεχόμενο που έχει ανάγκη η Κύπρος.

Η Αλληλεγγύη αναγνωρίζει ότι παρά τις ιδιόμορφες συνθήκες που επικρατούν και ακόμα επηρεάζουν αρνητικά την κυπριακή οικονομία, ο προϋπολογισμός του Κράτους για το 2020 καταγράφει μια προσπάθεια ανάκαμψης και επαναφοράς στα προ της κρίσης οικονομικά μεγέθη.

Ως προς τα έσοδα του, ο εν λόγω Προϋπολογισμός είναι καθαρά εισπρακτικός με ελάχιστες διακυμάνσεις οι οποίες ουσιαστικά εμπεριέχουν τη φυσιολογική αύξηση μεγεθών. Ως προς τις δαπάνες του απλά και φέτος όπως και τα προηγούμενα χρόνια συντηρούνται τα σχετικά μεγέθη και μεθοδεύεται δυστυχώς η αύξηση του προσωπικού μέσω του ανεξέλεγκτου μηχανισμού των εκτάκτων και προσωρινών υπαλλήλων με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Το φορολογικό σύστημα επαναλαμβάνεται εν πολλοίς το ίδιο εκεί που χρήζει ριζικού εκσυγχρονισμού και αναθεώρησης. Απουσιάζουν τα οποιαδήποτε κίνητρα για καινοτόμες ιδέες, αειφόρο ανάπτυξη, λείπει από το ισχύον φορολογικό καθεστώς η αναγκαία διαφάνεια και ο περιορισμός της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής.

Οι τομείς της υγείας και παιδείας κυριολεκτικά αφήνονται στη μοίρα τους και συρρικνώνονται. Η ενίσχυση της αμυντικής θωράκισης είναι παντελώς απύσχα ενώ το κοινωνικό κράτος δεν διακρίνεται από οτιδήποτε καινούργιο πέραν της πεπατημένης.

Απουσιάζουν τα αναγκαία μέτρα ελάφρυνσης του χρέους όταν το τελευταίο κυριολεκτικά ταλανίζει την οικονομία ενώ στην ηλεκτρική ενέργεια η Κύπρος είναι και θεωρείται από τις πιο ακριβές αγορές στην Ευρώπη. Η επιβάρυνση του Κρατικού Προϋπολογισμού με τα ποικίλα σχέδια σύνταξης είναι ανησυχητική, ο πληθυσμός γηράσκει και εμείς απλά παρακολουθούμε το πρόβλημα. Η δημοσιονομική πολιτική των τελευταίων ετών στο επίπεδο της στήριξης της οικογένειας και των γεννήσεων έχει αποτύχει παταγωδώς καθότι οι γάμοι μειώθηκαν κατακόρυφα και οι γεννήσεις λιγότεψαν επικίνδυνα.

Την ώρα που η κυπριακή οικονομία εξακολουθεί να είναι ρευστή και ευάλωτη, η Αλληλεγγύη (όπως και στον προϋπολογισμό του 2019 έτσι και στον προϋπολογισμό του 2020), εντοπίζει τη ροπή της Κυβέρνησης να επιστρέψει πίσω σε προβληματικές νοοτροπίες και πρακτικές, με επαναφορά αχρείαστων δαπανών και καταχρηστικών απολαβών που είχαν αποκοπεί κατά την περίοδο του μνημονίου.

Μετά και τα τελευταία γεγονότα σχετικά με το πρόγραμμα πολιτογραφίσεων ξένων υπηκόων-επενδυτών και την ανάκληση διαβατηρίων, η Αλληλεγγύη κρούει τον κώδωνα του κινδύνου σημειώνοντας ότι η εξάρτηση της οικονομίας από αυτό το αμφιβόλου διάρκειας και ποιότητας πρόγραμμα, ελλοχεύει πολλούς κινδύνους. Επιπλέον κίνδυνοι υπάρχουν και στην αγορά εργασίας καθότι η ανεργία μπορεί στατιστικά να έχει μειωθεί, όμως εξακολουθεί να υπάρχει σοβαρό πρόβλημα στην επαγγελματική αποκατάσταση ιδιαίτερα των νέων πτυχιούχων και των μακροχρόνιων ανέργων. Ενώ οι συνθήκες εργασίας και οι απολαβές στο ιδιωτικό τομέα εξακολουθούν να είναι προβληματικές.

Καταληκτικά η Αλληλεγγύη υποστηρίζει ότι η πλήρης δημοσιονομική εξυγίανση και η οικονομική και δομική αναδιάρθρωση του κυπριακού κράτους απαιτούν την υπέρβαση των κομματικών γραμμών και τη σύγκλιση όλων σε ένα αναγκαίο αναπτυξιακό πρόγραμμα που να μεγεθύνει την πραγματική οικονομία και να δίδει τη δυνατότητα στην εκάστοτε κυβέρνηση να επεκτείνει την κοινωνική της πολιτική, βελτιώνοντας το βιοτικό επίπεδο ιδίως των ευπαθών ομάδων της κυπριακής κοινωνίας.

1. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η Αλληλεγγύη σημειώνει ότι παρά τις θετικές επιδόσεις, η κυπριακή οικονομία εξακολουθεί να απειλείται με αποσταθεροποίηση λόγω των κινδύνων που προκύπτουν από:

1. Τη διατήρηση του ψηλού ποσοστού των μη-εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ), παρά την ύπαρξη του Σχεδίου Εστία και παρά την εξαγωγή από το τραπεζικό σύστημα εκατοντάδων ΜΕΔ που πωλήθηκαν σε Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων.
2. Την αναμενόμενη δικαστική απόφαση σχετικά με τη νομιμότητα των μισθολογικών περικοπών στο δημόσιο τομέα και την ενδεχόμενη υποχρέωση του Κράτους να επιστρέψει όσα περιέκοψε από τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων.
3. Την ύπαρξη δημοσιονομικών κινδύνων από πιθανά προβλήματα, καταχρήσεις και αστοχίες στη λειτουργία του ΓΕΣΥ.
4. Τη διαφαινόμενη φανερή και υπαρκτή ροπή της Κυβέρνησης να επιστρέψει πίσω σε νοοτροπίες του παρελθόντος σε αλόγιστες, ασύδοτες κρατικές δαπάνες που να υπερβαίνουν τα έσοδα του Κράτους.
5. Την αύξηση του λειτουργικού κόστους του δημόσιου τομέα και της κρατικής μηχανής λόγω αδυναμίας προώθησης των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων που θα καταστήσουν τον κράτος οικονομικό, ευέλικτο και παραγωγικό.
6. Την παραμονή του ιδιωτικού χρέους σε πολύ ψηλά επίπεδα παρά την πτωτική του τάση. Το μέγεθος αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο και καθιστά την Κύπρο ευάλωτη σε επικείμενα εξωτερικές επιπτώσεις.
7. Τις αρνητικές εξελίξεις με το κλείσιμο της αεροπορικής εταιρείας Thomas Cook που ήταν ένας οργανισμός που τροφοδοτούσε την κυπριακή αγορά τουρισμού με μεγάλους αριθμούς τουριστών. Η απουσία της Thomas Cook θα επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στις επιδόσεις του τουρισμού της πατρίδας μας.
8. Την ανατροπή του εξωτερικού περιβάλλοντος της κυπριακής οικονομίας λόγω BREXIT. Μια εξέλιξη η οποία δεν έχει εκτιμηθεί επαρκώς πως θα επηρεάσει την κυπριακή οικονομία.
9. Την επέκταση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με την εμφάνιση αστέγων στην Κύπρο. Ένα τραγικό φαινόμενο που απειλεί την κοινωνική συνοχή της κυπριακής κοινωνίας.
10. Την υπερβολική συγκέντρωση οικονομικής δραστηριότητας στον τομέα των κατασκευών ιδιαίτερα στον τομέα των ψηλών κτιρίων λόγω του προγράμματος πολιτογράφησης ξένων υπηκόων-επενδυτών στην Κύπρο.

2. ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Για την Αλληλεγγύη η πραγματική ανάπτυξη, η δημοσιονομική εξυγίανση και η δημοσιονομική σταθερότητα της οικονομίας, απαιτούν τον περιορισμό των κινδύνων, των απειλών και των αρνητικών επιπτώσεων από εξελίξεις που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την κυπριακή οικονομία.

Για να περιοριστούν οι κίνδυνοι, οι απειλές και οι αρνητικές επιπτώσεις η Αλληλεγγύη θεωρεί αναγκαία τα παρακάτω:

1. Να προωθηθούν χωρίς καθυστέρηση και να ολοκληρωθούν με γρήγορους ρυθμούς η μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας και η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης.
2. Να θεσμοθετηθεί και να εφαρμοστεί ένας διαφανής μηχανισμός αξιολόγησης των υπαλλήλων του κράτους και της παραγωγικότητας τους.
3. Να εξορθολογιστεί το κρατικό μισθολόγιο και να καθοριστούν οροφές τόσο στους μισθούς όσο και στις συντάξεις του δημοσίου.
4. Να καταγραφούν, να τυποποιηθούν και να απλοποιηθούν όλες οι διαδικασίες, οι οδηγίες εργασίας και τα σχέδια υπηρεσίας του δημοσίου.
5. Να ξεχωρίσουν οι αρμοδιότητες των Υπουργείων, να συνενωθούν ομοειδείς υπηρεσίες με στόχο οικονομίες κλίμακος.
6. Να ενοποιηθεί και να κωδικοποιηθεί η νομοθεσία, ώστε να εξαλειφθεί η πολυνομία, η κακονομία και η αλληλοεπικάλυψη αρμοδιοτήτων.

7. Να εκσυγχρονιστούν ή να καταργηθούν και να απλοποιηθούν σε εύληπτη μορφή οι εγκύκλιοι του δημοσίου, ώστε αν είναι κατανοητοί οι νόμοι στους απλούς πολίτες αλλά και στους λειτουργούς του κράτους.
8. Να τυποποιηθεί η διαχείριση και ο έλεγχος των μεγάλων κρατικών συμβολαίων για να παταχθεί η διαπλοκή.
9. Να τυποποιηθεί η διαχείριση και ο έλεγχος των υλικών και άλλων προμηθειών του δημοσίου προκειμένου να μειωθούν δραστικά οι άστοχες σπατάλες.
10. Να δημιουργηθεί κουλτούρα στο προσωπικό του δημοσίου τομέα, ώστε να εξυπηρετεί και όχι να ταλαιπωρεί τους πολίτες.
11. Να θεσμοθετηθεί μια αποδεκτή κλίμακα αξιών στον δημόσιο τομέα.
12. Να εμπεδωθεί η αξιοκρατία και η διαφάνεια στους διορισμούς και τις προαγωγές.
13. Να καθιερωθεί η διαφάνεια σε όλους τους τομείς του κράτους και όλες οι αποφάσεις του κράτους σε όλα τα επίπεδα πρέπει να είναι δικαιολογημένες και προσβάσιμες από τον πολίτη.
14. Να θεσμοθετηθεί η ευθύνη των δημόσιων λειτουργών για λανθασμένες ή σκόπιμες αποφάσεις τους, που δημιουργούν κόστος στον Κράτος και τον πολίτη.
15. Να θεσμοθετηθεί η ευθύνη και η λογοδοσία για πολιτικές αποφάσεις και όλοι οι αξιωματούχοι του κράτους να λογοδοτούν και να αξιολογείται το έργο τους.
16. Να επιταχυνθεί η μεταρρύθμιση που προωθείται στον τομέα της δικαιοσύνης, ώστε να επιτευχθεί η λειτουργική αναθεώρηση του δικαστικού συστήματος της Κύπρου και να αποκτήσουμε μηχανισμούς ταχύτερης απονομής δικαιοσύνης.
17. Να ψηφιοποιηθεί η λειτουργία του Κράτους με την εισαγωγή διαδικασιών και συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στον δημόσιο τομέα.
18. Να μειωθεί ο απαιτούμενος χρόνος έκδοσης τίτλων ακίνητης ιδιοκτησίας και πολεοδομικών και οικοδομικών αδειών.
19. Να δημιουργηθούν οι μηχανισμοί ώστε να μην επιτραπεί η δημιουργία σημαντικών και διαχρονικών ελλειμμάτων από την εφαρμογή του ΓΕΣΥ που θα επιβαρύνουν τα δημόσια οικονομικά.
20. Να συγκρατηθούν οι δαπάνες στην παιδεία και να βρεθεί το μοντέλο ανασυγκρότησης και ανασχεδιασμού του εκπαιδευτικού συστήματος της πατρίδας μας.
21. Να ενθαρρυνθεί η αποταμίευση των νοικοκυριών η οποία παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα.
22. Να ληφθούν μέτρα για την περαιτέρω μείωση των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων εντός και εκτός του χρηματοπιστωτικού συστήματος

3. ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Κύπρου σε τομείς που έχουν υψηλή προστιθέμενη αξία για την κυπριακή οικονομία, όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία, οι υπηρεσίες, η ενέργεια.

Με τις τηλεπικοινωνιακές υποδομές που διαθέτει η Κύπρος μπορεί να αναδειχθεί σε έναν περιφερειακό κόμβο μεταφοράς και αποθήκευσης δεδομένων. Η ναυτιλία μπορεί να ενισχυθεί ειδικά στον τομέα της πλοιοδιαχείρισης. Το θαλάσσιο δυναμικό προσφέρεται για να αναπτυχθούν περαιτέρω οι δραστηριότητες της ιχθυοκαλλιέργειας και του καταδυτικού τουρισμού.

Ακόμα η Κύπρος μπορεί να εμπλουτίσει το τουριστικό της προϊόν και να καταστεί κέντρο ιατρικού, θρησκευτικού, εκπαιδευτικού και συνεδριακού τουρισμού. Ο πρωτογενής τομέας μπορεί να φέρει σοβαρά έσοδα στην Κύπρο. Αρκεί να τυποποιήσουμε τα κυπριακά αγροτικά προϊόντα και με εξωστρέφεια να τα προωθήσουμε στις ξένες αγορές.

Η ύπαρξη πλούσιων κοιτασμάτων φυσικού αερίου και πετρελαίου στην Αποκλειστική Οικονομική της Ζώνη (ΑΟΖ) της πατρίδας μας, επιτρέπουν στην Κύπρο να μπορεί να καταστεί ένα ασφαλές ενεργειακό κέντρο.

Το υψηλό ακαδημαϊκό και ιατρικό προσωπικό και οι σύγχρονες εγκαταστάσεις στα πανεπιστήμια και τα ιατρικά μας κέντρα, επιτρέπουν στην Κύπρο να καταστεί τόσο ακαδημαϊκό όσο και ιατρικό κέντρο.

4. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η πραγματική ανάπτυξη της κυπριακής οικονομία απαιτεί τα ακόλουθα:

1. Διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας,

2. Διατήρηση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών και ειδικότερα του δημόσιου χρέους.
3. Εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος,
4. Ανάπτυξη ευνοϊκού περιβάλλοντος για την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις,
5. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας,
6. Υλοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων με πρώτα τα έργα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης,
7. Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας ιδιαίτερα αν προχωρήσει η δημιουργία του σχετικού Υφυπουργείου,
8. Σύσταση και λειτουργία του επενδυτικού ταμείου για παροχή χρηματοδότησης κεφαλαίου κυρίως σε καινοτόμες επιχειρήσεις (Equity Fund),
9. Ανάπτυξη εφαρμογών της τεχνολογίας Blockchain στο δημόσιο τομέα,
10. Υλοποίηση της Στρατηγικής Ανάπτυξης του Τροόδου,
11. Προώθηση σημαντικών έργων υποδομής (αστικής ανάπτυξης, ενεργειακής υποδομής, οδικά, κτιριολογικά).

Z. Παρατηρήσεις Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών

Ο κρατικός προϋπολογισμός αποτελεί αντανάκλαση της κυβερνητικής αντίληψης για την οικονομία.

Κατά τη δική μας άποψη η κυβερνητική οικονομική πολιτική δεν ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες της κοινωνίας και των πολιτών.

Τα προβλήματα που προέκυψαν από τη μεγάλη τραπεζική κρίση στις αρχές της δεκαετίας δεν έχουν ακόμα αντιμετωπιστεί πλήρως, δίκαια και αποτελεσματικά. Ως αποτέλεσμα τούτου μεγάλο μέρος των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων ζουν υπό το βάρος των αθέμιτων τραπεζικών πρακτικών, των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των αποτυχημένων σχεδίων στήριξης των δανειοληπτών και άλλων θυμάτων της κατάστασης που δημιούργησαν η ανεπάρκεια των πολιτικών, τραπεζικών και εποπτικών αρχών (π.χ. σχέδιο ΕΣΤΙΑ, Ταμείο αλληλεγγύης, σχέδιο Αφερεγγυότητας κ.λπ.). Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ισοπεδώνονται από τον άνισο ανταγωνισμό με μεγάλες ή ξένες επιχειρήσεις, που ενισχύεται από τις κυβερνητικές πολιτικές.

Η εγκληματική πολιτική των «διαβατηρίων και των πύργων», δημιούργησε ή επιδείνωσε σωρεία πολεοδομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών προβλημάτων. Πολλοί υποστηρίζουν ότι η εν γένει άνοδος των ενοικίων συνδέεται με αυτήν την πολιτική. Γεγονός είναι ότι για πρώτη φορά μετά το 1974 μιλάμε στην Κύπρο για άστεγους και διαπιστώνεται η ανάγκη για προγράμματα κοινωνικής στέγης.

Ο προϋπολογισμός στερείται φιλόδοξου και τολμηρού οράματος για στήριξη των πραγματικά παραγωγικών δυνάμεων της οικονομίας. Συνεχίζει η μονόπλευρη υποστήριξη συγκεκριμένων συμφερόντων μέσα από την στήριξη των ίδιων πολιτικών στους τομείς της ενέργειας, οικοδομικής ανάπτυξης και τουρισμού κ.λπ. που μας έφεραν δύο φορές στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας την οικονομική καταστροφή.

Στο δημόσιο τομέα συνεχίζονται οι σπατάλες και η κακοδιαχείριση, ενώ δεν φαίνεται να δίδονται λύσεις στα χρόνια προβλήματα για να έχουμε επιτέλους μια αποτελεσματική δημόσια υπηρεσία.

Ήδη οι εκθέσεις του Δημοσιονομικού Συμβουλίου κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου σε σχέση με τη διόγκωση του κρατικού μισθολογίου, χωρίς την ανάλογη αύξηση της παραγωγικότητας.

Δεν ενσωματώνονται στον προϋπολογισμό πρόνοιες που να αφορούν την προσαρμογή στις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής.

Δεν προωθείται η κυκλική οικονομία και δεν λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό του κρατικού προϋπολογισμού οι δεκαεπτά στόχοι για τη βιώσιμη ανάπτυξη του ΟΗΕ.

Δεν υποτιμούμε την προσπάθεια, ούτε διαγράφουμε τις λίγες -αναιμικές προσπάθειες- προς την ορθή κατεύθυνση. Όμως οι απαιτήσεις, οι ανάγκες και οι προσδοκίες μας δεν μπορούν να χωρέσουν στα στενάχωρα δεδομένα της κυβερνητικής πολιτικής, όπως αυτή αποκρυσταλλώνεται στον κρατικό προϋπολογισμό 2020.

H. Παρατηρήσεις Ανεξαρτήτων

Επιβραδύνεται η κυπριακή οικονομία ως προς τους ρυθμούς ανάπτυξης με βάση τα στοιχεία που παραθέτει το Υπουργείο Οικονομικών, παρά την περίφημη εισροή εσόδων από τις πολιτογραφήσεις και την διατήρηση του τουριστικού ρεύματος εν μέσω κρίσης στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών. Ο τραπεζικός τομέας και η έκθεση σε ιδιωτικό χρέος είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα της οικονομίας που δεν έχουν διορθωθεί παρά τις όποιες δεσμεύσεις και την εφαρμογή του σχεδίου ΕΣΤΙΑ για προστασία της πρώτης κατοικίας. Παρά το γεγονός ότι πωλούνται τα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια σε τρίτους, εντούτοις παραμένουν στην οικονομία και συνεχίζουν να περιορίζουν την οικονομική δραστηριότητα. Η ανεργία παρά την πτωχική τάση συνεχίζει να ανησυχεί, ιδιαίτερα ανάμεσα στους νέους και το ποσοστό κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού

αποκλεισμού παραμένει αρκετά ψηλό. Ο πληθωρισμός διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα και το δημόσιο χρέος παραμένει αρκετά ψηλό παρά τις προβλέψεις της περασμένης χρονιάς που δεν έχουν επιτευχθεί, ανησυχώντας ιδιαίτερα για έκτακτες ανάγκες στο θέμα που εκκρεμεί ενώπιον του δικαστηρίου για τις αποκοπές μισθών του δημοσίου.

Εξακολουθεί και το 2020 ο προϋπολογισμός να είναι πλεονασματικός με προβλέψεις στο πρωτογενές πλεόνασμα στο 5.1% ενώ οι δεσμεύσεις του μηνονίου ήταν για 4%. Άραγε γιατί η Κυβέρνηση να θέλει να στερήσει 1.1% του ΑΕΠ από την οικονομία με τις πολιτικές αποφάσεις για το 2020; Ιδιαίτερα μέσα σε συνθήκες ανησυχητικές όσον αφορά την κοινωνική στέγαση και τους χαμηλούς μισθούς στον ιδιωτικό τομέα. Παρά τις προβλέψεις του 2019, τελικά ούτε και το 2020 δεν θα φτάσουμε τα επίπεδα πλήρους απασχόλησης. Δεν παρουσιάζει ο προϋπολογισμός κανένα σημάδι όσον αφορά την ενδυνάμωση των δικαιωμάτων των πολιτών και δεν συνδράμει στην ασφάλεια και στην εμπιστοσύνη που θα έπρεπε να διατηρούν οι πολίτες προς τους κυβερνώντες.

Αναφορικά με τα κοινωνικά ζητήματα, το Κράτος δεν δείχνει πλήρη σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών του ιδιαίτερα όσον αφορά την στεγαστική πολιτική και την κοινωνική στέγαση που έπρεπε μέχρι σήμερα να έχει υλοποιηθεί. Για τους άστεγους και τα άτομα που κινδυνεύουν να χάσουν το σπίτι τους μέσω των διαδικασιών των εκποιήσεων έπρεπε ήδη να προνοήσει το Κράτος για την εφαρμογή του σχεδίου στέγασης και όχι να βρίσκεται ακόμα στα λόγια. Δεν υπάρχει κοινωνικό όραμα για να μπορούμε να επιτύχουμε το καλύτερο για τον τόπο μας αφού πλέον παρατηρούμε συνθήκες φτώχειας και αστέγους και κινδυνεύουμε ως λαός να το θεωρούμε πλέον φυσιολογικό φαινόμενο. Είναι φανερό ότι δυστυχώς η στεγαστική πολιτική του Κράτους νοσεί και θα πρέπει να ενισχυθεί έτσι ώστε να καταπολεμηθούν αποτελεσματικά τα φαινόμενα αυτά.

Δυστυχώς ακόμα υφίσταται το πρόβλημα με τα υψηλά ενοίκια διότι οι πολίτες με χαμηλά εισοδήματα δεν μπορούν να ανταποκριθούν στα ψηλά ενοίκια. Είναι επιτακτική η ανάγκη δημιουργίας κοινωνικά προσιτής στέγης ώστε να καλύψει και την αναγκαιότητα στην ζήτηση και προσφορά ακινήτων με ενοίκιο. Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες υπάρχουν κρατικά κτίρια που παρέχουν κοινωνική στέγαση σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, στην Κύπρο του 2020 δυστυχώς εκτός από τους προσφυγικούς συνοικισμούς δεν υπάρχει τίποτε άλλο για κάλυψη αυτής της ανάγκης.

Όσον αφορά το θέμα της ανεργίας, η Κυβέρνηση δεν έχει κάνει το οτιδήποτε να προστατεύσει τους πολίτες και τους νέους ειδικότερα ως προς την διαφύλαξη των εργασιακών τους δικαιωμάτων αλλά και να δημιουργήσει ανταγωνιστικές συνθήκες στην αγορά εργασίας με εξιδεικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Θα έπρεπε κατά την άποψη μου να συνδυαστεί το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων με την εργοδότηση Κύπριων σε εταιρείες επενδυτών που αποκτούν Κυπριακή υπηκοότητα. Έτσι θα αποκτήσουμε ανταγωνιστικότερα πακέτα εργασίας, υψηλότερους μισθούς και θα κερδίσουμε τεχνογνωσία ανεβάζοντας το επίπεδο του εργατικού μας δυναμικού ως προς την εξειδίκευση. Ο τόπος χρειάζεται πρωτοποριακές λύσεις καθώς το θέμα της ανεργίας και η επίλυση του επιζητεί όραμα.

Πρέπει επίσης να καταργηθεί το πλαίσιο των φοροαπαλλαγών σε υπαλλήλους ξένων χωρών με υψηλούς μισθούς μέσω του σχεδίου προσέλκυσης ξένων επενδύσεων ώστε να θεωρείται ως εναλλακτική επιλογή εργοδότησης ο Κύπριος πολίτης, καθώς το γεγονός ότι ένας υπάλληλος τρίτης χώρας στερεί το δικαίωμα σε εργασία ενός Κύπριου θα έπρεπε να είναι τιμωρητικού χαρακτήρα και όχι να υπάρχει επιβράβευση. Εάν η Κυβέρνηση δεν τα δει όλα αυτά στοχευμένα και με όραμα για το επίπεδο που θέλουμε να βρίσκεται το ανθρώπινο δυναμικό της χώρας σε 15-20 χρόνια τότε είμαστε καταδικασμένοι να ζούμε να βλέπουμε τους υπόλοιπους λαούς να ευημερούν και ο Κυπριακός λαός να προσταθεί να επιβιώσει σε προβληματικές συνθήκες, με χαμηλούς μισθούς και υπερβολικές ώρες εργασίας.

Ζητήματα εξακολουθούν να υπάρχουν ως προς την προστασία που θα παρέχει εν τέλει το σχέδιο ΕΣΤΙΑ στους πραγματικά ευάλωτους πολίτες που δεν έχουν τα εισοδήματα να διαβιούν με αξιοπρέπεια και να καλύπτουν τις βασικές τους ανάγκες καθώς 27500 οικογένειες λαμβάνουν ΕΕΕ και σε μεγάλο βαθμό αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο εκποίησης της πρώτης κατοικίας λόγω μη-εξυπηρετούμενων δανείων. Αυτές οι οικογένειες δεν εμπίπτουν στο ΕΣΤΙΑ και έπρεπε το Υπουργείο Οικονομικών να προνοήσει ότι σε αυτές τις περιπτώσεις θα επιδοτείται μεγαλύτερο μέρος της δόσης αντί μόνο 30% διότι είτε με το έναν τρόπο είτε με τον άλλο, το κόστος παροχής στέγασης σε αυτές τις οικογένειες θα υπάρχει για τα ταμεία του Κράτους όπως προνοείται στο Σύνταγμα.

Ελάχιστη φαίνεται και η συνεισφορά του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας όσον αφορά τα κίνητρα για αύξηση της νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας καθώς τα υφιστάμενα κριτήρια και η μειωμένη ροή ρευστότητας από τις τράπεζες, οι χρονικές καθυστερήσεις υλοποιήσεων των σχεδίων κτλ, δημιουργούν άρνηση ατόμων να συμμετέχουν σε αυτά τα προγράμματα για να μην αντιμετωπίζουν απρόσμενες ζημιές λόγω αυτών των διαδικασιών.

Οι καταχρηστικές ρήτρες και τα δανειακά συμβόλαια που αντιμετωπίζουν οι υφιστάμενες μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Κύπρο, η εφαρμογή υψηλότερων επιτοκίων με καταχρηστικές μονομερείς πράξεις και τα ποσά που καλούνται να πληρώσουν οι επιχειρήσεις επειδή δεν εφαρμόζεται ο νόμος για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές και τις καταχρηστικές ρήτρες όπως συμβαίνει σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση παρεμποδίζουν

και αποστερούν δυνητικές επενδύσεις που θα μπορούσαν να γίνουν στην οικονομία, δημιουργώντας παραγωγική δραστηριότητα, αυξάνοντας τις θέσεις εργασίας κτλ. Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να θίξω εκ νέου όπως κάθε χρόνο, το θέμα για τις καταχρηστικές ρήτρες και τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές στα καταχρηστικά συμβόλαια των Τραπεζών, με τη Νομική Υπηρεσία να καθυστερεί στην έκδοση σχετικών αποφάσεων και διαταγμάτων χωρίς να υπάρχει κάποια ασπίδα προστασίας για τις επιχειρήσεις σε ένα επικαλούμενο Κράτος Δικαίου, αφήνοντας την κατάσταση να διαιωνίζεται εις βάρος των επιχειρήσεων.

Το ιδιωτικό χρέος βρίσκεται πλέον στο 210% του ΑΕΠ και δημιουργεί τεράστιο πρόβλημα στην οικονομική δραστηριότητα και στην κυκλοφορία του χρήματος και δεν παρουσιάζεται πουθενά οποιαδήποτε πρόθεση της κυβέρνησης να ελαφρύνει τους δανειολήπτες ώστε να υπάρχει εκ νέου ζήτηση για νέο δανεισμό για βιώσιμα έργα, το δημόσιο χρέος συνεχίζει να διατηρείται υψηλό στο 97% και αντί να εξοφλείται δανεισμός υψηλού κόστους η κυβέρνηση ξοφλά δανεισμό χαμηλού κόστους κατά οικονομικά παράδοξο τρόπο, το χρέος προς το ταμείο κοινωνικών ασφαλίσεων αυξήθηκε από τα €7δισ το 2014 στα €8.2δισ σήμερα παρά τις επισημάνσεις της τρόικας για να σταματήσει αυτή η ανεξέλεγκτη απορρόφηση των χρημάτων του ταμείου από το Κράτος, με την κυβέρνηση να αυτολιβανίζεται επί σκοπού αφού κατά τα λεγόμενα τους έχουν βάλει την οικονομία σε στέρεες βάσεις και έχουν μειωθεί οι όποιοι κίνδυνοι.

Μέσα στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης και της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών κρίνεται και η ορθή εφαρμογή και λειτουργία του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ) όπου για να συνεχίσουμε να απολαμβάνουμε το πρώτιστο αγαθό που παρέχει ένα Κράτος στους πολίτες του είναι να το διαφυλάξουμε από κατάχρηση και να εφαρμόσουμε προγράμματα πρόληψης και αλλαγής κουλτούρας όσον αφορά τρόπους ζωής και διατροφής. Τα κονδύλια για την πρόληψη και την διαφώτιση σε αυτό το ζήτημα είναι μηδαμικά και κρίνονται εντελώς ανεπαρκή.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Έχοντας μελετήσει εις βάθος τον Προϋπολογισμό του 2020 που τέθηκε ενώπιόν μου, συμπερασματικά καταλήγω ότι η Κυβέρνηση δυστυχώς δεν μπορεί να ανταποκριθεί αποτελεσματικά με μέτρα επίλυσης σε σημαντικά θέματα της κοινωνίας και της οικονομίας. Προστατεύουν και ενισχύουν αποκλειστικά και μόνο μια μερίδα πολιτών καθώς και τραπεζικά συμφέροντα και δυστυχώς τα προβλήματα που υπάρχουν σήμερα θα διογκωθούν εάν δεν αντιμετωπιστούν επί της ουσίας. Δεν πετυχαίνει να εκπληρώσει μια αναπτυξιακή πολιτική αντιμετωπίζοντας τα προβλήματα, πάρα μόνο τα κρύβει κάτω από το χαλί με την πολιτική της προσωρινής λύσης.

Για όλους τους πιο πάνω λόγους θα καταψηφίσω το νομοσχέδιο για τον Προϋπολογισμό του 2020.

ΜΕΡΟΣ Γ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ 2020

**Ημερομηνία
συζήτησης**

**Υπουργείο/ανεξάρτητη
υπηρεσία**

**Δευτέρα
29 Οκτωβρίου 2019**

- **Υπουργός Οικονομικών**
Υπουργός Οικονομικών: Χάρης Γεωργιάδης
 - Ανάλυση κρατικών εσόδων
 - Δημοσιονομικοί δείκτες
 - Οικονομική πολιτική και δημοσιονομική κατάσταση

Επιμέρους προϋπολογισμοί:

- Υπουργείο Οικονομικών
- Γενικό Λογιστήριο
- Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης

**Πέμπτη
31^η Οκτωβρίου 2019**

- **Υπουργείο Εσωτερικών**
Υπουργός Εσωτερικών: Κωνσταντίνος Πετρίδης
- **Βουλή των Αντιπροσώπων**
*Γενικός Διευθυντής Βουλής των Αντιπροσώπων:
Σωκράτης Σωκράτους*

Ημερομηνία
συζήτησης

Υπουργείο/ανεξάρτητη
υπηρεσία

Δευτέρα
4 Νοεμβρίου 2019

- **Υπουργείο Εξωτερικών**
Υπουργός Εξωτερικών: Νίκος Χριστοδουλίδης
- **Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού**
Πρόεδρος Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού: Λουκία Χριστοδούλου
- **Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων**
Πρόεδρος Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων: Χριστόδουλος Τσέλεπος
- **Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών**
Πρόεδρος Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών: Έφη Παπαδοπούλου

Πέμπτη
7 Νοεμβρίου 2019

- **Υπουργείο Άμυνας**
Υπουργός Άμυνας: Σάββας Αγγελίδης
- **Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας**
Υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας: Γιώργος Λακκοτρύπης

Δευτέρα
11 Νοεμβρίου 2019

- **Γραφείο Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων**
Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων: Θεοφάνης Θεοφάνους
- **Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**
Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Μαρία Στυλιανού Λοττίδη

Τετάρτη
13 Νοεμβρίου 2019

- **Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας**
Υπουργός Παιδείας, Πολιτισμού και Νεολαίας: Κώστας Χαμπιαούρης

Δευτέρα
18 Νοεμβρίου 2019

- **Υπουργείο Υγείας**
Υπουργός Υγείας: Κωνσταντίνος Ιωάννου
- **Γραφείο Επιτρόπου Εποπτείας (ΓεΣΥ)**
Επίτροπος Εποπτείας ΓεΣΥ: Χριστόδουλος Καϊσής
- **Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου**
Έφορος Εσωτερικού Ελέγχου: Άννα Ζαβού Χριστοφόρου
- **Ελεγκτική Υπηρεσία**
Γενικός Ελεγκτής: Οδυσσέας Μιχαηλίδης
- **Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα**
Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα: Ειρήνη Λοϊζίδου Νικολαΐδου

Πέμπτη
21^η Νοεμβρίου 2019

- **Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων**
Υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων: Βασιλική Αναστασιάδου
- **Υφυπουργείο Ναυτιλίας**

**Ημερομηνία
συζήτησης**

**Υπουργείο/ανεξάρτητη
υπηρεσία**

**Δευτέρα
25 Νοεμβρίου 2019**

Υφυπουργός Ναυτιλίας: Νατάσα Πηλείδου

- **Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως**
Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως: Γιώργος Σαββίδης
- **Νομική Υπηρεσία**
Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας: Κώστας Κληρίδης
- **Δικαστική Υπηρεσία**
Πρόεδρος Ανωτάτου Δικαστηρίου: Μύρων Νικολάτος
- **Γραφείο Επιτρόπου Νομοθεσίας**
Επίτροπος Νομοθεσίας: Λουίζα Χριστοδουλίδου Ζανέττου
- **Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού:**
Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού: Δέσπω Μιχαηλίδου Λιβανίου

**Πέμπτη
28 Νοεμβρίου 2019**

- **Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος**
Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος: Κώστας Καδής
- **Υφυπουργείο Τουρισμού**
Υφυπουργός Τουρισμού: Σάββας Περδίδης
- **Διοικητής Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου**
Διοικητής Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου: Κωνσταντίνος Ηροδότου
 - Οικονομική κατάσταση και εκτιμήσεις

**Δευτέρα
2 Δεκεμβρίου 2019**

- **Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων**
Υπουργός Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων: Ζέτα Αιμιλιανίδου
- Έγκριση τροποποιήσεων του προϋπολογισμού του 2020 που κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών
- Έγκριση προσχεδίου έκθεσης της επιτροπής για τον κρατικό προϋπολογισμό για το έτος 2020.

**Πέμπτη
5 Δεκεμβρίου 2019**

- Εξέταση τροπολογιών στον κρατικό προϋπολογισμό για το 2020 που κατατέθηκαν από κοινοβουλευτικά κόμματα και άλλες κοινοβουλευτικές πλευρές.

ΜΕΡΟΣ Δ**1. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΩΝ ΕΣΟΔΩΝ**

ΕΣΟΔΑ	Πραγματικά Έσοδα 2018	Αρχικός Προϋπολογισμός 2019	Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός 2019	Προϋπολογισμός 2020	% Μεταβολή 2020/2019* *(αναθεωρημένα)	ΜΔΠ 2021	ΜΔΜ 2022
Άμεσοι Φόροι	2.252.206.703	2.192.571.020	2.504.390.000	2.456.501.010	-1.91%	2.468.081.000	2.491.951.000
Έμμεσοι Φόροι	3.171.323.644	3.438.482.341	3.178.236.531	3.266.196.231	+2.77%	3.344.327.696	3.422.524.283
Έσοδα από Προσφορά Υπηρεσιών και Αγαθών	303.868.905	272.012.429	278.216.500	435.090.249	+56.39%	445.453.128	454.508.463
Ενοίκια, Δικαιώματα και Άλλοι Πρόσοδοι	159.811.910	220.535.745	177.493.363	182.758.571	+2.97%	182.458.821	186.479.871
Μεταβιβάσεις	287.625.103	305.205.302	314.084.000	320.977.529	+2.19%	333.247.429	338.747.429
Έσοδα Μη Άλλως Κατατάξιμα	64.686.556	30.934.317	73.115.000	55.300.560	-24.36%	55.216.560	55.292.060
Χορηγίες	99.905.277	159.709.697	181.133.000	176.434.441	-2.59%	187.227.462	173.713.254
Άλλα Λειτουργικά Έσοδα	25.288.186	35.401.701	20.800.000	22.938.374	+10.28%	26.991.200	22.196.108
Πρόσοδοι από Τόκους	40.935.574	11.880.930	21.429.900	48.391.868	+125.81%	43.113.208	42.878.148
Πωλήσεις Παγίων	1.408.514	1.702.010	3.000.000	1.703.010	-43.23%	1.703.010	1.703.010
Έσοδα Εκδοθέντων Δανείων	93.125.029	46.649.000	47.003.070	43.067.400	-8.37%	44.776.160	45.201.234
Αναλήψεις Δανείων Εξωτερικού	1.552.983.599	1.927.006.010	2.390.000.000	1.146.000.010	-52.05%	852.000.010	2.050.000.010
Αναλήψεις Δανείων Εσωτερικού	3.310.987.200	150.000.010	330.000.000	200.000.000	-39.39%	200.000.000	200.000.000
Έσοδα από Επενδύσεις	0	10	0	10		10	10
Γενικό Σύνολο	11.364.156.200	8.792.090.522	9.518.901.364	8.355.359.263	-12.22%	8.184.595.694	9.485.194.880

Σύνολο (εξαιρουμένων χρηματοοικονομικών ροών)	6.407.060.372	6.668.435.492	6.751.898.294	6.966.291.843	+3.18%	7.087.819.514	7.189.993.626
---	---------------	---------------	---------------	---------------	--------	---------------	---------------

2. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

Δαπάνες	Πραγματικές 2018 (€'000)	Προϋπολ. 2019 (€'000)	Προϋπολ. 2020 (€'000)	% Μεταβολή 2020/2019	ΜΔΠ 2021 (€'000)	ΜΔΠ 2022 (€'000)
Δαπάνες προσωπικού	2.517.474	2.765.437	2.877.977	+4.1%	3.019.053	3.088.146
- Σύνολο αποδοχών	1.909.077	2.089.646	2.198.162	+5.2%	2.316.438	2.352.381
- Συντάξεις και φιλοδωρήματα	608.397	675.791	679.815	+0.6%	702.615	735.765
Λειτουργικές δαπάνες	807.977	841.119	798.231	-5.1%	1.042.085	1.093.217
- Λειτουργικές δαπάνες	396.997	315.932	241.888	-23.4%	245.730	239.258
- Συντηρήσεις και επιδιορθώσεις	66.843	96.928	85.706	-11.6%	77.823	79.327
- Εκπαίδευση προσωπικού/Συνέδρια/Σεμινάρια	14.725	18.936	21.097	+11.4%	19.333	18.397
- Συμβουλευτικές υπηρεσίες	63.371	95.677	102.057	+6.7%	105.055	99.567
- Εκδόσεις και δημοσιότητα	10.953	36.687	38.652	+5.4%	37.669	37.401
- Δαπάνες άμυνας και αστυνόμευσης	249.962	216.041	215.678	-0.2%	202.219	198.548
- Μη προβλεπόμενες δαπάνες και αποθεματικό	0	56.801	88.127	+55.2%	350.031	416.534
- Δαπάνες σε σχέση με τα έσοδα	5.126	4.117	4.026	-2.2%	3.725	3.685
- Άλλες λειτουργικές δαπάνες	0	0	1.000		500	500
Μεταβιβάσεις	2.037.438	2.080.545	2.603.461	+25.1%	2.240.540	2.244.781
- Μεταβιβάσεις εσωτερικού	784.371	752.359	741.766	-1.4%	750.948	753.808
- Μεταβιβάσεις εξωτερικού	222.024	234.874	250.399	+6.6%	253.441	258.270
- Επιχορηγήσεις	87.540	89.582	130.235	+45.4%	116.118	116.058

- Κοινωνικές Παροχές	932.653	994.924	1.471.154	+47.9%	1.110.199	1.106.806
- Αποζημιώσεις/Εξοδα αγωγών	10.850	8.806	9.907	+12.5%	9.834	9.839
Συγχρηματοδοτούμενα έργα και σχέδια	87.037	205.010	195.810	-4.5%	201.759	208.972
Εξυπηρέτηση δημόσιου χρέους	470.382	585.482	519.509	-11.3%	519.479	541.184

Πάγια/Επενδύσεις	113.037	140.332	176.713	+25.9%	130.229	122.762
Έργα υπό κατασκευή	169.484	273.190	316.169	+15.7%	320.211	295.725
Δάνεια	2.233.154	2.198.059	1.722.311	-21.6%	1.233.548	2.303.662
- Έκδοση δανείων	49.942	71.600	63.050	-11.9%	56.050	56.050
- Αποπληρωμές δανείων εξωτερικού	697.245	912.975	788.322	-13.7%	272.453	1.264.086
- Αποπληρωμές δανείων εσωτερικού	1.484.958	1.213.484	870.939	-28.2%	905.045	983.526
- Συνεισφορά στα εξοφλητικά αποθέματα	1.009	0	0		0	0
Γενικό Σύνολο	8.435.983	9.089.174	9.210.181	+1.3%	8.706.904	9.898.449
Σύνολο (εξαιρουμένων δανείων)	6.202.829	6.891.115	7.487.870	+8.7%	7.473.356	7.594.787

3. ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ²⁷

	2017 (Πραγματικά) € εκ.	2018 (Προκαταρκτικά στοιχεία) € εκ.	2019 (Εκτίμηση) € εκ.	2020 (Πρόβλεψη) € εκ.	2021 (Πρόβλεψη) € εκ.	2022 (Πρόβλεψη) € εκ.
Ακαθάριστο Εγχώριον Προϊόν (τρέχουσες τιμές)	19.648,7	20.730,9	21.503,4	22.398,8	23.365,4	24.362,7
Ρυθμός Ανάπτυξης (%)	4,5	3,9	3,2	2,9	2,7	2,7
Ανεργία ΕΕΔ (%)	11,1	8,4	7,0	6,0	5,5	5,0
Πληθωρισμός (Εναρμονισμένος Δείκτης) (%)	0,5	1,4	0,5	1,2	1,5	1,5
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	344,2 1,8	-989,6 -4,8	827,8 3,8	596,9 2,7	595,3 2,5	561,6 2,3
Πρωτογενές Έλλειμμα/Πλεόνασμα % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	846,8 4,3	-474,5 -2,3	1.329,9 6,2	1.139,5 5,1	1.120,6 4,8	1.090,1 4,5
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	498,7 2,5	1.095,3 5,3	399,4 1,9	415,4 1,9	432,0 1,8	449,3 1,8
Δημόσιο Χρέος % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	18.814,0 95,8	21.256,3 102,5	20.942,1 97,4	20.398,1 91,1	20.064,2 85,9	19.746,3 81,1
Δημόσιο Εξωτερικό Χρέος % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	15.588,7 79,3	16.461,1 79,4	17.253,4 80,2	17.355,7 77,5	17.864,7 76,5	18.373,7 75,4

Το έλλειμμα που παρατηρείται το 2018 στο Δημοσιονομικό Ισοζύγιο οφείλεται στη μη επαναλαμβανόμενη δημοσιονομική επιβάρυνση σε σχέση με την πώληση μέρους περιουσιακών στοιχείων της πρώην ΣΚΤ στην Ελληνική Τράπεζα.

²⁷ Πηγή: Κρατικός προϋπολογισμός 2020-Συγκριτικοί πίνακες πληροφόρησης.

4. **ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΣΟΔΩΝ 2017-2022 (σε χιλιάδες ευρώ)**

	1	2	Μεταβολή	3	Μεταβολή	4	Μεταβολή	5	Μεταβολή	6	Μεταβολή
	Πραγματικά	Πραγματικά	2:1	Αναθεωρημένα	3:2	Προϋπολ.	4:3	Προϋπολ.	5:4	Προϋπολ.	6:5
	Εσοδα	Εσοδα	%	Εσοδα	%	Εσοδα	%	Εσοδα	%	Εσοδα	%
	2017	2018		2019		2020		2021		2022	
A. ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	2.218.561	2.252.207	1,52	2.504.390	11,20	2.456.501	-1,91	2.468.081	0,47	2.491.951	0,97
I. Φόρος Εισοδήματος- Φυσικά Πρόσωπα	514.425	859.629	67,10	942.640	9,66	961.500	2,00	988.530	2,81	1.020.600	3,24
Υπάλληλοι	413.909	449.387	8,57	507.040	12,83	512.900	1,16	525.330	2,42	541.400	3,06
Υπάλληλοι Εταιρειών Διεθνών Δραστηριοτήτων	66.536	73.882	11,04	0	-100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Αυτοεργοδοτούμενοι	33.980	31.680	-6,77	40.000	26,26	41.200	3,00	42.200	2,43	43.100	2,13
Εκτακτη Εισφορά για την Αμυνα	0	304.680	0,00	395.600	29,84	407.400	2,98	421.000	3,34	436.100	3,59
II. Φόρος Εισοδήματος -Νομικά Πρόσωπα	846.919	846.683	-0,03	1.095.000	29,33	1.065.500	-2,69	1.094.700	2,74	1.125.000	2,77
Εταιρικός Φόρος	783.588	802.558	2,42	1.050.000	30,83	1.025.500	-2,33	1.054.700	2,85	1.085.000	2,87
Εταιρικός Φόρος	429.716	517.024	20,32	1.050.000	103,09	1.025.500	-2,33	1.054.700	2,85	1.085.000	2,87
Εταιρικός Φόρος Εταιρειών Διεθνών Δραστηριοτήτων	353.872	285.534	-19,31	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Άλλα (Φόρος Πιστωτικών Ιδρυμάτων)	63.331	44.125	-30,33	45.000	1,98	40.000	-11,11	40.000	0,00	40.000	0,00
III. Φόροι Περιουσίας	124.533	122.947	-1,27	109.850	-10,65	117.550	7,01	120.250	2,30	127.550	6,07
Φόρος Κεφαλαιουχικών Κερδών	109.805	114.831	4,58	101.600	-11,52	109.600	7,87	112.300	2,46	119.600	6,50
Άλλοι Φόροι Περιουσίας	14.728	8.116	-44,89	8.250	1,65	7.950	-3,64	7.950	0,00	7.950	0,00
IV. Φόροι Μηχανοκινήτων Οχημάτων	78.100	80.621	3,23	82.000	1,71	85.300	4,02	89.300	4,69	93.300	4,48
V. Άλλοι	654.584	342.327	-47,70	274.900	-19,70	226.651	-17,55	175.301	-22,66	125.501	-28,41
Εκτακτη Εισφορά	13.196	901	-93,17	1.500	66,48	51	-96,60	1	-98,04	1	0,00
Αμυντική Εισφορά	293.411	0	-100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Συνεισφορά Σύνταξης Χήρων και Ορφανών	19.823	19.984	0,81	20.000	0,08	21.000	5,00	21.000	0,00	21.000	0,00
Συνταξιοδοτική Συνεισφορά	31.420	31.902	1,53	32.000	0,31	32.500	1,56	32.600	0,31	32.700	0,31
Μειώσεις Απολαβών	265.251	256.639	-3,25	195.000	-24,02	145.000	-25,64	95.000	-34,48	45.000	-52,63
Εισφορά για Ιατροφαρμακευτική Περιθαλψη	26.809	27.597	2,94	6.000	-78,26	1.500	-75,00	0	0,00	0	0,00
Συν. έναντι φιλοδοξ. Εργαζομ. Συμβασ.	4.674	5.304	13,48	5.400	1,81	5.600	3,70	5.700	1,79	5.800	1,75
Τέλη Απόληψης Νερού	0	0	0,00	0	0,00	1.000	0,00	1.000	0,00	1.000	0,00
Φόρος Καζίνο	0	0	0,00	15.000	0,00	20.000	33,33	20.000	0,00	20.000	0,00
B. ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	3.198.681	3.171.324	-0,86	3.178.237	0,22	3.266.196	2,77	3.344.328	2,39	3.422.524	2,34
Εισαγωγικοί Δασμοί	27.322	29.536	8,10	32.000	8,34	32.030	0,09	32.883	2,66	33.585	2,13
Φόροι Κατανάλωσης	652.151	645.475	-1,02	578.668	-10,35	590.048	1,97	606.127	2,73	617.888	1,94
Φόρος Προστιθεμένης Αξίας	2.073.656	2.058.447	-0,73	2.130.000	3,48	2.197.685	3,18	2.251.985	2,47	2.312.985	2,71
Δικαιώματα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	102.385	79.774	-22,08	70.500	-11,63	74.980	6,35	75.300	0,43	74.000	-1,73
Φόροι Μηχανοκινήτων Οχημάτων	30.447	27.417	-9,95	27.700	1,03	28.700	3,61	29.400	2,44	30.400	3,40
Εισφορές στο Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής	153.415	168.422	9,78	180.000	6,87	185.000	2,78	190.000	2,70	195.000	2,63
Τέλη Χαρτοσήμων	38.189	41.890	9,69	48.000	14,59	40.030	-16,60	40.030	0,00	40.030	0,00
Άλλοι	121.116	120.363	-0,62	111.369	-7,47	117.723	5,71	118.603	0,75	118.636	0,03

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Πραγματικά Έσοδα 2017	Πραγματικά Έσοδα 2018	Μεταβολή 2:1 %	Αναθεωρημένα Έσοδα 2019	Μεταβολή 3:2 %	Προϋπολ. Έσοδα 2020	Μεταβολή 4:3 %	Προϋπολ. Έσοδα 2021	Μεταβολή 5:4 %	Προϋπολ. Έσοδα 2022	Μεταβολή 6:5 %
Γ. ΠΩΛΗΣΗ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	230.415	303.869	31,88	278.217	-8,44	435.090	56,39	445.453	2,38	454.509	2,03
Δ. ΕΝΟΙΚΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΠΡΟΣΟΔΟΙ	301.455	159.812	-46,99	177.493	11,06	182.759	2,97	182.459	-0,16	186.480	2,20
Ενοίκια και Δικαιώματα	211.573	109.606	-48,19	131.850	20,29	128.096	-2,85	127.796	-0,23	131.817	3,15
Άλλοι Πρόσοδοι	89.882	50.206	-44,14	45.643	-9,09	54.663	19,76	54.663	0,00	54.663	0,00
Κέρδη Κεντρικής Τράπεζας	59.395	23.701	-60,10	23.743	0,18	25.000	5,29	25.000	0,00	25.000	0,00
Κρατικό Λαχείο	30.285	26.433	-12,72	17.400	-34,17	14.400	-17,24	14.400	0,00	14.400	0,00
Ε. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	280.818	287.625	2,42	314.084	9,20	320.978	2,19	333.247	3,82	338.748	1,65
Επιβαρύνσεις Φόρων και Τελών	37.055	26.184	-29,34	45.865	75,16	33.968	-25,94	33.998	0,09	34.028	0,09
Πρόστιμα και Χρηματικές Ποινές	19.405	23.543	21,32	19.100	-18,87	20.005	4,74	20.005	0,00	20.005	0,00
Εισφορές από τα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων	37.523	37.473	-0,13	38.800	3,54	39.742	2,43	41.042	3,27	41.042	0,00
Εισφορές Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	7.400	8.674	17,22	8.100	-6,62	16.716	106,37	17.245	3,16	15.285	-11,37
Άλλες	179.425	191.740	6,86	202.207	5,46	210.535	4,12	220.945	4,94	228.376	3,36
ΣΤ. ΑΛΛΑ ΕΣΟΔΑ	179.977	132.318	-26,48	118.345	-10,56	128.334	8,44	127.024	-1,02	122.069	-3,90
Έσοδα μη άλλως Κατατάξιμα	133.734	64.201	-51,99	73.015	13,73	55.201	-24,40	55.117	-0,15	55.192	0,14
Έσοδα Αμυντικής Θεωράκισης	139	486	249,64	100	-79,42	100	0,00	100	0,00	100	0,00
Άλλα Λειτουργικά Έσοδα	25.960	25.288	-2,59	20.800	-17,75	22.938	10,28	26.991	17,67	22.196	-17,77
Πρόσοδοι από Τόκους	17.433	40.935	134,81	21.430	-47,65	48.392	125,81	43.113	-10,91	42.878	-0,55
Πωλήσεις Παγίων/Μετοχών	2.711	1.408	-48,06	3.000	113,07	1.703	-43,23	1.703	0,00	1.703	0,00
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	6.409.907	6.307.155	-1,60	6.570.766	4,18	6.789.858	3,33	6.900.592	1,63	7.016.281	1,68
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	1.499.133	5.057.001	237,33	2.948.136	-41,70	1.565.501	-46,90	1.284.004	-17,98	2.468.914	92,28
Χορηγίες	78.317	99.905	27,56	181.133	81,31	176.434	-2,59	187.228	6,12	173.713	-7,22
Δάνεια	1.420.816	4.957.096	248,89	2.767.003	-44,18	1.389.067	-49,80	1.096.776	-21,04	2.295.201	109,27
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	7.909.040	11.364.156	43,69	9.518.902	-16,24	8.355.359	-12,22	8.184.596	-2,04	9.485.195	15,89

5. **ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2017-2022 (σε χιλιάδες ευρώ)**

	1	2	Διαφορά	%	3	Διαφορά	%	4	Διαφορά	%	5	Διαφορά	%	6	Διαφορά	%
	Προϋπολ. Δαπάνες 2017	Προϋπολ. Δαπάνες 2018	2-1	Μεταβολή 2:1	Προϋπολ. Δαπάνες 2019	3-2	Μεταβολή 3:2	Προϋπολ. Δαπάνες 2020	4-3	Μεταβολή 4:3	Προϋπολ. Δαπάνες 2021	5-4	Μεταβολή 5:4	Προϋπολ. Δαπάνες 2022	6-5	Μεταβολή 6:5
1. ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	2.425.827	2.517.474	91.647	3,8	2.765.437	247.963	9,8	2.877.977	112.540	4,1	3.019.053	141.076	4,9	3.088.146	69.093	2,3
Σύνολο αποδογών	1.836.607	1.909.077	72.470	3,9	2.089.646	180.569	9,5	2.198.162	108.516	5,2	2.316.438	118.276	5,4	2.352.381	35.943	1,6
Απολαβές προσωπικού	1.605.442	1.671.547	66.105	4,1	1.817.614	146.067	8,7	1.872.310	54.696	3,0	1.968.886	96.576	5,2	1.996.085	27.199	1,4
Αξιοματούχοι της Δημοκρατίας	9.616	9.877	261	2,7	10.516	639	6,5	10.862	346	3,3	10.724	-138	-1,3	10.797	73	0,7
Κρατικοί υπάλληλοι	1.429.339	1.488.471	59.132	4,1	1.614.086	125.615	8,4	1.706.853	92.767	5,7	1.801.785	94.932	5,6	1.826.613	24.828	1,4
Ωρομίσθιο Κυβερνητικό Προσωπικό	166.487	173.199	6.712	4,0	193.012	19.813	11,4	154.595	-38.417	-19,9	156.377	1.782	1,2	158.675	2.298	1,5
Προσωπικό Εξωτερικών Υπηρεσιών	12.907	12.536	-371	-2,9	18.245	5.709	45,5	18.391	146	0,8	18.592	201	1,1	18.690	98	0,5
Συνεισφορές της Κυβέρνησης στο Τ.Κ.Α.	178.891	184.330	5.439	3,0	211.299	26.969	14,6	214.498	3.199	1,5	228.221	13.723	6,4	234.666	6.445	2,8
Συνεισφορές της Κυβέρνησης σε άλλα Ταμεία	7.259	7.223	-36	-0,5	7.587	364	5,0	7.463	-124	-1,6	7.552	89	1,2	7.642	90	1,2
Συνεισφορά της Κυβέρνησης στο Τ.Κ.Σ.	32.108	33.441	1.333	4,2	34.901	1.460	4,4	35.608	707	2,0	37.713	2.105	5,9	38.614	901	2,4
Συνεισφορά της Κυβέρνησης στο Γενικό Σχέδιο Υγείας	0	0	0	0,0	0	0	0,0	49.892	49.892	0,0	55.474	5.582	11,2	56.684	1.210	2,2
Συντάξεις και Φυλοδορήματα	589.220	608.397	19.177	3,3	675.791	67.394	11,1	679.815	4.024	0,6	702.615	22.800	3,4	735.765	33.150	4,7
2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	1.030.007	807.977	-222.030	-21,6	841.119	33.142	4,1	798.231	-42.888	-5,1	1.042.085	243.854	30,5	1.093.217	51.132	4,9
Λειτουργικές Δαπάνες	340.093	396.997	56.904	16,7	315.932	-81.065	-20,4	241.888	-74.044	-23,4	245.730	3.842	1,6	239.258	-6.472	-2,6
Οδοιπορικά	3.225	3.286	61	1,9	4.112	826	25,1	19.451	15.339	373,0	18.242	-1.209	-6,2	18.152	-90	-0,5
Λειτουργικά Έξοδα Γραφείου	46.190	39.333	-6.857	-14,8	48.984	9.651	24,5	51.858	2.874	5,9	50.602	-1.256	-2,4	50.984	382	0,8
Λειτουργικά Έξοδα Μη Γραφειακών Χώρων	43.823	50.574	6.751	15,4	53.267	2.693	5,3	38.014	-15.253	-28,6	45.730	7.716	20,3	38.950	-6.780	-14,8
Άλλα Λειτουργικά Έξοδα	16.857	39.996	23.139	137,3	22.187	-17.809	-44,5	25.931	3.744	16,9	25.553	-378	-1,5	25.437	-116	-0,5
Αγορά Αναλώσιμων Γραφείου	6.217	7.003	786	12,6	9.636	2.633	37,6	10.079	443	4,6	9.371	-708	-7,0	9.468	97	1,0
Αγορά Αναλώσιμων Μη Γραφειακών Χώρων	223.781	256.805	33.024	14,8	177.746	-79.059	-30,8	96.555	-81.191	-45,7	96.232	-323	-0,3	96.267	35	0,0
Αγορά Υδάτος	59.634	67.582	7.948	13,3	29.750	-37.832	-56,0	30.000	250	0,8	30.000	0	0,0	30.000	0	0,0
Αγορά Φαρμάκων	103.797	121.572	17.775	17,1	84.048	-37.524	-30,9	32.210	-51.838	-61,7	32.205	-5	0,0	32.205	0	0,0
Άλλες Ιατρικές Προμήθειες	26.610	30.914	4.304	16,2	23.015	-7.899	-25,6	6.180	-16.835	-73,1	6.179	-1	0,0	6.980	801	13,0
Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις	58.283	66.843	8.560	14,7	96.928	30.085	45,0	85.706	-11.222	-11,6	77.823	-7.883	-9,2	79.327	1.504	1,9
Συντηρήσεις Κτιρίων και Γραφείων	7.947	10.668	2.721	34,2	22.781	12.113	113,5	18.566	-4.215	-18,5	13.195	-5.371	-28,9	11.987	-1.208	-9,2
Συντηρήσεις Έργων Υποδομής	20.176	25.308	5.132	25,4	28.148	2.840	11,2	33.812	5.664	20,1	33.995	183	0,5	34.134	139	0,4
Συντηρήσεις Άλλων Χώρων	798	996	198	24,8	1.220	224	22,5	1.219	-1	-0,1	1.182	-37	-3,0	1.224	42	3,6
Μηχανήματα, Μηχανολογικός και Άλλος Εξοπλισμός	18.200	18.455	255	1,4	27.897	9.442	51,2	17.177	-10.720	-38,4	14.433	-2.744	-16,0	14.516	83	0,6
Τηλεπικοινωνιακός και Μηχανογραφικός Εξοπλισμός	11.063	11.312	249	2,3	16.342	5.030	44,5	14.678	-1.664	-10,2	14.771	93	0,6	17.220	2.449	16,6
Άλλες Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις	99	104	5	5,1	540	436	419,2	254	-286	-53,0	247	-7	-2,8	246	-1	-0,4

	1	2	Διαφορά	%	3	Διαφορά	%	4	Διαφορά	%	5	Διαφορά	%	6	Διαφορά	%
	Προϋπολ. Δαπάνες 2017	Προϋπολ. Δαπάνες 2018	2-1	Μεταβολή 2:1	Προϋπολ. Δαπάνες 2019	3-2	Μεταβολή 3:2	Προϋπολ. Δαπάνες 2020	4-3	Μεταβολή 4:3	Προϋπολ. Δαπάνες 2021	5-4	Μεταβολή 5:4	Προϋπολ. Δαπάνες 2022	6-5	Μεταβολή 6:5
Εκπαίδευση Προσωπικού/Συνέδρια/Σεμινάρια	14.792	14.725	-67	-0,5	18.936	4.211	28,6	21.097	2.161	11,4	19.333	-1.764	-8,4	18.397	-936	-4,8
Συμβουλευτικές Υπηρεσίες	67.439	63.371	-4.068	-6,0	95.677	32.306	51,0	102.057	6.380	6,7	105.055	2.998	2,9	99.567	-5.488	-5,2
Εκδόσεις και Δημοσιότητα	11.023	10.953	-70	-0,6	36.687	25.734	234,9	38.652	1.965	5,4	37.669	-983	-2,5	37.401	-268	-0,7
Δαπάνες Αμυνας και Αστυνόμευσης	212.688	249.962	37.274	17,5	216.041	-33.921	-13,6	215.678	-363	-0,2	202.219	-13.459	-6,2	198.548	-3.671	-1,8
Δαπάνες Αμυντικής Θωράκισης	208.352	240.106	31.754	15,2	208.710	-31.396	-13,1	207.369	-1.341	-0,6	193.934	-13.435	-6,5	190.257	-3.677	-1,9
Μη Προβλεπόμενες Δαπάνες και Αποθεματικό	0	0	0	0,0	56.801	56.801	0,0	88.127	31.326	55,2	350.031	261.904	297,2	416.534	66.503	19,0
Δαπάνες σε Σχέση με τα Έσοδα	325.699	5.126	-320.563	-98,4	4.117	-1.009	-19,7	4.026	-91	-2,2	3.725	-301	-7,5	3.685	-40	-1,1
Επιστροφές Άμεσων Φόρων	61.283	0	-61.283	-100,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0
Επιστροφές Έμμεσων Φόρων	263.274	4.377	-258.897	-98,3	2.838	-1.539	-35,2	2.388	-450	-15,9	2.238	-150	-6,3	2.198	-40	-1,8
Επιστροφές Τελών και Άλλων Προσόδων	1.132	749	-383	-33,8	1.279	530	70,8	1.638	359	28,1	1.487	-151	-9,2	1.487	0	0,0
Άλλες Λειτουργικές Δαπάνες	0	0	0	0	0	0	0	1.000	1.000	0	500	-500	-50	500	0	0
3. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	2.023.663	2.037.438	13.775	0,7	2.080.545	43.107	2,1	2.603.461	522.916	25,1	2.240.540	-362.921	-13,9	2.244.781	4.241	0,2
Μεταβιβάσεις Εσωτερικού	801.379	784.371	-17.008	-2,1	752.359	-32.012	-4,1	741.766	-10.593	-1,4	750.948	9.182	1,2	753.808	2.860	0,4
Ημικρατικοί Οργανισμοί	273.370	245.376	-27.994	-10,2	238.113	-7.263	-3,0	229.485	-8.628	-3,6	237.599	8.114	3,5	240.599	3.000	1,3
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	121.208	99.340	-21.868	-18,0	100.318	978	1,0	101.540	1.222	1,2	101.614	74	0,1	101.719	105	0,1
Συμβούλια / Επιτροπές / Οργανώσεις	21.301	22.648	1.347	6,3	22.230	-418	-1,8	12.936	-9.294	-41,8	13.021	85	0,7	12.288	-733	-5,6
Άλλες Μεταβιβάσεις Εσωτερικού:	385.500	417.007	31.507	8,2	391.698	-25.309	-6,1	397.805	6.107	1,6	398.714	909	0,2	399.202	488	0,1
(Γενική Κυβερνητική Εισφορά στο Τ.Κ.Α.)	341.476	372.033	30.557	8,9	294.000	-78.033	-21,0	294.000	0	0,0	294.000	0	0,0	294.000	0	0,0
Μεταβιβάσεις Εξωτερικού	216.813	222.024	5.211	2,4	234.874	12.850	5,8	250.399	15.525	6,6	253.441	3.042	1,2	258.270	4.829	1,9
Επιχορηγήσεις	86.995	87.540	545	0,6	89.582	2.042	2,3	130.235	40.653	45,4	116.118	-14.117	-10,8	116.058	-60	-0,1
Κοινωνικές Παροχές	900.583	932.653	32.070	3,6	994.924	62.271	6,7	1.471.154	476.230	47,9	1.110.199	-360.955	-24,5	1.106.806	-3.393	-0,3
Παροχές Παιδείας	146.835	166.613	19.778	13,5	157.501	-9.112	-5,5	165.294	7.793	4,9	167.107	1.813	1,1	169.205	2.098	1,3
Πολιτιστικές Παροχές	7.504	7.897	393	5,2	8.393	496	6,3	8.790	397	4,7	8.989	199	2,3	9.039	50	0,6
Παροχές Υγείας	57.774	67.037	9.263	16,0	52.920	-14.117	-21,1	515.158	462.238	873,5	157.064	-358.094	-69,5	150.950	-6.114	-3,9
Παροχές Στέγασης	27.319	30.135	2.816	10,3	38.446	8.311	27,6	42.297	3.851	10,0	42.009	-288	-0,7	43.410	1.401	3,3
Παροχές Κοινωνικής Πρόνοιας	570.749	573.580	2.831	0,5	639.452	65.872	11,5	636.221	-3.231	-0,5	630.747	-5.474	-0,9	629.612	-1.135	-0,2
Άλλες Κοινωνικές Παροχές	13.490	15.870	2.380	17,6	15.635	-235	-1,5	16.975	1.340	8,6	16.921	-54	-0,3	17.016	95	0,6
Ειδικά Ταμεία	76.912	71.521	-5.391	-7,0	82.577	11.056	15,5	86.419	3.842	4,7	87.362	943	1,1	87.574	212	0,2
Αποζημιώσεις και Έξοδα Αγωγών	17.893	10.850	-7.043	-39,4	8.806	-2.044	-18,8	9.907	1.101	12,5	9.834	-73	-0,7	9.839	5	0,1

	1	2	Διαφορά	%	3	Διαφορά	%	4	Διαφορά	%	5	Διαφορά	%	6	Διαφορά	%
	Προϋπολογισμός Δαπάνες 2017	Προϋπολογισμός Δαπάνες 2018	2-1	Μεταβολή 2:1	Προϋπολ. Δαπάνες 2019	3-2	Μεταβολή 3:2	Προϋπολ. Δαπάνες 2020	4-3	Μεταβολή 4:3	Προϋπολ. Δαπάνες 2021	5-4	Μεταβολή 5:4	Προϋπολ. Δαπάνες 2022	6-5	Μεταβολή 6:5
4. ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ	61.719	87.037	25.318	41,0	205.010	117.973	135,5	195.810	-9.200	-4,5	201.759	5.949	3,0	208.972	7.213	3,6
5. ΆΛΛΑ ΕΞΟΔΑ	535.031	470.382	-64.649	-12,1	585.482	115.100	24,5	519.509	-65.973	-11,3	519.479	-30	0,0	541.184	21.705	4,2
Εξυπηρέτηση Δημοσίου Χρέους	535.031	470.382	-64.649	-12,1	585.482	115.100	24,5	519.509	-65.973	-11,3	519.479	-30	0,0	541.184	21.705	4,2
Τόκοι Εξωτερικού	118.551	122.077	3.526	3,0	185.795	63.718	52,2	135.724	-50.071	-26,9	141.576	5.852	4,3	102.253	-39.323	-27,8
Τόκοι Εξωτερικού	336.510	320.369	-16.141	-4,8	373.508	53.139	16,6	357.620	-15.888	-4,3	353.491	-4.129	-1,2	412.361	58.870	16,7
Ζημιές από συναλλαγές ECP	56.412	0	-56.412	-100,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0
Άλλοι Τόκοι Πληρωτέοι	16.898	17.699	801	4,7	12.191	-5.508	-31,1	13.600	1.409	11,6	12.600	-1.000	-7,4	12.600	0	0,0
Τραπεζικές Επιβαρύνσεις	6.660	10.237	3.577	53,7	13.988	3.751	36,6	12.565	-1.423	-10,2	11.812	-753	-6,0	13.970	2.158	18,3
6. ΠΑΓΙΑ/ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	106.312	113.037	6.725	6,3	140.332	27.295	24,1	176.713	36.381	25,9	130.229	-46.484	-26,3	122.762	-7.467	-5,7
Αγορά Γης και Κτιρίων	73.461	64.618	-8.843	-12,0	74.020	9.402	14,6	96.768	22.748	30,7	66.768	-30.000	-31,0	66.768	0	0,0
Αγορά Σταθερών και Κινητών Μηχανημάτων	17.183	23.488	6.305	36,7	25.222	1.734	7,4	26.201	979	3,9	16.738	-9.463	-36,1	16.614	-124	-0,7
Αγορά Εξοπλισμού	15.057	21.725	6.668	44,3	40.157	18.432	84,8	52.503	12.346	30,7	45.702	-6.801	-13,0	38.339	-7.363	-16,1
Κινητά Μηχανήματα	601	911	310	51,6	933	22	2,4	1.241	308	33,0	1.021	-220	-17,7	1.041	20	2,0
Επενδύσεις	10	2.295	2.285	22850,0	0	-2.295	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0
7. ΕΡΓΑ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ	182.563	169.484	-13.079	-7,2	273.190	103.706	61,2	316.169	42.979	15,7	320.211	4.042	1,3	295.725	-24.486	-7,6
Ανέγερση, Επεκτάσεις και Βελτιώσεις Κτιρίων	54.957	66.064	11.107	20,2	99.707	33.643	50,9	102.723	3.016	3,0	97.811	-4.912	-4,8	98.508	697	0,7
Δρόμοι	43.243	41.970	-1.273	-2,9	73.021	31.051	74,0	73.713	692	0,9	93.078	19.365	26,3	98.926	5.848	6,3
Έργα Υποδομής	30.522	15.994	-14.528	-47,6	47.921	31.927	199,6	46.509	-1.412	-2,9	41.479	-5.030	-10,8	52.061	10.582	25,5
Κατασκευαστικά Έργα	50.962	42.188	-8.774	-17,2	49.016	6.828	16,2	90.394	41.378	84,4	85.218	-5.176	-5,7	43.405	-41.813	-49,1
Άλλα Έργα	2.879	3.268	389	13,5	3.525	257	7,9	2.830	-695	-19,7	2.625	-205	-7,2	2.825	200	7,6
8. ΔΑΝΕΙΑ	1.911.524	2.233.154	321.630	16,8	2.198.059	-35.095	-1,6	1.722.311	-475.748	-21,6	1.233.548	-488.763	-28,4	2.303.662	1.070.114	86,8
Έκδοση Δανείων	38.800	49.942	11.142	28,7	71.600	21.658	43,4	63.050	-8.550	-11,9	56.050	-7.000	-11,1	56.050	0	0,0
Αποπληρωμές Δανείων Εξωτερικού	873.246	697.245	-176.001	-20,2	912.975	215.730	30,9	788.322	-124.653	-13,7	272.453	-515.869	-65,4	1.264.086	991.633	364,0
Αποπληρωμές Δανείων Εσωτερικού	997.757	1.484.958	487.201	48,8	1.213.484	-271.474	-18,3	870.939	-342.545	-28,2	905.045	34.106	3,9	983.526	78.481	8,7
Συνεισφορά στα Εξοφλητικά Αποθέματα	1.721	1.009	-712	-41,4	0	-1.009	-100,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	8.276.646	8.435.983	159.337	1,9	9.089.174	653.191	7,7	9.210.181	121.007	1,3	8.706.904	-503.277	-5,5	9.898.449	1.191.545	13,7

ΜΕΡΟΣ Ε**ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2018 Πραγματική Δαπάνη €	2019 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2019 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2021 ΜΔΠ €	2022 ΜΔΠ €
Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο						
Πάγιο Ταμείο	163.626	166.601	170.000	171.388	172.631	173.921
Τακτικές Δαπάνες	5.899.091	8.092.677	8.300.000	8.376.942	7.359.395	6.538.148
Αναπτυξιακές Δαπάνες	39.076	5.020	350.000	5.020	5.020	5.020
Σύνολο	6.101.793	8.264.298	8.820.000	8.553.350	7.537.046	6.717.089
Υπουργικό Συμβούλιο						
Τακτικές Δαπάνες	1.640.189	2.003.324	1.930.000	2.205.802	2.222.598	2.248.504
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	10	0	10	10	10
Σύνολο	1.640.189	2.003.334	1.930.000	2.205.812	2.222.608	2.248.514
Βουλή των Αντιπροσώπων						
Τακτικές Δαπάνες	23.710.258	28.786.688	26.967.354	28.460.000	27.426.045	27.695.701
Αναπτυξιακές Δαπάνες	382.611	11.864.640	1.000.000	19.040.000	11.773.955	6.304.299
Σύνολο	24.092.870	40.651.328	27.967.354	47.500.000	39.200.000	34.000.000
Δικαστική Εξουσία						
Πάγιο Ταμείο	4.344.871	4.114.895	4.513.629	4.671.313	4.689.318	4.707.323
Τακτικές Δαπάνες	23.817.583	32.262.400	30.649.280	34.377.697	33.056.240	33.361.993
Αναπτυξιακές Δαπάνες	9.380.901	4.124.200	4.000.000	6.504.550	5.212.560	7.012.560
Σύνολο	37.543.355	40.501.495	39.162.909	45.553.560	42.958.118	45.081.876
Νομική Υπηρεσία						
Πάγιο Ταμείο	5.522.521	3.665.690	4.582.113	3.683.874	3.823.942	3.826.624

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2018 Πραγματική Δαπάνη €	2019 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2019 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2021 ΜΔΠ €	2022 ΜΔΠ €
Τακτικές Δαπάνες	14.904.694	16.262.940	17.889.234	14.571.101	17.110.328	17.704.789
Αναπτυξιακές Δαπάνες	9.803	10.510	0	10.510	10.510	10.510
Σύνολο	20.437.019	19.939.140	22.471.347	18.265.485	20.944.780	21.541.923
Ελεγκτική Υπηρεσία						
Πάγιο Ταμείο	220.934	225.239	226.000	235.413	240.540	245.725
Τακτικές Δαπάνες	5.028.587	6.004.207	5.703.997	7.174.115	6.953.772	7.227.616
Αναπτυξιακές Δαπάνες	4.887	5.275	5.000	7.050	7.050	7.050
Σύνολο	5.254.407	6.234.721	5.934.997	7.416.578	7.201.362	7.480.391
Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας						
Πάγιο Ταμείο	539.281	540.684	535.277	558.760	569.755	575.099
Τακτικές Δαπάνες	322.031	306.484	245.735	327.436	311.990	315.073
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	0	0	10	10	10
Σύνολο	861.312	847.168	781.012	886.206	881.755	890.182
Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας						
Τακτικές Δαπάνες	632.470	686.490	679.625	689.680	696.385	702.744
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	5.010	0	1.010	1.010	1.010
Σύνολο	632.470	691.500	679.625	690.690	697.395	703.754

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως						
Τακτικές Δαπάνες	1.776.696	1.988.189	1.576.715	2.143.695	2.245.989	2.323.586
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	50	0	50	50	50
Σύνολο	1.776.696	1.988.239	1.576.715	2.143.745	2.246.039	2.323.636

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2018 Πραγματική Δαπάνη €	2019 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2019 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2021 ΜΔΠ €	2022 ΜΔΠ €
Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού						
Τακτικές Δαπάνες	1.432.244	1.794.720	1.669.090	2.087.541	2.088.171	2.140.770
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	11.490	10.000	11.490	11.490	11.490
Σύνολο	1.432.244	1.806.210	1.679.090	2.099.031	2.099.661	2.152.260
Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα						
Τακτικές Δαπάνες	268.731	473.619	426.257	562.793	582.784	591.620
Αναπτυξιακές Δαπάνες	2.799	27.895	12.000	2.470	80	80
Σύνολο	271.530	501.514	438.257	565.263	582.864	591.700
Γραφείο Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων						
Τακτικές Δαπάνες	110.670	186.365	171.456	356.799	470.738	485.991
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	60	0	60	60	60
Σύνολο	110.670	186.425	171.456	356.859	470.798	486.051
Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου						
Τακτικές Δαπάνες	1.825.500	2.288.323	2.059.491	2.741.413	2.582.034	2.646.131
Αναπτυξιακές Δαπάνες	20.319	45.760	45.760	46.060	46.060	46.060
Σύνολο	1.845.820	2.334.083	2.105.251	2.787.473	2.628.094	2.692.191
Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών						
Τακτικές Δαπάνες	437.460	448.625	439.653	495.781	498.926	499.599
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	20	0	0	0	0
Σύνολο	437.460	448.645	439.653	495.781	498.926	499.599
Υπηρεσία Συνεργατικών Εταιρειών						

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2018 Πραγματική Δαπάνη €	2019 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2019 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2021 ΜΔΠ €	2022 ΜΔΠ €
Τακτικές Δαπάνες	1.938.646	2.131.169	1.981.987	2.226.059	2.301.452	2.364.589
Αναπτυξιακές Δαπάνες	4.514	30.050	0	20.255	48.372	14.520
Σύνολο	1.943.159	2.161.219	1.981.987	2.246.314	2.349.824	2.379.109
Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων						
Τακτικές Δαπάνες	326.406	341.705	334.871	408.171	0	0
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	30	0	30	0	0
Σύνολο	326.406	341.735	334.871	408.201	0	0
Ειδικές Ανεξάρτητες Υπηρεσίες						
Τακτικές Δαπάνες	9.328.082	6.500.000	11.000.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000
Σύνολο	9.328.082	6.500.000	11.000.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000
Γραφείο Επιτρόπου Εποπτείας Υγείας						
Τακτικές Δαπάνες	0	228.697	150.000	381.675	360.092	362.579
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	10	0	10	10	10
Σύνολο	0	228.707	150.000	381.685	360.102	362.589
Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού						
Τακτικές Δαπάνες	0	0	0	407.201	530.133	538.784
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	0	0	1.450	1.450	1.450
Σύνολο	0	0	0	408.651	531.583	540.234
Υφυπουργείο Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής						
Τακτικές Δαπάνες	0	10	0	10	10	10
Σύνολο	0	10	0	10	10	10

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2018 Πραγματική Δαπάνη €	2019 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2019 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2021 ΜΔΠ €	2022 ΜΔΠ €
Υφυπουργείο Τουρισμού						
Πάγιο Ταμείο	0	82.105	800.000	121.100	121.100	121.100
Τακτικές Δαπάνες	0	47.369.331	35.000.000	49.871.725	47.843.702	47.895.357
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	388.000	1.000.000	629.000	379.000	379.000
Σύνολο	0	47.839.436	36.800.000	50.621.825	48.343.802	48.395.457
Υφυπουργείο Ναυτιλίας						
Πάγιο Ταμείο	0	720.000	720.000	670.000	670.000	670.000
Τακτικές Δαπάνες	4.939.151	7.912.249	7.516.637	9.380.214	9.305.225	9.465.651
Αναπτυξιακές Δαπάνες	490.974	1.162.385	1.000.000	1.032.060	1.147.060	910.060
Σύνολο	5.430.125	9.794.634	9.236.637	11.082.274	11.122.285	11.045.711

Υπουργείο Άμυνας						
Τακτικές Δαπάνες	381.559.853	432.605.722	420.308.521	366.929.990	360.929.990	360.929.990
Αναπτυξιακές Δαπάνες	952	117.510	100.000	70.010	70.010	70.010
Σύνολο	381.560.805	432.723.232	420.408.521	367.000.000	361.000.000	361.000.000
Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος						
Τακτικές Δαπάνες	233.431.336	190.971.159	189.947.096	213.706.593	223.914.658	225.492.455
Αναπτυξιακές Δαπάνες	31.095.738	49.764.428	46.321.038	54.809.911	50.280.583	54.447.474
Σύνολο	264.527.074	240.735.587	236.268.134	268.516.504	274.195.241	279.939.929
Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως						
Τακτικές Δαπάνες	261.519.009	287.868.581	272.974.548	314.596.031	321.445.142	330.252.703

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2018 Πραγματική Δαπάνη €	2019 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2019 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2021 ΜΔΠ €	2022 ΜΔΠ €
Αναπτυξιακές Δαπάνες	11.862.202	14.035.017	9.202.571	17.808.663	12.199.708	10.733.708
Σύνολο	273.381.211	301.903.598	282.177.119	332.404.694	333.644.850	340.986.411
Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας						
Τακτικές Δαπάνες	30.614.328	32.861.265	30.436.529	36.774.090	40.987.042	38.570.911
Αναπτυξιακές Δαπάνες	21.381.102	42.588.737	21.000.003	65.883.876	51.700.566	17.874.876
Σύνολο	51.995.430	75.450.002	51.436.527	102.657.966	92.687.608	56.445.787
Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων						
Πάγιο Ταμείο	140.873	175.000	175.000	175.000	175.000	175.000
Τακτικές Δαπάνες	988.881.192	966.473.334	1.038.453.419	956.339.634	955.104.858	954.540.813
Αναπτυξιακές Δαπάνες	29.244.439	14.724.279	29.917.729	15.006.063	15.714.669	14.470.163
Σύνολο	1.018.266.504	981.372.613	1.068.546.148	971.520.697	970.994.527	969.185.976
Υπουργείο Εσωτερικών						
Πάγιο Ταμείο	3.173.541	5.100.000	4.947.000	15.100.000	10.100.000	10.100.000
Τακτικές Δαπάνες	278.803.587	318.145.931	289.271.137	335.193.800	347.066.926	343.686.250
Αναπτυξιακές Δαπάνες	165.707.683	211.303.447	158.860.138	218.386.401	196.110.406	197.537.366
Σύνολο	447.684.811	534.549.378	453.078.275	568.680.201	553.277.332	551.323.616
Υπουργείο Εξωτερικών						
Τακτικές Δαπάνες	62.710.241	73.857.006	67.741.322	77.948.530	79.144.612	79.504.254
Αναπτυξιακές Δαπάνες	6.947.402	13.350.636	9.836.497	13.886.172	8.900.130	7.855.130
Σύνολο	69.657.643	87.207.642	77.577.819	91.834.702	88.044.742	87.359.384
Υπουργείο Οικονομικών						

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2018 Πραγματική Δαπάνη €	2019 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2019 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2021 ΜΔΠ €	2022 ΜΔΠ €
Πάγιο Ταμείο	3.400.962.665	3.576.856.648	3.742.120.154	3.065.426.560	2.611.307.025	3.740.742.315
Τακτικές Δαπάνες	400.140.712	503.798.799	416.475.400	518.526.927	742.889.971	790.695.381
Αναπτυξιακές Δαπάνες	16.706.019	57.310.913	16.637.441	58.015.033	105.607.058	119.171.517
Σύνολο	3.817.809.396	4.137.966.360	4.175.232.995	3.641.968.520	3.459.804.054	4.650.609.213
Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας						
Τακτικές Δαπάνες	862.571.400	901.577.408	911.126.602	964.616.217	974.528.024	978.705.706
Αναπτυξιακές Δαπάνες	168.888.329	181.702.172	192.727.580	190.276.480	196.163.137	203.490.815
Σύνολο	1.031.459.729	1.083.279.580	1.103.854.182	1.154.892.697	1.170.691.161	1.182.196.521
Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων						
Πάγιο Ταμείο	2.776.389	2.823.000	2.416.500	2.613.000	2.616.000	2.643.000
Τακτικές Δαπάνες	211.656.260	233.426.232	217.973.925	243.420.589	251.907.710	256.368.541
Αναπτυξιακές Δαπάνες	47.327.827	47.238.504	43.086.488	58.032.393	77.644.016	91.998.452
Σύνολο	261.760.476	283.487.736	263.476.913	304.065.982	332.167.726	351.009.993
Υπουργείο Υγείας						
Τακτικές Δαπάνες	579.749.069	732.072.575	804.415.669	900.993.254	573.628.938	580.073.822
Αναπτυξιακές Δαπάνες	19.955.562	35.837.812	24.111.585	25.841.630	26.371.437	19.926.331
Σύνολο	599.704.631	767.910.387	828.527.254	926.834.884	600.000.375	600.000.153
Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης						
Τακτικές Δαπάνες	21.321.603	27.662.392	24.896.153	9.796.437	7.764.510	7.836.516
Αναπτυξιακές Δαπάνες	36.350.948	210.599.017	30.599.017	206.626.613	212.536.000	212.485.494

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2018 Πραγματική Δαπάνη €	2019 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2019 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2021 ΜΔΠ €	2022 ΜΔΠ €
Σύνολο	57.672.551	238.261.409	55.495.170	216.423.050	220.300.510	220.322.010
Γενικό Λογιστήριο						
Πάγιο Ταμείο	94.517	2.600.020	260.002	100.020	100.020	100.020
Τακτικές Δαπάνες	40.847.284	42.499.490	35.377.237	50.959.384	49.473.794	50.192.736
Αναπτυξιακές Δαπάνες	95.732	161.260	145.134	153.060	145.060	145.050
Σύνολο	41.037.533	45.260.770	35.782.373	51.212.464	49.718.874	50.437.806

ΜΕΡΟΣ ΣΤ

ΣΥΝΑΦΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

1. ΠΟΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2019²⁸ (ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΙΑΝ-ΟΚΤ)

	Προϋπολογισμός 2018 €	Πραγματικές Δαπάνες 1.1.2018- 31.10.2018 €	Βαθμός Υλοποίησης %	Προϋπολογισμός 2019 €	Πραγματικές Δαπάνες 1.1.2019- 31.10.2019 €	Βαθμός Υλοποίησης %
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	563.684.412	205.949.683	37	627.314.226	203.766.646	32
Άλλες Αναπτυξιακές Δαπάνες	255.697.155	133.058.488	52	269.099.921	139.123.057	52
Σύνολο	819.381.567	339.008.171	41	896.414.147	342.889.703	38

2. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2019

Κατά τη διάρκεια του έτους η Βουλή ψήφισε σε νόμους δύο νομοσχέδια συμπληρωματικών προϋπολογισμών για το έτος 2019, τα οποία κατατέθηκαν εκ μέρους της κυβέρνησης και οι οποίοι αναλύονται ως ακολούθως:

1. Ο περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού Νόμος (Αρ. 1) του 2019 [Ν. 44(II)/2019].

Συμπληρωματική δαπάνη ύψους €314.007.850 για την κάλυψη δαπανών που αφορούν κοινωνικές παροχές, παροχές υγείας και παιδείας, αμυντική θωράκιση, αποζημιώσεις στον γεωργικό τομέα και συνεισφορά του κράτους στο ΓεΣΥ.

2. Ο περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού Νόμος (Αρ. 2) του 2019 [Ν. 50(II)/2019].

Συμπληρωματική δαπάνη ύψους €374.215.104 για την κάλυψη δαπανών που αφορούν κοινωνικές παροχές, αμυντική θωράκιση, μισθοδοσία και επιδόματα, εισφορές στο ΓεΣΥ, λειτουργικές δαπάνες, επιχορηγήσεις/χορηγίες και κατασκευαστικά έργα.

²⁸ Στοιχεία που κατατίθενται στη Βουλή από το Γενικό Λογιστήριο. Τελευταία ενημέρωση 20 Νοεμβρίου 2019.

ΜΕΡΟΣ Ζ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

	2018 (3^ο τρίμηνο)	2019²⁹ (3^ο τρίμηνο)	μεταβολή
Αριθμός ανέργων	34.728	30.088	-13,3%
Απασχόληση	407.728	417.118	+2,3%
Μακροπρόθεσμη ανεργία (ως ποσοστό στο εργατικό δυναμικό)	2,5%	2,1%	-0,4 ποσοστιαίες μονάδες
Ανεργία στους νέους κατ' αναλογία πληθυσμού (ηλικίες 15-24)	6,8%	6%	-0,8 ποσοστιαίες μονάδες

ΜΕΡΟΣ Η

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ 2020 ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΩΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Όπως σχετικά σημειώνεται από το Υπουργείο Οικονομικών, μετά την έγκριση του νομοσχεδίου για τον προϋπολογισμό του 2020 από το Υπουργικό Συμβούλιο και την κατάθεσή του στη Βουλή των Αντιπροσώπων, διαπιστώθηκε η ανάγκη τροποποίησης αυτού για σκοπούς παραχώρησης πρόσθετων πιστώσεων σε διάφορες ομάδες/υποομάδες του εν λόγω προϋπολογισμού που αφορούν στη ρύθμιση θεμάτων προσωπικού (αναβάθμιση, δημιουργία, κατάργηση θέσεων και πρόσληψη εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου σε συγκεκριμένες Υπηρεσίες/Τμήματα), στη βάση προγενέστερων είτε μεταγενέστερων αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, καθώς και στη διόρθωση λαθών ή παραλείψεων που εντοπίστηκαν στο μεταξύ.

Τροποποίηση Αρ. 1

Κεφάλαιο: 010510 «Δικαστική Υπηρεσία - Κοινές Υπηρεσίες - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»: €130.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη δημιουργίας τεσσάρων (4) πρόσθετων θέσεων για τις ανάγκες στελέχωσης των πρωτοκολλητρίων υφιστάμενων και υπό σύσταση Δικαστηρίων, ως ακολούθως:

- Μίας (1) θέσης Ανώτερου Πρωτοκολλητή (Κλίμακα Α13 (ii)) στο εδάφιο 15, για το Ανώτατο Δικαστήριο
- Τριών (3) θέσεων Πρωτοκολλητή Α' (Κλίμακα Α11 (ii)) στο εδάφιο 20, για το Εμπορικό Δικαστήριο (Τμήμα Λευκωσίας), Εμπορικό Δικαστήριο (Τμήμα Λεμεσού) και για ενίσχυση της στελέχωσης ενός εκ των τριών Δικαστηρίων: Οικογενειακό Δικαστήριο, Διοικητικό Δικαστήριο, Διοικητικό Δικαστήριο Διεθνούς Προστασίας.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων που αφορούν στη Δικαστική Υπηρεσία.

Τροποποίηση Αρ. 2

Κεφάλαιο: 020100.2 «Νομική Υπηρεσία - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Υποομάδα Δαπανών: 02101 «Μισθοδοσία Κρατικών Υπαλλήλων»: €1.990.000

Ομάδα Δαπανών: 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες/Ερευνες»

Υποομάδα Δαπανών: 03580 «Σύμβαση Υπηρεσιών»: €100.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες συνολικές πιστώσεις ύψους €2.090.000. Οι πιστώσεις αυτές θα καλύψουν δαπάνες που αφορούν στον εκσυγχρονισμό και μεταρρύθμιση της Νομικής Υπηρεσίας στη βάση της μελέτης αναδιοργάνωσης που διεξήχθη από το Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης της Ιρλανδίας. Το Σχέδιο Δράσης που ετοίμασε η Νομική Υπηρεσία και το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερομηνίας 15/10/2019, μεταξύ άλλων προνοεί:

²⁹ Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία- Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, τελευταία ενημέρωση 22 Νοεμβρίου 2019.

- (α) τη μίσθωση υπηρεσιών ενός υπεύθυνου μεταρρύθμισης (Project Manager) με ετήσιο κόστος γύρω στις €100.000. Για τη χρέωση της σχετικής δαπάνης απαιτείται η δημιουργία του άρθρου 03583 «Αγορά Υπηρεσιών» της ομάδας δαπανών 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες/Ερευνες», με την περίληψη των σχετικών πιστώσεων.
- (β) τη δημιουργία, αναθεώρηση κλίμακας, κατάργηση θέσεων για δημιουργία νέας δομής της Νομικής Υπηρεσίας, ως ακολούθως:
- i. **Δημιουργία** δώδεκα (12) νέων/πρόσθετων θέσεων για σκοπούς κάλυψης των αναγκών της Νομικής Υπηρεσίας σε Δημόσιους Κατήγορους, ως εξής:
 - Τεσσάρων (4) νέων θέσεων Ανώτερου Δημόσιου Κατήγορου (Κλ. Α13(ιι)) σε νέο εδάφιο,
 - Οκτώ (8) πρόσθετων θέσεων Δημόσιου Κατήγορου Α' (Κλ. Α11(ιι)), στο εδάφιο 55,
 - ii. **Κατάργηση** εννέα (9) και σημείωση με διπλό σταυρό τριών (3) θέσεων Δημόσιου Κατήγορου (Κλ. Α8, Α10 και Α11)
 - iii. **Αναθεώρηση Κλίμακας** για τις ακόλουθες θέσεις:
 - Εισαγγελείς της Δημοκρατίας από Κλίμακα Α16 (ι) σε €96.665π.μ., στο εδάφιο 20. Με την αναθεώρηση της κλίμακας, οι Εισαγγελείς δικαιούνται και επίδομα παραστάσεως ύψους €18.000 ετησίως.
 - Ανώτεροι Δικηγόροι της Δημοκρατίας από Κλίμακες Α15 και Α16 σε €92.858π.μ., στο εδάφιο 30.
 - Δικηγόροι της Δημοκρατίας Α' από Κλίμακα Α13(ιι) σε Κλίμακα Α16, στο εδάφιο 40.
- (γ) Πρόσθετα, το πρώτο τρίμηνο του 2020 αναμένεται η πλήρωση κενών θέσεων Δικηγόρων της Δημοκρατίας, όπου εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε ανάλογη πρόνοια στον Προϋπολογισμό του 2020. Το πρόσθετο κόστος εκτιμάται γύρω στις €800.000.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων και πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 3

Κεφάλαιο: 032200.2 «Υφυπουργείο Τουρισμού - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 04200 «Επιχορηγήσεις»

Υποομάδα Δαπανών: 04260 «Άλλες Επιχορηγήσεις»: €3.000.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €3.000.000 (Άρθρο 04281 «Διάφορες Επιχορηγήσεις»), για την παροχή χορηγιών στους δικαιούχους, με βάση το Σχέδιο Χορηγιών Επενδύσεων Εμπλουτισμού και Εκσυγχρονισμού του τουριστικού προϊόντος για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Σημειώνεται ότι, με βάση τον αρχικό προγραμματισμό οι πληρωμές αναμένοντο να πραγματοποιηθούν εντός του 2019, όμως λόγω μη έγκαιρης ολοκλήρωσης των αιτήσεων του Σχεδίου εντός του 2019, οι πιστώσεις θα πρέπει να περιληφθούν στον Προϋπολογισμό του 2020.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 4

Κεφάλαιο: 032200.2 «Υφυπουργείο Τουρισμού - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 04000 «Μεταβιβάσεις Εσωτερικού» -

Υποομάδα Δαπανών: 04080 «Συμβούλια/Επιτροπές/Οργανώσεις»: -€500.000

Κεφάλαιο: 200100.2 «Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, Διοίκηση-Κεντρικά Γραφεία-Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 04000 «Μεταβιβάσεις Εσωτερικού»

Υποομάδα Δαπανών: 04001 «Ημικρατικοί Οργανισμοί»: €500.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτείται η μεταφορά πιστώσεων ύψους €500.000 (Άρθρο 04119 «Χορηγία για το Διεθνές Ράλι Κύπρου») από το Κεφάλαιο 0322 «Υφυπουργείο Τουρισμού» στο Κεφάλαιο 2001 «Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, Διοίκηση» (Άρθρο 04002 «Χορηγία στον Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού») για κάλυψη της δαπάνης που αφορά την οργάνωση του Διεθνούς Ράλι Κύπρου ως αρμόδιος Οργανισμός για υλοποίηση αθλητικών εκδηλώσεων.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 της πιο πάνω ρύθμισης.

Τροποποίηση Αρ. 5

Κεφάλαιο: 032300 «Υφυπουργείο Ναυτιλίας - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη για περιήληψη των πιο κάτω ρυθμίσεων, οι οποίες συμφωνήθηκαν στη συνεδρία της Μικτής Επιτροπής Προσωπικού ημερομηνίας 8/10/2019, σε σχέση με την αναβάθμιση της δομής θέσεων Επιθεωρητή Πλοίων:

- **αναθεώρηση κλίμακας και μετονομασία** των δεκαπέντε (15) θέσεων Επιθεωρητή Πλοίων Α' (Κλίμακα Α11(ii)), του εδαφίου 20, σε θέσεις Επιθεωρητή Πλοίων (Κλίμακες Α9, Α11 και Α12), στο εδάφιο 30.
- **αναθεώρηση κλίμακας** των είκοσι έξι (26) θέσεων Επιθεωρητή Πλοίων, του εδαφίου 30, από τις Κλίμακες Α8, Α10 και Α11 στις Κλίμακες Α9, Α11 και Α12.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη περιήληψης στο Νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων που αφορούν στο Υφυπουργείο Ναυτιλίας.

Τροποποίηση Αρ. 6

Κεφάλαιο: 110200 «Κυπριακός Στρατός - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»: €500.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη περιήληψης των ακόλουθων ρυθμίσεων:

- Δημιουργία διακόσιων (200) πρόσθετων θέσεων:
 - Εξήντα τρεις (63) θέσεις Ανθυπασπιστή Γ' (Κλίμακα Α9), κάτω από το εδάφιο 89
 - Εκατό τριάντα επτά (137) θέσεις Αρχιλοχία (Κλίμακα Α8(i)), κάτω από το εδάφιο 100
- Σημείωση με διπλό σταυρό εκατό τριάντα εννιά (139) θέσεων Επιλοχία (Κλίμακα Α7(ii)), κάτω από το εδάφιο 110 και εξήντα μία (61) θέσεων Λοχία (Κλίμακες Α4 και Α6(ii)), κάτω από το εδάφιο 120

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων που αφορούν στον Κυπριακό Στρατό.

Τροποποίηση Αρ. 7

Κεφάλαιο: 120600 «Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη **κατάργησης** μίας (1) θέσης Χημικού (Κλ. Α9, Α11 και Α12), στο εδάφιο 90, βάσει της ευχέρειας που παρέχεται στον Υπουργό Οικονομικών από το άρθρο 11 (2^η επιφύλαξη) του περί της Ρύθμισης της Απασχόλησης Εργοδοτούμενων Αορίστου και Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου στη Δημόσια Υπηρεσία Νόμου του 2016 (Ν. 70(I)/2016): «...σε περίπτωση μετατροπής σύμβασης εργασίας εργοδοτούμενου ορισμένου χρόνου σε σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, ο Υπουργός, μετά από σύσταση του Διευθυντή Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, δύναται να αποφασίζει για την κατάργηση μέχρι και ίσου αριθμού κενών μόνιμων εγκεκριμένων θέσεων».

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη περιήληψης στο Νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 της πιο πάνω ρύθμισης που αφορά στο Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων.

Τροποποίηση Αρ. 8

Κεφάλαιο: 120600.2 «Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Υποομάδα Δαπανών: 02101 «Μισθοδοσία Κρατικών Υπαλλήλων»: €778.500

Κεφάλαιο: 121300.2 «Τμήμα Περιβάλλοντος - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Υποομάδα Δαπανών: 02101 «Μισθοδοσία Κρατικών Υπαλλήλων»: €137.424

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται συνολικές πρόσθετες πιστώσεις ύψους €915.924 περιλαμβανομένων και των εισφορών στα διάφορα ταμεία (€778.500 - Κεφάλαιο 1206 και

€137.424 - Κεφάλαιο 1213) (Άρθρο 02106 «Πρόσθετες Βοηθητικές Υπηρεσίες»), για κάλυψη των δαπανών για την απασχόληση εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου, για ενίσχυση της υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη» που αφορούν το Τμήμα Γεωργίας και το Τμήμα Περιβάλλοντος για τη διαχείριση δημοτικών αποβλήτων, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από τα διάφορα Ταμεία της Ε.Ε.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 9

Κεφάλαιο: 1206002.2 «Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 03000 «Λειτουργικές Δαπάνες»

Υποομάδα Δαπανών: 03100 «Άλλα Λειτουργικά Έξοδα»: €3.000.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €3.000.000 (Άρθρο 03144 «Λειτουργία Έργων Συμβουλίου Εκμετάλλευσης Λευκωσίας και Λεμεσού»), για κάλυψη των δαπανών που αφορούν τη λειτουργία της Μονάδας Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Στερεών Οικιακών Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) στο Πεντάκωμο και του Σταθμού Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) Καντού, από την Ανάδοχο Κοινοπραξία, για την περίοδο Νοεμβρίου 2019-Νοεμβρίου 2020. Η λειτουργία της μονάδας αποτελεί ευθύνη του Συμβουλίου Εκμετάλλευσης ή Αξιοποίησης Οικιακών Αποβλήτων Λεμεσού. Λόγω όμως τεχνικών προβλημάτων, το Συμβούλιο δεν έχει ακόμη αναλάβει τη διαχείριση της μονάδας.

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες που απαρτίζουν το Συμβούλιο καταβάλλουν το κόστος λειτουργίας της μονάδας που τους αναλογεί στο ΤΑΥ (σε άρθρο εσόδων του Προϋπολογισμού) και στη συνέχεια το ΤΑΥ καταβάλλει τις απαιτούμενες πιστώσεις στον ανάδοχο λειτουργίας της μονάδας.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 10

Κεφάλαιο: 150300.2 «Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 03000 «Λειτουργικές Δαπάνες»

Υποομάδα Δαπανών: 03020 «Λειτουργικά Έξοδα Γραφείου»: €200.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €200.000 (Άρθρο 03035 «Έξοδα Εξετάσεων») για τη διεξαγωγή γραπτών εξετάσεων για τις θέσεις Βοηθού Ασφαλιστικού Λειτουργού, από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, οι οποίες δεν κατέστη δυνατό να διεξαχθούν εντός του 2019.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 11

Κεφάλαιο: 161400 «Υπηρεσία Ασύλου - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι» : €360.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη δημιουργίας είκοσι (20) νέων θέσεων, ήτοι μία (1) Διευθυντή (Κλ. Α15(ι)), τριών (3) Ανώτερων Λειτουργών Ασύλου (Κλ. Α13(ιι)), έξι (6) Λειτουργών Ασύλου Α' (Κλ. Α11(ιι)) και δέκα (10) Λειτουργών Ασύλου (Κλ. Α8, Α10 και Α11), για σκοπούς δημιουργίας οργανικών θέσεων στην Υπηρεσία Ασύλου.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη περιλήψης στο Νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων.

Τροποποίηση Αρ. 12

Κεφάλαιο: 170100.2 «Υπουργείο Εξωτερικών, Διοίκηση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Υποομάδα Δαπανών: 02101 «Μισθοδοσία Κρατικών Υπαλλήλων»: €56.900

Κεφάλαιο: 190100.2 «Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Υποομάδα Δαπανών: 02101 «Μισθοδοσία Κρατικών Υπαλλήλων»: -€56.900

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτείται η μεταφορά πιστώσεων ύψους €56.900 (Άρθρο 02106 «Πρόσθετες Βοηθητικές Υπηρεσίες») από το Κεφάλαιο 1901 «Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης» στο Κεφάλαιο 1701 «Υπουργείο Εξωτερικών, Διοίκηση» (Άρθρο 02106 «Πρόσθετες Βοηθητικές Υπηρεσίες») για κάλυψη της δαπάνης μισθοδοσίας ενός Λειτουργού Αορίστου Χρόνου, λόγω μετακίνησης του από την ΓΔ ΕΠΣΑ στο ΥΠΕΞ από 1/9/2019.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων.

Τροποποίηση Αρ. 13

Κεφάλαιο: 170100.2 «Υπουργείο Εξωτερικών, Διοίκηση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 03500 «Εκπαίδευση Προσωπικού/Συνέδρια, Σεμινάρια και Άλλα Γεγονότα»

Υποομάδα Δαπανών: 03501 «Εκπαίδευση Προσωπικού»: -€65.000

Κεφάλαιο: 180716.2 «Τμήμα Δημόσιας Διοικήσεως και Προσωπικού - Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοικήσεως - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες/Έρευνες»

Υποομάδα Δαπανών: 03580 «Σύμβαση Υπηρεσιών»: €65.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτείται η μεταφορά πιστώσεων ύψους €65.000 (Άρθρο 03502 «Επιτόπια Εκπαίδευση») από το Κεφάλαιο 1701 «Υπουργείο Εξωτερικών, Διοίκηση» στο Κεφάλαιο 180716 «Τμήμα Δημόσιας Διοικήσεως και Προσωπικού-Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοικήσεως» (Άρθρο 03617 «Αμοιβές και Έξοδα Εκπαιδευτών και Συνεργατών»), για κάλυψη της δαπάνης του Προγράμματος για εκμάθηση της Γαλλικής γλώσσας, το οποίο διεξάγεται με συγχρηματοδότηση του Διεθνούς Οργανισμού Γαλλοφωνίας (ΔΟΓ). Ο ΔΟΓ θέτει ως προϋπόθεση για να συνεχίσει την συγχρηματοδότηση τη μεταφορά του τεχνικού συντονισμού από το ΥΠΕΞ στην ΚΑΔΔ.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων.

Τροποποίηση Αρ. 14

Κεφάλαιο: 170100.2 «Υπουργείο Εξωτερικών, Διοίκηση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες/Έρευνες»

Υποομάδα Δαπανών: 03580 «Σύμβαση Υπηρεσιών»: €52.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτείται η δημιουργία του νέου Άρθρου 03581 «Αντιμισθία» καθώς και η περίληψη πιστώσεων ύψους €52.000, για κάλυψη της μισθοδοσίας ενός λειτουργού του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου που αποσπάστηκε στο ΥΠΕΞ για εκτέλεση ειδικών καθηκόντων, από 11.11.2019 και για περίοδο τριών χρόνων.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 15

Κεφάλαιο: 170272.2 «Εξωτερικές Υπηρεσίες - Πρεσβεία Τόκιο - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 03000 «Λειτουργικές Δαπάνες»

Υποομάδα Δαπανών: 03050 «Λειτουργικά Έξοδα Μη Γραφειακών Χώρων»: €45.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €45.000 (Άρθρο 03055 «Ενοίκια») για κάλυψη του ενοικίου της Πρεσβευτικής κατοικίας στο Τόκιο. Η ίδρυση της Πρεσβείας στο Τόκιο έγινε πρόσφατα και δεν ήταν δυνατό να γίνουν ακριβείς υπολογισμοί του ενοικίου για την πρεσβευτική κατοικία.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 16

Κεφάλαιο: 180100.3 «Υπουργείο Οικονομικών, Διοίκηση - Κεντρικά Γραφεία - Αναπτυξιακές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 03650 «Εκδόσεις και Δημοσιότητα»

Υποομάδα Δαπανών: 03700 «Εκστρατείες Διαφώτισης»: €45.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €45.000 (Άρθρο 03718 «Προβολή και Προώθηση της Κύπρου ως Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο») για την παραχώρηση στο ΚΕΒΕ ετήσιας χορηγίας, στα πλαίσια ίδρυσης γραφείου ΚΕΒΕ στις Βρυξέλλες. Το νέο γραφείο θα στεγάζεται στο κτίριο της ΜΑΕΕ στις Βρυξέλλες.

Η χορηγία θα καλύπτει μέρος των εξόδων στελέχωσης, λειτουργίας, προβολής του γραφείου. Σκοπός της λειτουργίας του Γραφείου στις Βρυξέλλες είναι η αποτελεσματικότερη προώθηση των θέσεων του επιχειρηματικού κόσμου της Κύπρου στους Ευρωπαϊκούς Επιχειρηματικούς Οργανισμούς στους οποίους συμμετέχει το ΚΕΒΕ (Eurochambers, SMEunited, Eurocommerce) και η συμμετοχή στις συνεδρίες των οργανισμών αυτών. Επίσης η διενέργεια επαφών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε θέματα που εμπíπτουν στους τομείς ενασχόλησης του ΚΕΒΕ και η αντιμετώπιση των ενεργειών τόσο του Γραφείου του Τουρκοκυπριακού Εμπορικού Επιμελητηρίου στις Βρυξέλλες όσο και των Τουρκικών Επιμελητηρίων που στόχο έχουν την προώθηση του ψευδοκράτους και την εγγραφή του Τ/Κ Επιμελητηρίου στους Ευρωπαϊκούς Επιχειρηματικούς Οργανισμούς.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 17

Κεφάλαιο: 180100.2 «Υπουργείο Οικονομικών, Διοίκηση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 04300 «Κοινωνικές Παροχές»

Υποομάδα Δαπανών: 04450 «Παροχές Κοινωνικής Πρόνοιας»: €20.000.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €20.000.000 ώστε οι συνολικές πιστώσεις που θα παραχωρηθούν το 2020, για περαιτέρω ενίσχυση του Ταμείου, να ανέλθουν στα €40.000.000 (Άρθρο 04487 «Εκτακτες Χορηγίες») για αύξηση της χρηματοδότησης του Εθνικού Ταμείου Αλληλεγγύης.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 18

Κεφάλαιο: 180500 «Στατιστική Υπηρεσία - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη για περίληψη των πιο κάτω ρυθμίσεων, για σκοπούς ενίσχυσης του έργου της Στατιστικής Υπηρεσίας και κάλυψη επαρκώς των υποχρεώσεων της Κύπρου προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τη σταδιακή κατάργηση της τεχνικής πυραμίδας και ενίσχυσης της επιστημονικής πυραμίδας, ως ακολούθως:

- **Δημιουργία** επτά (7) συνολικά θέσεων:

- Μίας (1) πρόσθετη θέσης Πρώτου Λειτουργού Στατιστικής (Κλίμακα Α14(ΙΙ)), στο εδάφιο 5
- Δύο (2) πρόσθετων θέσεων Ανώτερου Λειτουργού Στατιστικής (Κλίμακα Α13(ΙΙ)), στο εδάφιο 10
- Τεσσάρων (4) πρόσθετων θέσεων Λειτουργού Στατιστικής Α' (Κλίμακα Α11(ΙΙ)), στο εδάφιο 30

- **Κατάργηση** έντεκα (11) συνολικά θέσεων:

- Τεσσάρων (4) θέσεων Πρώτου Βοηθού Στατιστικής (Κλίμακα Α11(ΙΙ)), στο εδάφιο 50
- Τριών (3) θέσεων Ανώτερου Βοηθού Στατιστικής (Κλίμακα Α10 (Ι)), στο εδάφιο 60
- Τεσσάρων (4) θέσεων Βοηθού Στατιστικής 1^{ης} τάξεως (Κλίμακες Α8 και Α9 (Ι)), στο εδάφιο 70

- **Περίληψη σημείωσης** στη στήλη «Επεξηγήσεις» των ακόλουθων ρυθμίσεων:

- Στο εδάφιο 50, Πρώτοι Βοηθοί Στατιστικής (Κλίμακα Α11(ΙΙ)): «Οι θέσεις θα σημειωθούν με διπλό σταυρό όταν δεν θα υπάρχουν υποψήφιοι για προαγωγή από τις θέσεις Ανώτερων Βοηθών Στατιστικής (Κλίμακα Α10(Ι)), Βοηθών Στατιστικής 1^{ης} τάξεως (Κλίμακες Α8 και Α9 (Ι)) και Βοηθών Στατιστικής (Κλίμακες Α4 και Α7 (ΙΙ)), κάτω από τα εδάφια 60, 70 και 80, αντίστοιχα.»
- Στο εδάφιο 60, Ανώτεροι Βοηθοί Στατιστικής (Κλίμακα Α10(Ι)): «Οι θέσεις θα σημειωθούν με διπλό σταυρό όταν δεν θα υπάρχουν υποψήφιοι για προαγωγή από τις θέσεις Βοηθών Στατιστικής 1^{ης} τάξεως (Κλίμακες Α8 και Α9 (Ι)) και Βοηθών Στατιστικής (Κλίμακες Α4 και Α7 (ΙΙ)), κάτω από τα εδάφια 70 και 80, αντίστοιχα.»

- Στο εδάφιο 70, Βοηθεί Στατιστικής 1^{ης} τάξεως (Κλίμακες Α8 και Α9 (ι)): «Οι θέσεις θα σημειωθούν με διπλό σταυρό όταν δεν θα υπάρχουν υποψήφιοι για προαγωγή από τις θέσεις Βοηθών Στατιστικής (Κλίμακες Α4 και Α7 (ιι)), κάτω από το εδάφιο 80.»

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη περίληψης στο Νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων στη Στατιστική Υπηρεσία.

Τροποποίηση Αρ. 19

Κεφάλαιο: 180712 «Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Γραμματειακό Προσωπικό - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη περίληψης των ακόλουθων ρυθμίσεων:

- Ενσωμάτωση προσωπικής ρύθμισης στις «Επεξηγήσεις» του εδαφίου 110, Τηλεφωνητές (Κλίμακες Α1, Α2 και Α5 (ιι)): **«Οι υπηρετούντες υπάλληλοι κατά τις 31/12/2019 αναβαθμίζονται στις Κλίμακες Α2, Α5 και Α7(ιι)»**
- Σημείωση με διπλό σταυρό των θέσεων Τηλεφωνητή Α' (Κλ. Α7(ιι)) κάτω από το εδάφιο 100.
- Διαγραφή της δημιουργίας νέου εδαφίου (55) και μεταφοράς των θέσεων Βοηθού Γραφείου (Γραμματειακά καθήκοντα) (Κλίμακες Α2, Α5 και Α7 (ιι)) από το Κεφάλαιο 180713 «Γενικό Βοηθητικό Προσωπικό», εδάφιο 50

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων που αφορούν στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού.

Τροποποίηση Αρ. 20

Κεφάλαιο: 180713 «Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Βοηθητικό Προσωπικό - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη περίληψης των ακόλουθων ρυθμίσεων:

- Επαναφορά των θέσεων Βοηθού Γραφείου (Κλίμακες Α1, Α2 και Α5 (ιι)) στο εδάφιο 50 από το Κεφάλαιο 180712 «Γενικό Γραμματειακό Προσωπικό», εδάφιο 55 και αναίρεση της αναθεώρησης κλίμακας.
- Ενσωμάτωση προσωπικής ρύθμισης στις «Επεξηγήσεις» του εδαφίου 50, Βοηθεί Γραφείου (Κλίμακες Α1, Α2 και Α5 (ιι)): **«Οι υπηρετούντες υπάλληλοι κατά τις 31/12/2019 αναβαθμίζονται στις Κλίμακες Α2, Α5 και Α7(ιι)»**
- Κατάργηση μίας (1) ακόμα θέσης (++) Βοηθού Γραφείου (Πρώην Κλητήρες/Ίδρυματικοί Βοηθεί/Οικονόμοι) (Κλίμακες Α1, Α2 και Α5(ιι)), κάτω από το εδάφιο 60, διαγραφή από τον τίτλο θέσης των λέξεων «Ίδρυματικοί Βοηθεί/Οικονόμοι» και αντικατάστασης της παραγράφου στις «Επεξηγήσεις» με την ακόλουθη:

«Τέσσερις θέσεις καταργούνται. Στους υπηρετούντες υπαλλήλους κατά την 31.12.2001 οι οποίοι δικαιούνται να ανελιχθούν μέχρι την Κλίμακα Α5(ιι), παραχωρείται και τρίτη προσαύξηση μετά τη συμπλήρωση ενός έτους υπηρεσίας στην κορυφή της Κλίμακας Α5(ιι). **Επτά** θέσεις κατεχόμενες από πρώην Κλητήρες κενούμενες καταργούνται και αντικαθίστανται με ωρομίσθιο προσωπικό κατόπιν έγκρισης του Διευθυντή Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού. Μία θέση που δημιουργήθηκε με το Ν.107(Ι)/1996 κενούμενη καταργείται.»

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων που αφορούν στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού.

Τροποποίηση Αρ. 21

Κεφάλαιο: 180900.2 «Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 03300 «Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις»

Υποομάδα Δαπανών: 03460 «Τηλεπικοινωνιακός και Μηχανογραφικός Εξοπλισμός»: €320.810

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €320.810 (Άρθρο 03461 «Συντήρηση Μηχανογραφικού Εξοπλισμού») που αφορά τη συνδρομή λογισμικών του συστήματος ΑΡΙΑΔΝΗ, που εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στο εν λόγω νομοσχέδιο.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 22

Κεφάλαιο: 190200.2 «Γενικό Λογιστήριο - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 04000 «Μεταβιβάσεις Εσωτερικού»

Υποομάδα Δαπανών: 04120 «Άλλες Μεταβιβάσεις Εσωτερικού»: €108.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €108.000 (Άρθρο 04135 «Διάφορες Συνεισφορές Εσωτερικού»), οι οποίες παραχωρούνται ως χορηγία προς το Ταμείο Ευημερίας Συντακτών και το Ταμείο Ευημερίας Τυπεργατών ΣΕΚ και ΠΕΟ.

Η Ένωση Συντακτών Κύπρου χορηγεί επικουρικές συντάξεις σε χαμηλοσυνταξιούχους δημοσιογράφους και σε χήρους ή χήρες συναδέλφων, και η ΣΕΚ-ΠΕΟ καταθέτουν τα χρήματα αυτά επ' ονόματι των τυπεργατών μελών τους στο ειδικό ταμείο που συγκρότησαν, το οποίο και λαμβάνουν οι δικαιούχοι με την συνταξιοδότησή τους, επιπρόσθετα από το Ταμείο Προνοίας τους.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 23

Κεφάλαιο: 211100 «Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη περίληψης των ακόλουθων ρυθμίσεων:

- Περίληψη προσωπικής ρύθμισης στις «Επεξηγήσεις» του εδαφίου 60, Ταχυδρομικός Διανομέας (Κλίμακες Α1, Α2 και Α5 (ii)): «Οι υπηρετούντες υπάλληλοι κατά τις 12/11/2019 αναβαθμίζονται στις Κλίμακες Α2, Α5 και Α7(ii)»
- Διαγραφή της δημιουργίας σαράντα μία (41) νέων θέσεων Ταχυδρομικού Διανομέα Α' (Κλίμακα Α7(ii)), κάτω από το εδάφιο 55
- Διαγραφή της κατάργησης των τριών (3) θέσεων Ταχυδρομικού Διανομέα (Κλίμακες Α1, Α2 και Α5 (ii)) και διαγραφή του διπλού σταυρού για τριάντα οκτώ (38) θέσεις, στο εδάφιο 60.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων που αφορούν στο Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών.

Τροποποίηση Αρ. 24

Κεφάλαιο: 211200.2 - «Τμήμα Οδικών Μεταφορών - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Κεφάλαιο: 210115.2 - «Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, Διοίκηση - Διεύθυνση Δημόσιων Επιβατικών Μεταφορών - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Στον Προϋπολογισμό του 2019 (Νόμος Αρ.59(II)/2018) έναντι του εδαφίου (20) του Κεφαλαίου 211200.2 «Τμήμα Οδικών Μεταφορών-Κεντρικά Γραφεία-Τακτικές Δαπάνες» περιλαμβάνεται η ακόλουθη επεξήγηση:

«Ο διπλός σταυρός ισχύει για τέσσερις θέσεις μόνο. Κενούμενες οι θέσεις μετονομάζονται σε Λειτουργί Δημοσίων Μεταφορών (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) και μεταφέρονται κάτω από νέο εδάφιο του Κεφαλαίου 210115 «Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, Διοίκηση - Διεύθυνση Δημόσιων Επιβατικών Μεταφορών» που θα δημιουργηθεί με την κένωσή τους.».

Στο Νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου στο Κεφάλαιο 211200.2 «Τμήμα Οδικών Μεταφορών-Κεντρικά Γραφεία-Τακτικές Δαπάνες» καταργήθηκαν τέσσερις θέσεις. Παρίσταται όμως ανάγκη **μεταφοράς τεσσάρων** (4) θέσεων Λειτουργιών Οδικών Μεταφορών (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) και μετονομασίας τους σε Λειτουργούς Δημοσίων Μεταφορών (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11), από το Κεφάλαιο 211200.2 «Τμήμα Οδικών Μεταφορών-Κεντρικά Γραφεία-Τακτικές Δαπάνες» στο Κεφάλαιο 210115.2 «Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, Διοίκηση-Διεύθυνση Δημόσιων Επιβατικών Μεταφορών».

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 της πιο πάνω ρύθμισης.

Τροποποίηση Αρ. 25

Κεφάλαιο: 220600.2 - «Γενικό Χημείο του Κράτους - Κεντρικά Γραφεία -Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη **επαναφοράς** μίας (1) θέσης Ανώτερου Επιθεωρητή Χημείου (Κλίμακα Α12) η οποία εκ παραδρομής (στον παρόν Νομοσχέδιο) καταργείται.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 της πιο πάνω ρύθμισης που αφορά στο Γενικό Χημείο του Κράτους.

Τροποποίηση Αρ. 26

Ομάδα Δαπανών: 02000 «Αξιωματούχοι της Δημοκρατίας»

Υποομάδα Δαπανών: 02001 «Μισθοδοσία Αξιωματούχων»

(Άρθρο 02007 «Πολιτικοί Διορισμοί»)

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, κάτω από την Ομάδα 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες/Έρευνες», Υποομάδα 03551 «Υπηρεσίες Εμπειρογνομητών/Συμβούλων» (Άρθρο 03558 «Αμοιβή Συμβούλων») περιλαμβάνονται πιστώσεις για κάλυψη της αμοιβής των συμβούλων-συνεργατών του Προέδρου της Δημοκρατίας, των Υπουργών, των Υφυπουργών, του Υφυπουργού παρά τω Προέδρω, του Κυβερνητικού Εκπροσώπου και του Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Κρίθηκε σκόπιμο για αποφυγή δημιουργίας δημοσιοϋπαλληλικής σχέσης όπως οι πιο πάνω Σύμβουλοι χρεώνονται σε νέο Άρθρο 02007 «Πολιτικοί Διορισμοί» κάτω από την Ομάδα 02000 «Αξιωματούχοι της Δημοκρατίας» Υποομάδα 02001 «Μισθοδοσία Αξιωματούχων», σε κάθε ανάλογη υπηρεσία, αντί στο Άρθρο 03558 «Αμοιβή Συμβούλων». Στο νέο άρθρο θα μεταφερθούν και οι πιστώσεις από το Άρθρο που καταβάλλονταν οι μισθοδοσίες μέχρι σήμερα.

Ως εκ τούτου, μεταφέρονται από τα Κεφάλαια που επηρεάζονται και που είναι το 0101, 0104, 0322, 0323, 1101, 1201, 1301, 1401, 1501, 1601, 1701, 1801, 2001, 2101, 2201. Στα κεφάλαια αυτά δημιουργείται το νέο Άρθρο 02007.

Πρότυπο συμβόλαιο ετοιμάστηκε από την Προεδρία σε συνεργασία με το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού και τη Νομική Υπηρεσία και θα περιληφθεί στο Επεξηγηματικό Μνημόνιο. Επισυνάπτεται και στην παρούσα Τροποποίηση.

Πρόσθετα κρίνεται απαραίτητη η Τροποποίηση της Σημείωσης 33(α) και (β) ως ακολούθως:

- «33. (α) Οι πιστώσεις κάτω από την υποομάδα 02001 (Άρθρο 02007.2 «Πολιτικοί Διορισμοί») αποσκοπούν, στην κάλυψη της αμοιβής των συμβούλων-συνεργατών του Προέδρου της Δημοκρατίας, των Υπουργών, των Υφυπουργών, του Κυβερνητικού Εκπροσώπου και του Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων, η απασχόληση των οποίων θα είναι για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και θα τερματίζεται με τη λήξη της θητείας της Κυβέρνησης ή την αποχώρηση του Προέδρου της Δημοκρατίας, των Υπουργών, των Υφυπουργών, του Κυβερνητικού Εκπροσώπου ή την αποχώρηση του Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων ή ενωρίτερα.
- (β) Την ευθύνη για τη σύναψη και υλοποίηση της σύμβασης των συμβούλων-συνεργατών, σύμφωνα με τους όρους αυτής όπως αυτοί περιλαμβάνονται στο πρότυπο Σύμβασης Παροχής Υπηρεσιών Συμβούλου-Συνεργάτη, αντίγραφο του οποίου επισυνάπτεται στο Επεξηγηματικό Υπόμνημα του ετήσιου προϋπολογισμού, έχει ο Υφυπουργός παρά τω Προέδρω για το σύμβουλο-συνεργάτη του καθώς και για τους συμβούλους-συνεργάτες του Προέδρου της Δημοκρατίας, οι Υπουργοί για τους συμβούλους-συνεργάτες τους, οι Υφυπουργοί για τους συμβούλους-συνεργάτες τους, ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος για τους συμβούλους-συνεργάτες του και ο Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων για τους συμβούλους-συνεργάτες του.»

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων.

Τροποποίηση Αρ. 27

Άρθρο 16 «Απαγόρευση προσλήψεων εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου, προσώπων σε τετράμηνη βάση, ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού και οποιασδήποτε άλλης κατηγορίας προσωπικού για κάλυψη έκτακτων και εποχιακών αναγκών».

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη **τροποποίησης του Αρθρου 16** ως ακολούθως:

- εδάφιο (1)(α): προσθήκη νέας παραγράφου και αναδιαμόρφωση του εδαφίου ως εξής:
«Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο:

- (i) μέχρι 37 εργοδοτούμενοι αορίστου χρόνου/εργοδοτούμενοι ορισμένου χρόνου για κάλυψη αναγκών στη Διερευνητική Επιτροπή για τους Αγνοουμένους (ΔΕΑ), στα πλαίσια εκταφής και ταυτοποίησης λειψάνων.
- (ii) **μέχρι 4 εργοδοτούμενοι ορισμένου χρόνου Αρχαιολόγοι (Κλ. Α8) για σκοπούς εκταφής και ταυτοποίησης λειψάνων πεσόντων.»**
- εδάφιο (1)(η)(i): επαναφορά της ακόλουθης ρύθμισης, η οποία προϋπήρχε και εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στο νομοσχέδιο και αφορά στο Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (i) Διοίκηση: **«μέχρι 1 άτομο εποχικός ωρομίσθιος Βοηθός επιδομάτων ΥΔΕΠ, Κλ. Ε5, για τις ανάγκες της Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας».**
 - εδάφιο (1)(ε)(B): Διόρθωση ώστε να παρουσιάζονται αναλυτικά οι ειδικότητες των Μηχανικών που εγκρίθηκαν για απασχόληση στο Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων:
«μέχρι 14 εργοδοτούμενοι ορισμένου χρόνου (8 Εκτελεστικοί Μηχανικοί (Κλ. Α9, Α11 και Α12), 2 Ηλεκτρολόγοι Μηχανικοί (Κλ. Α9, Α11 και Α12), 1 Υγειονομικός Μηχανικός (Κλ. Α9, Α11 και Α12) και 3 Τεχνικοί Μηχανικοί (Κλ. Α5 (2^η βαθμίδα), Α7 και Α8 (i)), λόγω κενών θέσεων.
 - εδάφιο (1) (λ) (i) Τμήμα Δημοσίων Έργων: αντικατάσταση της πρώτης υποπαραγράφου ώστε να περιληφθεί η πρόσθετη έγκριση για 4 Εκτελεστικούς Μηχανικούς, 4 Αρχιτέκτονες και 3 Επιμετρητές Ποσοτήτων:
«- μέχρι 50 εργοδοτούμενοι ορισμένου χρόνου (17 Εκτελεστικοί Μηχανικοί (Κλ. Α9, Α11 και Α12), 10 Αρχιτέκτονες (Κλ. Α9, Α11 και Α12), 5 Επιμετρητές Ποσοτήτων (Κλ. Α9, Α11 και Α12) και 18 Τεχνικοί (Κλ. Α2, Α5 και Α7(ii)), λόγω κενών θέσεων και πρόσθετων αναγκών.»
 - Δημιουργία νέας παραγράφου κάτω από το εδάφιο (1) για ανάγκες της Νομικής Υπηρεσίας:
(1)(δ) Νομική Υπηρεσία: μέχρι 25 εργοδοτούμενους ορισμένου χρόνου Δικηγόρους της Δημοκρατίας (Κλ. Α9, Α11 και Α12)
 - εδάφιο (1)(θ)(ii): Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας: να περιληφθεί στο τέλος της πρότασης **«...και μέχρι 9 Ιδρυματικούς Λειτουργούς (Κλ. Α2, Α5 και Α7 (ii)) για σκοπούς αντικατάστασης Ιδρυματικών Λειτουργών που απουσιάζουν με μακροχρόνια άδεια ασθένειας και άδεια μητρότητας».**
 - Προσθήκη νέας υποπαραγράφου και αναρίθμηση του εδαφίου (1)(i) **Υπουργείο Οικονομικών, Διοίκηση: μέχρι 5 εργοδοτούμενοι ορισμένου χρόνου Οικονομικοί Λειτουργοί (Κλ. Α8, Α10 και Α11).**
 - Αναρίθμηση όλων των παραγράφων του εδαφίου 1 που ακολουθούν των νέων παραγράφων.

Για την πρόσληψη του πιο πάνω προσωπικού θα απαιτηθούν πρόσθετες πιστώσεις ύψους €1.680.000, όπου οι €100.000 αφορούν την Προεδρία, οι €300.000 το Τμήμα Δημοσίων Έργων, το €1.000.000 τη Νομική Υπηρεσία, οι €180.000 τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και οι υπόλοιπες €100.000 το Υπουργείο Οικονομικών. Οι δαπάνες θα βαρύνουν το Άρθρο 02106 «Πρόσθετες Βοηθητικές Υπηρεσίες» των Κεφαλαίων 0101 «Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο», 2102 «Τμήμα Δημοσίων Έργων», 0201 «Νομική Υπηρεσία», 1504 «Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας» και 1801 «Υπουργείο Οικονομικών».

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω ρυθμίσεων.

Τροποποίηση Αρ. 28

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη για δημιουργία νέου Άρθρου στον περί Προϋπολογισμού Νόμο.

Η ανάγκη αυτή προκύπτει από το γεγονός ότι οι πλείστοι Προϋπολογισμοί των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) θα ψηφιστούν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων πριν από την ψήφιση του Κρατικού Προϋπολογισμού. Σε περίπτωση που η Βουλή των Αντιπροσώπων επιφέρει πιθανή/ές τροποποίηση/εις στον Κρατικό Προϋπολογισμό οι οποίες επηρεάζουν και τους Προϋπολογισμούς των ΝΠΔΔ, τότε χωρίς την υποβολή από τα ΝΠΔΔ Τροποποιητικού Προϋπολογισμού στη Βουλή των Αντιπροσώπων, οι Τροποποιήσεις να εφαρμοστούν κατ' αναλογία και στους Προϋπολογισμούς των ΝΠΔΔ.

Με βάση τα πιο πάνω το άρθρο 26 έχει ως ακολούθως:

«Οι διατάξεις του παρόντος Νόμου, εκτός εάν άλλως προβλέπεται σε αυτόν, εφαρμόζονται ανεξαρτήτως των προβλεπόμενων σε προϋπολογισμό νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου νόμο.»

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 της πιο πάνω ρύθμισης.

Τροποποίηση Αρ. 29

Κεφάλαιο: 150113.2 «Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Διοίκηση - Παροχές Κοινωνικής Προστασίας - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 04300 «Κοινωνικές Παροχές»

Υποομάδα Δαπανών: 04450 «Παροχές Κοινωνικής Πρόνοιας»: 19.000.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €19.000.000 (Άρθρο 04483 «Χορηγία σε Συνταξιούχους» κρίθηκε σκόπιμο όπως αυξηθεί η χορηγία σε συνταξιούχους για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των χαμηλόμισθων συνταξιούχων.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 30

Κεφάλαιο: 160100.2 «Υπουργείο Εσωτερικών, Διοίκηση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 04300 «Κοινωνικές Παροχές»

Υποομάδα Δαπανών: 04400 «Παροχές Στέγασης»: €1.550.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €1.550.000 (Άρθρο 04410 «Στεγαστικό Σχέδιο Αναζωογόνησης Ορεινών και Ακριτικών Περιοχών») για περαιτέρω ενίσχυση του Στεγαστικού Σχεδίου “Αναζωογόνηση Ορεινών και Ακριτικών Περιοχών”. Το Σχέδιο αφορά την παροχή οικονομικής ενίσχυσης για απόκτηση ιδιόκτητης κατοικίας για μόνιμη ιδιοκατοίκηση σε περιοχές όπου αυτό ισχύει.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 31

Κεφάλαιο: 160100.2 «Υπουργείο Εσωτερικών, Διοίκηση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 04300 «Κοινωνικές Παροχές»

Υποομάδα Δαπανών: 04450 «Παροχές Κοινωνικής Πρόνοιας»: €2.500.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €2.500.000 (Άρθρο 04491 «Οικονομική Βοήθεια προς Κατοίκους Κοινοτήτων με Υψόμετρο 600μ. και άνω») για περαιτέρω ενίσχυση των κατοίκων κοινοτήτων με υψόμετρο άνω των 600 μέτρων βάσει Σχεδίου καθώς και διεύρυνση των κριτηρίων για αύξηση των δικαιούχων.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 32

Κεφάλαιο: 210201.2 «Τμήμα Δημοσίων Έργων - Επαρχιακό Γραφείο Δημοσίων Έργων Λευκωσίας - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 08200 «Δρόμοι»

Υποομάδα Δαπανών: 08201 «Υπεραστικοί»: €2.000.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €2.000.000 (Άρθρο 08212 «Δρόμος Λευκωσίας-Ανθούπολης-Κοκκινوترιμιθιάς-Αστρομερίτη-Ευρύχου»), για κάλυψη και άλλων ενεργειών πέραν της διεξαγωγής μελετών όσον αφορά το τμήμα του αυτοκινητόδρομου μεταξύ Αστρομερίτη και Ευρύχου. Επιπλέον πρόσθετες πιστώσεις ύψους €2.000.000 θα περιληφθούν και για τα έτη 2021 και 2022 αντίστοιχα.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 33

Κεφάλαιο: 220200.2 «Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 04300 «Κοινωνικές Παροχές»

Υποομάδα Δαπανών: 04380 «Παροχές Υγείας»: €1.500.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €1.500.000 (Άρθρο 04388 «Ιατρική Περίθαλψη στην Κύπρο»), για αύξηση της πρόνοιας που αφορά την επιχορήγηση των προσπαθειών τεκνοποίησης για τα υπογόνιμα ζευγάρια κατά μία.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2020 και του ΜΔΠ 2020-2022 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ. 34

Άρθρο 16 «Απαγόρευση προσλήψεων εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου, προσώπων σε τετράμηνη βάση, ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού και οποιασδήποτε άλλης κατηγορίας προσωπικού για κάλυψη έκτακτων και εποχιακών αναγκών».

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμου, παρίσταται ανάγκη **τροποποίησης του Αρθρου 16** ως ακολούθως:

- εδάφιο (1)(θ)(ii): Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας: να περιληφθεί στο τέλος της πρότασης «... **καθώς και μέχρι 7 Λειτουργούς Κοινωνικών Υπηρεσιών (Κλ. Α8, Α10 και Α11) για σκοπούς αντικατάστασης Λειτουργών Κοινωνικών Υπηρεσιών που απουσιάζουν με μακροχρόνια άδεια ασθένειας και άδεια μητρότητας**».

Για την πρόσληψη του πιο πάνω προσωπικού θα απαιτηθούν πρόσθετες πιστώσεις ύψους €200.000 για τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Οι δαπάνες θα βαρύνουν το Κεφάλαιο 1504 «Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας».

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΤΣΗΣ:

Απλώς, επιτρέψτε μου μισό λεπτό, Πρόεδρε, να ευχαριστήσω για άλλη μια φορά τη γραμματεία της επιτροπής ονομαστικά, την Τασούλα Ιερωνυμίδου, τον Κωνσταντίνο Πηλείδη, τον Αντώνη Κωνσταντίνου και τη Σταυρούλα Κουσιάππα, οι οποίοι και οι τέσσερις έχουν κάνει υπεράνθρωπες προσπάθειες, για να είμαστε σήμερα εδώ μαζί με τους είκοσι επτά προϋπολογισμούς, που έχετε αναφέρει, που έχουν εγκριθεί, τους τρεις που έχουν δεχτεί κίτρινη κάρτα και θα συνεχιστεί η συζήτησή τους τον επόμενο χρόνο, όπως επίσης όλους τους συναδέλφους βουλευτές της επιτροπής και τους συνεργάτες τους για όλη τη βοήθεια στο να μπορέσουμε να είμαστε σήμερα έτοιμοι σε όλα τα επίπεδα και βεβαίως και τους συναδέλφους όλων των επιτροπών, οι οποίοι είχαν παρευρεθεί στην επιτροπή μας, όταν συζητούσαμε τους προϋπολογισμούς των επιμέρους υπουργείων.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Σας ευχαριστώ, κύριε Βότση, και τηρήσατε και απόλυτα τον χρόνο σας και σας ευχαριστώ και γι' αυτό.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΚΟΥΛΙΑΣ:

Και την ολομέλεια, κύριε Βότση, που εννά τους υπερψηφίσει!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Καλώ τώρα στο βήμα τον πρόεδρο του Εθνικού Λαϊκού Μετώπου κ. Χρίστο Χρίστου.

Κύριε Χρίστου, έχετε τον λόγο για μέχρι τριάντα λεπτά.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κύριοι υπουργοί,

Κυρίες και κύριοι βουλευτές,

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος η συζήτηση για τον κρατικό προϋπολογισμό είναι η σημαντικότερη διαδικασία μέσα από την οποία εξετάζονται όλα τα ζητήματα που απασχολούν τον τόπο μας. Την περασμένη Παρασκευή ο νέος Υπουργός Οικονομικών με τη δική του τοποθέτηση καθόρισε τη λογική και τις προτεραιότητες της κυβέρνησης για το έτος 2020.

Από την πλευρά μας, σε αυτό τον κρίσιμο τομέα και πάντοτε με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον είμαστε έτοιμοι να επικροτήσουμε τις σωστές ενέργειες, ανεξαρτήτως της κομματικής τους προέλευσης. Το έχουμε αποδείξει έμπρακτα σε αυτά τα τρία χρόνια κοινοβουλευτικής παρουσίας στηρίζοντας είτε κυβερνητικά νομοσχέδια είτε προτάσεις νόμου άλλων κομμάτων χωρίς παρωπίδες και κομματικές αγκυλώσεις. Δυστυχώς όμως, τα όσα ακούμε τους τελευταίους μήνες μάς κάνουν να αναρωτιόμαστε αν όλοι σε αυτή την αίθουσα ζούμε στην ίδια χώρα!

Οι δηλώσεις για βελτίωση των δεικτών της οικονομίας για τη μείωση της ανεργίας, τη μείωση του εξωτερικού χρέους, τη μείωση των κόκκινων δανείων και την εξυγίανση των τραπεζικών ιδρυμάτων

αποκρύπτουν σε μεγάλο βαθμό τη συνολική εικόνα. Οι πολίτες μέσα από τα μακροχρόνια μέτρα λιτότητας πληρώνουν για μία κρίση που δε δημιούργησαν οι ίδιοι. Αντίθετα, όσοι φέρουν την ευθύνη για την κατάσταση παρέμειναν στο απυρόβλητο και χωρίς να έχουν ουσιαστική συμμετοχή στην ανοικοδόμηση της οικονομίας.

Ξεκινώντας από τον χρηματοπιστωτικό τομέα, οι τράπεζες χρησιμοποιούν τα νομοθετικά υπερρόπλα που τους παρέχουν ο Δημοκρατικός Συναγερμός και το Δημοκρατικό Κόμμα το 2018, φέρνοντας τσουνάμι εκπονήσεων. Εάν δε γνωρίζετε τι σημαίνει εκποίηση πρώτης κατοικίας, σας καλώ να παρευρεθούμε μαζί σε μία, για να δείτε την αγωνία και τον πόνο των ανθρώπων που βλέπουν το σπίτι που μεγάλωσαν να χάνεται. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, παρά το γεγονός ότι αρκετά εξ αυτών πουλήθηκαν σε χαμηλές τιμές σε ξένες εταιρείες, ξεπερνούν τα 10 δις.

Το πολυδιαφημιζόμενο σχέδιο ΕΣΤΙΑ, που θα έλυσε τα προβλήματα, απέτυχε μέχρι αυτή τη στιγμή. Μόλις το 10% των δικαιούχων εντάχθηκαν στο σχέδιο και γνωρίζετε πάρα πολύ καλά πως αυτοί οι αριθμοί θα μας οδηγήσουν εκ νέου με μαθηματική ακρίβεια στην παράταση της κρίσης.

Έχουμε καταθέσει αρκετές φορές τις δικές μας προτάσεις μέσα από τις οποίες θα μπορούσαμε να αντιμετωπίσουμε πολλά από τα προβλήματα που βιώνουν σήμερα οι πολίτες. Από το 2017 καταθέσαμε προτάσεις, για να παρέχουμε κίνητρα στους καλοπληρωτές, στους ανθρώπους δηλαδή που εξυπηρετούν με συνέπεια τις δανειακές τους υποχρεώσεις. Μόλις την προηγούμενη Παρασκευή μία ακόμα τροπολογία μας για αυτό το θέμα απορρίφθηκε από όλους σας. Την ίδια στιγμή μάλιστα που ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού, ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου, συμφωνούσε ότι είναι ανάγκη να δούμε αυτό το θέμα, το καταψήφισε. Πιέσαμε, για να έχει ο ιδιοκτήτης τον πρώτο λόγο στην αγορά της περιουσίας του, όταν αυτή οδηγείται σε εκποίηση. Ζητήσαμε και ζητούμε να υπάρξει κατηγοριοποίηση των δανειοληπτών, ώστε να ξεχωρίσουν οι πραγματικοί στρατηγικοί κακοπληρωτές από τις υπόλοιπες περιπτώσεις. Μέχρι σήμερα δεν εισακουστήκαμε, γιατί τα μικροκομματικά συμφέροντα στέκονται πάνω από τις ανάγκες της κοινωνίας. Το μόνο που ενδιαφέρει την πλειοψηφία της Βουλής είναι η εξυπηρέτηση των μεγαλοτραπεζιτών και υπάρχει έντονα η αίσθηση πως το κράτος και η Βουλή δεν τοποθετούνται επαρκώς επί αυτών των θεμάτων.

Περνώντας με αυτό τον τρόπο σε έναν τομέα που σας ενοχλεί πάρα πολύ, στον τομέα των σκανδάλων και της διαφθοράς. Επικρατεί μια γενική αντίληψη την οποία πλέον ο κάθε πολίτης έχει υιοθετήσει, όπου ήταν μπλεγμένα τα κόμματα, υπάρχουν φαινόμενα διαφθοράς, ανικανότητας, κακοδιαχείρισης. Υπενθυμίζω το πρόσφατο παράδειγμα με τις οκτακόσιες σελίδες του πορίσματος για τον συνεργατισμό, που καταλογίζει σαφείς ευθύνες στον ΔΗΣΥ, στο ΑΚΕΛ, στο ΔΗΚΟ, στην ΕΔΕΚ. Εάν για τη Λαϊκή Τράπεζα η κύρια αιτία της κατάρρευσής της οφείλεται στην έκθεσή της στα ελληνικά ομόλογα, κατά αντιστοιχία στην περίπτωση του συνεργατισμού η κατάρρευσή του οφείλεται στην έκθεσή του στα κομματικά ομόλογα. Στην κομματοκρατία δηλαδή, που έστησε για δεκαετίες ένα μεγάλο φαγοπότη στις πλάτες του λαού μας. Βέβαια, και αυτό το πόρισμα, όπως και πολλά άλλα, έμεινε στα συρτάρια, χωρίς να οδηγηθεί ποτέ ενώπιον της δικαιοσύνης.

Συνεχίζοντας, στα κοινωνικά και εργασιακά θέματα οι άστεγοι στην πατρίδα μας είναι πλέον δεκάδες, η ανεργία μειώνεται πλασματικά με μισθούς πείνας, νέοι επιστήμονες εργάζονται σε καφετέριες και περίπτερα, οι παγοποιήσεις στον δημόσιο τομέα συνεχίζονται και ένας σημαντικός αριθμός συμπατριωτών μας βρίσκεται στο εξωτερικό για βιοποριστικούς λόγους. Τα ενοίκια έχουν φτάσει στα ύψη και έχουμε φθάσει στο σημείο φοιτητές να ενοικιάζουν διαμερίσματα στα κατεχόμενα, για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν οικονομικά. Την ίδια ώρα άνθρωποι που δούλευαν μια ζωή, χτίζοντας την πατρίδα μας, λαμβάνουν για τους κόπους τους συντάξεις €356. Επίσης, επιμένετε να εφαρμόζετε στη δημόσια υπηρεσία το πέναλτι του 12% σε όσους επιθυμούν πρόωρη αφυπηρέτηση, στερώντας με αυτό τον τρόπο το άνοιγμα εκατοντάδων νέων θέσεων εργασίας. Επιπλέον, πριν από λίγες ημέρες έγινε γνωστό ότι κόβονται επιδόματα αναπηρίας σε παιδιά που τα δικαιούνται με τη δικαιολογία ότι υποφέρουν από μέτριας μορφής αναπηρία. Φαντάζομαι δεν έχει κανένας από εσάς εικόνα του τι σημαίνει μια οικογένεια να φροντίζει ένα παιδί με «μέτριας» μορφής αναπηρία. Αυτή είναι η ανάπτυξη που ευαγγελίζεστε; Αυτό ακριβώς εννοείτε ως μεταμνημονιακή εποχή;

Το ΕΛΑΜ κατέθεσε πρόταση νόμου από τον Ιούλιο του 2017 για θέσπιση κατώτατου μισθού και κατώτατης σύνταξης. Είδαμε με ικανοποίηση και άλλα κόμματα να υιοθετούν αυτή μας την πρόταση. Περιμένουμε την ψήφιση και εφαρμογή της, ώστε να διορθώσουμε μία στρέβλωση από τις πολλές που επικρατούν στην Κύπρο.

Κυρίες και κύριοι βουλευτές,

Σίγουρα η οικονομία δεν είναι στα επίπεδα που ήταν τα προηγούμενα χρόνια. Ανάπτυξη όντως υπάρχει. Ανάπτυξη όμως για τους λίγους, τους συγκεκριμένους, για την ακρίβεια τους πολύ λίγους. Η μεσαία τάξη, που κάποτε ήταν ο στυλοβάτης της κυπριακής οικονομίας, δέχεται πιέσεις στο οικογενειακό εισόδημα και οι πιο παραγωγικές ομάδες του πληθυσμού, αυτές που θυσίασαν πολλά, για να γεννήσουν και να μεγαλώσουν τους αυριανούς πολίτες, έχουν αφευθεί στη μοίρα τους χωρίς κρατική μέριμνα.

Πόσα αλήθεια κίνητρα δόθηκαν σε μονογονιούς, σε πολυτέκνους για το τεράστιο λειτούργημα τους; Πώς ακριβώς ενθαρρύνετε τη μητρότητα και την πατρότητα; Οι μέρες αυτές είναι ίσως οι πιο επίκαιρες από ποτέ, για να συζητάμε το συγκεκριμένο θέμα. Η στατιστική υπηρεσία ανακοίνωσε ότι ο δείκτης γεννήσεων στην Κύπρο βρίσκεται καθηλωμένος στο 1,32 και από το 1995 βρίσκεται κάτω από το 2,1, που είναι το ελάχιστο απαραίτητο για την αναπλήρωση των νέων γενιών.

Ως κίνημα, αντιλαμβανόμενοι αυτό το μεγάλο πρόβλημα, καταθέσαμε συγκεκριμένες εισηγήσεις παραχώρησης κινήτρων, ώστε να καταπολεμήσουμε το μείζον πρόβλημα της υπογεννητικότητας. Κάποιες από αυτές είναι οι εξής:

- Φορολογικές ελαφρύνσεις. Δυστυχώς, οι πολιτικές της κυβέρνησης, αντί να ενθαρρύνουν τη μητρότητα, την αποτρέπουν.
- Δημιουργία δομών ολοήμερης φροντίδας των παιδιών και ανάπτυξη βρεφοκομικών θέσεων για όλα τα νεογέννητα.
- Αύξηση της άδειας μητρότητας.
- Εφαρμογή μηνιαίου μισθού για τις πολύτεκνες μάνες που επιλέγουν να μεγαλώσουν τα παιδιά τους.
- Προστασία της ανύπαντρης μητέρας και απαγόρευση των αμβλώσεων. Θυμίζω ότι η πλειοψηφία της Βουλής, πλην του ΕΛΑΜ, νομιμοποίησε τις εκτρώσεις, με αποτέλεσμα να οξύνει το πρόβλημα της υπογεννητικότητας.
- Απαγόρευση λειτουργίας των καταστημάτων τις Κυριακές, με στόχο να γίνει σεβαστός ο θεσμός της οικογένειας.

Για να γίνουν όλα αυτά όμως, χρειάζονται χρήματα και, για να προλάβω το γνωστό αφήγημα ότι χρήματα δεν υπάρχουν, θα παραθέσω κάποιους άλλους τομείς για τους οποίους υπάρχουν ως εκ θαύματος πολλά εκατομμύρια διαθέσιμα. €1,5 εκατομ. θα εγκριθεί και φέτος μέσα από τον κρατικό προϋπολογισμό, για να φοιτούν Τουρκοκύπριοι μαθητές σε ιδιωτικά σχολεία. Και ερωτούμε: Πότε δώσατε έστω ένα ευρώ για Ελληνοκύπριους μαθητές που θέλουν να φοιτήσουν σε ιδιωτικά σχολεία; Γιατί αυτός ο ρατσισμός απέναντι στα δικά μας παιδιά; Το ΕΛΑΜ για αυτό το κονδύλι κατέθεσε τροπολογία διαγραφής του. Όποιος έχει το θάρρος από τα υπόλοιπα κόμματα που διαφωνούν πρέπει να μας στηρίξει. Δισεκατομμύρια έχουν χαθεί στα σκάνδαλα του χρηματιστηρίου, του παράνομου ELA, των Κυπριακών Αερογραμμών, της Focus, της φοροδιαφυγής, της Δρομολαξιάς και ο κατάλογος συνεχίζεται. Δεκάδες εκατομμύρια ευρώ δαπανώνται κάθε χρόνο από την τσέπη του φορολογουμένου, για να παίρνουν επιδόματα παράνομοι μετανάστες και αιτητές πολιτικού ασύλου.

Και με την ευκαιρία, για να τελειώσει το παραμύθι, όπου αρκετοί βουλευτές, όταν βρίσκονται σε κανάλια, εξηγούν στους πολίτες ότι δεν πληρώνουν τα επιδόματα, οι πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας πληρώνουν αυτά τα επιδόματα. Και τα ευρωπαϊκά κονδύλια είναι περίπου ένας μύθος, γιατί δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες και, κατά δεύτερον, γιατί και αυτά τα ευρωπαϊκά κονδύλια προέρχονται από φορολογίες των ευρωπαϊκών χωρών.

Ο τέως Υπουργός Εσωτερικών και νυν Υπουργός Οικονομικών παραδέχθηκε πως η Τουρκία και το ψευδοκράτος έχουν ως οργανωμένο σχέδιο την ισλαμοποίηση των ελεύθερων περιοχών. Την ίδια ώρα ο αριθμός των αιτητών πολιτικού ασύλου σήμερα έφτασε με επίσημα στοιχεία στο 4% του πληθυσμού και, σύμφωνα με όσα ακούσαμε στην αρμόδια επιτροπή, σε πέντε χρόνια θα ξεπεράσει το 10%. Έχουν μάθει το παιχνίδι, απ' ό,τι φαίνεται, και μας κοροϊδεύουν.

Η εγκληματικότητα με την εμπλοκή αλλοδαπών παίρνει ανεξέλεγκτες διαστάσεις και η γκετοποίηση περιοχών γίνεται πράξη. Αν δε συνέλθουμε σύντομα στα χρόνια που έρχονται το πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης θα διογκωθεί σε μεγαλύτερο βαθμό. Το βάρος της συντήρησης αυτών των ανθρώπων, χωρίς να είναι ενταγμένοι στην αγορά εργασίας και χωρίς να συνεισφέρουν ούτε ένα σεντ στα ταμεία του κράτους, θα οδηγήσει την ευάλωτη οικονομία μας και τις δομές πρόνοιας και υγείας του κράτους σε πλήρη κατάρρευση.

Η δική μας θέση είναι ξεκάθαρη. Όσο υπάρχουν Έλληνες της Κύπρου άνεργοι και άστεγοι, όσο οι κατοικίες των συμπατριωτών μας απειλούνται από τις τράπεζες, όσο οι νόμιμοι κάτοικοι αυτής της χώρας λαμβάνουν μισθούς πείνας και ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, δε θα εγκρίνουμε ούτε ένα ευρώ για τους παράνομους μετανάστες!

Στον πρωτογενή τομέα, στα θέματα του αγροτικού κόσμου, αγρότες και γεωργοί περιμένουν να αποζημιωθούν για τις ζημιές που υπέστησαν, γιατί βρισκόμαστε δήθεν σε μεταβατική περίοδο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να καθυστερήσουν τόσο οι περσινές αποζημιώσεις και προκαταβολές όσο και οι φετινές. Να υπενθυμίσω πως, όταν το θέμα βρισκόταν στην αρμόδια επιτροπή, είχαμε τονίσει στον υπουργό ότι δεν πρόκειται να εφαρμοστεί το πρόγραμμα όπως έχουν υποσχεθεί, διότι θα έπρεπε να αλλάξουν όλο το σύστημα, να αλλάξει το λογισμικό, να αλλάξει η μέθοδος αξιολόγησης των ζημιών, κάτι που δυστυχώς το πλήρωμα του χρόνου έρχεται να μας επιβεβαιώσει. Το κράτος και το Υπουργείο Γεωργίας πρέπει να προχωρήσουν άμεσα, τουλάχιστον σε ό,τι έχει να κάνει με τις προκαταβολές, ούτως ώστε να μπορέσουν φέτος οι παραγωγοί να ανταπεξέλθουν, καθώς οι περισσότεροι εξ αυτών είναι προ του φάσματος της ολοκληρωτικής καταστροφής.

Επίσης, εάν θέλουμε να προστατεύσουμε τους παραγωγούς και τους καταναλωτές από τα τουρκικά προϊόντα που κατακλύζουν τις αγορές μας μέσω των κατεχομένων, πρέπει να ζητήσουμε την άμεση κατάργηση του Κανονισμού για την Πράσινη Γραμμή.

Όσον αφορά τον τομέα της υγείας, εμείς στηρίξαμε από την πρώτη στιγμή το ΓΕΣΥ, χωρίς να το υποσκάψουμε, χωρίς να θέτουμε εμπόδια, όπως έπραξαν άλλοι. Προτεραιότητα για εμάς είναι η σωστή λειτουργία των δημόσιων νοσηλευτηρίων, τα οποία αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της δημόσιας υγείας. Το ιατρικό, παραϊατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό των νοσοκομείων πολλές φορές καταβάλλει υπερπροσπάθειες να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που συνεχίζουν να υπάρχουν. Δυστυχώς, ο ΟΚΥΠΥ, τρία χρόνια μετά τη λειτουργία του, δεν κατάφερε ακόμη να σταθεί στα πόδια του και να βοηθήσει στην εφαρμογή του Γενικού Συστήματος Υγείας.

Στον τομέα της άμυνας βλέπουμε για ακόμα μια φορά έναν κουτσουρεμένο προϋπολογισμό, ενώ για αρκετά χρόνια -και με τη συννεοχή όλων όσων κυβέρνησαν και συγκυβέρνησαν τον τόπο μας- τα χρήματα της έκτακτης αμυντικής εισφοράς καταλήγουν οπουδήποτε αλλού εκτός από την άμυνα. Η ενίσχυση της αμυντικής ικανότητας της χώρας στη λογική της δημιουργίας αποτρεπτικής ισχύος είναι μονόδρομος. Η πολιτική ηγεσία έχει ευθύνη να αντιληφθεί ότι η ειρήνη, η ευημερία και η ασφάλεια στην περιοχή μας δεν είναι κάτι δεδομένο. Επομένως, η συνεχής αναβάθμιση της Εθνικής Φρουράς με νέα εξοπλιστικά προγράμματα, παράλληλα με την εκ νέου ενεργοποίηση του Ενιαίου Αμυντικού Δόγματος μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου αποτελούν μόνο μερικά από τα μέτρα που πρέπει να εφαρμόσουμε. Οι επιθετικοί σχεδιασμοί της Τουρκίας δεν αφήνουν περιθώρια εφησυχασμού. Οι απειλές τους έγιναν πράξεις στη Συρία, ενώ τα τουρκικά γεωτρύπανα είναι πλέον μόνιμοι κάτοικοι της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Και εμείς πώς αντιδράσαμε; Συρθήκαμε για μία ακόμα φορά εν μέσω απειλών και παράνομων ενεργειών σε μία τριμερή διάσκεψη στο Βερολίνο. Αφήσαμε την τουρκική προπαγάνδα να οργιάζει για τους «κακούς» Ελληνοκυπρίους που «δε θέλουν» λύση. Μάλιστα, αυτή την προπαγάνδα τα δύο μεγάλα κόμματα, το καθένα με τον δικό του τρόπο, φρόντισαν να την εντείνουν και να στοχοποιήσουν τη δική μας πλευρά ότι φέραμε την ευθύνη για τη μη επίλυση του Κυπριακού ή για το ότι δεν προχωρά η διαδικασία.

(Θόρυβος στην αίθουσα)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Παρακαλώ! Νομίζω είναι εκτός εδράνων η φασαρία που γίνεται, η περισσότερη. Σας παρακαλώ! Αν θέλετε να μιλάτε, μπορείτε να περάσετε έξω.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ:

Επιτρέψαμε να τεθεί στην ίδια μοίρα ο θύτης και το θύμα, η Κυπριακή Δημοκρατία με το παράνομο ψευδοκράτος των κατεχομένων, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με τον κατοχικό ηγέτη. Το αποτέλεσμα του Βερολίνου ήταν ό,τι ακριβώς είχαμε προβλέψει. Οδηγούμαστε σε μία νέα πενταμερή χωρίς ουσιαστική πρόοδο στη διαδικασία επίλυσης.

Οι στιγμές τις οποίες περνά η πατρίδα μας είναι πραγματικά κρίσιμες και όποιος δεν το αντιλαμβάνεται είτε είναι επικίνδυνα αφελής είτε συνειδητά λειτουργεί για τα συμφέροντα ξένων δυνάμεων. Η πρωτοβουλία των κινήσεων έχει αφεθεί στην τουρκική πλευρά. Έτσι, χωρίς να ασκήσει βία, επιβάλλει τετελεσμένα, όπως είναι η συμφωνία για καθορισμό ζωνών επιρροής, την οποία υπέγραψε πολύ πρόσφατα με τη Λιβύη.

Ως ΕΛΑΜ ζητήσαμε και ζητούμε επίσημα από αυτό το βήμα: Η Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να διακόψει άμεσα όλες τις διπλωματικές σχέσεις που έχει με τη Λιβύη και να καταγγείλει διεθνώς, σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση, την παράνομη αυτή συμφωνία. Πιστεύουμε πως μόνο δύο μέτρα μπορεί να υιοθετηθούν από την πλευρά μας, για να έχει πραγματικό κόστος η Τουρκία: Πρώτον, το άμεσο κλείσιμο των οδοφραγμάτων, που αυτό επαφίεται αποκλειστικά στη δική μας πλευρά. Δεύτερον, η άσκηση πίεσης προς τα ευρωπαϊκά όργανα για επιβολή εμπάργκο πώλησης όπλων στην κατοχική δύναμη. Για να μπορέσει να εφαρμοστεί αυτό το μέτρο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει η Κύπρος να έχει πραγματικούς φίλους στους κόλπους της Ευρώπης. Πού είναι λοιπόν οι πολυδιαφημιζόμενοι σύμμαχοι της Κύπρου στο Ευρωκοινοβούλιο;

Η Πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, όπου συμμετέχει ο Δημοκρατικός Συναγερμός, από την πρώτη ημέρα ανάληψης των καθηκόντων της έσπασε το εμπάργκο των υψηλών ευρωτουρκικών διαλόγων που είχαν αποφασίσει ομόφωνα τα είκοσι οκτώ κράτη μέλη της ΕΕ επικοινωνώντας με τον Ερντογάν, τον κύριο υπεύθυνο της σφαγής στη Συρία και των παράνομων ενεργειών στην Κύπρο. Από την άλλη, ο Τουρκοκύπριος ευρωβουλευτής του ΑΚΕΛ το μόνο που κάνει από την ημέρα ανάληψης των καθηκόντων του είναι να αποτελεί τον εκπρόσωπο της Άγκυρας στην Ευρώπη. Κορύφωση των προκλητικών του ενεργειών ήταν το άνοιγμα πολιτικών γραφείων στα κατεχόμενα εδάφη μας. Η ευρωομάδα των σοσιαλιστών και δημοκρατών, που θα στεκόταν στο πλευρό της Κύπρου, έδειξε και αυτή το πραγματικό της πρόσωπο. Πρώτα η αντιπρόεδρος τους Κάτι Πίρι προσπάθησε να άρει τη δήμενη απομόνωση των Τουρκοκυπρίων με την απόπειρα εφαρμογής του απευθείας εμπορίου, κίνηση που θα σήμαινε το τέλος των ελπίδων για λύση του Κυπριακού. Λίγες εβδομάδες αργότερα ο Νταβίντ Σασόλι, που προέρχεται από την ίδια πολιτική ομάδα, συναντήθηκε με τον Τούρκο Υπουργό Εξωτερικών, καταπατώντας πλήρως και αυτός την ομόφωνη απόφαση των κρατών μελών της Ευρώπης. Αυτά τα αναφέρω, για να αντιληφθεί ο κάθε πολίτης ποια είναι η ακριβής σας δράση στην Ευρωβουλή και πόσο σας υπολογίζουν οι πολιτικές ομάδες στις οποίες ανήκετε.

Το ΕΛΑΜ αποτελεί το μοναδικό κίνημα το οποίο τάσσεται ξεκάθαρα ενάντια στην διζωνική δικαιοδική ομοσπονδία και σε κάθε μορφή λύσης ομοσπονδίας. Οι συζητήσεις σε αυτή τη βάση είναι προς τη λανθασμένη κατεύθυνση και είναι καταδικασμένες να αποτύχουν. Αυτό άλλωστε απέδειξαν σαράντα χρόνια συνομιλιών. Οποιαδήποτε λύση σε αυτό το μοντέλο είναι ρατσιστική και διχοτομική, καταργεί την Κυπριακή Δημοκρατία, καταργεί κάθε έννοια δημοκρατίας μέσα από τη σταθμισμένη ψήφο και την εκ περιτροπής προεδρία, δικαιώνει με την υπογραφή μας τα εγκλήματα πολέμου της Τουρκίας εις βάρος του κυπριακού ελληνισμού.

Καταθέσαμε από την πρώτη στιγμή εισόδοι μας στο Εθνικό Συμβούλιο συγκεκριμένη πρόταση προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για αλλαγή του πλαισίου λύσης. Η πρόταση επανατοποθετεί το Κυπριακό στην ορθή του βάση ως πρόβλημα εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα δεδομένα, η πλευρά μας οφείλει να προχωρήσει σε επανεκτίμηση της όλης κατάστασης.

Η πολιτική ηγεσία, εάν έχει χάσει τον δρόμο της, μπορεί να προσφύγει στη λαϊκή ετυμηγορία μέσα από ένα νέο δημοψήφισμα για το τι είδους λύση επιδιώκουμε.

Συνολικά, ο στρατηγικός σχεδιασμός τον οποίο προτείνει το Εθνικό Λαϊκό Μέτωπο συνοψίζεται στις εξής βασικές αρχές:

- Πρώθηση λύσης ενιαίου κράτους.
- Επανατοποθέτηση του Κυπριακού στην ορθή του βάση ως προβλήματος εισβολής και κατοχής.
- Συνεργασία με χώρες με τις οποίες μπορεί να υπάρξει σύγκλιση γεωπολιτικών συμφερόντων.
- Διεθνοποίηση του κυπριακού προβλήματος και άσκηση πίεσης προς την Ευρωπαϊκή Ένωση για επιβολή ουσιαστικών κυρώσεων.
- Απρόσκοπτη συνέχιση του ενεργειακού μας προγράμματος και εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων αποκλειστικά προς όφελος της Κυπριακής Δημοκρατίας αποκλείοντας το ψευδοκράτος και την Τουρκία από αυτή τη διαδικασία.
- Άμεσο κλείσιμο των οδοφραγμάτων και κατάργηση του Κανονισμού για την Πράσινη Γραμμή.

Αυτή είναι η μόνη ρεαλιστική διαδρομή την οποία μπορούμε να ακολουθήσουμε, ώστε να υπερασπιστούμε αποτελεσματικά τα δίκαια του λαού μας.

Κύριε Πρόεδρε,

Κλείνοντας, το ΕΛΑΜ για μια ακόμα χρονιά θα καταψηφίσει τον κρατικό προϋπολογισμό, εκτός από τα κονδύλια για την άμυνα, την υγεία και τις ειδικές ανεξάρτητες υπηρεσίες. Η καταψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού είναι μια πολιτική πράξη που στόχο έχει να δηλώσει τη διαφωνία μας στον τρόπο με τον οποίο κατανέμονται τα κονδύλια και ιεραρχούνται οι ανάγκες λειτουργίας της κρατικής μηχανής.

Η χώρα χρειάζεται όραμα, για να προχωρήσει. Το δικό μας βλέμμα είναι στραμμένο στις επόμενες γενεές, στους νέους που θέλουν να παραμείνουν στην Κύπρο και όχι να αναζητήσουν αλλού ένα καλύτερο μέλλον, στους νέους που επιθυμούν να δημιουργήσουν οικογένεια, χωρίς να ανησυχούν για την ίδια την επιβίωσή τους, στους νέους που κανένας τραπεζίτης δε θα τους βγάλει έξω από το σπίτι τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ πολύ.

Καλώ τώρα στο βήμα τον πρόεδρο του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών κ. Γιώργο Περδίκη.

Κύριε Περδίκη, έχετε τον λόγο.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΡΔΙΚΗΣ:

Καλησπέρα σας, κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι,

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω ανάποδα και να ευχαριστήσω τους συνεργάτες μου, την κ. Έφη, τον Χάρη και την Καλλιόπη, για αυτή την ομιλία και βεβαίως τους γραμματείς της επιτροπής Οικονομικών, την Τασούλα, τη Σταυρούλα, τον Κωνσταντίνο και τον Αντώνη, που μαζί διεξήλαμε και αυτόν τον προϋπολογισμό.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι βουλευτές,

Επιτρέψτε μου να καταθέσω μια ομιλία που έχει περισσότερο βιωματικό παρά πολιτικό χαρακτήρα. Βέβαια κατά τον Αριστοτέλη «ο άνθρωπος είναι φύσει πολιτικός ζώον», άρα κατά αντιστοιχία καθετί το

ανθρώπινο είναι και πολιτικό. Οφείλω πάντως να προειδοποιήσω ότι αυτή η εν πολλοίς βιωματική μου κατάθεση μπορεί να ενοχλήσει κάποιους.

Στο ποίημά του «Απολογισμός» ο Βάσος Λυσσαρίδης λέει: «Πολύ την καθυστέρησα την καταμέτρηση, μου φαίνεται πως τώρα ξέχασα και να μετρώ». Πριν να ξεχαστώ στο μέτρημα των χρόνων και των κόπων και πριν μιλήσω για τον προϋπολογισμό, θα επιχειρήσω λοιπόν έναν σχετικό με το θέμα μας απολογισμό βιωματικού, όπως είπα πριν, χαρακτήρα.

Ανεβαίνω σε αυτό το βήμα, κύριε Πρόεδρε, για δέκατη ένατη φορά. Κατ' ακρίβεια κανένας από όσους θα μιλήσουν στη συνέχεια δεν έχει τόση συσσωρευμένη εμπειρία. Να φανταστείτε ανέβηκα για πρώτη φορά σε αυτό το βήμα, για να παρουσιάσω τις θέσεις των Οικολόγων για τον προϋπολογισμό της κυβέρνησης Κληρίδη, το 2001. Ήταν η εποχή που έσπασε η φούσκα του χρηματιστηρίου, χιλιάδες νοικοκυριά και επιχειρήσεις έκλεισαν, περιουσίες άλλαξαν χέρια, κάποιοι χρεοκόπησαν...

(Θόρυβος στην αίθουσα)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Να παρακαλέσω οι περίπατοι μέσα να λλιοστέμουν, σας παρακαλώ!

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΡΔΙΚΗΣ:

Μια τζιαι μιλώ για το παρελθόν, κύριε Πρόεδρε, τούτο που έκαμε ο κ. Μάριος Μαυρίδης τότε απαγορεύετον, να διασταυρώνουμε τη...

(Μη ευκρινή σχόλια από βουλευτές)

Λοιπόν, να συνεχίσω, κύριε Πρόεδρε;

(Μη ευκρινή σχόλια από βουλευτές)

Τότε απαγορεύετον, τώρα εν ηξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Αφήστε και καμιά δουλειά στον κοσμήτορα, στη γραμματεία, στο προεδρείο!

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΡΔΙΚΗΣ:

Ήταν η εποχή που έσπασε η φούσκα του χρηματιστηρίου, χιλιάδες νοικοκυριά και επιχειρήσεις έκλεισαν, περιουσίες άλλαξαν χέρια, κάποιοι χρεοκόπησαν, κάποιοι πλούτισαν.

Τότε υποσχεθήκαμε στον λαό δικαιοσύνη, νέμεση και τιμωρία των ενόχων. Ουμάστε τον τότε πρόεδρο της κοινοβουλευτικής επιτροπής Ελέγχου, τον κ. Πουργουρίδη, όταν έλεγε ότι θα παραιτηθεί, εάν δε βάλει φυλακή τους ενόχους του μεγάλου σκανδάλου του χρηματιστηρίου. Ήμουν εκεί, μέλος της επιτροπής, στις εκατοντάδες ώρες εργασίας της επιτροπής. Συνεδριάζαμε σε κάτι θλιβερές λυόμενες κάμαρες -αίθουσες δε θα τις έλεγα- κάπου στη βορειοανατολική γωνία του οικοπέδου, όπου κτίστηκε λίγα χρόνια μετά η νέα πτέρυγα της Βουλής. Τότε ακόμα οι βουλευτές κάπνιζαν αρειμανίως μέσα στη συνεδρίαση, τα τασάκια γέμιζαν αποτσιγάρα και η ατμόσφαιρα ήταν αποπνιχτική. Ήταν ένα βασανιστήριο για όσους από εμάς γινόμασταν αναγκαστικά παθητικοί καπνιστές. Όμως αντέξαμε, γιατί ήμασταν αποφασισμένοι να κάνουμε τη δουλειά μας, τη δουλειά που γίνεται σε κάθε κοινοβούλιο, δηλαδή να αναδεικνύεται η αλήθεια και να οδηγούνται οι ένοχοι στη δικαιοσύνη. Ετοιμάσαμε ένα ογκωδέστατό πόρισμα. Ποιος τιμωρήθηκε, ποιος παραιτήθηκε, ποιος πιστεύει ότι αποδώσαμε δικαιοσύνη; Κανείς!

Ακόμα ψηφίζουμε προϋπολογισμούς για το χρηματιστήριο -κακόφημο ίδρυμα το λέγαμε τότε- και η κυβέρνηση δια της πρόσφατης ομιλίας του υπουργού στη Βουλή μας κοροϊδεύει ότι θα προχωρήσει στην ιδιωτικοποίησή του.

Ύστερα μπήκαμε στην κούρσα της ενταξιακής προετοιμασίας. Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων λειτουργούσε εντατικά, περίπου ως υπερεξουσία μέσα στη Βουλή. Ψηφίζαμε τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες σωρηδόν και με το κιλό, πολλές φορές χωρίς τη δέουσα προσοχή, με στόχο όμως, όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, να ενισχύσουμε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας και συγκεκριμένους ημότερους κύκλους γενικών. Χωρίς σκέψη και χωρίς πρόνοια αποδεχθήκαμε αβίαστα και χωρίς επιφύλαξη τις ευρωπαϊκές ρήτρες για τη γεωργία, τον ανταγωνισμό, τη βιομηχανία και ούτω καθεξής, που οδήγησαν με μαθηματική ακρίβεια στην καταστροφή ουσιαστών τομέων της οικονομίας μας. Ήμουν εδώ, μόνος σαν την καλαμιά στον κάμπο, μέσα στην έρημο της Βουλής, ναυαγός σε μια θάλασσα ευρωπαϊκής φρενίτιδας που είχε καταλάβει τους πάντες. Ήμουν εδώ επίσης και έζησα με πόσο ενθουσιασμό μπήκαμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αργότερα στην ευρωζώνη και στο ευρώ!

Ύστερα ήρθαν και τα χρόνια της επίπλαστης ευδαιμονίας. «Λεφτά να 'ναι κι ό,τι να 'ναι» έλεγε συχνά ένας δικηγόρος πολιτευτής. Ήταν η εποχή με τους πλεονασματικούς προϋπολογισμούς, όχι λόγω περικοπών και χρηστής διαχείρισης, αλλά λόγω των υπέρογκων εισροών, της φούσκας των ακινήτων, των ρωσικών και άλλων

κεφαλαίων και των ύποπτων συναλλαγών. Έζησα τα χρόνια που ξοδεύαμε αλόγιστα και χωρίς στόχευση. Και, όπως ήταν φυσικό, ο ανήφορος έφερε κατήφορο. Ήρθε και στην Κύπρο η οικονομική κρίση που τάχα θα μας προσπερνούσε, γιατί «έχουμε τους πιο άξιους τραπεζίτες».

Προηγήθηκε όμως δυστυχώς η φονική έκρηξη στο Μαρί. Πάλι υποσχεθήκαμε στο λαό τιμωρία. Υποσχεθήκαμε δομικές αλλαγές, σύμφωνα με το πόρισμα Πολυβίου, που καταργούν αυτό το κράτος της διαφθοράς και της διαπλοκής. Δεν έγινε τίποτα.

Ήρθε μετά η κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος, η οποία λόγω Ευρωζώνης συμπαρέσυρε και την ευρύτερη οικονομία της Κύπρου. Ήρθε και η Τρόικα και έφερε το μνημόνιο. Απομείωση των καταθέσεων, ανεργία, μείωση απολαβών και μισθών, μη εξυπηρετούμενα δάνεια, εκποιήσεις και ούτω καθεξής. Από το 2011 διαρκεί αυτή η κρίση, αλλά δεν είδαμε να γίνεται και ευκαιρία για αλλαγή και διάφορα άλλα «κινέζικα» που λέγαμε τότε. Για να είμαστε ειλικρινείς, η κρίση έφερε πολλή δυστυχία, πολύ πόνο, αλλά πολύ λίγη αλλαγή. Το χειρότερο για μένα; Έφερε το τέλος της ψευδαίσθησης ότι αυτός ο τόπος θα τολμήσει να δοκιμάσει το φρούτο που λέγεται «ριζοσπαστικές αλλαγές». Αποδείχθηκε ότι προτιμά το γλυκό που λέγεται «μεταρρύθμιση» ή αλλιώς «σύλλο, σύλλο, άνεση». Συνεδριάζαμε ώρες ατέλειωτες, θυμάμαι, εμείς εδώ στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Και τι κάναμε; Συγγράφαμε πορίσματα για τις ευθύνες της καταστροφής και για να τιμωρηθούν οι ένοχοι της τραγωδίας. Μπήκαν κι αυτά στο strong room της Βουλής.

Ζητήσαμε -και ακόμα ζητάμε- τη λίστα των ληστών. Ανοίξαμε τους φακέλους των Panama Papers, τη λίστα Λαγκάρντ, της Κεντρικής Τράπεζας. Τιμωρήθηκε κανείς; Πόσοι πήγαν φυλακή; Επιστράφηκαν τα κλεμμένα; Τίποτα! Αντίθετα ξοδευτήκαν εκατοντάδες ώρες, για να μελετηθούν και να ψηφιστούν τα νομοσχέδια που έσωσαν τις τράπεζες, έκλεισαν όμως τον συνεργατισμό, στήριξαν τις μεγάλες επιχειρήσεις με φοροαπαλλαγές και κίνητρα, αλλά δεν έσωσαν από την καταστροφή τις μικρές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Κυρίες και κύριοι,

Νιώθω απέραντη λύπη για όλα αυτά που συνέβησαν όλα αυτά τα χρόνια και βαριά την ευθύνη. Γι' αυτό και χρησιμοποιώ πρώτο πληθυντικό πρόσωπο. Όχι από ευγένεια και πολιτικό καθωσπρεπισμό, αλλά γιατί αισθάνομαι προσωπική ευθύνη. Όχι γιατί δεν προσπάθησα, αλλά γιατί δεν κατάφερα να εμποδίσω το κακό. Γι' αυτό νιώθω ευθύνη, λύπη και απέραντο θυμό.

Ναι, κύριε Πρόεδρε, μπορεί να μην ανεβαίνω με τον ίδιο ενθουσιασμό και χωρίς άγχος πλέον, μετά από δεκαεννιά χρόνια, σε αυτό το βήμα, αλλά, πιστέψτε με, έχω πολλά να πω εκφράζοντας τις θέσεις του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών, γιατί σε αυτά τα δεκαεννιά χρόνια, μπορεί να περάσαμε πολλές κρίσεις και καταστροφές, αλλά, λυπάμαι να παρατηρήσω, δεν καταφέραμε να γλυτώσουμε «αυτή τη φλούδα, απ' το τσακάλι και την αρκούδα», όπως λέει ο μέγας Νίκος Γκάτσος. Κάποτε όντως ανέβαινα αυτά τα σκαλιά με βιασύνη και άγχος. Ήθελα να πω πολλά μέσα σε λίγα λεπτά που είχα στη διάθεσή μου. Ήθελα να καταθέσω με σαφήνεια και επάρκεια το σύνολο της κριτικής και τις προτάσεις του κινήματος που έχω την τιμή να εκπροσωπώ στο κοινοβούλιο, τις θέσεις μας για την οικονομία και την ανάπτυξη.

Πέρασαν τα χρόνια. Από το 2001, από την εποχή που έσκασε η φούσκα του χρηματιστηρίου και της ιστορικής φράσης του κ. Πουργουρίδη μέχρι το success story του παραιτηθέντος -με χρονοδιακόπτη όμως- λόγω συνεργατισμού κ. Χάρη Γεωργιάδη, έζησα πολλά και μίλησα για πολλά από αυτό το βήμα. Μίλησα, φώναξα, πολλές φορές υπερβολικά δυνατά, ίσως και με απρεπή τρόπο για τα μέτρα και τα ήθη της κατεστημένης αντίληψης και του πολιτικού σαβουάρ βιβρ. «Δεν ξέρω αν έσπεια πικρίες, δεν με δέρνουν, τα ανέγγιχτα με τυρανούν», γράφει ο Βάσος Λυσσαρίδης στον «Απολογισμό».

Ξέρω ότι οι αλήθειες που προβάλλουμε ως Οικολόγοι για πολλούς από εσάς σε αυτό το μέγαρο και για πολλούς που κατοικοεδρεύουν σε άλλα μέγαρα δεν αρέσουν. Είναι η άβολη αλήθεια. Γι' αυτό και επιδιώχθηκε να μας κατεβάσετε από αυτό το βήμα. Να μας φιμώσετε. Να μας διαγράψετε από την ιστορία. «Αλλά είμαστε ακόμα ζωντανόι, σαν ροκ συγκρότημα» και «σε όποιον αρέσουμε», όπως λέει και η Λίνα Νικολακοπούλου.

Κλείνω αυτό το μέρος της βιωματικής κατάθεσης με στίχους από το ποίημα του Βάσου Λυσσαρίδη «Απολογισμός»: «Κάλιο, παιδί μου, να πορεύεσαι με πίκρα, την πίκρα ενός οράματος που ξέφυγε, παρά τη γλύκα μιας ανώφελης φυγής».

Κυρίες και κύριοι,

Το Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών αποφάσισε να μη δώσει ψήφο εμπιστοσύνης στον κρατικό προϋπολογισμό για το 2020 ως μια έκφραση διαφωνίας προς την εν γένει οικονομική πολιτική της κυβέρνησης. Άλλωστε, ο κρατικός προϋπολογισμός αποτελεί αντανάκλαση της κυβερνητικής αντίληψης για την οικονομία. Κατά τη δική μας άποψη η κυβερνητική οικονομική πολιτική δεν ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες της κοινωνίας και των πολιτών που εκπροσωπούμε. Δεν ενσωματώνονται στον προϋπολογισμό πρόνοιες που να αφορούν την προσαρμογή στις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Δεν προωθείται η κυκλική οικονομία και δε λαμβάνονται υπόψη στον σχεδιασμό του κρατικού προϋπολογισμού οι δεκαεπτά στόχοι για τη βιώσιμη ανάπτυξη του ΟΗΕ.

Για εμάς ο άνθρωπος και η φύση πρέπει να είναι οι κύριες αξίες που εξυπηρετεί η ανάπτυξη και η οικονομία και όχι τα κέρδη των επιχειρήσεων, των μεγάλων ελεγκτικών οίκων, των μεγαλοδικηγόρων και των developers. Εκφράζουμε αυτούς που δε θέλησαν να μπουν στο κύκλωμα με τις μίζες, τις βίζες και τους ουρανοξύστες, όσους δεν είναι στη λίστα Λαγκάρντ, στα Panama Papers και στις λίστες των ληστών. Και βεβαίως όσους δεν τυγχάνουν ανταμοιβής, γιατί δεν έχουν φιλήσει τα οπίσθια της εξουσίας, δεν έμαθαν να έρπουν και να γλείφουν και να χειροκροτούν τον Καίσαρα και τους πραιτοριανούς παρακοιμωμένους του.

Χαρακτηριστικά αναφέρω ότι στις 2 572 λέξεις της ομιλίας του νέου Υπουργού Οικονομικών κ. Πετρίδη, πριν λίγες μέρες στη Βουλή, δε γίνεται καμία αναφορά στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, στην κυκλική οικονομία, στην αειφορία και στην υλοποίηση των στόχων για βιώσιμη ανάπτυξη που έθεσε ο ΟΗΕ για το 2030. Η μόνη αναφορά που γίνεται για κάτι σχετικό είναι για την εφαρμογή της «πράσινης» φορολογίας, αναφορά που παραπλανεί και αποπροσανατολίζει. Αυτό που χρειαζόμαστε, κύριε υπουργέ, δεν είναι ακόμα μια φορολογία, αλλά τη δημιουργία επιπέδους του Ταμείου Πράσινης Ανάπτυξης, το οποίο θα χρηματοδοτείται από τη φορολόγηση της ρύπανσης και των αρνητικών προς το περιβάλλον και τον άνθρωπο αναπτυξιακών δραστηριοτήτων. Η φράση «ο ρυπαίνων και πληρώνει» έμεινε στην Κύπρο κενό γράμμα σε μια ξεχασμένη νομοθεσία που ψηφίστηκε πριν λίγα χρόνια από τη Βουλή. Ισχύει ακόμα στην Κύπρο το αντίθετο ρητό: «Όποιος έχει τη δυνατότητα να λαδώνει τον τροχό της εξουσίας, δικαιούται και να ρυπαίνει». Η χώρα της μίζας, της βίζας και της δυσωδίας δηλαδή. Πρέπει να σας πω ότι έχουμε καταθέσει προ πολλού συγκεκριμένη πρόταση για δημιουργία «πράσινου ταμείου», κατεύθυνση την οποία έχουν υιοθετήσει πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδιαίτερα του πρώην ανατολικού μπλοκ, γεγονός που τις έχει βοηθήσει να ξεκολλήσουν από τον περιβαλλοντικό πάτο στον οποίο δυστυχώς βρίσκεται η χώρα μας.

Πριν λίγες μέρες, μια έκθεση του ΟΗΕ έχει κατατάξει την Κύπρο στην 61^η θέση του SDG index, δηλαδή του δείκτη που καταγράφει την πρόοδο προς επίτευξη των δεκαεπτά στόχων της βιώσιμη ανάπτυξης. Η χώρα μας, με αυτήν την κυβέρνηση, κατρακύλησε έντεκα ολόκληρες θέσεις μέσα στον περασμένο χρόνο και είναι σήμερα η τελευταία χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ιδιαίτερες ελλείψεις, ακόμα και οπισθοδρομήσεις, στους τομείς της κλιματικής αλλαγής, της ποιοτικής εκπαίδευσης και της ισότητας των φύλων! Αυτά τα λέει ο ΟΗΕ, όχι οι Οικολόγοι! Άλλωστε, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, η Κύπρος βρίσκεται σε μια από τις χειρότερες θέσεις στην κατάταξη της αξιολόγησης μιας σειράς περιβαλλοντικών δεικτών και παραμέτρων. Δε θα ήταν υπερβολή να ειπωθεί ότι η Κύπρος ανήκει στην ομάδα των περιβαλλοντικά ουραγών χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Δε διαφωνούμε ότι σε ορισμένους τομείς έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος τα τελευταία χρόνια, αλλά η πρόοδος αυτή φαίνεται ότι δεν είναι αρκετή, για να μας ξεκολλήσει από τον περιβαλλοντικό πάτο.

Κυρίες και κύριοι,

Η πραγματικότητα στην κυπριακή οικονομία είναι τέτοια που δεν προσφέρεται για πανηγυρισμούς, παρά τη φαινομενική βελτίωση των δεικτών, τη μερική είσοδο στην επενδυτική βαθμίδα και τα χειροκροτήματα των δανειστών. Τα τελευταία χρόνια επιβλήθηκαν αιματηρές θυσίες που προκάλεσαν μόνιμες αναπηρίες στην κοινωνική συνοχή, στην ποιότητα ζωής και στο περιβάλλον της πατρίδας μας, προκειμένου να βελτιωθούν οι δείκτες της κυπριακής οικονομίας. Είναι γεγονός πως τα δημόσια οικονομικά βρίσκονται σήμερα σε καλύτερη κατάσταση απ' ό,τι ήταν μετά τις καταστροφικές αποφάσεις του Eurogroup και της κυβέρνησης το 2013. Μετά από τόσες βαριές θυσίες των Κυπρίων πολιτών και μετά από επτά χρόνια επώδυνης λιτότητας, είναι εν πολλοίς αναμενόμενο αυτό το αποτέλεσμα.

Τα προβλήματα που προέκυψαν από τη μεγάλη τραπεζική κρίση στις αρχές της δεκαετίας δεν έχουν όμως ακόμα αντιμετωπιστεί πλήρως, δίκαια και αποτελεσματικά. Ως αποτέλεσμα τούτου, μεγάλο μέρος των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων ζουν υπό το βάρος των αθέμιτων τραπεζικών πρακτικών, των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των αποτυχημένων σχεδίων στήριξης των δανειοληπτών και άλλων θυμάτων της κρίσης που δημιούργησαν η ανεπάρκεια των πολιτικών, τραπεζικών και εποπτικών αρχών. Σχέδιο ΕΣΤΙΑ, Ταμείο Αλληλεγγύης, Σχέδιο Αφερεγγυότητας, όλα εκκρεμούν. Οι μικρές επιχειρήσεις ισοπεδώνονται από τον άνισο ανταγωνισμό με τις μεγάλες ή ξένες επιχειρήσεις που ενισχύονται από τις κυβερνητικές πολιτικές. Η εγκληματική «πολιτική των διαβατηρίων και των πύργων» δημιούργησε ή επιδείνωσε σωρεία πολεοδομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών προβλημάτων. Πολλοί υποστηρίζουν ότι η εν γένει άνοδος των ενοικίων συνδέεται με αυτή την πολιτική. Γεγονός είναι ότι για πρώτη φορά από το 1974 μιλάμε στην Κύπρο για άστεγους και διαπιστώνεται η ανάγκη για εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής στέγης.

Ο προϋπολογισμός στερείται φιλόδοξου και τολμηρού οράματος για στήριξη των πραγματικών παραγωγικών δυνάμεων της οικονομίας. Συνεχίζει η μονόπλευρη υποστήριξη συγκεκριμένων συμφερόντων μέσα από την προώθηση μονομερών πολιτικών στους τομείς της ενέργειας, της οικοδομικής ανάπτυξης, των κατασκευών, του τουρισμού κ.λπ. Στον δημόσιο τομέα συνεχίζονται οι σπατάλες και η κακή διαχείριση, ενώ δε φαίνεται να δίδονται λύσεις για μια αποτελεσματική δημόσια υπηρεσία. Σε ό,τι αφορά τον κρατικό προϋπολογισμό, εντοπίζουμε σπατάλες και μη δικαιολογημένες δαπάνες, αδικαιολόγητα υψηλά επιδόματα αξιωματούχων, εκατοντάδες προαγωγές δημοσίων υπαλλήλων, λιμουζίνες, φρουρές πολιτικών προσώπων, σκάνδαλα, μέγαρο και κακοδιαχείριση του δημόσιου χρήματος και, προπαντός, αστόχευτες και προκλητικές δαπάνες πολλών εκατοντάδων εκατομμυρίων.

Η κυβέρνηση, που επιτίθεται για τους πλεονασματικούς προϋπολογισμούς, αντί να αυξάνει τις δαπάνες για το κρατικό μισθολόγιο, να επαναφέρει προκλητικά επιδόματα δημοσίων υπαλλήλων και αξιωματούχων και να μοιράζει φορολογικές ελαφρύνσεις αστόχευτα και αλόγιστα, θα έπρεπε να κοιτάξει αυτούς που έχουν πραγματική ανάγκη και τι πραγματικά χρειάζεται αυτή η χώρα, ο λαός, για να έχουμε μια σταθερή και με πραγματικά γεράς βάσεις οικονομία! Ήδη οι εκθέσεις του Δημοσιονομικού Συμβουλίου κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου σε σχέση με τη διόγκωση του κρατικού μισθολογίου χωρίς την ανάλογη αύξηση της παραγωγικότητας. Μια πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατατάσσει την Κύπρο στον κατάλογο των χωρών με υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες.

Δεν υποτιμούμε την προσπάθεια ούτε διαγράφουμε τις λίγες και αναιμικές προσπάθειες προς την ορθή κατεύθυνση. Όμως οι απαιτήσεις, οι ανάγκες και οι προσδοκίες μας δεν μπορούν να χωρέσουν στα στενάχωρα δεδομένα της κυβερνητικής πολιτικής, όπως αυτά αποκρυσταλλώνονται στον κρατικό προϋπολογισμό 2020.

Θα ήθελα, αφού έχω ακόμα λίγο χρόνο, να αναφερθώ ενδεικτικά και όχι εξαντλητικά σε ορισμένα άλλα σημαντικά θέματα που αφορούν την οικονομία και την ανάπτυξη. Εξακολουθεί και σε αυτόν τον προϋπολογισμό να μη δίνεται προτεραιότητα στην ενίσχυση των μέτρων δημογραφικής ανάπτυξης. Εμείς, ως Κίνημα Οικολόγων-Συnergασία Πολιτών, θεωρούμε ότι το μεγαλύτερο κεφάλαιο της χώρας μας, μιας χώρας που βρίσκεται υπό κατοχή και απειλείται από δημογραφικό Απίλλια, είναι ο πληθυσμός της. Η απάντηση στην προσφυγική κρίση και στα μεταναστευτικά ρεύματα δεν μπορεί να αναζητείται σε αντιγραφή των ξενοφοβικών πρακτικών του πλανητάρχη. Πέραν των θεμάτων που αφορούν την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη και την ανάπτυξη εσωτερικών μηχανισμών διαχείρισης, η λύση βρίσκεται σε μια τολμηρή δημογραφική πολιτική. Είναι τραγικό να λέμε ότι για τη δημογραφική ανάπτυξη προνοούνται €8 εκατομ. δαπάνες για τα έτη 2014-2016, δηλαδή κάτι παραπάνω από την πρώτη φάση του κολοβού αυτοκινητόδρομου Αγίας Μαρινούδας-Τσάδας.

Η κυβέρνηση, μέσω του χειρισμού των θεμάτων που αφορούν το ωράριο των γενικών καταστημάτων, δημιούργησε συνθήκες κρίσης με ανυπολόγιστες συνέπειες. Θα έπρεπε να υπάρχουν μέτρα για αξιοπρεπή εργοδότηση των ανέργων στις μικρές επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, ώστε να υποστηριχθούν οι μικρές επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν τον αθέμιτο ανταγωνισμό των υπεραγορών. Η ομολογουμένως σημαντική μείωση της ανεργίας συνοδεύεται δυστυχώς από τη δραματική αύξηση της υποαπασχόλησης και των συμβάσεων μερικής απασχόλησης. Το οκτώωρο, αυτή η κατάκτηση του παγκόσμιου εργατικού κινήματος, φαίνεται απλησίαστο για πολλούς, ιδιαίτερα νέους, εργαζόμενους στην Κύπρο. Η κατάργηση του αδικαιολόγητου φόρου των €350 για τις μικρές επιχειρήσεις και η καθιέρωση εθνικού κατώτατου μισθού και σύνταξης είναι για μας εκ των ων ουκ άνευ. Από την άλλη, για ακόμα μια φορά σημειώνω ότι δεν υπάρχουν στον προϋπολογισμό πρόνοιες που να απαντούν ικανοποιητικά πώς θα τύχει διαχείρισης το έλλειμμα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων της τάξης των επιπλέον €8 δις.

Μια σημαντική οικονομική παράμετρος που αναφέρεται και στην ομιλία του νέου Υπουργού Οικονομικών είναι η βιωσιμότητα του ΓΕΣΥ. Για να λειτουργήσει το ΓΕΣΥ, χρειαζόμαστε δυνατά αυτονομημένα νοσοκομεία, γεγονός που συνεπάγεται αυξημένες δαπάνες για την υποδομή, ιδιαίτερα τα επόμενα λίγα χρόνια. Τα δημόσια νοσηλευτήρια βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση, παρά τις προσπάθειες του προσωπικού. Ο ΟΑΥ, ο ΟΚΥΠΥ και το Υπουργείο Υγείας αναλαμβάνουν έναν πολύ σοβαρό ρόλο που έχει και την πολύ σημαντική οικονομική του πτυχή.

Κυρίες και κύριοι,

Συνηθίζεται μέρος της ομιλίας των πολιτικών αρχηγών επί των προϋπολογισμών του κράτους να αφιερώνεται στο Κυπριακό. Εγώ φέτος θα αποφύγω τα πολλά λόγια. Θα πω μόνο ότι μας ανησυχεί το γεγονός ότι η Τουρκία παραμένει στις αδιάλλακτες θέσεις της, που καθιστούν αδύνατη κάθε προσπάθεια για επανέναρχη των συνομιλιών. Θα ήθελα όμως να ξεκαθαρίσω ότι η επανέναρχη των συνομιλιών δεν μπορεί να είναι αυτοσκοπός, όπως συμβαίνει δυστυχώς για ένα μέρος της πολιτικής ηγεσίας. Οφείλουμε να προβληματιστούμε προς ποια κατεύθυνση θα κινηθούν οι διαπραγματεύσεις. Αν, για παράδειγμα, συνεχιστούν οι υποχωρήσεις της ελληνοκυπριακής ηγεσίας, θα οδηγηθούμε στην ουσιαστική παράδοση της Κύπρου στα τουρκικά στρατηγικά σχέδια.

Επιμένουμε στον στόχο για μια ενιαία, δημοκρατική, ευρωπαϊκή Κύπρο, χωρίς ξένους στρατούς, εγγυήσεις, επεμβατικά δικαιώματα, βάσεις και εποίκους, χωρίς εσωτερικά σύνορα και ρατσιστικού τύπου διακρίσεις, με κατοχύρωση όλων των πολιτικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους τους πολίτες της μικρής μας χώρας, Τούρκους, Έλληνες, Μαρωνίτες, Αρμένιους και Λατίνους. Δε συμφωνούμε στη βεβιασμένη και χωρίς προετοιμασία σύγκληση πενταμερούς διάσκεψης. Κατ' ακρίβεια θεωρούμε μέγα λάθος το γεγονός ότι έγινε αποδεκτή η διαδικασία των πενταμερών διασκέψεων, την οποία οφείλει ο Πρόεδρος Αναστασιάδης να εγκαταλείψει αμέσως. Οφείλει να ζητήσει και να πετύχει όπως η διεθνής πτυχή του Κυπριακού, δηλαδή τα θέματα ασφάλειας, να συζητηθούν σε μια διεθνή διάσκεψη με συμμετοχή των πέντε μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών της περιοχής μας. Δεν υιοθετούμε ως μέρος των όρων αναφοράς το πλαίσιο Γκουτέρες, γιατί περιλαμβάνει εξαιρετικά επικίνδυνες προτάσεις για το περιουσιακό, το εδαφικό, την εκτελεστική εξουσία και τα δήθεν δικαιώματα των Τούρκων υπηκόων.

Καταδικάζουμε τις ενέργειες της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ και τα σχέδια για εποικισμό της Αμμοχώστου. Η πρόσφατη εισβολή της Τουρκίας στη Συρία και η στάση των μεγάλων δυνάμεων έναντι των Κούρδων πρέπει να μας προβληματίσουν. Εν κατακλείδι, προτείνουμε σε όλες τις πολιτικές δυνάμεις και ιδιαίτερα στα δύο μεγάλα κόμματα και την κυβέρνηση να συνεργαστούν στον καταρτισμό ενός νέου διεκδικητικού σχεδιασμού που να καθιστά ανέφικτους τους Τουρκικούς στόχους.

Κυρίες και κύριοι,

Ο προϋπολογισμός που έχουμε μπροστά μας δε μας αφήνει καμία αμφιβολία ότι η κυβέρνηση και το κυρίαρχο πολιτικό σύστημα επιδιώκουν να επαναδημιουργήσουν μια οικονομία βασισμένη στις ίδιες αρχές και αξίες που μας οδήγησαν ευθύς εξαρχής σε πολλαπλές κρίσεις από το 2000 μέχρι σήμερα. Γίνεται αυτό ακριβώς που λέει ο Υπουργός Οικονομικών στην ομιλία του ότι θέλει να αποφύγει: Επιστρέφουμε στις κακές πρακτικές του παρελθόντος. Δεν εκπλήττομαι. Άλλωστε, το λέει και ο Μίλτος: «Ό,τι μας δίνει στα παλιά είναι οι κακές συνήθειες, το βλέπω τώρα καθαρά πως είναι αργά για αλήθειες». Ακόμα περισσότερο, μου λένε κάποιοι φίλοι, όταν αυτές οι αλήθειες είναι άβολες και δύσπεπτες. Και ιδιαίτερα άμα είναι και οικολογικές.

Όμως, κλείνει ακόμα ένας χρόνος, πλησιάζουν οι γιορτές και έρχεται το νέο έτος, η νέα δεκαετία. Γι' αυτό διαλέγω να κλείσω αυτή την κατά το πλείστο, όπως σας είπα και πριν, βιωματική ομιλία με μια κουβέντα από τον Κώστα Βάρναλη: «Απελπίστηκα οριστικώς, αλλά ελπίζω διαρκώς».

Χρόνια πολλά!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ.

Έχετε ακόμα πεντέμισι λεπτά, αν θέλετε να μας πείτε κάποια άλλα...

Σας ευχαριστώ, κύριε Περδίκη, για την εξοικονόμηση πεντέμισι λεπτών.

Να τα δανείσεις στον κ. Σιζόπουλο!

(Μη ευκρινή σχόλια από βουλευτές)

Μάλιστα! Γίνεται αποδεκτό το δάνειο, αλλά δεν ξέρω ποιος θα το εγγυηθεί!

Τον λόγο τώρα έχει εκ μέρους της Αλληλεγγύης ο κ. Μιχάλης Γιωργάλλας.

Κύριε Γιωργάλλα, έχετε τον λόγο.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρία και κύριοι υπουργοί,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Μετά τη βιωματική ομιλία του Γιώργου Περδίκη, εγώ δε θα επικαλεστώ στίχους από τον φίλατο ευπαίδευτο, εξαίρετο ποιητή δόκτορα Βάσο Λυσσαρίδη, αλλά επιτρέψτε μου να επικαλεστώ τον Μαχάτμα Γκάντι, ο οποίος διακήρυξε ότι η υγιής δυσaráσκεια είναι προάγγελος της προόδου. Αλλά και ο Φρίντριχ Χέγκελ, ο φιλόσοφος της διαλεκτικής μεθόδου, υποστήριζε ότι η θέση και η αντίθεση μπορούν να οδηγούν στη σύνθεση μιας καινούριας θέσης. Και στην πατρίδα μας σήμερα είναι απαραίτητο και πιο αναγκαίο από ποτέ η καλόπιστη κριτική, η υγιής δυσaráσκεια...

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΖΑΧΑΡΙΟΥ:

Αν επιτρέπεται...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Αν επιτρέπεται...

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΖΑΧΑΡΙΟΥ:

(Αστειευόμενος)

Αν επιτρέπεται, η ποίηση, η δημοκρατική...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Όχι, αλλά το ΑΚΕΛ άκουσα ήδη οργανώνει activity το πρωί, πριν να έρθει! Καλά άκουσα;

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ:

Επκίασαν τους ποιητές μας, Πρόεδρε!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Εν θα σας αφήσουν τίποτε στο τέλος!

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ:

Επκίασαν τους φιλοσόφους μας, όσον τζιαι αφήκαν μας τον Μαρξ και τον Ένγκελς εμάς!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Περίμενε, ακόμα έχει και άλλους ομιλητές.

ΝΙΚΟΣ ΤΟΡΝΑΡΙΤΗΣ:

Μπορούν να πουν δικά μου ποιήματα!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ναι. Πριν να έρθει η σειρά σας, έχει και άλλους ομιλητές.

Κύριε Γιωργάλλα, συνεχίστε.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ:

Μηδενίστε το χρονόμετρο, διότι δαμαί επκίααν μας ούλλους τους ποιητές, εν έχουμε τίποτε εμείς, εμείναμεν πρόσφυγες!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Λοιπόν, μηδενίστε το χρονόμετρο, δεν υπάρχει πρόβλημα για μισό λεπτό.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ:

Στην πατρίδα μας λοιπόν σήμερα είναι πιο απαραίτητο από ποτέ η καλόπιστη κριτική, η υγιής δυσαρέσκεια και οι τεκμηριωμένες αντιθέσεις να μη ρίχνονται στον κάλαθο των αχρήστων, αλλά να αξιοποιούνται για προβληματισμό και βελτίωση. Η Κύπρος έχει ανάγκη τη σύνθεση διαφορετικών απόψεων. Έχει ανάγκη μέσα από τις θέσεις και τις αντιθέσεις να γεννιούνται με συναίνεση νέες παραγωγικές και εφικτές προτάσεις προς όφελος των πολιτών. Και το τριήμερο που διανύουμε, με διάθεση καλόπιστης κριτικής, όλοι θα παρουσιάσουμε ξανά τις έγνοιες, τις ανησυχίες και τις προτάσεις μας για τον κρατικό προϋπολογισμό και κατ' επέκταση για την οικονομία του τόπου, ελπίζοντας ότι από όλα αυτά που θα ακουστούν οι αρμόδιοι θα αξιοποιήσουν τις καλές ιδέες προς όφελος της προόδου του τόπου. Και εύχομαι η παρουσία των υπουργών σήμερα εδώ μαζί μας να τους δώσει την ευκαιρία να φύγουν σοφότεροι απ' αυτή την αίθουσα.

Η πρόοδος είναι ωραία λέξη, αλλά αυτό που τη δημιουργεί είναι η αλλαγή και η αλλαγή έχει πολλούς εχθρούς, συνήθιζε να λέει ο Ρόμπερτ Κένεντι.

Έντζιεν τζιαι τούτος δικός σας!

(Γέλια)

Αυτές τις τολμηρές αλλαγές που θα οδηγήσουν στην πρόοδο του τόπου δυστυχώς δεν τις βρήκαμε πουθενά στον προϋπολογισμό για το 2020, που εξετάζουμε σήμερα. Αυτός μπορεί να είναι ισοσκελισμένος και καλός λογιστικά, όμως είναι ένας ακόμα προϋπολογισμός πεπατημένης από το παρελθόν, που δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες του μέλλοντος του τόπου. Είναι ένας προϋπολογισμός άτολμης διαχείρισης, που συντηρεί τις καταχρηστικές νοοτροπίες και τα παρασιτικά συμφέροντα κάποιων προνομιούχων. Είναι ένας προϋπολογισμός συντήρησης, που δε στηρίζει τις πειστικές ανάγκες των μη προνομιούχων πολιτών, που έχουν ανάγκη την κρατική αρωγή και στήριξη. Είναι ένας προϋπολογισμός όπου οι προσδοκίες των νέων ανθρώπων, οι ανάγκες των ηλικιωμένων και τα όνειρα της νέας γενιάς δυστυχώς δε βρίσκουν κανένα υπόβαθρο βοήθειας. Είναι ένας προϋπολογισμός που δεν υπηρετεί ούτε τις φιλοδοξίες, μα ούτε και τους στόχους της κυβέρνησης που θα τον υλοποιήσει.

Και όλα αυτά, όλα αυτά είναι αποτέλεσμα της προβληματικής, γερασμένης και αναποτελεσματικής διαδικασίας καταρτισμού του κρατικού προϋπολογισμού. Μιας διαδικασίας που δε βοηθά καθόλου να υπάρξει φαντασία, να υπάρξει βελτίωση, εξειδίκευση και ο σωστός και αναγκαίος καταμερισμός των ποσών που προϋπολογίζονται. Υπάρχει λοιπόν ανάγκη να ανασχεδιαστεί και να βελτιωθεί ο τρόπος καταρτισμού του κρατικού προϋπολογισμού, γιατί πίσω από τα νούμερά του κρύβονται οι ανάγκες των πολιτών, κρύβονται οι προσδοκίες των νέων ανθρώπων, κρύβονται τα όνειρα των παιδιών μας.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Κυρία και κύριοι υπουργοί,

Η Αλληλεγγύη αναγνωρίζει ότι η κυπριακή οικονομία κατά το τρέχον έτος κατέγραψε θετικό ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης. Επιπρόσθετα, υπήρξε βελτίωση στο δημοσιονομικό ισοζύγιο, το οποίο παραμένει πλεονασματικό, ενώ το δημόσιο χρέος κρίνεται ως βιώσιμο. Είναι δε ενθαρρυντικό το ότι η Κύπρος πλέον είναι τοποθετημένη στην επενδυτική βαθμίδα και υπάρχει πρόσβαση στις διεθνείς αγορές, ενώ οι αποδόσεις των κυπριακών ομολόγων παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα.

Όλα όμως αυτά είναι υπό την προϋπόθεση ότι οι συνθήκες θα συνεχίσουν να είναι ομαλές. Παρά το θετικό περιβάλλον, υπάρχουν ανησυχίες και υπαρκτοί κίνδυνοι για ανατροπή των σημερινών δεδομένων. Οι ανησυχίες επικεντρώνονται πρώτιστα στις επικείμενες δικαστικές αποφάσεις σχετικά με τις μισθολογικές αυξήσεις στο δημόσιο και το πιθανό ενδεχόμενο επιστροφής των περικοπών. Επικεντρώνονται ακόμα στους δημοσιονομικούς κινδύνους από καταχρήσεις και αστοχίες στη λειτουργία του ΓΕΣΥ, όπως επίσης και στο ενδεχόμενο να περιοριστούν τα έσοδα του κράτους και οι κρατικές δαπάνες να τα ξεπεράσουν.

Μετά και τα τελευταία γεγονότα σχετικά με το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων ξένων υπηκόων και την ανάκληση διαβατηρίων, η Αλληλεγγύη κρούει τον κώδωνα του κινδύνου, σημειώνοντας ότι η εξάρτηση της οικονομίας από αυτό το αμφιβόλου διάρκειας και ποιότητας πρόγραμμα ελλοχεύει πολλούς κινδύνους. Είναι όμως ένα αναγκαίο κακό.

Επιπρόσθετα, υποδεικνύουμε ότι η διατήρηση του υψηλού ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων, παρά την ύπαρξη του σχεδίου «Εστία» και παρά το γεγονός ότι έχουν εξαχθεί από το τραπεζικό σύστημα εκατοντάδες κόκκινα δάνεια, που πωλήθηκαν σε εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων και δεν υπολογίζονται, αυτό το ποσοστό απειλεί επίσης τη σταθερότητα της οικονομίας.

Η υγεία της οικονομίας απειλείται από τη φανερή και υπαρκτή ροπή της κυβέρνησης να επιστρέψει πίσω σε νοοτροπίες του παρελθόντος με αλόγιστες, ασύδοτες κρατικές δαπάνες, με αποτέλεσμα την αύξηση του λειτουργικού κόστους του δημόσιου τομέα και της κρατικής μηχανής. Την ώρα μάλιστα που το λειτουργικό αυτό κόστος ήδη πολλαπλασιάζεται από την αδυναμία προώθησης των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων, που θα καταστήσουν τον κράτος οικονομικό, ευέλικτο και παραγωγικό.

Και, για να είμαστε ειλικρινείς, η μόνη μεταρρύθμιση που έγινε στον τόπο μας ήταν να καταστεί ακόμα πιο εύκολη η πώληση γης και ιδιοκτησίας σε ξένους, προκειμένου να αγοράσουν διαβατήρια. Ακολούθως, η υπερβολική συγκέντρωση οικονομικής δραστηριότητας στον τομέα των κατασκευών και δη στον τομέα των ψηλών κτιρίων δημιουργεί υπερθέρμανση αυτού του τομέα, το είπαμε πολλές φορές, με μία πιθανότητα κινδύνου να υπάρξει ακόμα μια φούσκα, η οποία, αν σπάσει, θα έχει τεράστιες αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις στην οικονομία.

Επιπλέον, την οικονομία την απειλεί η παραμονή του ιδιωτικού χρέους σε πολύ υψηλά επίπεδα, παρά την πτωτική του τάση. Ακόμα, οι αρνητικές εξελίξεις με το κλείσιμο της αεροπορικής εταιρείας «Thomas Cook» είναι σίγουρο ότι θα επιφέρουν επιπτώσεις στις εισπράξεις από τον τουρισμό. Τέλος, η ανατροπή του εξωτερικού περιβάλλοντος της κυπριακής οικονομίας λόγω Brexit είναι μια εξέλιξη η οποία δεν είμαι σίγουρος ότι έχει εκτιμηθεί επαρκώς, πώς θα επηρεάσει την κυπριακή οικονομία. Όλα τα ανωτέρω είναι υπαρκτοί κίνδυνοι που μπορούν να εκτροχιάσουν εκ νέου την κυπριακή οικονομία ζυπνώντας ξανά τον εφιάλητη.

Κύριε Πρόεδρε,

Για την Αλληλεγγύη η πραγματική ανάπτυξη, η αληθινή πρόοδος και η αναγκαία αναγέννηση της κυπριακής πολιτείας, της οικονομίας και της κοινωνίας προϋποθέτουν τρεις βασικές συνθήκες. Πρώτον, καλά σχεδιασμένους προϋπολογισμούς που να υπηρετούν τις αναγκαίες εκτεταμένες αλλαγές που έχει ανάγκη ο τόπος. Δεύτερον, επανίδρυση του κρατικού μηχανισμού του κυπριακού κράτους και, τρίτον, αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και της σχέσης με τους πολίτες.

Ξεκινώντας από την πρώτη συνθήκη του προϋπολογισμού, επαναλαμβάνω ότι επιβάλλεται να αλλάξει η φιλοσοφία και η διαδικασία καταρτισμού του. Πρέπει να γίνεται ένας καλύτερος σχεδιασμός και η εκάστοτε κυβέρνηση να ξεκινά με τη διαγραφή από κάθε προϋπολογισμό όλων των καταχρηστικών και αντιπαραγωγικών δαπανών. Χρειάζεται τόλμη και σύγκρουση με καταχρηστικές νοοτροπίες και παρασιτικά συμφέροντα, που λιμνάζουν στους μηχανισμούς του κράτους και επιβαρύνουν το δημόσιο αγαθό και τον κρατικό προϋπολογισμό. Για την Αλληλεγγύη ο κρατικός προϋπολογισμός επιβάλλεται να είναι δημοσιονομικά πειθαρχημένος, ισοσκελισμένος και με όρια ασφαλείας και αποθέματα. Πρώτιστα όμως πρέπει να είναι σωστά κατανομημένος και να υπηρετεί τις αλλαγές που χρειάζεται κάθε φορά ο τόπος.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Σήμερα η πατρίδα μας χρειάζεται προϋπολογισμούς που να στηρίζουν την επανίδρυση του κρατικού μηχανισμού του κυπριακού κράτους. Με αυτό τον τρόπο θα ικανοποιηθεί και η δεύτερη ικανή συνθήκη για την αναγέννηση της κυπριακής πολιτείας. Συνηθίσαμε να αναφερόμαστε σε μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας εννοώντας οι περισσότεροι την αξιολόγηση, το μισθολόγιο και την κινητικότητα των δημοσίων υπαλλήλων. Η αλήθεια είναι ότι αυτά δεν είναι καθόλου αρκετά. Για να λειτουργήσει η κρατική μηχανή με όρους εξοικονόμησης, παραγωγικότητας, αξιοκρατίας, διαφάνειας και ευελιξίας, επιβάλλονται πολύ, πολύ, πολύ περισσότερα.

Ο δημόσιος τομέας χρειάζεται ένα τολμηρό σχέδιο ανασχεδιασμού και επανίδρυσης των προβληματικών δομών του, που υπολειπούνται. Ταυτόχρονα, όσες υπηρεσίες λειτουργούν με επάρκεια πρέπει να ενισχυθούν και να στελεχωθούν σωστά. Πρέπει να επιχειρηθούν συνενώσεις τμημάτων, συνέργειες υπηρεσιών, με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας της εργασίας και την επίτευξη εξοικονομήσεων κλίμακας. Επιβάλλεται να καθιερωθεί ένας διαφανής μηχανισμός αξιολόγησης των υπαλλήλων του κράτους και της παραγωγικότητάς τους. Να εμποδωθεί η αξιοκρατία και η διαφάνεια στους διορισμούς και τις προαγωγές. Να εξορθολογιστεί το κρατικό μισθολόγιο και να καθοριστούν οροφές τόσο στους μισθούς όσο και στις συντάξεις του δημοσίου. Να καταγραφούν, να τυποποιηθούν και να απλοποιηθούν όλες οι διαδικασίες, όλες οι οδηγίες εργασίας και όλα τα σχέδια υπηρεσίας του δημοσίου. Να ενοποιηθεί και να κωδικοποιηθεί η νομοθεσία, ώστε να εξαλειφθεί η πολυνομία, η κακονομία και η αλληλοεπικάλυψη αρμοδιοτήτων των υπουργείων και των υπηρεσιών. Να θεσμοθετηθεί η ευθύνη των δημόσιων λειτουργών για λανθασμένες ή σκόπιμες αποφάσεις τους, που δημιουργούν κόστος στο κράτος και στον πολίτη.

Ακόμα, προτείνουμε να εισάγουμε στην Κύπρο την ευρωπαϊκή προσέγγιση των κολεγίων και να εγκαταλείψουμε την αγγλοσαξονική μονοπρόσωπη πρακτική για τους ανεξάρτητους θεσμούς. Σε κάθε ανεξάρτητο θεσμό, όπως η Κεντρική Τράπεζα, η Γενική Εισαγγελία, η Ελεγκτική Υπηρεσία, οι αποφάσεις να παίρνονται από κολέγιο τριών προσώπων, μακριά από φαινόμενα διαπλοκής, εξάρτησης και πολιτικής παρέμβασης.

Η πληθώρα ρυθμιστών και επιτρόπων στη λειτουργία του κράτους οδηγεί σε μια γραφειοκρατική διαχείριση που υποβαθμίζει την αποστολή των υπηρεσιών ρύθμισης. Από όλους αυτούς να παραμείνουν μόνο όσοι επιβάλλονται από τις ευρωπαϊκές μας υποχρεώσεις. Όλοι οι υπόλοιποι να αντικατασταθούν από μια και μόνο ενιαία αρχή ρύθμισης.

Συμπερασματικά, πυρήνας της εισήγησής μας είναι η επανίδρυση, η αναδόμηση των μηχανισμών λειτουργίας της δημόσιας υπηρεσίας πάνω σε νέες βασικές αρχές και αξίες, με εφαρμογή σύγχρονων διαδικασιών διοίκησης και εφαρμογών και λύσεων τεχνολογίας. Μόνο μέσα από τολμηρές τομές και λύσεις έξω από το κουτί μπορούμε να αναγεννήσουμε το σημερινό πλαδαρό και ανάπηρο κυπριακό δημόσιο και να το μεταμορφώσουμε σε ένα ευέλικτο, λιτό και οικονομικό κράτος, που να δημιουργεί έσοδα, να γεννά υπεραξίες, να έχει ανταγωνιστικότητα, να είναι ελκυστικό σε επενδύσεις, να δημιουργεί θέσεις εργασίας και εισοδήματα για τους πολίτες και, προ πάντων, να μας κάνει περήφανους.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Για την αναγέννηση της κυπριακής πολιτείας σίγουρα δεν αρκούν οι ικανοί προϋπολογισμοί. Δεν αρκεί ένα αποτελεσματικό μοντέλο επανίδρυσης του κρατικού μηχανισμού. Απολύτως αναγκαία και απαραίτητη είναι η τρίτη συνθήκη που ανέφερα πιο πάνω, δηλαδή η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην πολιτεία και τους πολιτικούς. Ο Πλάτωνας στο διδακτικό του έργο «Πολιτεία» μάς διδάσκει ότι βασική αιτία της παρακμής των πολιτειών είναι γενικά η διαφθορά και η διάσπαση της τάξης που έχει στα χέρια της την εξουσία. Και στην κυπριακή πολιτεία σήμερα βρισκόμαστε ακριβώς σε αυτό εδώ το σημείο της «Πολιτείας» του Πλάτωνα. Μια μακροχρόνια παρακμή έχει διαβρώσει τον ιστό λειτουργίας της κρατικής μηχανής και έχει καταστήσει το κράτος ανίκανο, ανήμπορο, δυσλειτουργικό και πολυέξοδο. Οι λειτουργίες του κράτους υπονομεύονται εκ των έσω από την εκτεταμένη ανικανότητα, την αναξιοκρατία, την αδιαφάνεια, τη διαφθορά και τη διαπλοκή στην πολιτική ζωή, στους θεσμούς και στην ίδια την κοινωνία.

Οι συμπολίτες μας δεν εμπιστεύονται και δε σέβονται το κράτος, όπως δεν εμπιστεύονται και δε σέβονται τους πολιτικούς. Τους θεωρούν αναξίπιστους και διαχειριστές συμφερόντων και σκοπιμοτήτων. Οι Κύπριοι πολίτες νιώθουν ότι δε ζουν σε κανονικό κράτος. Νιώθουν ότι δε ζουν σε κανονικό κράτος, όταν γίνονται θύματα των τραπεζών και το κράτος κάνει πλάτες στους τραπεζίτες, όταν ξοδεύουν δεκάδες χιλιάδες ευρώ να σπουδάσουν τα παιδιά τους και αυτά αυτά καταλήγουν να υποαπασχολούνται ή να ετεροαπασχολούνται με μισθούς πείνας. Οι Κύπριοι πολίτες νιώθουν ότι δε ζουν σε κανονικό κράτος, όταν βλέπουν νέους ανθρώπους να χάνονται άδικα στην άσφαλο και οι κρατικές υπηρεσίες αδυνατούν να περιορίσουν τους αμέτρητους θανάτους. Όταν διαπιστώνουν ότι τα ναρκωτικά μπήκαν ακόμα και στα δημοτικά και η κυβέρνηση ακόμα ασχολείται με τις περιφράξεις. Όταν ακριβοπληρώνουν την παιδεία και τα παιδιά τους έρχονται τελευταία στις κατατάξεις. Οι Κύπριοι πολίτες νιώθουν ότι δεν υπάρχει κράτος, όταν η δικαιοσύνη δεν κατάφερε ακόμα να τιμωρήσει παραδειγματικά κανέναν και οι ένοχοι των σκανδάλων και των εγκλημάτων κυκλοφορούν ελεύθεροι. Όταν πολλές κρατικές υπηρεσίες ταιλιπωρούν, αντί να εξυπηρετούν τους πολίτες. Όταν πολλά από τα έργα που επιχειρεί να κάνει το κράτος τα πληρώνει διπλά, γιατί λυμαίνονται τον δημόσιο πλούτο τα τρωκτικά, οι απατεώνες και οι μεσάζοντες. Οι πολίτες νιώθουν ότι δεν υπάρχει κράτος, όταν αναγκάζονται να ξοδεύουν άπειρες ώρες κολλημένοι μέσα στις ουρές του ανάπηρου κυκλοφοριακού των πόλεων ή συνωστίζονται στις ουρές των δημόσιων υπηρεσιών ή ακόμα όταν διαπιστώνουν πρόσφατα ότι ανάμεσά τους κυκλοφορούσε ένας μανιακός κατά συρροήν δολοφόνος ανέμελα.

Όλες οι πιο πάνω διαπιστώσεις συγκλίνουν αβίαστα στο συμπέρασμα ότι χωρίς τολμηρές τομές και επαναστατικές μεταρρυθμίσεις οι πολίτες δεν μπορούν να εμπιστευτούν την πολιτεία και τους πολιτικούς. Για να

γίνει αυτό, απαιτείται τόλμη, επαναστατική διάθεση και ρήξη με τον κακό μας εαυτό και το κακό μας παρελθόν, ρήξη με τη διαπλοκή, τη διαφθορά και τα καταχρηστικά παράνομα συμφέροντα.

Για να κερδίσουν οι πολιτικοί ξανά την εμπιστοσύνη των Κυπρίων πολιτών, επιβάλλεται να καθιερώσουν νέες συμπεριφορές στην πολιτική. Πρέπει να ταυτίσουν την πολιτική με την ηθική. Να επαναφέρουν το ήθος και τη συνέπεια στην πολιτική ζωή. Να προάγουν τον έντιμο πολιτικό λόγο που να βασίζεται στην ειλικρίνεια και την αλήθεια. Η Κύπρος έχει ανάγκη από πολιτικούς που να είναι αποφασισμένοι όχι να βολέψουν και να βολευτούν, αλλά να θυσιάσουν, για να επιβάλουν το πολιτικό πρόσωπο της αλήθειας, της ειλικρίνειας, της τιμιότητας και του ήθους. Πρέπει τα κόμματα να λειτουργήσουν παραγωγικά ως θεσμοί επεξεργασίας σκέψεων και προτάσεων για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας, της οικονομίας, του κράτους και της πολιτικής.

Έτσι θα αποκατασταθεί η σύνδεση των κομμάτων με την κοινωνία. Έτσι θα αναζωογονηθεί η δημοκρατία και η δημόσια ζωή. Έτσι θα εδραιωθεί το αίσθημα της δικαιοσύνης στην ταλαιπωρημένη καχύποπτη κοινωνία μας, που σιγοβράζει από αγανάκτηση. Έτσι θα αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών απέναντι στους πολιτικούς και την πολιτεία.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Κυρία και κύριοι υπουργοί,

Συμπερασματικά, να πω ότι ο στόχος που νομίζω μας ενώνει όλους είναι ότι ένα σύγχρονο, ευρωπαϊκό, κοινωνικό κράτος με ανθεκτική οικονομία και ισχυρή άμυνα είναι ο ισχυρότερος πυλώνας μας, για να χτίσουμε τη στρατηγική μας για απελευθέρωση, να χτίσουμε την προσπάθειά μας για άρση της κατοχής και απομάκρυνση του κατοχικού στρατού από την Κύπρο. Όμως, για να γίνουν όλα αυτά, επιβάλλεται οι πολιτικές δυνάμεις να βρουν την κοινή συνισταμένη μεταξύ τους, ώστε να υπάρξει ενότητα και ομογνωμία στον κοινό στόχο της απελευθέρωσης.

Οι τουρκικές πειρατικές ενέργειες στην κυπριακή ΑΟΖ και στο Αιγαίο κορυφώνονται επικίνδυνα, ιδιαίτερα σε μια συγκυρία όπου η διεθνής τάξη έχει καταρρεύσει παντελώς. Οι διεθνείς οργανισμοί περιθωριοποιημένοι παρακολουθούν από απόσταση και αδυνατούν να πάρουν θέση και να επαναφέρουν την Άγκυρα στην τάξη. Οι ισχυροί παίκτες που θα θέλαμε να μας βοηθήσουν δυστυχώς ενεργούν μόνο για να εξυπηρετήσουν τα δικά τους εθνικά συμφέροντα στην περιοχή.

Από την άλλη, ο Ταγίπ Ερντογάν κατάφερε το αδιανόητο και το ακατόρθωτο. Εξασφάλισε τα υπερσύγχρονα πυραυλικά συστήματα S400 από τη Μόσχα και ισορρόπησε τις αμερικανικές αντιδράσεις διατηρώντας την υποστήριξη του Αμερικανού Προέδρου. Ο Τούρκος Πρόεδρος διατηρεί σχέσεις και με τον Τραμπ και με τον Πούτιν και συνεχίζει ακάθεκτος να υλοποιεί μεθοδικά το όραμά του για τη μεγάλη Τουρκία και μας φανερώνει καθημερινά τα σχέδιά του με πομπώδεις δηλώσεις και ενίοτε με χλευασμούς και απειλές. Μας μαρτυρά τα σχέδιά του για τη λεγόμενη «Γαλάζια Πατρίδα», η οποία περιλαμβάνει μια έκταση 480.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων θαλάσσιου χώρου: από τη Μαύρη Θάλασσα, το Αιγαίο, μέχρι την Ανατολική Μεσόγειο και την Κύπρο. Ένα σχέδιο στημένο στα πάλαι ποτέ πρότυπα της «Πράσινης Πατρίδας» του Ατατούρκ.

Η Τουρκία στο πλαίσιο αυτού του στόχου υλοποιεί μια καλά σχεδιασμένη στρατηγική, που βασίζεται στην αμφισβήτηση και στη δημιουργία τετελεσμένων παντού, στην Κύπρο, στην Ελλάδα, στο Αιγαίο, στη Συρία, στο Ιράκ, και ο βασικός της στόχος είναι να πετύχει την αναθεώρηση της Συνθήκης της Λωζάνης, ελπίζοντας να επεκτείνει τα σημερινά της σύνορα για ενεργειακούς, οικονομικούς και πολιτικούς λόγους. Για αυτό τον λόγο καθημερινά προκαλεί την Ελλάδα και την Κύπρο, στοχεύοντας να παρασύρει κυρίως την Αθήνα σε μια ελεγχόμενη κρίση ή ακόμα και κάποιο πολεμικό επεισόδιο, ώστε να βάλει τις επεκτατικές της θέσεις στο τραπέζι του διαλόγου, όπως ακριβώς έκανε με τα Ίμια, ελπίζοντας ότι έτσι κάτι θα κερδίσει. Σε αυτό το σκηνικό το ΝΑΤΟ δεν παίρνει θέση στις ελληνοτουρκικές διαφορές. Οι εταίροι μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση διστάζουν να υπερασπιστούν τα κυριαρχικά δικαιώματα Κύπρου και Ελλάδας.

Η Άγκυρα γνωρίζει πολύ καλά ότι τα οικονομικά συμφέροντα των Ευρωπαίων και άλλων στην Τουρκία εξασφαλίζουν τη σιωπή, την αδράνεια και την αδιαφορία τους. Πρόσφατα η Τουρκία εξαγόρασε τον γερμανικό βραχίονα της χρεοκοπημένης βρετανικής εταιρείας τουρισμού «Thomas Cook», για να ενισχύσει τον κλάδο του τουρισμού της, που πλήγηκε από τις πολεμικές αναταραχές στην ευρύτερη περιοχή. Έτσι ενεργούν οι Τούρκοι.

Η Τουρκία προχωρά ανενόχλητη με κάθε τρόπο, με σχέδιο και βασικά χωρίς βιασύνες, για να εξασφαλίσει διά της ισχύος της το μερίδιο που θεωρεί ότι της ανήκει από τους ενεργειακούς πόρους του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου. Έχει εξασφαλίσει σκάφη, εξοπλισμό και προσπαθεί να αποκτήσει τεχνογνωσία και προσωπικό. Τα δισεκατομμύρια που διέθεσε ευελπιστεί ότι θα τα αποσβέσει ακόμα και από κλεμμένο φυσικό αέριο. Τα σκάφη που απέκτησε δεν πρόκειται να τα αφήσει ποτέ να σαπίσουν στα λιμάνια. Θα τα έχει συνέχεια έξω στο πέλαγος σε αποστολές, προκειμένου να εκπαιδεύονται τα πληρώματά τους, μέχρι να είναι σε θέση να κάνει κανονικές γεωτρήσεις στη θάλασσα και τότε θα τρुπά όπου θέλει.

Με την τελευταία προκλητική και παράνομη ενέργειά της η Τουρκία επιχειρεί να σπάσει τον άξονα Κύπρου-Ελλάδος-Αιγύπτου. Για αυτό προχώρησε σε συμφωνία με το καθεστώς της Λιβύης αμφισβητώντας και

διχοτομώντας την ελληνική κυριαρχία στο Αιγαίο και διεκδικώντας τη μισή Κρήτη, τη Ρόδο, την Κάρπαθο και το Καστελόριζο.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η Τουρκία αυτή τη στιγμή απειλεί, παραβιάζει και έχει στήσει σκηνικό έντασης στις κυπριακές θάλασσες και εμποδίζει τις γεωτρητικές εργασίες στην κυπριακή ΑΟΖ, εργασίες που κατοχυρώνουν και εμπεδώνουν την κυριαρχία και τη νομιμότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ταυτόχρονα, εντείνει την προσπάθεια ισλαμοποίησης των κατεχομένων με επέκταση ακόμα και στις ελεύθερες περιοχές και προχωρά με το άνοιγμα της περικόλειστης περιοχής της Αμμοχώστου σε επιχειρηματίες, επιχειρώντας να δημιουργήσει καινούρια τετελεσμένα, για να πιέσει την πλευρά μας.

Η αλήθεια είναι ότι η Λευκωσία, μαζί και η Αθήνα παρακολουθούν αμήχανες τις κινήσεις της Άγκυρας, χωρίς σχέδιο, χωρίς δύναμη και ξεχασμένες από όλους. Και από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και από τους Ευρωπαίους και από τους ισχυρούς. Η απόφαση για προσφυγή της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για τις παραβιάσεις της Τουρκίας στην κυπριακή αποκλειστική οικονομική ζώνη τάρaxe τα λιμνάζοντα νερά της αμμηχανίας και ελπίζουμε ότι επιτέλους βγαίνουμε από την παθητική στάση και έστω με τα ελάχιστα μέσα που διαθέτουμε θα διεκδικήσουμε ό,τι μας ανήκει.

Έφτασε νομίζω η ώρα που πρέπει να έρθουμε πρώτα πιο κοντά με την Ελλάδα, μελετώντας πιο συγκεκριμένες ενέργειες αποτροπής. Χρειαζόμαστε την Ελλάδα όχι για να κάνουμε πόλεμο με την Τουρκία - αυτά είναι ανοησίες- χρειαζόμαστε την παρουσία της Ελλάδας, για να αποτρέψουμε την Τουρκία να ολοκληρώσει το έγκλημά της στην Κύπρο. Την άμυνα τη θέλουμε όχι για να επιτεθούμε, αλλά για να αποτρέψουμε ή να καθυστερήσουμε μια τουρκική εχθρική ενέργεια.

Εμείς ταυτόχρονα στηρίζουμε και τη διαδικασία των συνομιλιών. Συμφωνούμε ότι η λύση επιβάλλεται να βρεθεί μέσα από τη διαπραγμάτευση. Δυστυχώς όμως η διαπραγμάτευση απαιτεί και τη συναίνεση και την παρουσία της Τουρκίας, η οποία αποδεδειγμένα δεν υπάρχει. Η Άγκυρα χρησιμοποιεί ξανά τους Τουρκοκύπριους, για να δικαιολογήσει την εισβολή της στις κυπριακές θάλασσες. Τις διαπραγματεύσεις θα τις χρησιμοποιήσει, για να νομιμοποιήσει τους παράνομους, παράλογους στόχους της, να βάλει χέρι στους ενεργειακούς πόρους της Κυπριακής Δημοκρατίας και όχι μόνο. Ζητούμε τις διαπραγματεύσεις, αλλά ζητούμε από τον Πρόεδρο Αναστασιάδη να παραμείνει ανθεκτικός στις πιέσεις, να μην υποθηκεύσει το ενεργειακό μέλλον της Κύπρου και να μην αποδεχτεί διχοτομικά στοιχεία που θα οδηγήσουν σε ένα μη λειτουργικό πολιτειακό σύστημα, το οποίο θα οδηγήσει την Κυπριακή Δημοκρατία σε διάλυση και σε θάνατο.

Σας διαβεβαιώ ότι εμείς θα στηρίξουμε με πάθος μια σωστή λύση, αλλά την ίδια στιγμή θα απορρίψουμε με δύναμη και τόλμη μια κακή, δοτή και επιζήμια συμφωνία. Συντασσόμαστε με την ισχυρή πλειοψηφία των πολιτών που επιθυμούν τη σωστή λύση του Κυπριακού, που θα οδηγήσει στην άρση της κατοχής, στην αποκατάσταση της διαίρεσης, ώστε οι Κύπριοι πολίτες να ζήσουν αρμονικά μέσα σε συνθήκες μόνιμης ειρήνης και ελευθερίας, ασφάλειας και προόδου και ευημερίας, υπό καθεστώς ισονομίας και ισπολιτείας σε όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, χωρίς ρατσιστικούς, φυλετικούς ή θρησκευτικούς διαχωρισμούς.

Και μπορούμε να το πετύχουμε αυτό, γιατί τα νέα δεδομένα που έχουν διαμορφωθεί στην περιοχή μας ανατρέπουν παγιωμένες ισορροπίες δεκαετιών και προσφέρουν πολιτικές και γεωπολιτικές ευκαιρίες στην Κύπρο. Σήμερα μπορούμε να πείσουμε ισχυρές χώρες που έχουν οικονομικά, πολιτικά, γεωπολιτικά και στρατιωτικά συμφέροντα στην περιοχή μας ότι η σωστή λύση του Κυπριακού πρέπει και μπορεί να εδραιώσει την ειρήνη, τη σταθερότητα και την ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο. Διαφορετικά, μια δοτή κακή διευθέτηση στο Κυπριακό απλώς θα αλλάξει τη μορφή και τις παραμέτρους του προβλήματος προς το χειρότερο και θα γίνει η αιτία για ευρύτερη αποσταθεροποίηση, που θα πλήξει τα ξένα συμφέροντα και τις ξένες επενδύσεις στην κυπριακή ΑΟΖ.

Έφτασε ο καιρός να σταματήσουμε τους ερασιτεχνισμούς. Έφτασε ο καιρός το Εθνικό Συμβούλιο να σοβαρευτεί και νηφάλια και συλλογικά να ανασκοπήσει την πορεία του Κυπριακού και να εντοπίσει τους κινδύνους, να εντοπίσει τις απειλές, να εντοπίσει τις ευκαιρίες, τις δυνάμεις και τις προκλήσεις που υπάρχουν σήμερα για την Κύπρο και στη βάση αυτών των δεδομένων να παρθούν αποφάσεις για τις ενέργειες που επιβάλλονται να γίνουν. Διαφορετικά, θα πηγαίνουμε στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα και τρέφοντας την ψευδαίσθηση ότι θα κάνουν λάθος οι Τούρκοι, για να γλιτώσουμε εμείς.

Κύριε Πρόεδρε,

Τελειώνοντας, να μου επιτραπεί να σημειώσω ότι έφτασε η ώρα για γενναιόδωρη στήριξη του προσφυγικού κόσμου. Οι πρόσφυγές μας το δικαιούνται, διότι υπέδειξαν και απέδειξαν καρτερία και υπομονή, παρότι εξακολουθούν να παραμένουν αδικημένοι. Οι πρόσφυγές μας ανεβαίνουν τον δικό τους γολγοθά και μέχρι την ημέρα της επιστροφής εμείς εισηγούμαστε το κράτος να προχωρήσει σε συγκεκριμένα ωφέλιμα για την απώλεια χρήσης των κατεχομένων περιουσιών τους, αξιοποιώντας την πρότασή μας για τον συντελεστή δόμησης. Το κράτος να προχωρήσει και να αυξήσει σημαντικά τον προϋπολογισμό του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών και να παραχωρήσει για εκμετάλλευση περαιτέρω κρατική γη σε πρόσφυγες και

παθόντες μέχρι την ευλογημένη ημέρα της επιστροφής. Όλα αυτά τα μέτρα θα βοηθήσουν τον προσφυγικό κόσμο να αντέξει, γιατί ο γολγοθάς του θα τερματιστεί μόνο με την ασφαλή επιστροφή όλων των προσφύγων στις εστίες και περιουσίες τους.

Κύριε Πρόεδρε,

Ως κατακλείδα, θέλω και εγώ με τη σειρά μου να ευχαριστήσω εκ μέρους της Αλληλεγγύης πρώτα απ' όλα τη γραμματεία της επιτροπής Οικονομικών, τον πρόεδρο και τους συναδέλφους, να ευχαριστήσω όλους τους συνεργάτες της Αλληλεγγύης για τη βοήθεια όλων και τη συνεισφορά τους καθόλη τη διάρκεια της εξέτασης του κρατικού προϋπολογισμού.

Σας ευχαριστώ και εύχομαι σε όλους και στις οικογένειές σας καλές γιορτές!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Καλές γιορτές!

Ευχαριστώ.

Ο πρόεδρος της Συμμαχίας Πολιτών κ. Γιώργος Λιλλήκας έχει τον λόγο.

Κύριε Λιλλήκα, έχετε το βήμα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΛΛΗΚΑΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Κατ' αρχάς, καλωσορίζω την παρουσία των μελών της κυβέρνησης στη συζήτηση αυτή και ελπίζω να βγάλουν θετικά συμπεράσματα από την όλη συζήτηση.

Η συζήτηση των κρατικών προϋπολογισμών αναπόφευκτα οδηγεί σε απολογισμό του κυβερνητικού έργου, αλλά και σε αξιολόγηση της κυβερνητικής πολιτικής για τον νέο χρόνο. Οι προϋπολογισμοί αποκρυσταλλώνουν τις κυβερνητικές προτεραιότητες και αποτυπώνουν τους προσανατολισμούς και ευαισθησίες της εκάστοτε κυβέρνησης, ευαισθησίες κυρίως έναντι των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η χώρα μας και των σοβαρών προβλημάτων που βιώνουν οι πολίτες ατομικά, αλλά και η κοινωνία σε συλλογικό επίπεδο.

Οι προϋπολογισμοί που καλούμαστε να εγκρίνουμε κινούνται δυστυχώς στην παραδοσιακή κουλτούρα διαχειριστικού χαρακτήρα. Αναγνωρίζουμε ασφαλώς μια προσπάθεια απάμβλυνσης κάποιων κοινωνικών προβλημάτων ή ανισοτήτων με αύξηση κάποιων κονδυλίων, όμως αυτή η προσπάθεια έχει δυστυχώς αποσπασματικό χαρακτήρα και δεν αποτελεί μέρος μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής. Ούτε αυτός ο προϋπολογισμός διαχέεται από κάποιο όραμα που θα μπορούσε να αλλάξει την Κύπρο, να την κάνει καλύτερη, να δώσει θετικές και ελπιδοφόρες απαντήσεις στις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα και η κοινωνία μας.

Το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα στο οποίο ο τέως, αλλά και ο νυν Υπουργός Οικονομικών αναφέρθηκαν λυπούμαι να παρατηρήσω ότι δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα επαναλαμβανόμενο αφήγημα που δε βλέπουμε να υλοποιείται, γιατί απλούστατα δε συνοδεύεται από τον αναγκαίο σχεδιασμό και προγραμματισμό. Για χρόνια συζητούμε για την αναγκαιότητα εισαγωγής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και τα οφέλη που θα προκύψουν απ' αυτήν, αλλά ηλεκτρονική διακυβέρνηση δε βλέπουμε.

Βιώσαμε μια πρωτόγνωρη οικονομική κρίση με μεγάλο κοινωνικό και ανθρώπινο κόστος. Φαίνεται όμως ότι δεν έχουμε διδαχθεί από τα λάθη του παρελθόντος. Τα επαναλαμβάνουμε με πολιτικές που κινούνται στη λογική της αρπαχτής και που ευνοούν τους παρακοιμωμένους του συστήματος. Αναπόφευκτα η μια φούσκα θα διαδέχεται την άλλη και η μια κρίση θα υποκαθιστά την άλλη, με θύματα πάντα τους πολίτες, οι οποίοι δε μετέχουν στα κέρδη, αλλά θα κληθούν, όπως πάντοτε, να πληρώσουν τις ζημιές. Το οικονομικό μας μοντέλο παραμένει το ίδιο και εδράζεται στους ίδιους πυλώνες, που η ίδια η κυβέρνηση παραδέχεται πως είναι ευάλωτοι σε εξωγενείς παράγοντες. Η παραδοχή και η διαπίστωση δεν αρκούν, δεν αποτελούν θεραπεία. Ποιο είναι το όραμα της κυβέρνησης για ένα νέο σύγχρονο και σύνθετο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης;

Αναγνωρίζουμε, πρέπει να πω, ότι οι δημοσιονομικοί δείκτες έχουν βελτιωθεί και ότι το δημόσιο χρέος, που διογκώθηκε κυρίως λόγω της κακής διαχείρισης και των λανθασμένων κυβερνητικών αποφάσεων στο ζήτημα του συνεργατισμού, σημειώνει μείωση έναντι του ΑΕΠ. Διαπιστώνουμε με ικανοποίηση τη μείωση της ανεργίας και τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, οι οποίοι όμως δεν αντανakλώνται στην πραγματική οικονομία και στη ζωή των ανθρώπων, όπως επίσης αναγνωρίζουμε ότι οι προϋπολογισμοί είναι πλεονασματικοί, γεγονός που μας επιτρέπει να αποκαταστήσουμε τη δανειοληπτική μας αξιοπιστία. Δεν μπορούμε όμως να μην καυτηριάσουμε το γεγονός ότι για δεύτερη συνεχή χρονιά η κυβέρνηση δαπάνησε μόνο τα μισά κονδύλια αναπτυξιακού χαρακτήρα και αυτό σε μια εποχή που, όπως ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας είπε, «η έντονη οικονομική δραστηριότητα δεν αντικατοπτρίζεται σε όλους τους δείκτες της εγχώριας οικονομίας». Αποτέλεσμα

οι αναπτυξιακοί προϋπολογισμοί να αποδεικνύουν μια αναποτελεσματική κυβέρνηση επαναληπτικών διακηρύξεων και έργων.

Οι προϋπολογισμοί ως έχουν αποδεικνύουν πως η κυβέρνηση δεν έχει διαμορφωμένες, ολοκληρωμένες πολιτικές, για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που έχουμε μπροστά μας. Και αναφέρομαι σε κοινωνικές, αλλά και εκσυγχρονιστικές συστημικές προκλήσεις.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η πιο μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα είναι η κλιματική αλλαγή. Τον 20^ο αιώνα η ανθρωπότητα βίωσε δυο παγκόσμιους πολέμους, διχάστηκε σε ιδεολογικούς και στρατιωτικούς συνασπισμούς κι ένιωθε να απειλείται από τον κίνδυνο ενός πυρηνικού πολέμου. Η απειλή σήμερα, τον 21^ο αιώνα, λέγεται «κλιματική αλλαγή» και οφείλεται στη θυσία του φυσικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη και το κέρδος. Η απειλή δεν είναι μια μακρινή υπόθεση. Βιώνουμε ήδη τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής.

Η Κύπρος βρίσκεται στην πιο ευαίσθητη περιοχή του πλανήτη, που απειλείται με ερημοποίηση, και, αντί να πρωτοστατούμε, είμαστε ουραγοί ως προς τη διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικών φιλικών προς το φυσικό περιβάλλον, ουραγοί στους στόχους που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, ουραγοί στην ανακύκλωση και στην αξιοποίηση των ΑΠΕ.

Ως κοινωνία η πιο μεγάλη πρόκληση που βιώνουμε και στην οποία οι προϋπολογισμοί δε δίνουν ολοκληρωμένη απάντηση είναι η διάρρηξη του κοινωνικού ιστού και της κοινωνικής συνοχής. Οι μεγάλες κοινωνικές πληγές, που άνοιξε η οικονομική κρίση και η κακή διαχείρισή της, παραμένουν και σήμερα ανοικτές. Συμπολίτες μας συνεχίζουν να περιθωριοποιούνται. Η ανεργία, αν και μειώθηκε, παραμένει σε ψηλά επίπεδα, γεγονός που τυγχάνει εκμετάλλευσης από μια μερίδα εργοδοτών. Οι μισθοί που προσφέρονται, ιδιαίτερα στους νέους επιστήμονες, συνεχίζουν να είναι εξευτελιστικοί. Αυτή η απαράδεκτη πρακτική από τη μια πληγώνει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ακρωτηριάζει τα όνειρα των νέων μας και από την άλλη ζημιώνει την ίδια τη χώρα μας, αφού αναπόφευκτα οδηγεί το επιστημονικό μας προσωπικό να αναζητεί σε άλλες πατρίδες το μέλλον του.

Χώρα που εξάγει τους επιστήμονές της και εισάγει ανειδίκευτο προσωπικό δεν μπορεί να ελπίζει ότι θα καταστεί ανταγωνιστική σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία, η οποία ολοένα και περισσότερο επενδύει και στηρίζεται στη γνώση, στην έρευνα και στην καινοτομία. Δεν μπορούμε να ανταγωνιστούμε στο επίπεδο της τιμής με χαμηλούς μισθούς. Μπορούμε όμως να ανταγωνιστούμε στο επίπεδο της ποιότητας, δεδομένου ότι διαθέτουμε μια στρατηγική προσανατολισμένη σε καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες.

Είναι γι' αυτό που ως Συμμαχία Πολιτών καταθέσαμε πρόταση νόμου για τη νομοθετική ρύθμιση του εθνικού κατώτατου μισθού στα €1.125, όσο είναι ο κατώτατος μισθός στο δημόσιο. Μόνον έτσι θα τερματιστεί η εκμετάλλευση των νέων μας και θα ανατραπεί η πολιτική που καθιέρωσε εργαζόμενους δύο ταχυτήτων. Δεν επιδιώκουμε να καταργήσουμε τις συλλογικές συμβάσεις, όπως κάποιες συντεχνίες ανησυχούν. Θέλουμε όμως οι συλλογικές συμβάσεις, εκεί και όπου υπάρχουν, να ορίζουν μισθό ψηλότερο από τον εθνικό κατώτατο μισθό. Ούτε τον θεσμοθετημένο διάλογο μεταξύ των κοινωνικών εταίρων θέλουμε να υποκαταστήσουμε. Με κανέναν όμως τρόπο δε θα συναινέσουμε σε έναν ατέρμονο διάλογο που θα συντηρήσει την εκμετάλλευση των νέων μας για μερικά ακόμα χρόνια. Σεβαστός ο διάλογος, όμως πιο σεβαστή είναι η ποιότητα ζωής και η αξιοπρέπεια των ανθρώπων.

Και ο μέχρι τώρα διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων απέδειξε ότι δεν πρόκειται στο προβλεπτό μέλλον να φέρει θετικό αποτέλεσμα. Γι' αυτό κι εμείς πιστεύουμε ότι η Βουλή έχει υποχρέωση να ρυθμίσει αυτό το ζήτημα με νομοθεσία, όπως ακριβώς το έχουν ήδη πράξει είκοσι δύο κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι ελπιδοφόρο το γεγονός ότι αυτό το ζήτημα απασχολεί σήμερα και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού μας, όπως άνθρωποι με αναπηρίες, άνεργοι, πολυμελείς οικογένειες, συνταξιούχοι, ζουν σε απαράδεκτα δύσκολες συνθήκες, που πληγώνουν την αξιοπρέπειά τους. Αυτά τα προβλήματα δε λύνονται με πυροσβεστικές προσεγγίσεις, με έκτακτα συμπληρωματικά επιδόματα. Αυτοί οι συνάνθρωποί μας συνεισφέρουν στον εθνικό πλούτο και έχουν δικαίωμα να ζήσουν ισότιμα και με αξιοπρέπεια. Δε ζητιανεύουν από το κράτος, απλά προσδοκούν ότι το κράτος τους θα νοιαστεί πραγματικά για τις ανάγκες τους και θα ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του απέναντί τους και αυτό μπορεί να γίνει με μια δικαιότερη κατανομή του παραγόμενου εθνικού πλούτου στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης και σύνθετης πολιτικής με όραμα και κοινωνική ευαισθησία. Σήμερα οι πολίτες νιώθουν ότι ζουν σε ένα κράτος που δε νοιάζεται γι' αυτούς. Δεν εξηγείται αλλιώς το γεγονός ότι ένας στους τέσσερις Κυπρίους βιώνει τον κίνδυνο της φτώχειας και της κοινωνικής περιθωριοποίησης.

Η θέση στην οποία βρίσκεται η χώρα μας με βάση τον δείκτη «Gini» αποδεικνύει ότι ο παραγόμενος εθνικός πλούτος συνεχίζει να κατανέμεται με πολύ άνισο τρόπο ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές και παραγωγικές ομάδες. Αποτέλεσμα τούτου είναι να συρρικνωθεί η μεσαία τάξη και να μεγαλώσει το χάσμα μεταξύ των λίγων πολύ πλούσιων και των πολλών πολύ φτωχών. Εμείς θέλουμε ένα κράτος που δε εγκαταλείπει κανένα από τα παιδιά του. Ένα τέτοιο κράτος, είμαι σίγουρος, θα το αγαπήσουν οι πολίτες και θα το υπηρετήσουν με χαρά.

Όπως πέρσι, έτσι και φέτος τονίζουμε την ανάγκη για αναθεώρηση και εκσυγχρονισμό του συνταξιοδοτικού μας συστήματος, το οποίο από μόνο του αναπαράγει την κοινωνική ανισότητα και την άδικη μεταχείριση των ανθρώπων της τρίτης ηλικίας, στους οποίους χρωστούμε τη ζωή μας και πολλά άλλα. Κανένας συνταξιούχος δεν πρέπει να παίρνει σύνταξη κάτω από το όριο της φτώχειας. Αυτός πρέπει να είναι ο στόχος μας. Εδώ χαιρετίζουμε το γεγονός ότι το αρμόδιο υπουργείο έχει εξαγγείλει μελέτη για τον σκοπό αυτό. Ελπίζουμε σύντομα να έχουμε ενώπιόν μας τα πορίσματα αυτών των μελετών, αλλά και τη σχετική κυβερνητική πρόταση.

Για άλλη μια χρονιά η χώρα μας βρίσκεται στη χειρότερη θέση παγκοσμίως όσον αφορά τη γεννητικότητα. Ο πληθυσμός μας συνεχίζει να μειώνεται σε περίοδο ειρήνης εξαιτίας της σοβαρής υπογεννητικότητας. Σύντομα θα βιώσουμε τις συνέπειες αυτού του προβλήματος, που παίρνει διαστάσεις εθνικής πληγής, χωρίς να το συνειδητοποιούμε. Σύντομα θα ανατραπεί η απαραίτητη ισορροπία ή αναλογία μεταξύ συνταξιούχων και ενεργού πληθυσμού, που διασφαλίζει ένα υγιές και βιώσιμο συνταξιοδοτικό σύστημα. Αυτή η αρνητική πορεία δεν ανατρέπεται με μπαλωματικές λύσεις, όπως η μερική αύξηση του επιδόματος τέκνου. Απαιτείται μια ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη πολιτική πληθυσμιακής ανάπτυξης, που θα δημιουργήσει τις υποδομές και τις υπηρεσίες που θα στηρίζουν την οικογένεια.

Σε αυτά τα προβλήματα έρχεται να προστεθεί και ένα νέο, πρωτόγνωρο για την Κύπρο πρόβλημα, αυτό των αστέγων. Η οικονομική κρίση με την ανεργία και τη σοβαρή μείωση των εισοδημάτων των εργαζομένων, ιδιαίτερα του ιδιωτικού τομέα, οδήγησε χιλιάδες συμπατριώτες μας στην αδυναμία να εξυπηρετήσουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις. Το σχέδιο «Εστία» που εξήγγειλε η κυβέρνηση είναι, θα έλεγα, ευεργετικό για τις τράπεζες και για ένα μέρος των στρατηγικών κακοπληρωτών που θα τύχουν επιδότησης του δανείου τους με λεφτά του Κυπρίου φορολογούμενου. Τα πραγματικά όμως θύματα της οικονομικής κρίσης, όπως φαίνεται και από τον μικρό αριθμό των αιτήσεων που έχουν υποβληθεί, δε θα μπορέσουν να επωφεληθούν, ιδιαίτερα εκείνοι που είτε λόγω ανεργίας είτε λόγω χαμηλών εισοδημάτων αδυνατούν να πληρώσουν την όποια δόση. Αυτή η πραγματικότητα θα οδηγήσει σύντομα σε ακόμα πιο μαζικές εκποιήσεις πρώτης κατοικίας.

Την πρακτική των τραπεζών θα ακολουθήσουν σύντομα τα επενδυτικά ταμεία, τα οποία αγοράζουν σε εξευτελιστικές τιμές τα ενυπόθηκα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των τραπεζών. Θέλω και από το βήμα αυτό να καυτηριάσω την ανοχή που επιδεικνύει η Κεντρική Τράπεζα έναντι των κακών πρακτικών των τραπεζών στο ζήτημα της αναθεώρησης των δανείων. Η Κεντρική Τράπεζα φέρει μεγάλο μερίδιο ευθύνης για την τραπεζική κρίση, γιατί, όταν έπρεπε, δεν άσκησε ως όφειλε τον εποπτικό της ρόλο. Συνεχίζοντας σήμερα την ίδια ανοχή έναντι των τραπεζών, αναλαμβάνει μερίδιο ευθύνης για το διογκούμενο πρόβλημα αστέγων.

Εκπληκτική όμως είναι και η κυβερνητική απάθεια σε αυτό το ζήτημα. Η κυβέρνηση δεν έχει διαμορφωμένη πολιτική για κοινωνική στέγη. Παραμένει, θα έλεγα, απλός θεατής, ωσάν και το κράτος να μην έχει ευθύνες, να μην αναγνωρίζει ως δικά του παιδιά την κατηγορία των αστέγων. Τα κίνητρα που προσφέρει στους ιδιώτες επιχειρηματίες ανάπτυξης γης δε θα λύσουν το πρόβλημα. Σε αυτό το ζήτημα ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν και οι δημοτικές αρχές. Είναι ευκαιρία τώρα που θα συζητηθεί η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης αυτός ο τομέας κοινωνικής δράσης να ενταχθεί στις προτεραιότητες και αρμοδιότητες των δήμων. Μπορούμε να μάθουμε πολλά από πετυχημένες πρακτικές δήμων, όπως αυτός του Λονδίνου και αυτός της Βιέννης.

Συναφές είναι και το πρόβλημα των υψηλών ενοικίων. Θύματα κυρίως οι νέοι, οι φοιτητές και ιδιαίτερα τα νεαρά ζευγάρια. Και σε αυτό το πρόβλημα η κυβέρνηση απαντά με αποσπασματικά μέτρα, όπως είναι το επίδομα ενοικίου. Πιο δραστικό και αποτελεσματικό μέτρο θα ήταν η αξιοποίηση του ΚΟΑΓ. Όμως ως Συμμαχία Πολιτών εισηγηθήκαμε για την ανέγερση φοιτητικών εστιών και διαμερισμάτων χαμηλού κόστους και χαμηλού ενοικίου, έτσι ώστε να δημιουργηθούν πιο υγιείς συνθήκες ανταγωνισμού στη χώρα μας. Ο νόμος της αγοράς, που η κυβέρνηση φαίνεται να έχει θεοποιήσει, δεν έχει κοινωνικές ευαισθησίες και δε λειτουργεί ορθολογικά χωρίς τη ρυθμιστική παρέμβαση της πολιτείας. Στις συνθήκες που επικρατούν στην Κύπρο ο νόμος της αγοράς στον τομέα της στέγης μεγιστοποιεί τα ιδιωτικά κέρδη, αλλά ταυτόχρονα μεγιστοποιεί και την κοινωνική δυστυχία.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η παγκοσμιοποίηση έχει βάλει τη χώρα μας σ' ένα ανοικτό, ανταγωνιστικό περιβάλλον με ευκαιρίες, αλλά και προκλήσεις. Για να μπορέσουμε να ανταπεξέλθουμε θα πρέπει να τολμήσουμε να επιφέρουμε εκείνες τις ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις που θα επιτρέψουν στο κράτος, στην οικονομία και στην κοινωνία να γίνουμε όχι απλά καλύτεροι αλλά οι καλύτεροι. Το μεταρρυθμιστικό όμως πρόγραμμα πρέπει να ανταποκρίνεται στις πραγματικές προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα και στις πραγματικές αδυναμίες και στρεβλώσεις του κράτους και της οικονομίας μας και όχι να ικανοποιούν αποτυχημένες ιδεοληψίες και δογματισμούς.

Μέσα στο 2019 μπορέσαμε κυβέρνηση και κοινοβούλιο σε ένα πνεύμα σύμπνοιας να εφαρμόσουμε την πρώτη φάση του ΓΕΣΥ. Ως Συμμαχία Πολιτών πρωτοστατήσαμε στο να μπει σε εφαρμογή η μεγαλύτερη κοινωνική κατάκτηση των τελευταίων δεκαετιών. Στηρίξαμε με όλες μας τις δυνάμεις και με πρωτοβουλίες το αρμόδιο υπουργείο, για να ξεπεράσει προβλήματα και σκοπέλους, απ' αυτούς που έθεταν το προσωπικό οικονομικό τους συμφέρον πάνω από την κοινωνία και το αγαθό της υγείας. Χαιρόμαστε, γιατί οι πολίτες

αγκάλιασαν το ΓΕΣΥ. Νιώθουμε ικανοποιημένοι, γιατί η πλειοψηφία των γιατρών της χώρας μας έχει ενταχθεί στο ΓΕΣΥ. Μας γεμίζει αισιοδοξία το γεγονός ότι σημαντικός αριθμός ιδιωτικών κλινικών μπαίνει σε διάλογο με τον ΟΑΥ για την υπογραφή συμφωνίας συνεργασίας.

Μας απογοητεύει όμως και μας προβληματίζει η αθέτηση των δεσμεύσεων του Προέδρου Νίκου Αναστασιάδη. Η συμφωνία που κάναμε στη σύσκεψη στο Προεδρικό δεν περιλάμβανε μόνο τη δική μας δέσμευση για στήριξη του ΓΕΣΥ και υπερψήφιση των σχετικών νομοσχεδίων. Περιλάμβανε και τη δέσμευση της κυβέρνησης να ενισχύσει τα κρατικά νοσηλευτήρια, να δημιουργήσει νέες υποδομές, να τα εκσυγχρονίσει σε τεχνολογικό εξοπλισμό και να τα ενισχύσει σε ιατρικό προσωπικό. Σήμερα, έξι μόλις μήνες πριν από την εφαρμογή της δεύτερης φάσης του ΓΕΣΥ, η κατάσταση στα κρατικά νοσηλευτήρια είναι απογοητευτική. Τα προβλήματα παραμένουν άλυτα, με αποτέλεσμα να είναι αμφίβολο αν τα κρατικά μας νοσηλευτήρια θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του ΓΕΣΥ τον ερχόμενο Ιούνιο. Ο ΟΚΥΠΥ δείχνει πραγματικά αδύναμος να επιτελέσει το έργο της αυτόνομησης.

Η κυβέρνηση φέρει ευθύνη γι' αυτή την κατάσταση. Χωρίς αποτελεσματικά κρατικά νοσηλευτήρια η ολοκληρωμένη εφαρμογή του ΓΕΣΥ θα αποτύχει. Η μη ενίσχυσή τους ισοδυναμεί με υπόσκαψη του ΓΕΣΥ. Ελπίζω αυτό να μην αποτελεί συνειδητή επιλογή της κυβέρνησης, για να μεταφερθούν οι ασθενείς στον ιδιωτικό τομέα στο μοντέλο των Κυπριακών Αερογραμμών. Για να καταστούμε ανταγωνιστική ως χώρα, πρέπει να διαθέτουμε ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό κράτος. Αυτή τη διαπίστωση την ασπασζόμαστε όλοι, όμως δε διαφαίνεται να υπάρχει η αναγκαία πολιτική βούληση για ριζοσπαστική μεταρρύθμιση των δομών και διαδικασιών του κράτους μας, που σχεδιάστηκε σε άλλες συνθήκες και δεδομένα και που σήμερα χαρακτηρίζεται από μια δύσκαμπτη γραφειοκρατία.

Χαιρετίζουμε το γεγονός ότι το Υπουργείο Εσωτερικών εξήγγειλε δράσεις για μεταρρύθμιση του συστήματος έκδοσης της πολεοδομικής άδειας. Μας ικανοποιεί το γεγονός ότι υιοθετήθηκε στην ουσία η φιλοσοφία της δικής μας πρότασης νόμου. Περιμένουμε να δούμε ολοκληρωμένη την κυβερνητική πρόταση και τα σχετικά χρονοδιαγράμματα υλοποίησης, τα οποία εκ πρώτης όψης μας φαίνονται εκτεταμένα.

Μεταρρύθμιση επιβάλλεται να γίνει και στο φορολογικό μας σύστημα. Η κυβέρνηση, μετά από επτά χρόνια διακυβέρνησης, απέτυχε να πατάξει το διαχρονικό πρόβλημα της φοροδιαφυγής. Η φιλοσοφία και η πρακτική του διακανονισμού θα πρέπει να εγκαταλειφθεί, γιατί στην πραγματικότητα, στην πράξη οδηγεί σε επιβράβευση των φοροφυγάδων. Τους προσφέρει κίνητρα για φοροδιαφυγή αντί για συμμόρφωση με τον νόμο και τις ευθύνες τους, ενώ την ίδια ώρα θέτει τον ευσυνείδητο και τον συνεπή πολίτη στη θέση του νόμιμου ηλίθιου! Η φοροδιαφυγή πρέπει ως ποινικό αδίκημα να οδηγεί τους παραβάτες ενώπιον της δικαιοσύνης, έστω και αν έχει επιτευχθεί συμφωνία διακανονισμού. Δεν μπορεί και δεν επιτρέπεται το ποινικό αδίκημα να παραγράφεται.

Μια άλλη απλή μεταρρύθμιση, που θα συμβάλει τα μέγιστα στην αποτελεσματική αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας, της αδιαφορίας, της εγκληματικής αμέλειας, αλλά και της κατάχρησης εξουσίας, είναι η εισαγωγή της αρχής της προσωπικής αστικής ευθύνης. Το όποιο κόστος προκύπτει από αμέλεια ή μεροληπτικές αποφάσεις, κόστος στο δημόσιο ή στους πολίτες, θα πρέπει να το αναλαμβάνουν αυτοί που ευθύνονται. Αυτό σημαίνει πραγματική λογοδοσία.

Πολλά από τα κακώς έχοντα στο κράτος μας οφείλονται στην κουλτούρα συγκάλυψης και της μη ουσιαστικής απονομής και ανάληψης ευθύνης. Αποτέλεσμα τούτου είναι λειτουργία του κράτους που ασκούν με αμέλεια και αδιαφορία τα καθήκοντά τους να μην έχουν καμιά προσωπική επίπτωση για τις συνέπειες της πλημμελούς άσκησης των καθηκόντων τους. Το ίδιο ισχύει για υπουργούς, η αδιαφορία ή οι αποφάσεις των οποίων ζήμιωσαν το δημόσιο. Έτσι μας προέκυψαν το φιάσκο με την κατοχύρωση του χαλλουμιού, το ξεπούλημα του συνεργατισμού με την παροχή κρατικών εγγυήσεων, οι φόνοι των επτά αλλοδαπών γυναικών, η αυτοκτονία ενός δεκατετράχρονου, η κυπριοποίηση καταζητούμενων από την Ιντερπόλ, για να αναφέρω μόνο μερικά από τα πρόσφατα περιστατικά που στιγματίσαν την κοινωνία μας και εξέθεσαν το κράτος μας.

Στην περσινή μου ομιλία είχα εκφράσει την ευχή το πόρισμα για τον συνεργατισμό να μην τύχει της τύχης προηγούμενων πορισμάτων, δηλαδή της απαξίωσης απ' αυτούς που θα υποδειχθούν ως υπεύθυνοι. Δυστυχώς, η παράδοση συνεχίστηκε. Ενόσω δεν εισάγεται με νομοθεσία η έννοια της προσωπικής αστικής ευθύνης για όσους ασκούν εξουσία, διαχειρίζονται δημόσιο χρήμα ή αποτελούν μέλη της δημόσιας διοίκησης ανεξαρτήτου βαθμίδας, το φαινόμενο αυτό θα διαιωνίζεται.

Τα πορίσματα των ερευνητικών επιτροπών θα διαδέχονται το ένα το άλλο και όλα μαζί θα καταλήγουν στον κάλαθο των αχρήστων. Οι θεσμοί θα διαβρώνονται και η απαξίωση από μέρους των πολιτών θα διογκώνεται. Μπορούμε να φτιάξουμε ένα αποτελεσματικό κράτος το οποίο θα χαρακτηρίζει η διαφάνεια και η ισονομία, ένα κράτος του οποίου οι υπηρεσίες και οι λειτουργοί θα λειτουργούν με σύγχρονους κανόνες και πρωτόκολλα και θα έχουν ως μοναδική τους έγνοια την εξυπηρέτηση και προστασία του πολίτη; Ασφαλώς και μπορούμε, αρκεί να αλλάξουμε την πολιτική μας κουλτούρα και να υιοθετήσουμε αυτήν της αξιοκρατίας, της λογοδοσίας και της επιβράβευσης, μη διαχωρίζοντας λειτουργούς και πολίτες σε ημέτερους και υμετέρους. Δεν έχω καμιά αμφιβολία πως ένα τέτοιο κράτος οι πολίτες θα το αγαπήσουν και θα το στηρίξουν, γιατί θα το νιώθουν δικό τους.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Το μέλλον του κράτους μας, των παιδιών μας δε θα κριθεί κυρίως απ' όλα αυτά που έχω προαναφέρει, γιατί απλούστατα λανθασμένες οικονομικές πολιτικές μπορούν να διορθωθούν με ορθότερες πολιτικές. Διαφορετικές πολιτικές μπορούν να επουλώσουν κοινωνικές πληγές και να αποδώσουν κοινωνική δικαιοσύνη. Το μέλλον μας σε αυτή τη γη εξαρτάται από το αν καταφέρουμε να απελευθερώσουμε την ημικατεχόμενη πατρίδα μας, να αποκαταστήσουμε την εδαφική της ακεραιότητα και κυριαρχία και να καταστήσουμε την Κυπριακή Δημοκρατία ένα σύγχρονο δημοκρατικό κράτος δικαίου, πραγματικά και πλήρως ανεξάρτητο, χωρίς ξένα στρατεύματα, εποίκους και εγγυήσεις με επεμβατικά δικαιώματα σε τρίτες χώρες. Δεν έχουμε πετύχει ακόμα αυτό τον εθνικό στόχο, αφού η πατρίδα μας παραμένει ημικατεχόμενη, οι πρόσφυγές μας μακριά από τα σπίτια τους και οι εγκλωβισμένοι μας αγωνίζονται να κρατηθούν στη γη που τους γέννησε.

Στην περσινή μου ομιλία απ' αυτό το βήμα είχα προβλέψει ότι μετά τις διασκέψεις της Γενεύης και του Κραν Μοντανά οι επιλογές μας δε θα ήταν πλέον μεταξύ μιας καλής και μιας κακής λύσης, αλλά μεταξύ μιας κακής και μιας καταστροφικής λύσης. Δεν επιρρίπτω ευθύνη σε κανέναν Πρόεδρο της Δημοκρατίας για τη μη λύση και το αδιέξοδο στο Κυπριακό. Η Τουρκία ευθύνεται για την εισβολή, για την κατοχή, για τα διαχρονικά αδιέξοδα. Εμείς ευθυνόμαστε, γιατί με δογματισμούς και ψευδαισθήσεις επιτρέψαμε στην Τουρκία να οδηγήσει το Κυπριακό εκεί που ήθελε, ευθυνόμαστε, γιατί δεν αξιολογήσαμε σωστά και ρεαλιστικά τους επεκτατικούς στόχους και την τακτική της Τουρκίας. Αντίθετα, πιστεύαμε ότι υποχωρώντας και ικανοποιώντας απαράδεκτες αξιώσεις της θα έδειχνε πνεύμα συναίνεσης, ότι θα την πείθαμε με επιχειρήματα να συμβιβαστεί όχι για μια δίκαιη, αλλά έστω για μια βιώσιμη λύση.

Ακόμα και σήμερα, δυόμισι χρόνια μετά το αδιέξοδο στο Κραν Μοντανά, μετά τη συνεχιζόμενη εισβολή της Τουρκίας στην ΑΟΖ μας, μετά τις απειλές για επανάληψη του '74, συνεχίζουμε με αυτοσχεδιασμούς να κινούμαστε στην ίδια σουρεαλιστική προσέγγιση του Κυπριακού. Φτάσαμε στο σημείο να θεωρούμε θετική εξέλιξη ένα άνευ ουσίας και στόχου δείπνο, να ικανοποιούμαστε, γιατί ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ παραπέμπει κάπου στο μέλλον για μια άτυπη πενταμερή, όπως το είχε απαιτήσει η Τουρκία, μια πενταμερή διάσκεψη στην οποία ο γενικός γραμματέας απλά ελπίζει ότι θα συζητήσουμε και θα συμφωνήσουμε τους όρους αναφοράς, θα συζητήσουμε δηλαδή με την ελπίδα να καταλήξουμε σε μια συμφωνία για το τι και πώς θα διαπραγματευθούμε αργότερα σε μια επίσημη διάσκεψη. Και εμείς δηλώνουμε έτοιμοι να συμμετάσχουμε στην άτυπη πενταμερή την οποία η Τουρκία απαίτησε και για την οποία η Άγκυρα ξεκαθάρισε ότι αυτό που θα συζητήσει είναι νέες ιδέες και νέα μοντέλα για λύση του Κυπριακού.

Τα δεδομένα, οι πραγματικότητες και οι διακηρυγμένοι στόχοι της Άγκυρας δεν επιτρέπουν καμιά ρεαλιστική αισιοδοξία. Αντίθετα, όλα δείχνουν πως ελλοχεύουν τεράστιοι κίνδυνοι από μια τέτοια άτυπη πενταμερή. Ας αναλογιστούμε τι θα συμβεί και πώς θα ερμηνευθεί μια αποτυχία αυτής της πενταμερούς, που είναι και το πιο πιθανό ενδεχόμενο. Ποιο θα είναι το μήνυμα προς τη διεθνή κοινότητα; Δε θα πουν όλοι πως αυτοί, δηλαδή αυτά τα εμπλεκόμενα μέρη, ούτε στο τι θα συζητήσουν δεν μπορούν να συμφωνήσουν, πόσω μάλλον σε μια λύση του Κυπριακού; Εκτός και αν εκτιμούμε ότι στο προβλεπτό μέλλον ο Ερντογάν θα αλλάξει πολιτική και θα εγκαταλείψει τους στόχους του για αναβίωση της οθωμανικής αυτοκρατορίας, για τη «γαλάζια πατρίδα» και για τα «σύνορα της καρδιάς».

Η σκληρή πραγματικότητα όμως άλλα δείχνει. Η Τουρκία έχει συγκεκριμένους στόχους, οι οποίοι συνιστούν απειλή και για μας και τους γείτονές της. Θέλει να καθιερωθεί ως η υπερδύναμη της περιοχής και έτσι συμπεριφέρεται και ως υπερδύναμη επιχειρεί με τη στρατιωτική της ισχύ να επιβάλλει τη βούλησή της, να διευρύνει τα σύνορά της, την επιρροή της και να εξασφαλίσει και τους αναγκαίους ενεργειακούς πόρους. Η Τουρκία έχει αποκτήσει μια καθόλου ευκαταφρόνητη στρατιωτική βιομηχανία, διαθέτει σήμερα τρεις στρατιωτικές βάσεις σε τρεις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής. Εξοπλίστηκε με S400 και προαναγγέλλει την απόκτηση αεροπλανοφόρων. Δε διστάζει να δοκιμάσει τις αντοχές και τα όρια τόσο των ΗΠΑ όσο και της Ρωσίας. Όσο για την Ευρωπαϊκή Ένωση την έχει προ πολλού σε ανυποληψία εξαιτίας της ανοχής και της αδυναμίας που η ίδια η Ευρώπη επιδεικνύει.

Οι προκλήσεις της Τουρκίας απέναντι στην Κύπρο δεν είναι σπασμωδικές ή μεμονωμένες πράξεις, είναι μέρος μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής. Δε θα τερματίσει τις γεωτρήσεις της στην κυπριακή ΑΟΖ ούτε και θα αρκεστεί σε αυτές. Η πρόσφατη συμφωνία που η Τουρκία έχει συνάψει με τη Λιβύη, όσο και αν στερείται νομικού υπόβαθρου, αυτό αποδεικνύει. Σε αυτή την πρόκληση μία είναι η απάντηση: Η ταυτόχρονη υπογραφή συμφωνίας καθορισμού της ΑΟΖ ανάμεσα στην Κύπρο και την Ελλάδα και ανάμεσα στην Αίγυπτο και την Ελλάδα.

Ενώσω εμείς παθητικά θα περιμένουμε τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ να συγκαλέσει την άτυπη πενταμερή, η Τουρκία, πολύ φοβάμαι, θα δημιουργήσει νέα τετελεσμένα, αυτή τη φορά στην Αμμόχωστο και αργότερα στη Νεκρή Ζώνη. Οι κυβερνήσεις Ελλάδας και Κύπρου δηλώνουν ότι δεν αποκλείουν η Τουρκία να επιχειρήσει ένα θερμό επεισόδιο. Εγώ πολύ φοβάμαι ότι ενδεχόμενα να προχωρήσει σε μια ελεγχόμενη σύρραξη, για να μας στείλει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων υπό τη σκιά του πολέμου.

Το ερώτημα είναι εμείς, Κύπρος και Ελλάδα, τι κάνουμε; Τι στρατηγική έχουμε; Πώς προετοιμαζόμαστε για τέτοιες ακραίες ενέργειες; Τι αμυντική θωράκιση διαθέτουμε; Θα συνεχίσουμε την πολιτική της ανοχύρωτης πολιτείας;

Το 2023, που ο Ερντογάν έχει κηρύξει ως το έτος που θα διευρύνει τα σύνορα της Τουρκίας αναθεωρώντας τη Συνθήκη της Λωζάνης, πλησιάζει. Δε θα κουραστώ να επαναλαμβάνω, όσο κουραστικός και αν γίνομαι, πως πρόκειται για απειλή και όχι για ένα απλό αφήγημα, απειλή για προσάρτηση των κατεχόμενων εδαφών μας και για ένα μικρό κράτος είναι πιο εύκολο να αποτρέψει ένα γεγονός από το να το ανατρέψει, όταν αυτό επισυμβεί. Ένα σοβαρό κράτος προετοιμάζεται για όλα τα σενάρια και ενδεχόμενα και ας μη χρειαστεί να υλοποιήσει τους σχεδιασμούς του.

Κύριε Πρόεδρε,

Κύριες και κύριοι συνάδελφοι,

Δε θέλω να γίνομαι μάντης κακών, όμως η σοβαρότητα της κατάστασης δε μου επιτρέπει ούτε να στρουθοκαμηλίζω ούτε να παραβλέπω την ωμή και σκληρή πραγματικότητα. Αυτά είναι τα ζητήματα που πρέπει να απασχολήσουν τις κυβερνήσεις Κύπρου και Ελλάδας, το Εθνικό Συμβούλιο και μια πανεθνική διάσκεψη. Δε βρισκόμαστε πλέον σε μια παγιωμένη κατάσταση, βρισκόμαστε μπροστά σε μια επεκτατική και επιθετική αναθεωρητική πολιτική από πλευράς της Τουρκίας.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Πέρασι έκλεισα την ομιλία μου λέγοντας ότι ο κόσμος αλλάζει, τα δεδομένα και τα ισοζύγια δυνάμεων αλλάζουν, οι συμμαχίες αλλάζουν. Μέσα σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο δεν αποτελεί δείγμα συνέπειας ή εξυπνάδας η επιμονή μας σε σχεδιασμούς που αποφασίστηκαν στα μέσα του προηγούμενου αιώνα, σε άλλες συνθήκες και με άλλα δεδομένα. Αυτό είναι δείγμα συντηρητισμού, στενοκεφαλιάς και ένδειξη αδυναμίας να κατανοήσουμε τις αλλαγές γύρω μας. Εξυπνάδα είναι να μπορείς να προσαρμόζεις τους στόχους και στρατηγικές σου στο νέο περιβάλλον και στα νέα δεδομένα, για να έχεις αποτέλεσμα. Φέτος, προσθέτω, το περιβάλλον γύρω μας έχει πλέον αλλάξει. Τα νέα δεδομένα είναι δυστυχώς άκρως αρνητικά και επικίνδυνα για μας. Αν δεν το έχουμε αντιληφθεί, τότε πολύ φοβάμαι το τίμημα που θα κληθούμε να πληρώσουμε για τις αυταπάτες μας θα είναι τραγικό.

Κλείνοντας, κύριε Πρόεδρε, θέλω να δηλώσω ότι θα καταψηφίσουμε και τον φετινό προϋπολογισμό. Θα υπερψηφίσουμε τον προϋπολογισμό των Υπουργείων Υγείας και Άμυνας και τις κοινωνικές παροχές.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Εγώ ευχαριστώ.

Καλώ τον πρόεδρο του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ κ. Μαρίνο Σιζόπουλο να καταθέσει τη δική του ομιλία.

Κύριε Σιζόπουλε, έχετε το βήμα.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΖΟΠΟΥΛΟΣ:

Ευχαριστώ πάρα πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Του κ. Σιζόπουλου θα του δώσουμε ακόμα πέντε λεπτά.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΖΟΠΟΥΛΟΣ:

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Κυρίες και κύριοι υπουργοί και υφυπουργοί,

Στο πλαίσιο μιας σύντομης ομιλίας είναι αδύνατον να καλυφθεί το σύνολο των θεμάτων που αφορούν έναν κρατικό προϋπολογισμό και το σύνολο της πολιτικής δράσης της κυβέρνησης. Ως εκ τούτου, αναγκαστικά θα υπάρξει επιλογή θεμάτων.

Κατά την περσινή συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού για το 2019 είχαμε υποδείξει ότι η έναρξη μιας νέας πενταετούς θητείας της κυβέρνησης είναι ευκαιρία, εάν και εφόσον το επιθυμεί, να εγκαινιάσει μια νέα οικονομική και κοινωνική πολιτική μακριά από τις ιδεοληψίες της προηγούμενης πενταετίας, επίκεντρο της οποίας να είναι οι πραγματικές ανάγκες των πολιτών, κυρίως αυτών που έχουν υποστεί τις μεγαλύτερες συνέπειες από την κρίση του 2012-2013.

Έναν χρόνο μετά διαπιστώνουμε ότι η κυβέρνηση συνεχίζει να κινείται στην ίδια κατεύθυνση και έχουμε ενώπιόν μας έναν προϋπολογισμό αντίγραφο των προηγούμενων.

Δεν αμφισβητούμε τη βελτίωση που παρουσιάζουν κάποιοι από τους δείκτες της κυπριακής οικονομίας. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τις αξιολογήσεις διεθνών οίκων οι οποίοι την κατατάσσουν πλέον σε επενδυτική βαθμίδα. Δε δικαιολογείται όμως ο ενθουσιασμός που παρατηρείται. Η πραγματική βελτίωση της οικονομίας πρέπει να είναι και ποιοτική, όχι μόνο ποσοτική. Είναι σημαντικό να αναλυθούν τα δεδομένα, για να διαπιστωθεί εάν η βελτίωση είναι ουσιαστική ή επίπλαστη, εάν δημιουργείται κλίμα σιγουριάς και ασφάλειας, εάν η βελτίωση των αριθμών αντανακλά και σε βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του λαού, κυρίως των μικρομεσαίων εισοδημάτων.

Η βελτίωση της οικονομίας σε σχέση με την ίδια περίοδο πέρσι είναι μηδαμινή, γι' αυτό και δεν πρέπει να οδηγούμαστε σε εφησυχασμό. Συγκεκριμένα, το δημόσιο χρέος βρίσκεται στα €19,7 δις ή 97,4% του ΑΕΠ. Ο ρυθμός ανάπτυξης μειώθηκε στο 2,9%. Η ανεργία μειώθηκε μεν στο 7%, αλλά την ίδια στιγμή σε αυτό δεν υπολογίζονται οι εργαζόμενοι στο εξωτερικό, όσοι αφυπηρέτησαν πρόωρα από τον τραπεζικό τομέα και τους ημικρατικούς οργανισμούς, οι υποαπασχολούμενοι που ανέρχονται στο 14% του ενεργού εργατικού δυναμικού, οι λήπτες δημόσιων βοηθημάτων.

Η μείωση του ποσοστού κινδύνου φτώχειας από το 15,7% το 2017 στο 15,4% το 2019 είναι ένα πρόσθετο επιβεβαιωτικό στοιχείο του αργού ρυθμού βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων.

Ποσοστό περίπου 24% του πληθυσμού εξακολουθεί να ζει κάτω ή κοντά στο όριο της φτώχειας. Ο αριθμός τόσο των αστέγων, των ληπτών δημόσιου βοηθήματος, αλλά και αυτών που δεν έχουν ιδιόκτητη στέγη αυξάνεται σταθερά. Η μεγάλη αύξηση του κόστους διαβίωσης, η απουσία κρατικής αρωγής σε βασικούς τομείς της καθημερινότητας, η καθήλωση των μισθών των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα, η εργασιακή απορρύθμιση σε αρκετούς τομείς της οικονομίας, η μεγάλη αύξηση των ενοικίων και βασικών φορολογιών μειώνουν ακόμα περισσότερο το οικογενειακό εισόδημα.

Η μεσαία τάξη παρουσιάζει μεγάλη συρρίκνωση. Η συνέχιση αυτής της πορείας χωρίς την άμεση λήψη αποτελεσματικών μέτρων διόρθωσης θα οδηγήσει αναμφίβολα σε περαιτέρω αποδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.

Την ώρα που θα έπρεπε να διαμορφωθεί μια κοινωνική πολιτική προς όφελος των πολιτών, της κοινωνικής συνοχής και της μακροοικονομικής σταθερότητας, η όξυνση αντιπαραθέσεων ανάμεσα σε πολιτικές δυνάμεις προκαλεί αποστασιοποίηση ουσιαστικά από τον πραγματικό στόχο και μεταφέρει την ευθύνη πια όχι προς μία θετική, αλλά προς μία αρνητική εξέλιξη.

Όμως, το ζητούμενο δεν είναι τι λέμε και τι πράττουμε σήμερα, άλλοι εκ του ασφαλούς και άλλοι εκ του πονηρού. Το ζητούμενο είναι ποιες προβλέψεις είχε ο καθένας μας και ποιες προτάσεις κατάθεσε την κρίσιμη ώρα, είτε για να αποφευχθούν τα χειρότερα είτε για να διορθωθούν, με βασικό γνώμονα το συμφέρον του λαού και όχι το προσωπικό ή το κομματικό. Η κρίση του 2012-2013 δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Ήταν το αποτέλεσμα σειράς λανθασμένων ή σκόπιμων ενεργειών και ίσως αδυναμίας προσδιορισμού των κινδύνων που θα προέκυπταν από αυτές.

Η ΕΔΕΚ με διορατική, αλλά και εποικοδομητική προσέγγιση σε όλες αυτές τις κρίσιμες περιπτώσεις κατέθεσε συγκεκριμένες προτάσεις, την ώρα που έπρεπε.

Την περίοδο 1999-2001 ήταν το μόνο κόμμα που είχε προειδοποιήσει για τους κινδύνους που ελλοχεύουν από την ανεξέλεγκτη δραστηριοποίηση του χρηματιστηρίου. Αντίθετα, τα υπόλοιπα κόμματα όχι μόνο την ενθάρρυναν, αλλά συνέστησαν και επενδυτικές εταιρίες χρηματιστηριακής φύσης.

Την περίοδο 1999-2004 η Κύπρος απέτυχε να υλοποιήσει τρία προγράμματα οικονομικής προσαρμογής και υπήρχε ο κίνδυνος πια να ενταχθούμε σε πρόγραμμα δημοσιονομικής επιτήρησης. Η πρόταση της ΕΔΕΚ για τη φορολογική αμνηστία αντέστρεψε το αρνητικό οικονομικό κλίμα και οδήγησε την ένταξη της Κύπρου στην ευρωζώνη. Να υπενθυμίσω ότι σε διάστημα τεσσάρων μηνών εισέρρευσαν στα ταμεία του κράτους £280 εκατομ. και άλλα £2,5 δις εισήλθαν στην αγορά με επαναλαμβανόμενα πια έσοδα για το κράτος.

Στις 20 Νοεμβρίου του 2008 σε αυτή ακριβώς την αίθουσα από αυτό το βήμα ως ΕΔΕΚ είχαμε προειδοποιήσει για τους κινδύνους που ελλοχεύουν για την κυπριακή οικονομία, λόγω της αρχόμενης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, αλλά και της ασύδοτης δραστηριότητας των τραπεζιτών με την ανεξέλεγκτη μεταφορά κεφαλαίων στο εξωτερικό είτε για την πραγματοποίηση αμφίβολων επενδύσεων είτε για την παραχώρηση επισφαλών δανείων. Και θα ήταν πολύ σκόπιμο να ξαναθυμηθούμε πόσα αγοράσαμε την «Uniastrum» και πόσα τελικά την πουλήσαμε.

Τον Ιούνιο του 2012 συντελέστηκε ακόμα ένα σκάνδαλο σε βάρος των πολιτών με τη συμμετοχή μάλιστα και της κρατικοποιημένης τότε Λαϊκής Τράπεζας, για την κρατικοποίηση της οποίας οι φορολογούμενοι πολίτες κατέβαλαν €1,8 δις. Η απορρόφηση €800 εκατομ. και πλέον από τους μη θεσμικούς -και το τονίζω- τους μη θεσμικούς κατόχους αξιόγραφων. Τα ποσά τα οποία κατατίθενται στο αντίστοιχο ταμείο αντιλαμβάνεστε ότι, για

να καλύψουν το ποσό των €8,5 δις που είναι τα αξιόγραφα και οι κουρεμένοι καταθέτες, αντιλαμβάνεστε πόσα χρόνια θα χρειαστούν, για να καλυφθούν.

Στις 16 Μαρτίου του 2013 στη Σύσκεψη των Αρχηγών των κομμάτων με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας μετά από το Eurogroup και ενόψει του κουρέματος, η ΕΔΕΚ ήταν το μόνο κόμμα που κατέθεσε συγκεκριμένη εναλλακτική πρόταση. Αντί για κούρεμα, το συγκεκριμένο ποσό να προέλθει από δανεισμό από τους καταθέτες με αντάλλαγμα δεκαετές κρατικό ομόλογο με ένα πολύ χαμηλό επιτόκιο. Η πρόταση απορρίφθηκε, αλλά και καμία άλλη πρόταση δεν κατατέθηκε για συζήτηση.

Επίσης, το 2013, όταν προέκυψε η ανάγκη για χρηματοδότηση του Συνεργατισμού, ο υποφαινόμενος είχε προτείνει το ποσό του €1,5 δις να δοθεί στον Συνεργατισμό έναντι αγοράς αξίας €3,5 δις μη εξυπηρετούμενων δανείων, τα οποία να δοθούν στον Κυπριακό Οργανισμό Ανάπτυξης Γης να τα διαχειριστεί με κοινωνικά κριτήρια και να προστατευθούν οι πολίτες από ενδεχόμενη εκποίηση της περιουσίας τους. Τελικά, ο Συνεργατισμός κρατικοποιήθηκε, για να εκποιηθεί στη συνέχεια, και τώρα εκποιείται και η περιουσία των καταθετών και των δανειοληπτών.

Τον Σεπτέμβριο του 2014 η ΕΔΕΚ σε αντίθεση με τα υπόλοιπα κόμματα δεν ψήφισε το νομοσχέδιο για τις εκποιήσεις. Τον Ιούνιο μάλιστα του 2018 κατέθεσε τροπολογία, όταν οι πολίτες διαφωνούν με τις υπερχρεώσεις των τραπεζών και προσφεύγουν σε ένδικα μέσα, να αναστέλλεται η διαδικασία εκποίησης μέχρι τη λήψη της τελικής απόφασης του δικαστηρίου. Η τροπολογία καταψηφίστηκε. Σήμερα όλοι αναγνωρίζουν την ανάγκη θεσμοθέτησής της. Κάποιοι έδωσαν υπερόπλα στους τραπεζίτες, για να αυθαιρετούν σε βάρος των πολιτών, κύρια αυτών που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να έχουν μια ισχυρή νομική αρωγή, αλλά και την τύχη ή την ατυχία να είναι ιδιοκτήτες κάποιου προνομιακού ακινήτου.

Τον Μάρτιο του 2018 είχαμε εντοπίσει τη σύγκρουση συμφερόντων του διορισμένου προέδρου του διοικητικού συμβουλίου του ΟΚΥΠΥ. Κατηγορηθήκαμε ότι υπονομεύουμε το ΓΕΣΥ και δε θέλουμε την εφαρμογή του. Πολλοί ήταν αυτοί που προσπάθησαν να τον προστατεύσουν, ο καθένας για τους δικούς του λόγους. Η ουσία ήταν ότι η ΕΔΕΚ με τη στάση της προστάτευε το ΓΕΣΥ και τα δημόσια νοσηλευτήρια. Οι προστάτες όμως του κ. Νικόλσον στην ουσία υπονόμειαν το ΓΕΣΥ και τα δημόσια νοσηλευτήρια. Όταν τελικά η ΕΔΕΚ επιβεβαιώθηκε, κανένας δεν είχε το θάρρος να κάνει την αυτοκριτική του.

Ο νέος Υπουργός Οικονομικών κατά την ομιλία του στη Βουλή στις 6 Δεκεμβρίου προχώρησε σε δύο σημαντικές παραδοχές: Ότι οι πραγματικοί πρωταγωνιστές για την ανάκαμψη είναι οι συμπολίτες μας, οι εργαζόμενοι, οι επιχειρήσεις, το σύνολο των παραγωγικών δυνάμεων.

Και η δεύτερη, υπέδειξε την ανάγκη σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικής ανάπτυξης και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Συμφωνούμε απόλυτα με τις παραπάνω διαπιστώσεις. Όπως και με αρκετές από τις υπόλοιπες. Η ουσία όμως είναι να περάσουμε από τις διαπιστώσεις στην υλοποίηση. Η οικονομία έχει αξία, όταν αυτή συνδέεται με τους ανθρώπους και κύρια με το βιοτικό τους επίπεδο και την προστασία τους από κινδύνους οικονομικής φύσης που ελλοχεύουν. Αυτή την προστασία έχουν ανάγκη σε μεγαλύτερο βαθμό όσοι προέρχονται από τα ευάλωτα στρώματα της κοινωνίας.

Η πραγματική βελτίωση της οικονομίας σε σταθερό και μακροπρόθεσμο ορίζοντα επιβάλλει την ποιοτική αναβάθμιση και όχι μόνο την ποσοτική, η χάραξη όμως μιας νέας οικονομικής πολιτικής, προϋποθέτει προσεκτική ανάλυση των λόγων, αλλά και των αιτίων που οδήγησαν στην οικονομική κρίση του 2013 για αποφυγή διάπραξης των ίδιων ή παρόμοιων λαθών. Τη δημιουργία συνθηκών επενδυτικής αξιοπιστίας. Δημιουργία νέων τομέων οικονομικής ανάπτυξης, ώστε να μειωθεί η εξάρτηση από τους παραδοσιακούς τομείς και να αξιοποιηθεί το υψηλό επιπέδου επιστημονικό δυναμικό που διαθέτει η πατρίδα μας.

Ουσιαστική οικονομική και τεχνοκρατική στήριξη του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της οικονομίας για απόκτηση μερικής αυτάρκειας σε βασικά καταναλωτικά προϊόντα.

Καταπολέμηση της γραφειοκρατίας της δημόσιας υπηρεσίας και αύξηση της παραγωγικότητάς της που σήμερα δυστυχώς βρίσκεται στο 75% του μέσου όρου της παραγωγικότητας των χωρών της ευρωζώνης.

Αξιοποίηση αλλά όχι εξάρτηση από ιδιωτικά οικονομικά συμφέροντα και τέλος προώθηση αναπτυξιακών έργων ανταποδοτικού χαρακτήρα και τα έσοδα που θα προκύπτουν να χρηματοδοτήσουν άλλους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας.

Το πρώτο και βασικό ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί κατά την εξέταση ενός προϋπολογισμού είναι εάν αυτός είναι αναπτυξιακός ή διαχειριστικός.

Με πραγματικό ποσοστό αναπτυξιακών δαπανών γύρω στο 6% του συνολικού προϋπολογισμού δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αναπτυξιακός. Ο προϋπολογισμός για ακόμα μία χρονιά είναι κατά βάση διαχειριστικός.

Ο Υπουργός Οικονομικών ανέφερε στην ομιλία του ότι ο προϋπολογισμός του 2020 θα είναι πλεονασματικός περίπου €850 εκατομ. ή 4% του ΑΕΠ και αυτό αποτελεί αναμφίβολα μια θετική εξέλιξη. Η

διαπίστωση όμως αυτή εγκυμονεί και κινδύνους, γιατί η κατάθεση στη συνέχεια συμπληρωματικού προϋπολογισμού, όπως τα προηγούμενα χρόνια, θα εξανεμίσει ένα σημαντικό μέρος του πλεονάσματος. Εν πάση περιπτώσει, είναι θετικό που τουλάχιστον ο προϋπολογισμός είναι ισοσκελισμένος και δε θα είναι ελλειμματικός.

Η απουσία ποιοτικών μέτρων που θα προσδώσουν στην κυπριακή οικονομία μακροοικονομική σταθερότητα είναι εμφανής. Αποσκοπεί στην επίτευξη κυρίως ποσοτικών στόχων μέσα από την παραπέρα διαχείριση των παραδοσιακών τομέων της οικονομίας, τον τουριστικό, τον κατασκευαστικό, τις υπηρεσίες, την πώληση διαβατηρίων. Τομείς οι οποίοι είναι ιδιαίτερα εύθραυστοι, επηρεάζονται από εξωγενείς και άρα μη ελεγχόμενους παράγοντες.

Όσον αφορά τον τουρισμό, λόγω απουσίας ποιοτικής αναβάθμισης αυξήθηκαν μεν οι αφίξεις, μειώθηκε όμως το εισόδημα. Δεν υπάρχουν δράσεις για ενίσχυση του ιατρικού, του συνεδριακού ή του αθλητικού τουρισμού, παρά τις αλληπάλληλες διαβεβαιώσεις που έχουμε εδώ και πενταετίες.

Στον κατασκευαστικό τομέα επαναλαμβάνεται το φαινόμενο της υπερθέρμανσης, όπως και στο παρελθόν σε συνδυασμό με την πώληση των διαβατηρίων. Η απόκτηση κατοικίας για τα μικρομεσαία στρώματα έχει καταστεί όνειρο θερινής νύχτας. Την ίδια στιγμή, το κράτος απώλεσε τη χρυσή ευκαιρία λόγω μειωμένου κόστους τα προηγούμενα χρόνια να καλύψει τις δικές του στεγαστικές ανάγκες, ξοδεύει δεκάδες εκατομμύρια ευρώ κάθε χρόνο, για να στεγάσει υπουργεία και κρατικές υπηρεσίες σε ακατάλληλα υποστατικά, αλλά, παρά τις συνεχείς εκκλήσεις μας και προτάσεις μας από το 2004, δεν προχώρησε στην εκπόνηση ενός σχεδίου για αξιοποίηση κρατικής γης και ανέγερση νέων σύγχρονων, λειτουργικών και μειωμένης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης, κτιρίων.

Ο τομέας της παροχής υπηρεσιών λόγω της κρατικής γραφειοκρατίας παρουσιάζει αποδόσεις μικρότερες των δυνατοτήτων του και αποτελεί εμπόδιο στην προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων.

Παρά τη βελτίωση της οικονομίας, μέχρι στιγμής δεν υπήρξαν ουσιαστικές φορολογικές ελαφρύνσεις. Οι όποιες ελαφρύνσεις στην ουσία εξανεμίσθηκαν από την αύξηση της τιμής των καυσίμων, των ενοικίων, των τελών αποχέτευσης, του φόρου ακίνητης περιουσίας που καταβάλλεται στις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης. Αντίθετα, η επιβολή ΦΠΑ στα ενοίκια και στα οικόπεδα επιδεινώνει την κατάσταση σε βάρος των οικονομικά χαμηλότερων στρωμάτων.

Κύριε Υπουργέ, ακόμα το 14% της επιστροφής δεν έχει έρθει. Ελπίζουμε ότι σύντομα θα έρθει στη Βουλή, για να μπορέσουμε ακριβώς να ενισχύσουμε αυτή την κατηγορία των συμπολιτών μας που θέλει να προχωρήσει στην πρώτη κατοικία. Εάν δε σε αυτές τις φορολογίες προσθέσουμε τη φορολογία του ΓΕΣΥ, που από τον Μάρτιο του 2020 θα αυξηθεί ακόμα περισσότερο, τότε ο καθένας μπορεί να αντιληφθεί σε ποιο ποσοστό φθάνουν σήμερα οι φορολογίες.

Η κυβέρνηση καλείται να δώσει λύση για την έκτακτη εισφορά για την άμυνα. Είναι ένα θέμα το οποίο συνεχώς το επαναφέρουμε στο προσκήνιο. Το συγκεκριμένο ποσό για το 2020 προβλέπεται να ξεπεράσει τα €350 εκατομ. Πρέπει κατά την άποψή μας να διατίθεται αποκλειστικά για τον σκοπό που επιβάλλεται. Για την αγορά και τη συντήρηση εξοπλιστικών προγραμμάτων της Εθνικής Φρουράς.

Κύριε Υπουργέ, ζητούμε να θεσπισθεί ένας ξεχωριστός προϋπολογισμός για τα εξοπλιστικά προγράμματα της Εθνικής Φρουράς, ανεξάρτητος από τον κρατικό προϋπολογισμό και να μη στηρίζεται σε πολλές περιπτώσεις στους συμπληρωματικούς προϋπολογισμούς, για τους ευνόητους λόγους που δεν είναι της ώρας να τους αναπτύξουμε.

Στον νέο προϋπολογισμό και πάλι το μεγαλύτερο ποσοστό κρατικών εσόδων θα προέλθει από τις έμμεσες φορολογίες που καταβάλλουν συνήθως οι πολίτες.

Παρά τις συνεχείς εξαγγελίες της κυβέρνησης, η φοροδιαφυγή όχι μόνο δε μειώθηκε, αλλά αντίθετα έχει αυξηθεί. Οι ανείσπρακτοι φόροι ανέρχονται σε εκατοντάδες εκατομμύρια, ενώ η δυσλειτουργία του Τμήματος Φορολογίας είναι εμφανής. Το κράτος επικεντρώνει τις προσπάθειές του προς λανθασμένες κατευθύνσεις. Δεν έχει προχωρήσει στη λήψη μέτρων για δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών στους πολίτες, ώστε σταδιακά να μειωθεί το οικονομικό χάσμα μεταξύ των υψηλών και των χαμηλών εισοδημάτων. Αντίθετα, το οικονομικό χάσμα μεταξύ των εισοδημάτων έχει διευρυνθεί ακόμα περισσότερο.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Κύπρος βρίσκεται στην τελευταία θέση όσον αφορά την κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Από την οικονομική ανάπτυξη που παρουσιάζει ευνοείται μόνο ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού. Η ανταγωνιστικότητα δε της οικονομίας μας βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Η βελτίωση λοιπόν της οικονομικής κατάστασης επιτρέπει έναν καλύτερο σχεδιασμό κοινωνικής πολιτικής. Δημιουργούνται περιθώρια που επιτρέπουν την υλοποίηση νέων μέτρων στήριξης των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.

Κοινωνική πολιτική σημαίνει υιοθέτηση στοχευμένων μέτρων, τα οποία να ενισχύουν τα χαμηλά εισοδήματα, να σμικρύνουν το οικονομικό χάσμα μεταξύ των χαμηλών και των υψηλών εισοδημάτων και να

δημιουργούν συνθήκες κοινωνικής συνοχής, στοιχείο απαραίτητο για μακροπρόθεσμη, σταθερή και βιώσιμη ανάπτυξη. Τέτοια μέτρα θα μπορούσε να ήταν:

1. Η κλιμακωτή αύξηση των χαμηλών συντάξεων.
2. Η καθιέρωση κατώτατου μισθού.
3. Η επέκταση του χρόνου πληρωμής του ανεργιακού επιδόματος σε ειδικές κατηγορίες επαγγελματιών.
4. Η ανέγερση κατοικιών για στέγαση οικογενειών με χαμηλό εισόδημα έναντι συμβολικού ενοικίου.
5. Η παραχώρηση κατοικίας σε νεαρά ζευγάρια σε τιμή κόστους.
6. Η κατασκευή φωτοβολταϊκών πάρκων για την παραχώρηση δωρεάν ηλεκτρικού ρεύματος στους μόνιμους κατοίκους των ορεινών και των ημιορεινών περιοχών.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Αν τα €45 εκατομ. πέρσι δεν τα διαθέταμε, για να μειώσουμε δήθεν την τιμή των καυσίμων, θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει τρία φωτοβολταϊκά πάρκα και θα μπορούσαμε να δώσουμε σε 10 000 υποστατικά δωρεάν ηλεκτρικό ρεύμα στις ορεινές και τις ημιορεινές περιοχές της πατρίδας μας.

Αντιλαμβάνεστε τι τεράστια συμβολή θα ήταν προς αυτές τις περιοχές αυτό το μέτρο. Την ίδια στιγμή, το 2020 θα κληθούμε να καταβάλουμε περίπου €86 εκατομ. για αγορά θερμοκηπιακών ρύπων.

Η επιδότηση βρεφονηπιακών υπηρεσιών σε εργαζόμενους γονείς. Η λειτουργία βρεφονηπιακών σταθμών στους χώρους λειτουργίας μεγάλων επιχειρήσεων για τα παιδιά των εργαζομένων. Η παραχώρηση κινήτρων για μόνιμη επιστροφή κατοίκων στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές. Η οικονομική και τεχνοκρατική στήριξη νέων επαγγελματιών στους τομείς της πρωτογενούς και της δευτερογενούς οικονομίας.

Ο κ. Υπουργός Οικονομικών στην ομιλία του στις 6 Δεκεμβρίου υποστήριξε ότι θα πρέπει να διατηρήσουμε τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, η οποία έχει επιτευχθεί μέσα από πολλές θυσίες και συμφωνούμε απόλυτα. Αναμφίβολα όμως μέσα από τις θυσίες των πολιτών, όπως το €1,8 δις για την κρατικοποίηση της Λαϊκής, το €1,7 δις για την κρατικοποίηση του Συνεργατισμού και τα €2,6 δις για την εγγύηση για την πώληση στην Ελληνική. Το €1,3 δις για την απορρόφηση των αξιόγραφων, τα €9,4 δις για το κούρεμα των καταθέσεων, τα €4 δις για την παραχώρηση των υποκαταστημάτων των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα. Οι τραπεζίτες όχι μόνο δεν αναγνωρίζουν τις θυσίες των πολιτών, αλλά λειτουργούν και με ασυδοσία σε βάρος τους.

Επιπρόσθετα, έχει αναφερθεί ότι η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τα €28,9 δις τον Φεβρουάριο του 2015 έφθασε στα €9,8 δις τον Ιούνιο του 2019. Όμως, αυτό που θα πρέπει να τονίσουμε είναι ότι η μείωση αυτή δεν ήταν κυρίως αποτέλεσμα μιας σωστής αναδιάρθρωσης των δανείων προς όφελος των πολιτών, αλλά και των τραπεζών. Ήταν αποτέλεσμα της πώλησης των δανείων κυρίως σε επενδυτικά ταμεία και μάλιστα σε τιμή 15% με 20% της αξίας τους, την ώρα που δεν επιτρέπεται στον δανειολήπτη να αγοράσει το δάνειό του σε υψηλότερη τιμή απ' αυτή που πωλείται στα επενδυτικά ταμεία. Την ίδια στιγμή, μέσα από εκβιαστικές διαδικασίες η περιουσία των δανειοληπτών οδηγείται σε εκποίηση και, για να βοηθήσουμε για ακόμα μια φορά τους τραπεζίτες, προχωρήσαμε και ψηφίσαμε και τον ηλεκτρονικό πλειστηριασμό που κι αυτό θα αποτελέσει ακόμα ένα στοιχείο σε βάρος των πολιτών.

Την ώρα που γίνεται δημόσια επίκληση ότι «οφείλουμε να αναγνωρίσουμε τους κόπους και τις θυσίες των συμπολιτών μας που κράτησαν τη χώρα όρθια», δεν έχουμε διαπιστώσει οποιαδήποτε σοβαρή πρωτοβουλία για την έστω μερική στήριξη των κουρεμένων καταθετών, των εξαπατημένων κατόχων αξιόγραφων, αν και σε αυτή την περίπτωση υπήρχε μνημονιακός όρος τον οποίο αποδεχτήκαμε, των κουρεμένων ταμείων προνοίας, την απαλλαγή των εγγυητών από τις εγγυήσεις τους, από τη στιγμή που στο κούρεμα συμπεριελήφθη ποσό €3,6 δις, για να καλύψει την αφερεγγυότητα των εγγυητών, την προστασία των πολιτών έναντι της εκποίησης της περιουσίας τους και κύρια της πρώτης κατοικίας, τη λήψη μέτρων για περιορισμό της ασυδοσίας του τραπεζικού τομέα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Εκτιμώ ότι η κορωνίδα της κοινωνικής πολιτικής μπορεί να θεωρηθεί η παροχή ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης. Βασικός και αμετάθετος στόχος είναι η προσφορά υψηλού επιπέδου περίθαλψης στους πολίτες και κύρια σε αυτούς που δεν έχουν τη δυνατότητα να την εξασφαλίσουν με άλλους τρόπους.

Η ΕΔΕΚ πάλεψε για την εισαγωγή του ΓΕΣΥ από την ίδρυσή της. Η ψήφιση του νόμου το 2001 και του επικαιροποιημένου το 2017 ήταν αποτέλεσμα των παρεμβάσεων και των ενεργειών της ΕΔΕΚ. Η ΕΔΕΚ είναι το πρώτο κόμμα που εδώ και χρόνια πρότεινε συγκεκριμένο οδικό χάρτη για την ασφαλή εφαρμογή του ΓΕΣΥ. Οι εκάστοτε κυβερνήτες το αγνόησαν. Τα γεγονότα όμως την ΕΔΕΚ δικαιώνουν, γιατί οι προτάσεις της δεν ήταν αποτέλεσμα εξυπηρέτησης κομματικών ή προσωπικών συμφερόντων, αλλά του γνήσιου ενδιαφέροντός της για ουσιαστική εξυπηρέτηση των πολιτών και προσφοράς υψηλού επιπέδου υπηρεσιών για τη διασφάλιση του υπέρτατου αγαθού για τον άνθρωπο, της υγείας.

Γι' αυτό την πατρότητα του ΓΕΣΥ δεν την εκχωρούμε σε κανέναν και αυτό να το λάβετε σοβαρά υπόψη!

Από την ψήφιση του νόμου για το ΓΕΣΥ το 2001 και από τη σύσταση του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας το 2005, η προσπάθεια όλων των Υπουργών Υγείας περιορίστηκε στην ευκαιριακή διαχείριση των προβλημάτων του δημόσιου τομέα. Απουσιάζει η ποιοτική του αναβάθμιση, για να αποτελέσει την ραχοκοκαλιά του συστήματος.

Σήμερα, έξι μήνες μετά την έναρξη εφαρμογής του ΓΕΣΥ, αν και βρισκόμαστε στο στάδιο της εξωνοσοκομειακής περίθαλψης, ο δημόσιος τομέας όχι μόνο δεν έχει βελτιωθεί, αλλά αντιμετωπίζει ακόμα μεγαλύτερα και πλέον σοβαρά προβλήματα με περαιτέρω τάση επιδείνωσης.

Η μαζική αποχώρηση ιατρικού προσωπικού είναι ιδιαίτερα ανησυχητική, αφού περισσότεροι από εκατό δέκα γιατροί αποχώρησαν τα τελευταία τρία χρόνια από τα δημόσια νοσηλευτήρια. Τα Τμήματα Επείγοντων Περιστατικών βρίσκονται σε απόγνωση, ενώ σε μερικά νοσοκομεία αδυνατούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των ασθενών λόγω της αποχώρησης των γιατρών.

Εξειδικευμένα τμήματα μείωσαν τις προσφερόμενες υπηρεσίες και κινδυνεύουν να αναστείλουν τις εργασίες τους λόγω υποστελέχωσης.

Η επιστημονική δομή των κλινικών των δημόσιων νοσοκομείων αποδομήθηκε λόγω της φυγής των έμπειρων γιατρών. Οι σοβαρές ελλείψεις σε αναλώσιμα και εξοπλισμό, οι μεγάλες λίστες αναμονής συμβάλλουν στη μείωση της επιστημονικής αξιοπιστίας του δημόσιου τομέα και στην αποδόμησή του στη συνείδηση των πολιτών.

Η έλλειψη φαρμάκων και μάλιστα πρώτης ανάγκης είναι πρωτόγνωρη για την Κύπρο και στην ουσία μέσα απ' αυτές τις ελλείψεις πριμοδοτούμε τα κατεχόμενα.

Η αναδιοργάνωση και αυτονόμηση των νοσοκομείων παρουσιάζει αδικαιολόγητη καθυστέρηση με ευθύνη και του ΟΚΥΠΥ και του Υπουργείου Υγείας και μάλιστα κατά παράβαση της συγκεκριμένης νομοθεσίας που ψηφίστηκε και που προνοούσε ότι, πριν από την έναρξη εφαρμογής του ΓΕΣΥ, θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί η αυτονόμηση των νοσοκομείων με θετικό τρόπο και στο διοικητικό και στο οικονομικό επίπεδο.

Η κατάσταση αυτή οδηγεί σε συμφόρηση αντί σε αποσυμφόρηση και αναδιοργάνωση των νοσοκομείων. Δε διασφαλίζει την οικονομική τους βιωσιμότητα και τα θέτει σε μειονεκτική θέση έναντι του ιδιωτικού τομέα.

Καθιστά προβληματική τη διαχείριση της εισαγωγής της δευτεροβάθμιας περίθαλψης. Την ώρα που ο δημόσιος τομέας λειτουργεί και δημιουργεί ελλείμματα, τα οποία καλείται και πάλι ο φορολογούμενος πολίτης να καλύψει, στον ιδιωτικό τομέα γίνεται πάρτι διασπάθισης εκατομμυρίων με την ανοχή, αν όχι με τη συμβολή, και του ΟΑΥ και του Υπουργείου Υγείας, και ενδεχομένως και με πολιτικές πλάτες.

Ο κίνδυνος που παραμονεύει με τις παραπάνω ενέργειες είναι προφανής. Εάν με την εξάντληση της πενταετίας κατά την οποία το κράτος θα μπορεί να καλύψει τυχόν ελλείμματα των αυτονομημένων νοσοκομείων αυτά δε θα έχουν πετύχει την οικονομική τους βιωσιμότητα, τότε αναπόφευκτα θα οδηγηθούν είτε σε συρρίκνωση των παρεχομένων υπηρεσιών τους ή στην εισαγωγή του πολυασφαλιστικού ή ακόμα χειρότερα στην πώλησή τους σε ιδιωτικά συμφέροντα. Φαίνεται ότι η εμπειρία των Κυπριακών Αερογραμμών και της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας κάποιους δεν τους έχει ευαισθητοποιήσει, δεν τους έχει συνειδηθεί.

Οι λίστες αναμονής μεταφέρθηκαν πια από τον δημόσιο τομέα και στον ιδιωτικό τομέα. Κοιτάξετε να δείτε πόσο χρόνο θέλει κάποιος ασθενής σήμερα να επικοινωνήσει με τον προσωπικό του γιατρό. Πόσες εβδομάδες χρειάζεται να κλείσει ραντεβού και πόσους μήνες χρειάζεται σε μερικές περιπτώσεις, για να παραπεμφθεί στον ειδικό γιατρό, για να εξεταστεί. Που σε μερικές περιπτώσεις από στοιχεία που καταθέσαμε στη Βουλή φθάνουν τους τρεις με τέσσερις μήνες. Αν είναι δυνατόν!

Κατ' επανάληψη υποδείξαμε ότι η σωστή εφαρμογή του ΓΕΣΥ αποτελεί τη λυδία λίθο και η αποτελεσματική λειτουργία του την ύψιστη προτεραιότητα. Εκφράσαμε έντιμα και δημόσια τις ανησυχίες μας για τη διαδικασία που ακολουθείται, αλλά και τη ραγδαία επιδείνωση της κατάστασης στον τομέα της δημόσιας υγείας. Και πάλι κατηγορηθήκαμε ότι τάχατες υπονομεύουμε το ΓΕΣΥ.

Σήμερα κάποιιοι ανακάλυψαν ότι υπάρχουν προβλήματα, ότι ο δημόσιος τομέας υγείας κινδυνεύει. Όμως, πέρα από τις διαπιστώσεις, διαπιστώσεις αποποίησης ευθυνών, δεν ακούσαμε προτάσεις για το πώς θα επιλυθούν τα προβλήματα, για να βελτιωθεί η κατάσταση. Κάποιοι φυσικά βολεύονται, εάν το σύστημα θα καταρρεύσει, η απάντηση θα είναι πάρα πολύ εύκολη: «Δεν ευθυνόμαστε εμείς, ευθύνονται οι άλλοι», αλλά αυτή δεν είναι η ουσία. Όλοι ευθυνόμαστε, γι' αυτό σήμερα εδώ βρισκόμαστε ενώπιος ενωπίω.

Είσαστε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έτοιμοι να αναλάβουμε από κοινού την ευθύνη, να προωθήσουμε προτάσεις επίλυσης των προβλημάτων που έχουν διαπιστωθεί και να αποτρέψουμε τον κίνδυνο κατάρρευσης του ΓΕΣΥ; Να πατάξουμε τις καταχρήσεις που γίνονται σε βάρος του φορολογούμενου πολίτη; Να αξιοποιήσουμε το εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό, για να αναβαθμίσουμε την προσφερόμενη περίθαλψη στους πολίτες και κύρια σε αυτούς που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να την εξασφαλίσουν με άλλους τρόπους;

Να ενισχύσουμε τον δημόσιο τομέα, για να μπορέσει να καταστεί πραγματικά η ραχοκοκαλιά του τομέα της υγείας στην πατρίδα μας;

Εδώ λοιπόν είναι που πρέπει να απαντηθούν τα ερωτήματα. Από την πλευρά της ΕΔΕΚ είμαστε έτοιμοι και με προτάσεις να προχωρήσουμε προς αυτή την κατεύθυνση.

Κύριε Πρόεδρε,

Κλείνοντας την ομιλία μου για τον προϋπολογισμό του 2020, δε θα μπορούσα να μην αναφερθώ έστω και σε συντομία στο εθνικό μας πρόβλημα.

Σήμερα βρισκόμαστε και πάλι ενώπιον μιας πρωτοβουλίας του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ για διερεύνηση των προθέσεων, αλλά και των προϋποθέσεων για επανέναρξη ενός νέου γύρου συνομιλιών. Η συσσωρευμένη εμπειρία από το παρελθόν θα έπρεπε να μας κάνει πιο σοφούς τόσο για τη διαδικασία που θα πρέπει να αποδεχθούμε όσο και για την βάση των συνομιλιών.

Η πλειοψηφία των πολιτικών δυνάμεων φαίνεται να στηρίζει την επανάληψη της ίδιας αποτυχημένης διαδικασίας, είτε αυτούσιας είτε με ανεπαίσθητες αλλαγές. Όμως, αυτή η διαδικασία που ακολουθείται εδώ και τέσσερις δεκαετίες μας έχει οδηγήσει την πρώτη φορά στους δείκτες «Γκουεγιάρ» και στην αποτυχημένη συνάντηση του Γενάρη το 1985 στη Νέα Υόρκη, τη δεύτερη φορά, στο διχοτομικό σχέδιο «Ανάν», το οποίο ο λαός το απέρριψε, αλλά κάποιοι επιχειρούν να το επαναφέρουν και την τρίτη φορά στη πενταμερή διάσκεψη της Ελβετίας, η οποία στην ουσία σφράγισε έναν δεκαετή κύκλο αποτυχημένων διαπραγματεύσεων, χαρακτηριστικό του οποίου ήταν η συνεχής αναβάθμιση των απαιτήσεων της Τουρκίας και του κατοχικού καθεστώτος και οι συνεχείς υποχωρήσεις και παραχωρήσεις της πλευράς μας στη λογική ότι με αυτόν τον τρόπο θα φθάσουμε σε λύση, για να αποτρέψουμε τη μονιμοποίηση της διχοτόμησης. Στην ουσία όμως αυτή η λογική, όπως επιβεβαιώνεται από τα γεγονότα, οδηγεί στην παράταση της σημερινής κατάστασης, στη μονιμοποίηση της διχοτόμησης και αναπόφευκτα μέσα από τη λύση της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας, όπως επιχειρείται να εφαρμοστεί, και στη νομιμοποίησή της.

Στο Κραν Μοντανά η στάση της Τουρκίας δεν επέτρεψε τη λύση, όμως δεν της καταλογίσθηκαν ευθύνες, όπως ήταν οι φροϋδες ελπίδες όσων στήριζαν αυτή τη διαδικασία.

Αντίθετα, ο γενικός γραμματέας πίστωσε την Τουρκία με εποικοδομητικό ρόλο και χρέωσε τη συνυπευθυνότητα και την αποτυχία στη δική μας πλευρά.

Η πρόσφατη συνάντηση στο Βερολίνο δημιουργεί προβληματισμό. Η ανακοίνωση του γενικού γραμματέα για ενδιάμεση στρατηγική συμφωνία αποτελεί παγίδα. Οι όροι αναφοράς που θα αποτελέσουν τη βάση μιας νέας διαπραγμάτευσης είναι ετεροβαρείς και δίνουν διαπραγματευτικό πλεονέκτημα στην Τουρκία.

Ο κίνδυνος ένταξης του ενεργειακού ως μέρους της διαπραγμάτευσης θα υποβαθμίσει ακόμα περισσότερο την ουσία του Κυπριακού. Από θέμα εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής και εθνοκάθαρσης, που μεταφέρθηκε σταδιακά σε θέμα δικοινοτικής διευθέτησης, θα καταλήξει στο τέλος θέμα ενεργειακής ρύθμισης. Μετατράπηκε σε δικοινοτικό και τώρα υπάρχει ο κίνδυνος να γίνει ενεργειακό, όπως είναι οι τουρκικές επιδιώξεις.

Οι ευθύνες όλων όσων επιμένουν στη συνέχιση της ίδιας αποτυχημένης διαδικασίας είναι τεράστιες. Προσπαθούν να δικαιώσουν τον εαυτό τους για τις λανθασμένες τους επιλογές, αδιαφορώντας για το μέλλον της πατρίδας μας.

Για την ΕΔΕΚ δεν υπάρχουν διλήμματα.

Θα πρέπει να επιδιώξουμε την επαναφορά του Κυπριακού στη σωστή του βάση: Σύγκλιση διεθνούς διάσκεψης, για να συζητήσει κατά προτεραιότητα τη διεθνή πτυχή, τερματισμό της κατοχής, αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων, επιστροφή των προσφύγων, άμεση επιστροφή της πόλης της Αμμοχώστου.

Σήμερα οφείλουμε όσοι πραγματικά νοιαζόμαστε για το μέλλον της πατρίδας μας, να στείλουμε ένα σαφές μήνυμα: Δεν πρόκειται να αποδεχθούμε και να νομιμοποιήσουμε μια λύση νατοϊκής έμπνευσης. Μια λύση για την υλοποίηση της οποίας υπήρξε σειρά συνωμοσιών σε βάρος της πατρίδας μας. Δεν είναι δυνατόν να επιτρέψουμε η Κυπριακή Δημοκρατία να καταλυθεί και να αντικατασταθεί από ένα νέο συνεταιριστικό κράτος.

Τέλος, όσον αφορά τα ανθρώπινα και τα πολιτικά δικαιώματα των πολιτών, θα αγωνιστούμε για την πλήρη διασφάλιση, ανεξάρτητα από την θρησκευτική ή την εθνοτική τους προέλευση.

Τέλος, ως ΕΔΕΚ θέλουμε να δηλώσουμε για ακόμα μια φορά ότι θα καταψηφίσουμε τον προϋπολογισμό, όχι γιατί δε διαπιστώνουμε θετικές δράσεις, αλλά γιατί διαφωνούμε με τη συνολική του φιλοσοφία. Θετικές δράσεις έγιναν σε διάφορα υπουργεία και εδώ οφείλω να αναγνωρίσω τις θετικές δράσεις και του Υπουργείου Εργασίας, όπως είναι η παραχώρηση της σύνταξης χηρείας στους άνδρες, η επέκταση της άδειας μητρότητας, η παραχώρηση γονικής άδειας, η απόφαση για παραχώρηση πρόωρης σύνταξης στα άτομα με μεσογειακή αναιμία.

Θα υπερψηφίσουμε τέλος τους προϋπολογισμούς του Υπουργείου Άμυνας και του Υπουργείου Εξωτερικών ως ένδειξη εκτίμησης του σοβαρού εθνικού έργου που επιτελούν.

Όμως, επιτρέψτε μου, κύριε Υπουργέ, να επικρίνω την κυβέρνηση και τις προηγούμενες για το γεγονός ότι, σε μία περίοδο όπου η πατρίδα μας αντιμετωπίζει ασύμμετρες απειλές, όπου κινδυνεύει η κρατική της υπόσταση, το Υπουργείο Εξωτερικών που έχει την ευθύνη να προασπίσει σε διπλωματικό και σε πολιτικό επίπεδο την κρατική υπόσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας στον διεθνή χώρο έχει τον πιο φτωχό και τον πιο μικρό προϋπολογισμό. Και μάλιστα μικρότερο από προϋπολογισμούς ημικρατικών οργανισμών.

Εύχομαι και ελπίζω ότι υπό την ηγεσία σας το Υπουργείο Οικονομικών στον επόμενο προϋπολογισμό θα αναθεωρήσει αυτή την τακτική και θα έχουμε ένα πιο υψηλό ποσοστό για το Υπουργείο Εξωτερικών.

Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλο το προσωπικό της Βουλής που συνεργάστηκε και εργάστηκε για τη διαμόρφωση των συζητήσεων του προϋπολογισμού και των εκθέσεων, να ευχηθώ σε όλους καλές γιορτές, καλή χρονιά και όσους έχουν σήμερα τα ονομαστήριά τους, χρόνια πολλά! Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ πολύ.

Τον λόγο τώρα έχει ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Κόμματος, κ. Νικόλας Παπαδόπουλος.

Έχετε τον λόγο, κύριε Παπαδόπουλε.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Έντιμοι κύριοι υπουργοί,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Θα ήθελα και εγώ με τη σειρά μου να ευχαριστήσω τον πρόεδρο και τα μέλη της επιτροπής Οικονομικών για την ετοιμασία της έκθεσης του κρατικού προϋπολογισμού για το 2020. Θα ήθελα ιδιαίτερα να ευχαριστήσω τις υπηρεσίες της Βουλής και ιδιαίτερα τη γραμματεία της επιτροπής Οικονομικών για τη δική τους σημαντική συμβολή σε αυτή τη διαδικασία.

Θα ήθελα επίσης να σημειώσω με ιδιαίτερη ικανοποίηση πως φέτος για πρώτη φορά έχουν κατατεθεί και εξεταστεί, αν όχι όλοι, οι πλείστοι των προϋπολογισμών των ημικρατικών οργανισμών, όπως προνοείται στο σύνταγμα, μία πρακτική που επιτρέπει τη σφαιρική εξέταση όλων των προϋπολογισμών, δίνοντας έτσι μία ολοκληρωμένη και όχι αποσπασματική εικόνα των κρατικών προϋπολογισμών.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Το 2019 ήταν μία δύσκολη χρονιά για την Κύπρο και τον λαό μας. Ήταν η χρονιά όπου το αφήγημα του success story συγκρούστηκε με την πραγματικότητα της κυπριακής οικονομίας. Αυτό δε σημαίνει πως η κυπριακή οικονομία δεν έχει κάνει κάποια βήματα προς την ορθή κατεύθυνση. Κάθε άλλο. Εμείς δε μηδενίζουμε, αντίθετα αναγνωρίζουμε πως υπήρξαν σημαντικές θετικές εξελίξεις. Για παράδειγμα, η αναβάθμιση της κυπριακής οικονομίας από τους οίκους αξιολόγησης που συνεχίζεται, πλην όμως σημειώνουμε τις προειδοποιήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις εαρινές προβλέψεις της Κομισιόν για την κυπριακή οικονομία, που αφορούν κυρίως το ΓΕΣΥ και το κρατικό μισθολόγιο.

Ο θετικός ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας συνεχίζεται με έναν ρυθμό ανάπτυξης το 2019 που προβλέπεται να φτάσει το 3,3% του ΑΕΠ και θα συνεχίσει το 2020, όπως προβλέπεται, στο 2,9%. Η μείωση της ανεργίας συνεχίζεται και έχει φτάσει στο 7%, όμως τονίζουμε πως αυτό παραμένει ένα πάρα πολύ υψηλό ποσοστό για τα κυπριακά δεδομένα και παρατηρούμε πως σημαντικά ποσοστά ανεργίας παραμένουν αναμεταξύ των νέων μας. Σημειώνουμε επίσης πως ο προϋπολογισμός του 2020 παραμένει ισοσκελισμένος και καταγράφεται ένα πλεόνασμα της τάξης του 3% για το 2019.

Να μου επιτρέψετε, κύριε Πρόεδρε, παρά την κριτική στην οποία θα προβώ στη συνέχεια για κάποιες πτυχές της κυβερνητικής πολιτικής, να ευχηθώ στον νέο Υπουργό Οικονομικών καλή επιτυχία στο έργο που αναλαμβάνει. Μακάρι να επιτύχει, ειλικρινά το λέω, καθώς η δική του επιτυχία μεταφράζεται σε ευημερία και προοπτική για τον λαό μας.

Κύριε Πρόεδρε,

Η ανάκτηση της αξιοπιστίας της κυπριακής οικονομίας ήταν αποτέλεσμα θυσιών και στερήσεων του λαού μας και αποτελεί απόδειξη της δύναμης, αλλά και του πείσματος του κυπριακού επιχειρηματικού πνεύματος.

Η έξοδος από το μνημόνιο ήταν αποτέλεσμα δύσκολων αποφάσεων και αναγκαίων επιλογών, που δυστυχώς μας επέβαλαν λανθασμένες αποφάσεις και λανθασμένες πολιτικές του παρελθόντος.

Το Δημοκρατικό Κόμμα συνέβαλε με τον δικό του τρόπο στην προσπάθεια διαχείρισης της οικονομικής κρίσης των τελευταίων χρόνων. Επιλέξαμε σε κρίσιμες στιγμές τον δύσκολο δρόμο της αποκατάστασης της αξιοπιστίας της κυπριακής οικονομίας και όχι τον εύκολο δρόμο του λαϊκισμού. Επιμένουμε ότι η Κύπρος έπρεπε και πρέπει να διατηρήσει την ευρωπαϊκή της πορεία. Κάναμε αυτά που έπρεπε να κάνουμε και ο λαός μας έκανε

αυτά που του ζητήσαμε. Αυτή όμως είναι η στιγμή να αξιολογήσουμε κατά πόσο οι θυσίες του λαού μας έχουν φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Ξεπεράσαμε την κρίση; Αναμφίβολα, ναι. Βγήκαμε από το μνημόνιο; Φυσικά. Είμαστε όμως success story; Όχι και θα εξηγήσω τους λόγους.

Η εξυγίανση όντως πέτυχε στο σκέλος των δημοσιονομικών δαπανών. Παραμένουν όμως σημαντικές ανισοροπίες στην κυπριακή οικονομία. Δυστυχώς, οι καταστροφικά λανθασμένες αποφάσεις που μας επιβλήθηκαν το 2013, το κούρεμα των καταθέσεων και η επίθεση της Κεντρικής Τράπεζας κατά του κυπριακού τραπεζικού συστήματος προς εξυπηρέτηση ξένων συμφερόντων ακόμη δεν έχουν ξεπεραστεί. Δεν είναι τυχαίο πως πέντε χρόνια μετά την καταστροφή του 2013 η οικονομία μας και ιδιαίτερα το τραπεζικό μας σύστημα ακόμη δεν έχουν ξεπεράσει τις βασικές συστημικές τους αδυναμίες.

Το 2019 ήταν η χρονιά που ολοκληρώθηκε η χρεοκοπία του συνεργατισμού και το ξεπούλημα των εργασιών του στην Ελληνική Τράπεζα. Και, ενώ το πόρισμα της ερευνητικής επιτροπής για την κατάρρευση του συνεργατισμού απέδωσε ξεκάθαρα τις ευθύνες για τη χρεοκοπία στην παρούσα κυβέρνηση, στη συνέχεια με ιδιαίτερη σπουδή αυτό τοποθετήθηκε από την κυβέρνηση χωρίς περιστροφές στον κάλαθο των αχρήστων.

Είχαμε τη χρεοκοπία ακόμη μίας κυπριακής αερογραμμής και η Κύπρος εξακολουθεί να παραμένει ένας απομονωμένος αεροπορικός προορισμός με ψηλά ναύλα.

Τα τελευταία επτά χρόνια ο λαός μας έχει χάσει το ένα τρίτο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Αυτή είναι η μεγαλύτερη μείωση κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την Ελλάδα.

Εξακολουθούμε να είμαστε η χώρα με το υψηλότερο ιδιωτικό χρέος στην Ευρώπη και η χώρα με τα μεγαλύτερα σε αναλογία μεγέθους μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ). Και συνεχίζονται οι πιέσεις στο τραπεζικό μας σύστημα, όπως έχουν εξάλλου δείξει και τα αποτελέσματα των τελευταίων stress tests των τραπεζών. Τα ΜΕΔ συνεχίζουν να αποτελούν το μεγαλύτερο πρόβλημα, αλλά και τον μεγαλύτερο κίνδυνο για την κυπριακή οικονομία.

Τα αποτελέσματα κατ' ακρίβειαν της διαχείρισης των ΜΕΔ μέχρι σήμερα είναι καταθλιπτικά: Οι Κύπριοι φορολογούμενοι έχουν πληρώσει πάνω από €1,8 δις για τη στήριξη της Λαϊκής Τράπεζας, έχουν πληρώσει €5,2 δις για τον συνεργατισμό χωρίς τις εγγυήσεις της Ελληνικής. Οι Κύπριοι καταθέτες, οι κάτοχοι αξιογράφων και οι μέτοχοι των δύο μεγαλύτερων τραπεζών έχουν πληρώσει περίπου €20 δις το 2013 για το κούρεμα. Πληρώσαμε δηλαδή σύνολο €27 δις, για να διαχειριστούμε ένα πρόβλημα €27 δις ΜΕΔ. Αν συγκριθούμε με την Ιρλανδία η οποία πλήρωσε €30 δις, για να διαχειριστεί ένα πρόβλημα €80 δις ΜΕΔ, έχουμε δηλαδή το ίδιο σχεδόν με την Ιρλανδία, για να διαχειριστούμε το δικό μας πρόβλημα, αλλά είμαστε το ένα δέκατο της Ιρλανδίας και ακόμη δεν έχουμε λύσει το πρόβλημα.

Όντως μειώθηκαν τα ΜΕΔ στα €10,5 δις, τουλάχιστον στα χαρτιά. Όμως πώς έχει επιτευχθεί αυτή η μείωση; Τα περισσότερα απλά έχουν μετακινηθεί από τους ισολογισμούς των τραπεζών σε ταμεία, στην ΚΕΔΙΠΕΣ και στην Αρολλο, μέσω της πώλησης πακέτων δανείων. Άρα, δεν έχει μειωθεί ο δανεισμός, απλά έχει αλλάξει χέρια. Αυτά τα δάνεια θα εισπραχθούν είτε με τον έναν τρόπο είτε με τον άλλον. Αντίθετα, οι αναδιαρθρώσεις των δανείων έχουν αποτύχει, κυρίως γιατί δεν υπάρχει η απαραίτητη χρηματοδότηση γι' αυτές τις αναδιαρθρώσεις, παρά τα χαμηλά δανειστικά επιτόκια, γιατί τα ταμεία που έχουν αγοράσει αυτά τα δάνεια, ενώ έχουν τη δυνατότητα διαγραφής των δανείων, καθώς τα έχουν αγοράσει πάρα πολύ φτηνά, κάτι που δυνητικά θα ωφελήσει τους δανειολήπτες, δεν μπορούν να προχωρήσουν σε αυτές τις διευθετήσεις, γιατί καμιά τράπεζα δεν είναι διατεθειμένη να δανείσει δανειολήπτη που έχει ΜΕΔ, για να αναδιαρθρώσει το δάνειο του. Άρα, βρισκόμαστε αντιμέτωποι με έναν επικίνδυνο φαύλο κύκλο. Ενώ οι τράπεζές μας έχουν ρευστότητα, δε δανείζουν, επειδή όλοι είναι καταχρεωμένοι. Ενώ τους συμφέρουν οι αναδιαρθρώσεις, δεν προχωρούν, επειδή κανένας δεν τις χρηματοδοτεί.

Ποιοι όμως έχουν καταφέρει να μειώσουν τα ΜΕΔ τους; Είναι πάρα πολύ απλό. Μόνο οι μεγαλύτερες εταιρείες της Κύπρου, εκείνες που είχαν να δώσουν ακίνητα, «φιλέτα» έναντι δανείων, εκείνες που ήταν πολύ μεγάλες, για να κλείσουν. Οι μεγαλύτερες εταιρείες της Κύπρου όντως μείωσαν τα ΜΕΔ τους δάνεια από τα €5 δις που ήταν το 2013 κατά €4 δις, δηλαδή στο €1 δις που είναι σήμερα. Αυτό έγινε κυρίως μέσω της ανταλλαγής των ακινήτων. Πόσες είναι αυτές, οι μεγαλύτερες εταιρείες της Κύπρου; Είναι μόνο εκατόν εταιρείες. Οι υπόλοιποι, τα δάνεια των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα στεγαστικά δάνεια, έχουν μείνει περίπου στο ίδιο επίπεδο, γι' αυτό εξάλλου συνεχίζουμε να αντιμετωπίζουμε προβλήματα μέχρι σήμερα, επειδή ο ιδιωτικός δανεισμός δεν έχει μειωθεί αισθητά για τον περισσότερο κόσμο. Αντί να απελευθερώσουμε την κυπριακή οικονομία από τον ιδιωτικό δανεισμό και τον στραγγαλισμό των ΜΕΔ, δημιουργώντας μία «κακή» τράπεζα, αφήσαμε την κυπριακή οικονομία να ασφυκτιά κάτω από το ασήκωτο βάρος αυτών των δανείων.

Δυστυχώς, οι δικές μας εισηγήσεις τότε για τη δημιουργία αυτής της «κακής» τράπεζας αγνοήθηκαν με καταστροφικά αποτελέσματα για τον Κύπριο φορολογούμενο. Μόνο για τον συνεργατισμό έχουμε ήδη πληρώσει €5,3 δις για τη δημιουργία της ΚΕΔΙΠΕΣ, χωρίς να υπολογίζουμε τις εγγυήσεις. Ως αποτέλεσμα δυστυχώς, ο κίνδυνος των μαζικών εκποιήσεων παραμένει. Γι' αυτό τον λόγο, κύριε Πρόεδρε, επιμένουμε για τα εξής:

- Το Πλαίσιο Αφερεγγυότητας πρέπει και μπορεί να προσφέρει προστασία στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού μας, αλλά αυτό πρέπει να ενισχυθεί.
- Το σχέδιο «Εστία», το οποίο έχει αποτύχει, πρέπει άμεσα να αναθεωρηθεί, να μειωθεί η γραφειοκρατία του, να γίνουν πιο ευέλικτα τα κριτήρια. Οφείλει η κυβέρνηση να συνειδητοποιήσει σε ποιους απευθύνεται το σχέδιο «Εστία», σε ανθρώπους φυσικά που αντιμετωπίζουν σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, σε συνταξιούχους, σε λήπτες ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, πτωχεύσαντες κ.ά. Δεν μπορεί το σχέδιο «Εστία» να λειτουργήσει ως ιερά εξέταση αυτών των αιτητών.
- Απαιτούμε όπως ο Μηχανισμός Επίλυσης Διαφορών της Κεντρικής Τράπεζας, τον οποίο έχει υποσχεθεί να παρουσιάσει ο νέος Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας στη Βουλή, να κατατεθεί άμεσα και μόλις αυτός εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Αναμένουμε ότι αυτός ο μηχανισμός θα περιλαμβάνει την εξέταση παράνομων και καταχρηστικών χρεώσεων, τη διαπίστωση του πραγματικού υπολοίπου του χρέους, την πιστή εφαρμογή της δεοντολογίας των τραπεζών για τις αναδιαρθρώσεις και τις εκποιήσεις.

Κύριε Πρόεδρε,

Ένα άλλο τρανταχτό παράδειγμα λανθασμένων χειρισμών είναι το φιάσκο με το εμπορικό σήμα του χαλλουμιού, γιατί μετά το Ηνωμένο Βασίλειο τώρα κινδυνεύουμε να χάσουμε και το ευρωπαϊκό σήμα, καθώς εκκρεμούν σχετικές ενστάσεις, ενώ παράλληλα το γεωγραφικό εμπορικό σήμα ΡΟΡ δεν προχωρά για έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για πολιτικούς λόγους. Η διαχείριση του εμπορικού σήματος του χαλλουμιού αποτελεί μνημείο ευθυνοφοβίας, ανικανότητας και προχειρότητας από πλευράς της κυβέρνησης. Υπάρχουν πολιτικές ευθύνες γι' αυτή τη διαχείριση του πιο σημαντικού εμπορικού σήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Περαιτέρω, κύριε Πρόεδρε, υπενθυμίζουμε πως στους υπόλοιπους κίνδυνους και ανισοροπίες της κυπριακής οικονομίας έρχεται να προστεθεί και ο κίνδυνος αποδοχής του αιτήματος επαναφοράς των αποκοπών στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων από το Ανώτατο Δικαστήριο. Τονίζεται πως μία επικυρωτική απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου θα σημαίνει μία επιπρόσθετη δαπάνη της τάξης του €1 δις μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια, €844 εκατομ. μέχρι το 2023, κάτι που, αν υλοποιηθεί, θα εκτροχιάσει πλήρως τους δημοσιονομικούς σχεδιασμούς.

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που θα έχουμε να αντιμετωπίσουμε το 2020 ως κοινωνία θα είναι η ολοκληρωμένη εφαρμογή του Γενικού Συστήματος Υγείας. Τα οφέλη στην κυπριακή κοινωνία από τη σωστή εφαρμογή αυτής της μεταρρύθμισης είναι σημαντικά, τεράστια και αυταπόδειχτα, γι' αυτό και το Δημοκρατικό Κόμμα υποστηρίζει την εφαρμογή του ΓΕΣΥ, όπως αυτό έχει ψηφιστεί από τη Βουλή. Παράλληλα όμως, οφείλουμε να επισημάνουμε κινδύνους από την κακή εφαρμογή του ΓΕΣΥ και να εκφράσουμε την ανησυχία μας από τα στοιχεία που μέχρι στιγμής έχουμε μπροστά μας.

Δυστυχώς, αυτό που διαπιστώνουμε μέχρι στιγμής είναι ότι το ΓΕΣΥ το οποίο εφαρμόζεται δεν είναι το ΓΕΣΥ που ψηφίσαμε. Υπενθυμίζεται ότι ο σφαιρικός προϋπολογισμός ήταν μία από τις βασικές προϋποθέσεις του ΓΕΣΥ, καθώς είναι ο σφαιρικός προϋπολογισμός που θα συγκρατήσει τις δαπάνες, έτσι ώστε να μη φύγουν εκτός ελέγχου. Όμως από τη μία οι Κύπριοι φορολογούμενοι εγγυώνται τα ελλείμματα των δημόσιων νοσηλευτηρίων και από την άλλη ακούγεται η εισήγηση πως θα εγγυηθούμε τις αμοιβές και τα ελλείμματα των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων που θα μπουν στο ΓΕΣΥ σε έξι μήνες. Άρα, πάει περίπατο ο σφαιρικός προϋπολογισμός.

Σημειώνεται, κύριε Πρόεδρε, ότι στη μελέτη της Mercer στη βάση της οποίας ψηφίσαμε το ΓΕΣΥ υπολογιζόταν ότι τα αρχικά ελλείμματα των δημόσιων νοσηλευτηρίων θα ήταν περίπου €100 εκατομ. τον χρόνο για τα επόμενα πέντε χρόνια. Επειδή όμως δεν έχει προχωρήσει η αυτονομηση των νοσοκομείων και δεν ξέρουμε πότε θα προχωρήσει η αυτονομηση των νοσοκομείων με τον ΟΚΥΠΥ όπως λειτουργεί σήμερα, ήδη βρισκόμαστε στα €340 εκατομ. έλλειμμα για το 2019 χωρίς την ενδονοσοκομειακή φροντίδα που θα ξεκινήσει τον Ιούνιο, η οποία θα επιφέρει τις μεγάλες δαπάνες. Από την άλλη, ο ΟΑΥ παρουσιάζεται ανίκανος να ελέγξει τις σπατάλες και τις καταχρήσεις στο σύστημα που διαπιστώνουμε μέχρι σήμερα, προφανώς γιατί κάποιοι εμπλεκόμενοι φορείς φαίνεται να είναι στοχοπροσηλωμένοι να καταχραστούν όσο μεγαλύτερο μερίδιο μπορούν από την πίτα του ΓΕΣΥ, αφού θεωρούν ότι κανένας δεν τους ελέγχει.

Ως αποτέλεσμα της κακοδιαχείρισης που παρατηρείται μέχρι σήμερα ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Υγείας έχει εκτοξευθεί από τα €580 εκατομ. που ήταν το 2018 σε σχεδόν €1 δις για το 2020 και αυτές οι δαπάνες είναι πέραν και χωρίς τις δαπάνες του ΓΕΣΥ. Οι δαπάνες του ΟΑΥ είναι επιπρόσθετες του €1 δις του Υπουργείου Υγείας. Και, αν ήταν να δαπανάμε €1 δις τον χρόνο, αλλά να έχουμε τα καλύτερα νοσοκομεία στον κόσμο, εγώ θα έλεγα χαλάλι να πληρώσουμε να τα έχουμε. Αυτή όμως είναι η εικόνα των δημόσιων νοσηλευτηρίων; Έχουμε τα καλύτερα δημόσια νοσοκομεία στον κόσμο ή είναι στα πρόθυρα της κατάρρευσης; Εάν δεν γίνει κάτι δραματικό σύντομα, το ΓΕΣΥ κινδυνεύει να πιναχτεί στον αέρα πριν καν ξεκινήσει. Καλούμε την κυβέρνηση άμεσα να μας παρουσιάσει τις προτάσεις της για την αντιμετώπιση των προβλημάτων κακοδιαχείρισης που παρουσιάζει το ΓΕΣΥ.

Κύριε Πρόεδρε,

Σήμερα είναι η Παγκόσμια Μέρα κατά της Διαφθοράς. Δυστυχώς, η Κύπρος, βάσει των στοιχείων της Παγκόσμιας Τράπεζας, παρουσίασε τη μεγαλύτερη αύξηση σε επίπεδα διαφθοράς κατά την πενταετία 2013-2018. Δυσσίωνες είναι οι προβλέψεις και για το 2019, εάν λάβουμε υπόψη τα περιστατικά που δημοσιοποιήθηκαν κατά τον απερχόμενο χρόνο. Η κυβέρνηση και προσωπικά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με τη στάση και τη συμπεριφορά τους έχουν οδηγήσει την Κύπρο σε διεθνή περιφρόνηση όσον αφορά τη λειτουργία των θεσμών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Όταν άλλα κράτη αναφέρονται στις νομοθετικές πρωτοβουλίες και τα μέτρα που έχουν λάβει, για να περιορίσουν τη διαφθορά, στην Κύπρο μπορούμε να μιλάμε μόνο για τις μίζες και τις βίζες, που λέει ο κ. Περδίκης. Δυστυχώς, είτε μας αρέσει είτε όχι, έχει δημιουργηθεί διεθνώς η αντίληψη πως υπάρχει διαπλοκή και διαφθορά στο πρόγραμμα εκχώρησης υπηκοοτήτων, των «χρυσών» διαβατηρίων, όπως κακώς έχει αυτό γίνει γνωστό στην Κύπρο. Η ζημιά που έχει προκαλέσει αυτή η εικόνα στην αξιοπιστία της χώρας μας είναι ανυπολόγιστη. Άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενισχύουν τις ανεξάρτητες αρχές και τους θεσμούς που μπορούν να αποκαλύψουν σκάνδαλα και να φέρουν τους υπεύθυνους στη δικαιοσύνη. Στην Κύπρο δυστυχώς βλέπουμε συστηματικά η κυβέρνηση να υπονομεύει το έργο και τον θεσμό του Γενικού Ελεγκτή και του Γενικού Εισαγγελέα. Το Δημοκρατικό Κόμμα επιμένει πώς:

- πρέπει άμεσα η κυβέρνηση να φέρει κανονισμούς για την εκχώρηση υπηκοοτήτων, οι οποίοι κανονισμοί θα περιλαμβάνουν διάφανα και αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία θα εγκρίνει η Βουλή των Αντιπροσώπων,
- οι θεσμοί του Γενικού Ελεγκτή και του Γενικού Εισαγγελέα πρέπει να αφεθούν απερίσπαστοι να επιτελούν τα καθήκοντά τους μακριά από κομματικές σκοπιμότητες και παρεμβάσεις,
- πρέπει να επεκταθούν οι αρμοδιότητες της ανεξάρτητης αρχής εξέτασης του ασυμβίβαστου κρατικών αξιωματούχων, έτσι ώστε να γίνεται συνεχής έλεγχος, ακόμη και μετά από τον διορισμό του αξιωματούχου.

Κύριε Πρόεδρε,

Το 2020 θα είναι μία χρονιά προκλήσεων. Ως Δημοκρατικό Κόμμα επιλέγουμε να συνεχίσουμε να διαδραματίζουμε έναν υπεύθυνο και σταθεροποιητικό ρόλο. Δηλώνουμε έτοιμοι να συνεργαστούμε εντός της Βουλής των Αντιπροσώπων, για να προωθήσουμε σωστές πολιτικές. Αυτό δε σημαίνει πως απαλλάσσουμε την κυβέρνηση από τις ευθύνες της για λανθασμένους χειρισμούς ούτε και δίνουμε λευκή επιταγή στην κυβέρνηση του Νίκου Αναστασιάδη και του Δημοκρατικού Συναγερμού. Θα είμαστε αυστηρά επικριτικοί για τα όποια κυβερνητικά λάθη.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Το Δημοκρατικό Κόμμα διεκδίκησε συγκεκριμένες αλλαγές στον προϋπολογισμό του 2020. Με ικανοποίηση είδαμε κάποιες από τις εισηγήσεις μας να υιοθετούνται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την κυβέρνηση. Πετύχαμε τροποποιήσεις στον προϋπολογισμό του 2020, όπως επιπρόσθετη αύξηση στο ειδικό επίδομα των χαμηλοσυνταξιούχων με ένα πρόσθετο κονδύλι €19 εκατομ. Επιπρόσθετα, πετύχαμε την αύξηση της πρόνοιας του Στεγαστικού Σχεδίου Αναζωογόνησης Ορεινών και Ακρικών Περιοχών με συνολική πρόνοια που θα ανέλθει στα €4,6 εκατομ. Πετύχαμε αύξηση της οικονομικής βοήθειας προς τους κατοίκους των ημιορεινών περιοχών με ένα κονδύλι €2,5 εκατομ. και διεύρυνση των κριτηρίων για αύξηση των δικαιούχων, καθώς και αύξηση της πρόνοιας για αναπτυξιακά έργα, μεταξύ αυτών και ο δρόμος Λευκωσίας-Ανθούπολης-Ευρύχου.

Κύριε Πρόεδρε,

Για όλους τους λόγους που έχω προαναφέρει και επειδή βλέπουμε να έχουν υιοθετηθεί εισηγήσεις του Δημοκρατικού Κόμματος και επειδή θέτουμε ως προτεραιότητα τη σταθερότητα της κυπριακής οικονομίας, το Δημοκρατικό Κόμμα θα υπερψηφίσει τον κρατικό προϋπολογισμό του 2020. Επιμένουμε όμως πως πρέπει να γίνουν περισσότερα για την αποκατάσταση της κυπριακής κοινωνίας, στο μέτρο του δυνατού και μέσα στα πλαίσια των δημοσιονομικών μας δυνατοτήτων. Δεν πρέπει ποτέ ξανά να θέσουμε σε αμφιβολία την αξιοπιστία της κυπριακής οικονομίας με παράλογο υπερδανεισμό, υπερβολικές δαπάνες και ελλείμματα.

Φυσικά, κύριε Πρόεδρε, είμαστε οι πρώτοι που αναγνωρίζουμε πως σημαντικά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα παραμένουν:

- Ο δείκτης της φτώχειας στην Κύπρο παραμένει τρεις ποσοστιαίες μονάδες πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 25%.
- Επιμένουμε πως είναι παντελώς ανεπαρκής ο προϋπολογισμός για την αμυντική θωράκιση σε επίπεδα που γεννούν αμφιβολίες κατά πόσο η συντήρηση του εξοπλισμού της Εθνικής Φρουράς είναι πλέον εφικτή, πόσω μάλλον η αγορά νέων εξοπλιστικών προγραμμάτων.
- Πιστεύουμε πως πρέπει να προχωρήσει η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης με τη σημαντική μείωση των δόμων και τη συμπλεγματοποίηση υπηρεσιών, όμως εκφράζουμε τον έντονο προβληματισμό μας πως η κυβερνητική πρόταση που έχει κατατεθεί περιλαμβάνει πρόνοιες που θα πρέπει να συζητηθούν πραιαίτρω σε κοινοβουλευτικό επίπεδο.

- Πρέπει να επανεξεταστεί ο τρόπος λειτουργίας του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, για να βελτιωθούν άδικα κριτήρια, να μειωθούν η γραφειοκρατία και οι καθυστερήσεις στις εγκρίσεις, αλλά και από την άλλη να αντιμετωπιστούν καταχρήσεις από εκείνους που αρνούνται να δουλέψουν.
- Η γάγγραινα της γραφειοκρατίας και η μειωμένη παραγωγικότητα πρέπει να αντιμετωπιστούν με μία αποτελεσματική μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας, μεταξύ άλλων με την αποβολή κομματικών παρεμβάσεων σε αξιολογήσεις, προαγωγές και προσλήψεις.
- Η προώθηση της καινοτομίας και της έρευνας πρέπει να φτάσει σε ευρωπαϊκά επίπεδα, γιατί για χρόνια ακολουθούσαμε ένα λανθασμένο μοντέλο σε αυτό τον τομέα.

Απαιτείται η άμεση απεξάρτησή μας από τα εισαγόμενα καύσιμα και τα ενεργειακά μονοπώλια. Χρειαζόμαστε την περαιτέρω προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αλλά και την αξιοποίηση του δικού μας φυσικού αερίου. Απαιτούμε την πλήρη ελευθεροποίηση της παραγωγής ενέργειας στον τόπο μας εντός του 2020, έστω και με ένα χρόνο καθυστέρηση από τους αρχικούς σχεδιασμούς, χωρίς όμως άλλες αναβολές.

Κύριε Πρόεδρε,

Το 2020 πρέπει να είναι η χρονιά της αποκατάστασης. Απαιτούμε την αναβάθμιση και την ενίσχυση των θεσμών της Κυπριακής Δημοκρατίας, την πάταξη της διαπλοκής και της διαφθοράς. Να ενισχύσουμε το κοινωνικό κράτος. Να βοηθήσουμε την ανάπτυξη της οικονομίας. Να βελτιώσουμε το επίπεδο ποιότητας ζωής για όλους τους πολίτες αυτού του τόπου. Αυτές είναι οι προκλήσεις που έχουμε να αντιμετωπίσουμε. Να αποδώσουμε πίσω σ' εκείνους που θυσίασαν πολλά, για να διασωθεί το κράτος, τα οφέλη που τους αξίζουν και σε αυτή τη προσπάθεια το Δημοκρατικό Κόμμα συνεχίζει να δηλώνει το παρόν του.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Βρισκόμαστε σε μία δύσκολη και κρίσιμη συγκυρία στο Κυπριακό. Βιώνουμε ένα παρατεταμένο αδιέξοδο μετά την κατάρρευση των διαπραγματεύσεων στο Κραν Μοντανά. Ακόμη και μετά την τριμερή συνάντηση στο Βερολίνο, είναι αμφίβολη η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων, λόγω του ότι βρίσκεται στο απόγειό της η τουρκική αδιαλλαξία και προκλητικότητα. Δεν είναι τυχαίο πως η απάντηση της Τουρκίας στη συνάντηση του Βερολίνου ήταν το μνημόνιο συναντίληψης Τουρκίας-Λιβύης, ενώ οι παραβιάσεις στην ΑΟΖ και στην Πράσινη Γραμμή συνεχίζονται αμείωτα. Πλέον, ακολουθώντας την πάγια τακτική της, η Τουρκία, ενώ έχει ήδη πάρει τις νέες υποχωρήσεις που ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει δώσει στο Βερολίνο, δηλαδή τους όρους αναφοράς, που αυτοί θα περιλαμβάνουν, εάν συμφωνηθούν, μεταξύ άλλων το κοινό ανακοινωθέν του Φεβρουαρίου του 2014, τις λεγόμενες «συγκλίσεις», το Πλαίσιο Γκουτέρες και την ενδιάμεση στρατηγική συμφωνία, τώρα θέτει νέους όρους για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων, που θα έρθουν να προστεθούν σε αυτούς τους όρους που ήδη έχουν συμφωνηθεί. Είναι όντως απογοητευτικό το γεγονός το ότι για ακόμη μια φορά η πλευρά μας έπεσε στην ίδια παγίδα: δώσαμε νέες υποχωρήσεις, για να συνεχίσει η διαδικασία, η Τουρκία τις έχει πάρει και τώρα ζητά κι άλλες.

Η σημερινή συζήτηση λοιπόν διεξάγεται μέσα σε ένα περιβάλλον ιδιαίτερα τεταμένο. Αυτό το περιβάλλον κατά τη δική μας άποψη περιγράφεται από τις εξής διαπιστώσεις: Πρώτη διαπίστωση. Το Κυπριακό παραμένει άλυτο με αποκλειστική ευθύνη της Τουρκίας. Παράλληλα όμως, η ελληνοκυπριακή κοινότητα παραμένει σε μεγάλο βαθμό εγκλωβισμένη στην αποτυχημένη πολιτική των τελευταίων εντεκάμιση χρόνων, η οποία, αντί να δημιουργεί προϋποθέσεις επίτευξης σωστής λύσης, οδηγεί σε παγίωση διαδικαστικών ή ουσιαστικών μονομερών υποχωρήσεων της ελληνοκυπριακής κοινότητας, επιτρέπει την καθιέρωση και συζήτηση μόνο της τουρκικής ατζέντας, δίνει διεθνώς την εντύπωση απενοχοποίησης της Τουρκίας και μάλιστα μόνο σε σχέση με το Κυπριακό, ανέχεται ή ενθαρρύνει την αναβάθμιση του κατοχικού ψευδοκράτους και του κατοχικού ηγέτη και επιφέρει διαρκή υποβάθμιση της Κυπριακής Δημοκρατίας και των θεσμών της σε καθημερινή βάση.

Επιπρόσθετα, είναι προφανές ότι οι περιβόητοι πλέον όροι αναφοράς δεν μπορούν να οδηγήσουν σε σωστή λύση, αλλά αντίθετα κλειδώνουν μια σειρά θεμελιωδών υποχωρήσεων της πλευράς μας, αφήνουν στο απυρόβλητο την Τουρκία στις κρίσιμες πτυχές της ασφάλειας και των εγγυήσεων και οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια είτε σε μία κακή λύση είτε σε ένα νέο αδιέξοδο.

Δεύτερη διαπίστωση. Η Τουρκία εντείνει την επεκτατική και αδιάλλακτη στάση της. Είναι προφανές ότι όσοι αφελώς ποντάρουν εδώ και μερικά χρόνια σε μια ιδεατή γενναιοδωρία της τουρκικής πλευράς διαψεύδονται με τον πιο εμφαντικό τρόπο, ενώ όσοι δήλωναν έτοιμοι να εμπιστευτούν την Τουρκία ή ακόμα τον ίδιο τον Τούρκο Πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν αντιλαμβάνονται πλέον τους καταστροφικούς κινδύνους αυτής της εκτίμησής τους.

Τρίτη διαπίστωση. Η Τουρκία επέλεξε την κλιμάκωση σε όλα ανεξαιρέτως τα μέτωπα που η ίδια δημιουργεί και συντηρεί:

- Η καταδικαστέα και απολύτως παράνομη εισβολή στη Συρία.
- Η ένταση με το Ισραήλ και την Αίγυπτο.

- Η συνεχιζόμενη κατοχή του νησιού μας.
- Η νέα κατοχή στην ΑΟΖ.
- Οι επεκτατικές ενέργειες στη Νεκρή Ζώνη της Κύπρου.
- Η παράνομη δράση της στην κυπριακή ΑΟΖ.
- Η ένταση στο Αιγαίο και η αμφισβήτηση της κυριαρχίας της Ελλάδας σε διάφορες περιοχές.
- Το μνημόνιο συναντίληψης με τη Λιβύη.
- Ο εκβιασμός εναντίον της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το προσφυγικό και η προκλητική ρητορική της ενάντια σε όλες τις γειτονικές της χώρες, αλλά και ενάντια σε διεθνείς οργανισμούς δείχνουν ότι επιχειρεί να μεγιστοποιήσει τις απαιτήσεις της σε όλα τα επίπεδα και να διευρύνει τις πιθανές επιλογές της στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

Τέταρτη διαπίστωση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, οι ΗΠΑ και οι διεθνείς παράγοντες ευρύτερα, αν και έχουν τις δυνατότητες και τα μέσα, εμφανίζονται αυτή τη στιγμή απρόθυμοι να επιβάλουν στην Τουρκία τη νομιμότητα και το διεθνές δίκαιο, ενώ παράλληλα ταλανίζονται από δικές τους μεγάλες πολιτικές κρίσεις, όπως είναι το Brexit, αλλά και η διαδικασία κατηγορίας του Προέδρου των ΗΠΑ στο Κογκρέσο.

Πέμπτη διαπίστωση. Όλοι ανεξαιρέτως δυστυχώς οι Τουρκοκύπριοι πολιτικοί έχουν ταυτιστεί και ευθυγραμμιστεί πλήρως με τις οδηγίες και τις στοχεύσεις της Τουρκίας στο Κυπριακό, οι οποίες στοχεύσεις ουδεμίαν σχέση έχουν με τα καλώς νοούμενα συμφέροντα των Τουρκοκυπρίων.

Έκτη διαπίστωση. Η αχρείαση και άστοχη παραφιλολογία για χαλαρή ομοσπονδία, για κοινοβουλευτική δημοκρατία και άλλα πολλά έχουν προφανώς σχηματίσει την εντύπωση σε Τούρκους αξιωματούχους ότι η δική μας πλευρά είναι έτοιμη να συζητήσει λύσεις δύο κρατών και συνομοσπονδίας, αφού πλέον απροκάλυπτα καταθέτουν τέτοιας μορφής λύσεις και νέες ιδέες στο τραπέζι. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας οφείλει να κάνει τη δική του αυτοκριτική για αυτή την εικόνα που ο ίδιος έχει δημιουργήσει, καθώς αυτή η εντύπωση εμποδίζει στο τέλος της ημέρας την επίλυση του Κυπριακού.

Μέσα σε αυτό το τοπικό και διεθνές πολιτικό περιβάλλον το Δημοκρατικό Κόμμα εκτιμά ότι πρώτη προτεραιότητά μας ως πολιτείας πρέπει να είναι η υπεράσπιση, η ενίσχυση και η συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αυτό το τρίπτυχο πρέπει να τίθεται ως επικεφαλίδα τόσο των προσπαθειών μας για απελευθέρωση από την τουρκική κατοχή όσο και των προσπαθειών μας για ανάπτυξη και πρόοδο. Με βάση λοιπόν αυτό το τρίπτυχο, το Δημοκρατικό Κόμμα προτείνει τη διεκδίκηση μέτρων και κυρώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της Τουρκίας για την παράνομη δράση της στην κυπριακή ΑΟΖ. Αυτό πρέπει να γίνεται μεθοδικά, με συνέχεια και συνέπεια, χωρίς σπασμωδικές ή αντιφατικές ενέργειες, όπως παρατηρήθηκε το περασμένο καλοκαίρι.

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προσφέρουν ένα καλό θεμέλιο για κάτι τέτοιο, ενώ η αρνητική εικόνα της Τουρκίας αυτές ακριβώς τις μέρες λόγω της εισβολής στη Συρία, αλλά και για το προσφυγικό δημιουργούν ένα εύφορο έδαφος ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα μέτρα μπορούν ασφαλώς να καλύψουν την Τουρκία, αλλά θα πρέπει να επεκταθούν σε φυσικά πρόσωπα και εταιρείες. Η μοιρολατρική και ηττοπαθής προσέγγιση περί αδυναμίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι και παραπλανητική είναι και επιζήμια για τη χώρα μας, αλλά και για ολόκληρη την ευρωπαϊκή οικογένεια.

Επιμένουμε στην απρόσκοπτη υλοποίηση του ενεργειακού μας προγράμματος και την εκτέλεση των προγραμματισμένων γεωτρήσεων στον χρόνο και τον χώρο που αυτές έχουν προγραμματιστεί. Εκφράζουμε την ικανοποίησή μας για τις ενέργειες της κυβέρνησης τόσο σε σχέση με τις εταιρείες που εμπλέκονται σε αυτό το πρόγραμμα διά των συμφωνιών που έχουν υπογραφεί όσο και σε σχέση με τις αντίστοιχες χώρες τους.

Υποστηρίζουμε την ενίσχυση των συνεργασιών της Κυπριακής Δημοκρατίας με την Ελλάδα, την Αίγυπτο και το Ισραήλ σε όλους τους τομείς, προκειμένου να αποκατασταθεί η ισορροπία δυνάμεων στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, μια ισορροπία η οποία διαταράσσεται εξαιτίας της τουρκικής επεκτατικότητας. Αυτές οι συνεργασίες μπορούν και θα πρέπει να επεκταθούν και στα θέματα της αμυντικής συνεργασίας και ασφάλειας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η διαπιστωμένη επιθετικότητα της Τουρκίας.

Κύριε Πρόεδρε,

Λόγω της αποτυχίας, αλλά και της απογοήτευσης των τελευταίων δεκαετιών, βλέπουμε να σχηματίζονται αρνητικές, αλλά και επικίνδυνες τάσεις μέσα στην κοινωνία και τον λαό μας. Αυτή η απογοήτευση οδηγεί κάποιους σε δυο λανθασμένες και εκ διαμέτρου αντίθετες προσεγγίσεις: Από τη μία είναι κάποιοι που μας λένε πως πρέπει να τελειώνουμε με το Κυπριακό, να δεχτούμε την όποια λύση, να υποχωρήσουμε δηλαδή πλήρως σε όλες τις τουρκικές απαιτήσεις, και από την άλλη είναι εκείνοι που λένε πως πρέπει να ξεκινήσουμε να συζητάμε λύσεις δύο κρατών ή/και συνομοσπονδίας, χρησιμοποιώντας το γνωστό, αλλά και απλοϊκό και λανθασμένο σύνθημα «εκείνοι απ' εκεί, εμείς απ' εδώ».

Εμείς διαφωνούμε και με τις δυο αυτές ακραίες και λανθασμένες προσεγγίσεις. Επιμένουμε ότι ο στόχος της επίτευξης σωστής λύσης στο Κυπριακό περνά μέσα από την υπεράσπιση, την ενίσχυση και τη συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσα από τη δημιουργία πολιτικού, διπλωματικού και οικονομικού κόστους στην Τουρκία, μέσα από τις διαχρονικές και ομόφωνες αποφάσεις του Εθνικού Συμβουλίου και μέσα από τη λύση της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας, με το σωστό όμως περιεχόμενο. Οποιαδήποτε άλλη πολιτική η οποία αγνοεί ή υποβαθμίζει το αρνητικό και εκβιαστικό περιβάλλον απειλών της Τουρκίας θα οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια σε μια κακή λύση ή σε ένα νέο αδιέξοδο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Αυτό που απαιτείται σήμερα είναι προβληματισμός για τα επόμενα βήματα, συλλογικότητα και ενότητα. Καιρός να προβληματιστούμε από τις αποτυχίες μας και να συνδιαμορφώσουμε μια νέα, σωστή στρατηγική στο Κυπριακό. Αυτή είναι η ώρα της αυτοκριτικής, αλλά και της ρεαλιστικής διεκδικητικότητας. Η απάντηση στην τουρκική προκλητικότητα και επεκτατικότητα δεν είναι η απελπισία και η μοιρολατρία, δεν είναι ο φόβος και η συνθηκολόγηση. Η απάντηση έρχεται μέσα από την πίστη στη δύναμη του κυπριακού ελληνισμού. Η απάντηση έρχεται μέσα από τους αγώνες και τις θυσίες του λαού μας, παρά τις αντιξοότητες και τις κακουχίες. Τρεις χιλιάδες χρόνια ιστορίας πρέπει να συνεχίσουν. Οφείλουμε να διεκδικήσουμε το δίκαιο του λαού μας, να υπερασπιστούμε την Κυπριακή Δημοκρατία, να τιμήσουμε την ιστορία μας και όλους εκείνους που έπεσαν υπερασπιζόμενοι την ελευθερία και τη δημοκρατία.

Καλές γιορτές σε όλους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ πολύ, κύριε Παπαδόπουλε.

Εξοικονομήσατε κι εσείς πέντε-έξι λεπτά. Δε θα τα χρησιμοποιήσετε αύριο. Αντίθετα, αύριο ιδιαίτερα οι του ΔΗΚΟ πρέπει να είσατε πειθαρχημένοι στα λεπτά σας, για να μη γίνει τζιέινο που έγινε πέρσι που στην αναπληρωτή πρόεδρο νομίζω αφήσατε μόνο έξι λεπτά! Με την ευκαιρία να ευχαριστήσω τον κ. Παπαδόπουλο και να τον μιμηθείτε, δηλαδή 12% λιγότερο χρόνο από ό,τι δικαιούστε, για να μείνει στην κ. Ερωτοκρίτου.

Τώρα τον λόγο έχει ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ κ. Άντρος Κυπριανού.

Παρακαλώ, κύριε Κυπριανού, να προσέλθετε στο βήμα.

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ:

Ο κ. Κυπριανού πόσο θα μιλήσει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Σαράντα λεπτά.

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Έδωσέν μου και πέντε ο κ. Παπαδόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Αφού συνεργάζεστε, να το δεχτώ.

Αν δηλώνετε συνεργασία και αν θα ψηφίσετε και τον προϋπολογισμό μαζί του, να σας τα δώσω!

(Γέλια)

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρία και κύριοι υπουργοί,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Το πλαίσιο μέσα στο οποίο συζητούμε φέτος τον κρατικό προϋπολογισμό για το 2020 είναι ιδιαίτερα ζοφερό. Η κυβέρνηση Αναστασιάδη-Συναγερμού επιλέγει να ασκεί την εξουσία με αυταρχισμό και αλαζονεία. Επιλέγει να συγκρούεται και να διχάζει. Ενδιαφέρεται μόνο για τους λίγους και τους εκλεκτούς, αδιαφορώντας για τους πολλούς. Προωθεί την ημετεροκρατία, την κουμπαρακρατία και την κομματικοποίηση των πάντων, αδιαφορώντας για τη διαπλοκή και τη διαφθορά, που έγιναν καθημερινό φαινόμενο. Δίχως ίχνος ευθιξίας και δεοντολογίας, με κινήσεις εντυπωσιασμού και αδιαφορώντας για την ουσία. Στοχεύοντας να ελέγχει την κοινή γνώμη στο εσωτερικό, αδιαφορώντας για τη ζημιά που γίνεται στο εξωτερικό. Ως αποτέλεσμα, η πλειοψηφία της κοινωνίας είναι κουρασμένη από την υπερπροσπάθεια να επιβιώσει και να σταθεί στα πόδια της, αγανακτισμένη από τα αλλεπάλληλα κρούσματα διαφθοράς και διαπλοκής, απογοητευμένη από την κατάσταση που επικρατεί στο Κυπριακό και απαισιόδοξη, δίχως ελπίδα ότι κάτι μπορεί να αλλάξει, ότι η Κύπρος έχει ελπίδα να σωθεί από τους κινδύνους και τις απειλές. Η κοινωνία, αγαπητοί συνάδελφοι, ανησυχεί από την κλιμάκωση της τουρκικής

προκλητικότητας και επιθετικότητας. Η αντίδραση της διεθνούς κοινότητας έναντι αυτής της κλιμάκωσης δυστυχώς παραμένει φραστική. Τα όποια μέτρα λαμβάνονται δεν έχουν και ούτε μπορούν να έχουν ουσιαστικά αποτελέσματα σε ό,τι αφορά τη λύση του Κυπριακού.

Ο κ. Αναστασιάδης αντί να διδάσκεται από τα λάθη του, αντί να καταστρώσει ολοκληρωμένη στρατηγική επίτευξης του στόχου της λύσης, δυστυχώς αυτοσχεδιάζει, λειτουργεί με παλινδρομήσεις, αντιφάσεις και τακτικισμούς. Ως αποτέλεσμα, το Κυπριακό οδηγήθηκε σε επικίνδυνη τελμάτωση. Παρ' όλες τις προεκλογικές τους υποσχέσεις ο κ. Αναστασιάδης και ο Δημοκρατικός Συναγερμός δεν έφεραν το Κυπριακό πιο κοντά σε λύση. Το χειρότερο είναι ότι δεν έπεισαν τη διεθνή κοινότητα πως δεν έχουμε ευθύνες για το παρατεταμένο αδιέξοδο. Δεν προστάτευσαν αποτελεσματικά τα συμφέροντα και τα δικαιώματα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μετά το ναυάγιο του Κραν Μοντανά προειδοποιήσαμε ότι το παρατεταμένο αδιέξοδο εγκυμονούσε κινδύνους για νέα σοβαρά τετελεσμένα σε βάρος της Κύπρου και του λαού μας. Σε αυτό συνέβαλλε και η απενοχοποίηση της Τουρκίας με την έκθεση του κ. Γκουτέρες στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ τον Σεπτέμβριο του 2017.

Αξίζει βέβαια να υπενθυμίσουμε ότι η κυβέρνηση δεν αντέδρασε στην έκθεση του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ που κατέρριπτε το αφήγημα του κ. Αναστασιάδη για το τι έγινε στο Κραν Μοντανά. Επιμέναμε τότε ότι έπρεπε να γίνει δεκτή χωρίς όρους και προϋποθέσεις η εισήγηση του κ. Γκουτέρες να επαναρχίσει η διαπραγμάτευση από το σημείο που είχε μείνει στο Κραν Μοντανά, δηλαδή με τις συγκλίσεις, το Πλαίσιο Γκουτέρες της 30^{ης} Ιουνίου και το άτυπο έγγραφο για τον μηχανισμό εφαρμογής της λύσης. Δυστυχώς, δεν εισακουστήκαμε. Προειδοποιήσαμε ότι το διαπραγματευτικό κενό θα έδινε χώρο στην τουρκική επιθετικότητα. Δυστυχώς, δικαιωθήκαμε. Χάθηκαν δύομισι πολύτιμα χρόνια κατά τα οποία η Τουρκία κλιμάκωσε την επιθετική της ρητορική, προκάλεσε και προκαλεί στην ΑΟΖ μας και στην Αμμόχωστο. Δυστυχώς ούτε εμείς δεν πείσαμε τη διεθνή κοινότητα για την ειλικρίνεια των προθέσεών μας.

Οι δηλώσεις του κ. Αναστασιάδη που αμφισβητούσαν συγκλίσεις που επιτεύχθηκαν, οι λεγόμενες «νέες ιδέες», η άγνοια αντιπαράθεση για το δήθεν πλαίσιο της 4^{ης} Ιουλίου ροκάνιζαν τον χρόνο. Η κλεψύδρα αδειάζει. Αν δε σοβαρευτούμε, αν δεν είμαστε συνεπείς στον στρατηγικό στόχο, θα χάσουμε οριστικά τη δυνατότητα λύσης του Κυπριακού στο συμφωνημένο πλαίσιο. Είναι λυπηρό, αλλά είναι διάχυτη η εντύπωση ότι αυτός είναι ο στόχος και κάποιων στην ελληνοκυπριακή κοινότητα. Στην πρόσφατη συνάντηση στο Βερολίνο επαναβεβαιώθηκε και ενώπιον του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ ότι ο στόχος λύσης είναι η διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία. Επαναλήφθηκε ότι οι όροι αναφοράς θα αποτελούνται από την Κοινή Διακήρυξη της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2014, τις συγκλίσεις οι οποίες έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα και το πλαίσιο του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ της 30^{ης} του Ιούνη. Όλα αυτά είναι η καλύτερη απάντηση σε όσους φλέρταραν με άλλες ιδέες, του κ. Αναστασιάδη συμπεριλαμβανομένου. Το γεγονός ότι οι όροι αναφοράς δεν έγινε εφικτό να συμφωνηθούν είναι ανησυχητικό. Ανησυχητικό είναι και το γεγονός ότι η τυχόν επανέναρξη των διαπραγματεύσεων τοποθετείται μετά τις εκλογές στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η τοποθέτηση του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, που επαναλαμβάνεται γι' άλλη μια φορά, ότι δηλαδή οι δύο ηγέτες πρέπει να προετοιμάσουν την κοινωμία για την ανάγκη επίλυσης του Κυπριακού. Από την ετοιμότητά τους να το πράξουν θα διαφανεί και η πολιτική τους βούληση να εργαστούν για τη λύση.

Πολλοί διερωτώνται -δικαιολογημένα, λέω- πώς θα συζητήσουμε για λύση με αυτή την επιθετική Τουρκία. Ακριβώς αυτή η επιθετικότητα δημιουργεί γεωπολιτική αβεβαιότητα η οποία απειλεί ευθέως την προοπτική επιβίωσης -φυσικής και οικονομικής- της πατρίδας και του λαού μας. Πρέπει να διερωτηθούμε: θα σηκώσουμε τα χέρια ψηλά και θα παραδώσουμε την πατρίδα μας στην Τουρκία ή θα παλέψουμε με όλα τα διπλωματικά μέσα που διαθέτουμε, για να την σώσουμε; Η συνέχιση της σημερινής κατάστασης πραγμάτων θα σημαίνει και συνέχιση των τουρκικών μεθοδεύσεων σε βάρος της Κύπρου. Αν δε συζητήσουμε για λύση, η φυσιολογική εξέλιξη θα είναι η διχοτόμηση. Δεν πρέπει να ξεχνούμε τι μας διδάσκει η ιστορία. Διαχρονικά, σε συνθήκες διαπραγματευτικού κενού είχαμε τα πιο σοβαρά τετελεσμένα από πλευράς Τουρκίας. Αυτό πρέπει να μας χτυπήσει καμπανάκι.

Θέλω να σταθώ, αγαπητοί συνάδελφοι, επιγραμματικά και στο ζήτημα του φυσικού αερίου. Οι παράνομες δραστηριότητες της Τουρκίας καταδεικνύουν ότι η λύση του Κυπριακού αποτελεί τον μόνο αποτελεσματικό τρόπο για να αντιμετωπιστεί η τουρκική επιθετικότητα. Υπενθυμίζω σχετικά ότι οι συγκλίσεις για τις θαλάσσιες ζώνες, τους φυσικούς πόρους και την κατανομή των ομοσπονδιακών εσόδων επιλύουν το πρόβλημα μεταξύ των δύο κοινοτήτων ταυτόχρονα με τη λύση του Κυπριακού.

Η μόνη εκκρεμότητα που θα απομείνει σε περίπτωση λύσης είναι η οριοθέτηση της ΑΟΖ με την Τουρκία. Πρόβλημα που αντιμετωπίζουν πολλά κράτη μεταξύ τους και με το οποίο μπορούμε να ζήσουμε μέχρι και την οριστική του επίλυση. Ουδείς μπορεί να αμφισβητήσει -κατά την άποψή μας- ότι μετά τη λύση του Κυπριακού δύσκολα μεν, αλλά δημιουργούνται καλύτερες προϋποθέσεις για επίλυσή του θέματος της ΑΟΖ. Με άλυτο το Κυπριακό είναι ευσεβοποθισμός να πιστεύουμε ότι η οριοθέτηση με την Τουρκία είναι εφικτή. Πρέπει λοιπόν να ξεπεραστούν τα εμπόδια για επανέναρξη ουσιαστικών διαπραγματεύσεων με στόχο τη λύση διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας.

Μια άλλη απαίτηση κάποιων είναι η εγκατάλειψη του συμφωνημένου πλαισίου λύσης. Σήμερα αποδεικνύεται δυστυχώς με τον χειρότερο τρόπο ότι το μοναδικό πραγματικό δίλημμα που έχουμε ενώπιόν μας είναι ομοσπονδία ή διχοτόμηση. Σήμερα που συζητούνται επιλογές άλλες από την ομοσπονδία ακούσατε

κανέναν να μιλά για ενιαίο κράτος, εκτός βέβαια από κάποιους στην ελληνοκυπριακή κοινότητα; Αντιθέτως, οι συζητήσεις αφορούν τη συνομοσπονδία και τα δύο κράτη. Όλοι καταλαβαίνουμε ότι στην πραγματική ζωή τέτοιες ιδέες επιτρέπουν στην Τουρκία να μεθοδεύει τον πλήρη έλεγχο των κατεχομένων και τον έμμεσο έλεγχο των ελεύθερων περιοχών. Αυτό θα οδηγήσει σε σκληρό χερσαίο σύνορο με την Τουρκία, κάτι που θα είναι καταστροφικό για την Κύπρο.

Συνεπώς, η μόνη εφικτή λύση είναι η λύση διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας. Λύση στην οποία θα κατοχυρώνονται και θα διασφαλίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι βασικές ελευθερίες όλων των Κυπρίων πολιτών. Λύση βασισμένη στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, στις συμφωνίες υψηλού επιπέδου, στο διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο. Λύση που θα αποστρατιωτικοποιεί την Κύπρο και θα αποκλείει τα όποια εγγυητικά ή δικαιώματα επέμβασης στα εσωτερικά ζητήματα της χώρας από ξένες δυνάμεις. Λύση που θα επανενώνει το έδαφος, τον λαό, τους θεσμούς και την οικονομία στο πλαίσιο διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας, με μία κυριαρχία, ιθαγένεια, διεθνή προσωπικότητα και με πολιτική ισότητα, όπως αυτή περιγράφεται στα κείμενα των Ηνωμένων Εθνών. Λύση που θα οδηγεί σε ενωμένο κράτος, συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ευχή μας είναι οι δύο ηγέτες να λειτουργήσουν από τώρα και στο εξής με συνέπεια και αποφασιστικότητα. Να προσηλωθούν σε πρωτοβουλίες και ρητορική που θα ενισχύουν την προοπτική για την επανένωση της πατρίδας μας.

Αγαπητοί συνάδελφοι και συναδέλφισσες,

Η ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής έχει αποσταθεροποιηθεί πλήρως. Η Τουρκία, ακολουθώντας επιθετική στρατηγική τετελεσμένων, επιχειρεί να επωφεληθεί από τη γεωπολιτική αστάθεια. Γι' αυτό προειδοποιούσαμε και πιέζαμε τον κ. Αναστασιάδη τόσο καιρό, για να μη δημιουργηθούν τετελεσμένα λόγω του διαπραγματευτικού κενού. Δεν εισακουστήκαμε.

Τελικά η Κύπρος κινδυνεύει να πληρώσει το κόστος του χαμένου χρόνου. Την ώρα που γίνονταν όλα αυτά, ο λαός παραμυθιζόταν ότι η αποκλειστική οικονομική ζώνη έχει θωρακιστεί. Σήμερα ακούσαμε την επίσημη τοποθέτηση του Ισραήλ το οποίο απαιτεί από τις εταιρείες που έχουν αδειοδοτηθεί το οικόπεδο «Αφροδίτη» να μην προχωρήσουν σε εξόρυξη φυσικού αερίου, εκτός και αν μόνο στην περίπτωση που η Κυπριακή Δημοκρατία και το Ισραήλ θα έχουν επιλύσει τις μεταξύ τους διαφορές και διαφωνίες. Αυτό νομίζω ξεκαθαρίζει πάνω σε ποιους μπορούμε να βασιστούμε για διάφορα ζητήματα.

Αντί λοιπόν να αναγνωρίσουν τα λάθη τους και να αναθεωρήσουν την τακτική τους, αντί να κοιτάζουν τον εαυτό τους στον καθρέφτη, διάλεξαν τον εύκολο δρόμο. Ποιος είναι ο εύκολος δρόμος; Να επιρρίψουν ευθύνες και πάλι στο ΑΚΕΛ. Βολικός στόχος τότε ενόψει των ευρωεκλογών. Τα δεδομένα τότε τους ασκούσαν αφόρητη πίεση. Οι ευθύνες τους για το ξεπούλημα του συνεργατισμού ήταν τεράστιες. Εν τω μεταξύ η κοινωνική οργή για τις κατά συρροήν δολοφονίες αλλοδαπών γυναικών και παιδιών φούντωνε.

Την ώρα που τα τουρκικά γεωτρύπανα επιχειρούσαν εντός της κυπριακής ΑΟΖ, την ώρα που οι τουρκικές φρεγάτες εμπόδιζαν γεωτρήσεις εντός αδειοδοτημένων οικοπέδων και αυτοί βέβαια παρακολουθούσαν αδύναμοι να αντιδράσουν εξαιτίας των χειρισμών τους, τι έκαναν; Κατηγόρησαν εμάς ότι παίζαμε τάχα το παιχνίδι της Τουρκίας!

Ο κάθε λογικός άνθρωπος μπορούσε να καταλάβει ότι επρόκειτο για μικροκομματικό τέχνασμα, προκειμένου να συγκρατήσουν τα ποσοστά τους. Γι' ακόμα μια φορά ο κ. Αναστασιάδης και ο Δημοκρατικός Συναγερμός έβαζαν τα ποσοστά και τις καρτέλες πάνω από όλα. Έριξαν το επίπεδο του δημόσιου διαλόγου μιλώντας για «δανεικές ψήφους» και για το ΑΚΕΛ «που υπονομεύει την πατρίδα». Βγάζοντας τη μάσκα, έστριψαν τότε ακροδεξιά. Ξεκίνησαν μια εκστρατεία φόβου, για να παρουσιάσουν το ΑΚΕΛ ως μίσμα, ως κίνδυνο για τον τόπο και την οικονομία.

Δυστυχώς για τον τόπο μας, το σύνθημα για την κατρακύλα αυτή το έδωσε το ίδιο το Προεδρικό. Με τον ίδιο τον Πρόεδρο να μας αποκαλεί «μηδενικά», επειδή... γιατί, σας παρακαλώ; Επειδή ετολμήσαμε να ασκούμε κριτική, με το Προεδρικό και τον Δημοκρατικό Συναγερμό να μας ρωτούν ποιων τα συμφέροντα εξυπηρετούμε. Ρωτούν εμάς ποιων τα συμφέροντα εκπροσωπούμε, την ώρα που αφήνουν τον χρόνο να περνά ανεκμετάλλετος. Την ώρα που η Άγκυρα μεθοδεύει τον εποικισμό της περικόλειστης πόλης της Αμμοχώστου παραβιάζοντας κατάφωρα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Την ώρα που απειλεί επικίνδυνα την ταυτότητα της τουρκοκυπριακής κοινότητας με τον εποικισμό και τον πλήρη έλεγχο της.

Θα το ξαναπώ λοιπόν. Το ΑΚΕΛ ήταν, είναι και θα παραμείνει η πατριωτική φωνή που φωνάζει για όλη την Κύπρο. Η φωνή που φωνάζει ότι είμαστε μια πατρίδα, ένας λαός, ότι δε θα παραδοθούμε, ότι δε θα γονατίσουμε. Θα παλέψουμε, για να ζήσουμε στον τόπο μας ενωμένοι, ελεύθεροι και μονιασμένοι. Το μέλλον, την πατρίδα, την κοινωνία, την οικονομία δεν την απειλεί το ΑΚΕΛ. Την απειλούν αδέξιοι χειρισμοί και επικίνδυνες πολιτικές, και στο Κυπριακό και στην εσωτερική διακυβέρνηση.

Στο εσωτερικό πρέπει επιτέλους οι κυβερνώντες να ενδιαφερθούν για την πλειοψηφία της κοινωνίας, η οποία υποφέρει από τους χειρισμούς τους. Πρέπει επιτέλους να απεγκλωβιστούν από τον μύθο που έκτισαν για το success story. Η πραγματικότητα είναι δυστυχώς πολύ διαφορετική. Τι είδους ανάπτυξη έφεραν; Γιατί είναι περήφανοι γι' αυτήν; Σε ποιων τις σέπες μπαίνουν τα έσοδα από την ανάπτυξη; Ποιους θα ωφελήσει αυτή;

Πρόκειται για ανάπτυξη που διασφαλίζει την αειφορία, την προστασία του περιβάλλοντος; Που στηρίζει την πραγματική οικονομία; Πρόκειται για ανάπτυξη που προάγει την έρευνα και την καινοτομία; Που στοχεύει σε αντιμετώπιση των πολλών κοινωνικών προβλημάτων; Που επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό; Όχι βέβαια. Ολόκληρο το παραγωγικό μοντέλο της Κύπρου στρεβλώνεται, το ανθρώπινο δυναμικό της απαξιώνεται, ανάλογα βέβαια με το τι συμφέρει τη δεδομένη στιγμή στην κυβέρνηση. Οι συνειδήσεις των νεότερων γενεών -και αυτό είναι το πιο σημαντικό- διαφθείρονται μέσα σε ένα αντιπαραγωγικό περιβάλλον. Περιβάλλον που καταδικάζει τις νεότερες γενιές σε ζωή χειρότερη και ακριβότερη από τη ζωή των προηγούμενων γενιών.

Η οικονομία όντως μεγαλώνει -συμφωνούμε σε αυτό- όμως η κοινωνία συνεχίζει να νιώθει αβεβαιότητα και ανασφάλεια για το μέλλον. Οι θέσεις εργασίας αυξάνονται, όμως οι εργαζόμενοι είναι παγιδευμένοι στη στασιμότητα των μισθών και των εισοδημάτων τους. Δεν μπορούν να σχεδιάσουν με ασφάλεια και σιγουριά το μέλλον τους. Ενώ οι διεθνείς επενδύσεις αυξάνονται, οι μικρομεσαίοι επιχειρηματίες και οι αυτοεργοδοτούμενοι δύσκολα τα φέρνουν βόλτα. Συνεχίζουν να βρίσκονται αντιμέτωποι με το βάρος των δανείων και των υποχρεώσεών τους.

Για την κυβέρνηση αυτές οι αντιφάσεις είναι φυσιολογικές. Διαχρονικά έτσι πολιτεύονται, γιατί τους βολεύει. Γιατί εξυπηρετούν τα συμφέροντα των ισχυρών τους φίλων. Παρά τις βελτιωμένες οικονομικές συνθήκες, παρά τα πλεονάσματα στα δημόσια ταμεία και την αύξηση των θέσεων εργασίας, δεν έχουν αλλάξει ούτε την πολιτική τους κατεύθυνση στην οικονομία ούτε έχουν βελτιώσει τη φιλοσοφία για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2020. Η κυβέρνηση συνεχίζει να θεωρεί ότι όλα κυλούν ομαλά, την ώρα που η αβεβαιότητα και οι δυσκολίες παραμένουν για πολύ μεγάλο μέρος της κοινωνίας. Σε ό,τι αφορά τα πλεονάσματα, είναι εύκολο να τα πετύχεις, αν πετσοκόβεις τις δαπάνες για τη δημόσια υγεία, τα προσφυγικά προγράμματα, τις κοινωνικές παροχές κ.λπ.

Στην οικονομία, παρά τους θετικούς ρυθμούς, η κυβέρνηση ακολουθεί μοντέλο ανάπτυξης που στηρίζεται στον βραχυπρόθεσμο σχεδιασμό. Αυτός δεν είναι βιώσιμος. Παράλληλα έχει πολύ αρνητικές επιπτώσεις σε μεγάλη μερίδα της κοινωνίας. Με το μονοδιάστατο μοντέλο ανάπτυξης, στηριγμένο στη βιομηχανία πώλησης διαβατηρίων, η κυβέρνηση έχει δημιουργήσει οικονομία για τους λίγους. Είναι γεγονός ότι το πρόγραμμα διαβατηρίων βοήθησε την οικονομία μας σε δύσκολες στιγμές. Η κατάχρησή του όμως, η έλλειψη αποτελεσματικού ελέγχου και η εμπλοκή της οικογένειας του Προέδρου στο πρόγραμμα το ζήμιωσαν αφάνταστα. Το χειρότερο από όλα, μας δυσφήμισαν στο εξωτερικό. Αυτό -όπως παραδέχτηκε και ο Υπουργός Οικονομικών- ελάχιστη συνεισφορά είχε στο ΑΕΠ της χώρας. Τα πλείστα έσοδα μπήκαν στις τσέπες μιας μικρής ομάδας επιχειρηματιών ανάπτυξης γης, δικηγόρων και λογιστών. Σε αντίθεση, η πλειοψηφία της κοινωνίας σηκώνει το βάρος της κρίσης. Το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών μειώθηκε δραματικά τα τελευταία επτά χρόνια. Σήμερα υστερεί σημαντικά σε σχέση με την περίοδο πριν από το 2013. Αυτή η κατάσταση έχει επιδεινώσει την καθημερινότητα της κοινωνίας. Ας δούμε -για παράδειγμα- τι συμβαίνει στον τομέα της στέγασης. Τα αυξημένα ενοίκια, οι αυξημένες τιμές αγοράς κατοικίας, τα χαμηλά εισοδήματα των εργαζομένων, η δύσκολη δανειοδότηση από τις τράπεζες και η υπονόμευση της στεγαστικής πολιτικής του κράτους έκαναν τη στέγη προνόμιο και όχι δικαίωμα για όλους.

Αντί όλα αυτά να τους προβληματίσουν, προσπαθούν να ρίξουν τις ευθύνες αλλού. Το επιχείρημά τους, «φταίνε οι προηγούμενοι». Κυβερνούν επτά ολόκληρα χρόνια και αναζητούν ευθύνες στους προηγούμενους. Δεν είναι μόνο αυτό όμως. Ποιος ξεχνά τη δήλωση του Χάρη Γεωργιάδη ότι την ευθύνη για τα υψηλά ενοίκια την έχουν τα νεαρά ζευγάρια; Γιατί; Γιατί τάχα επιλέγουν να ενοικιάζουν, αντί να αγοράζουν ή να χτίζουν. Αλήθεια, δεν πέρασε ποτέ από το μυαλό του ότι δεν έχουν λεφτά για να αγοράσουν; Ότι δεν έχουν λεφτά να χτίσουν; Ότι έχουν χαμηλούς μισθούς και δεν μπορούν να κάνουν δάνειο;

Δεν είναι μόνο τα ενοίκια και η στέγη. Η Κύπρος είναι πρωταθλήτρια στην ακρίβια αγαθών πρώτης ανάγκης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Την ώρα που οι μισθοί μειώθηκαν ραγδαία, οι τιμές για αγαθά πρώτης ανάγκης βρίσκονται στα ύψη. Ούτε αυτό ανησυχεί την κυβέρνηση.

Η αλήθεια είναι ότι η κυβέρνηση Αναστασιάδη-Δημοκρατικού Συναγερμού δεν πέτυχε success story στην οικονομία της Κύπρου. Αντιθέτως, την έθεσε σε κίνδυνο οικοδομώντας οικονομία της αρπαχτής. Η ραγδαία μεγέθυνση στον τομέα των κατασκευών ενέχει κίνδυνο δημιουργίας φαινομένου φούσκας. Η παρούσα κατάσταση κάνει τη χώρα πιο ευάλωτη στις διεθνείς εξελίξεις και στους διεθνείς κινδύνους.

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Η κυβέρνηση Αναστασιάδη-Δημοκρατικού Συναγερμού θα μείνει στην ιστορία ως αυτή που διέλυσε τον συνεργατισμό. Ανάλαβε τη διαχείρισή του το 2013 με την κρατικοποίησή του. Για πέντε χρόνια δήλωνε ότι όλα πάνε καλά. Τελικά τον οδήγησε στο ξεπούλημα με τεράστια κρατική επιδότηση στην Ελληνική Τράπεζα. Την ίδια στιγμή φόρτωσε στους ώμους του λαού δισεκατομμύρια ευρώ. Το πόρισμα για την κατάρρευση του συνεργατισμού εξανέμισε τα ελάχιστα πηγάδια αξιοπιστίας που είχαν απομείνει στην κυβέρνηση. Η άρνησή τους να αναλάβουν τις ευθύνες τους τούς οδήγησε στην απόρριψη του πορίσματος. Επιβεβαίωσε ότι συνεχίζουν να μην αναλαμβάνουν καμία ευθύνη για τίποτα. Τι λέει το πόρισμα; Διαβάζω από εισαγωγικά: «Η τελική κατάρρευση του συνεργατισμού το 2018 δεν μπορεί να αναζητείται στα όσα συνέβησαν πριν από το 2013.

Πρέπει να αναζητηθεί σε λάθη, παραλείψεις, απραξία, ανικανότητα, εγκληματική αμέλεια και ίσως και παράνομες πρακτικές, τα οποία διαπράχθηκαν απ' όσους ανάλαβαν να χειριστούν τις υποθέσεις του συνεργατισμού από την ανακεφαλαιοποίηση και εντεύθεν». Η κατάρρευσή του λοιπόν είναι το αποτέλεσμα των πολιτικών της κυβέρνησης Αναστασιάδη-Δημοκρατικού Συναγερμού. Πολιτικών στοχευμένων και μεθοδευμένων για το ξεπούλημά του. Αυτή είναι η πραγματικότητα, όσο κι αν δεν αρέσει στην κυβέρνηση και στον Δημοκρατικό Συναγερμό.

Τα ίδια έκαναν και με τη διαχείριση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των εκποιήσεων. Το ιδιωτικό χρέος και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, από τα βασικά προβλήματα της κυπριακής οικονομίας, συνεχίζουν να βαραίνουν τόσο τα νοικοκυριά όσο και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η κυβέρνηση παρουσιάζει την αριθμητική μείωσή τους ως επιτυχία. Στην πραγματικότητα η σημαντικότερη μείωση προκύπτει από την αφαίρεση των δανείων από τους ισολογισμούς των τραπεζών και την πώλησή τους σε τρίτους. Αυτό δεν απαλλάσσει στο ελάχιστο το βάρος για τα νοικοκυριά και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Ούτε το Σχέδιο «Εστία» μπόρεσε τελικά να αποτελέσει ουσιαστική εναλλακτική επιλογή για τους δανειολήπτες. Πολλοί από αυτούς είναι σήμερα αντιμέτωποι με τον κίνδυνο εκποίησης της κατοικίας ή και της επαγγελματικής τους στέγης. Το σχέδιο απέτυχε όχι γιατί το ενδιαφέρον ήταν περιορισμένο, αλλά διότι το ίδιο είχε σημαντικά κενά. Είναι σχέδιο που δεν καλύπτει τους πρώτους που θα έπρεπε να καλύψει, τις ευάλωτες ομάδες των πολιτών με εισοδήματα που δεν τους επιτρέπουν να ακολουθήσουν διαδικασία βιώσιμης αναδιάρθρωσης.

Όλοι αυτοί μένουν μετέωροι. Δυστυχώς η κυβέρνηση δεν έκαμε τίποτε γι' αυτούς ούτε για όσους μέχρι σήμερα ήταν συνεπείς με τις υποχρεώσεις τους. Ενώ λοιπόν η κοινωνία αντιμετωπίζει ολοένα και πιο έντονα τον κίνδυνο των πλειστηριασμών, η κυβέρνηση συνεχίζει να είναι θεατής των γεγονότων. Φρόντισε πρώτα να αλλάξει τη νομοθεσία για τις εκποιήσεις, κάνοντας τη διαδικασία πιο εύκολη και απλή για τις τράπεζες. Ύστερα έστειλε στο Ανώτατο Δικαστήριο όσες προτάσεις νόμου πέρασε από τη Βουλή το ΑΚΕΛ με άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης. Προτάσεις που είχαν στόχο να βελτιώσουν το δίχτυ προστασίας για τους δανειολήπτες. Οι τράπεζες ζήτησαν λιγότερα εμπόδια στις εκποιήσεις, ταχύτερες διαδικασίες, λιγότερα δικαιώματα για τους δανειολήπτες και ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς. Η κυβέρνηση τους τα έδωσε όλα. Σήμερα αποστέλλονται μαζικά χιλιάδες επιστολές πλειστηριασμών, μερικοί από αυτούς για κύριες κατοικίες. Πολλαπλασιάζονται οι περιπτώσεις ανθρώπων που μένουν άστεγοι. Οι κυβερνώντες απλώς σφυρίζουν αδιάφορα. Μπορείτε λοιπόν να το καταγράψετε και αυτό στις επιτυχίες σας.

Κομπάζουν για τη μείωση των ποσοστών ανεργίας. Την ίδια ώρα η πολιτική τους υποβαθμίζει την ποιότητα της εργασίας. Στα επτά χρόνια διακυβέρνησης η εργασία έχει απορρυθμιστεί. Έχει υποβαθμιστεί δραματικά η ποιότητά της. Έχουν αυξηθεί κατακόρυφα οι χαμηλόμισθοι και οι εργαζόμενοι σε θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης, οι εργαζόμενοι χωρίς καμία προστασία.

Είναι φανερό λοιπόν ότι η κυβέρνηση δεν έχει ως στόχο να στηρίξει την κοινωνία. Αυτό φαίνεται και από τον προϋπολογισμό που έχει καταθέσει για το 2020. Είναι ακόμα ένας αντιαναπτυξιακός, αντικοινωνικός, αντιλαϊκός προϋπολογισμός χωρίς όραμα, στην ίδια φιλοσοφία των προηγούμενων χρόνων.

Είναι αντιαναπτυξιακός, αφού οι συνολικές δημόσιες επενδύσεις είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα, χαμηλότερα ακόμα και από το 2012, μεσούσης τότε της οικονομικής κρίσης. Είναι αντικοινωνικός, αφού οι κοινωνικές παροχές παραμένουν σταθερά χαμηλές, με μόνη εξαίρεση τη συμπερίληψη από φέτος των δαπανών για το Γενικό Σύστημα Υγείας. Η Κύπρος είναι η χώρα με τις χαμηλότερες δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ στον τομέα της υγείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι δαπάνες για το ΓΕΣΥ θα βελτιώσουν την κατάσταση, αλλά δεν αναιρούν την πολιτική που ακολούθησε μέχρι σήμερα η κυβέρνηση.

Σε ό,τι αφορά το ΓΕΣΥ, είναι μία από τις μεγαλύτερες λαϊκές κατακτήσεις. Το ΑΚΕΛ πρωταγωνίστησε για την υπερψήφιση των σχετικών νομοσχεδίων στη Βουλή. Δυστυχώς η κυβέρνηση δεν υλοποίησε το δικό της μερίδιο ευθύνης, που ήταν η στήριξη των δημοσίων νοσηλευτηρίων. Αποτέλεσμα είναι τα δημόσια νοσηλευτήρια να παραπαίουν, θέτοντας σε κίνδυνο το ΓΕΣΥ. Πέρα από αυτά, η χώρα μας συγκαταλέγεται επίσης στις χώρες με τις χαμηλότερες δαπάνες κοινωνικής προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο προϋπολογισμός είναι αντιλαϊκός, αφού η πολιτική του περιορισμού των δαπανών, αν και δημιουργεί πρωτογενή πλεονάσματα, δεν έχει καταφέρει να επιλύσει τα σημαντικά προβλήματα της οικονομίας.

Τέλος είναι ένας προϋπολογισμός που συντηρεί την πολιτική της κυβέρνησης στο βόλεμα ημετέρων. Οι αλόγιστες δαπάνες για αγορά υπηρεσιών και προσλήψεων συμβούλων και συνεργατών του Προέδρου και άλλων αξιωματούχων έχουν γίνει καθημερινότητα. Η ανοιχτού τέλους συμφωνία για την επιδότηση της μισθοδοσίας των ιερέων της Εκκλησίας φόρτωσε άλλα €80 εκατομ. στις πλάτες των φορολογουμένων για την επόμενη δεκαετία. Από αυτά και μόνο είναι ξεκάθαρο ότι για την κυβέρνηση το βόλεμα ημετέρων προέχει του εξορθολογισμού στη δημόσια υπηρεσία. Δεν είναι τυχαίο, αγαπητοί συνάδελφοι, που το συνολικό μέγεθος των εργαζομένων στη δημόσια υπηρεσία έχει ξεπεράσει τα επίπεδα του 2012. Από 61 837 που ήταν τότε, σήμερα είναι 61 924. Όλοι θυμόμαστε την ισοπεδωτική κριτική που ασκούσε τότε ο Δημοκρατικός Συναγερμός για το «περιττό λίπος» στη δημόσια υπηρεσία.

Αποκαλυπτικά της ταξικής πολιτικής που ακολουθούν είναι και τα μεγέθη της κοινωνικής ανισότητας που επικρατούν σήμερα στην Κύπρο. Σύμφωνα με την τελευταία έρευνα της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας, οι νέοι του τόπου μας, αν και εργάζονται, απειλούνται από τη φτώχεια λόγω χαμηλών μισθών. Όσοι έχουμε ακόμα επαφή με την πραγματικότητα βλέπουμε το φαινόμενο γύρω μας. Είναι απόφοιτοι που υποαπασχολούνται. Είναι πτυχιούχοι που δουλεύουν καθημερινά για €700 και €800. Οι νέοι που εργάζονται στην Κύπρο, αλλά κινδυνεύουν από τη φτώχεια, έχουν αυξηθεί, τη στιγμή που στην υπόλοιπη Ευρώπη το ποσοστό τους μειώνεται. Χιλιάδες νέοι δεν μπορούν να ζήσουν μόνοι τους, αν και εργάζονται. Δεν μπορούν να εξασφαλίσουν για τον εαυτό τους τα απαραίτητα προς το ζην.

Σε ό,τι αφορά την κοινωνική πολιτική, να μου επιτρέψετε να πω τα εξής: αντί οι αδύναμοι να ενισχύονται, εξουθενώνονται περισσότερο. Οι συνολικές κοινωνικές δαπάνες μειώθηκαν τα τελευταία έξι χρόνια. Μειώθηκαν την περίοδο που ο κόσμος είχε περισσότερες ανάγκες λόγω της οικονομικής κρίσης. Το ίδιο μειώθηκαν οι παροχές κοινωνικής πρόνοιας. Ο μέσος όρος ποσοστού κοινωνικών δαπανών σε σχέση με το ΑΕΠ της Κύπρου είναι κατά πολύ χαμηλότερος από τον αντίστοιχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Κύπρο το ποσοστό κοινωνικών δαπανών της κεντρικής κυβέρνησης σε σχέση με το ΑΕΠ το 2017 ήταν 5,1%, ενώ ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν 7,1%.

Δεν έγιναν μόνο περικοπές στις δαπάνες. Έγιναν περικοπές στις προσλήψεις και στις κρατικές χορηγίες προς τους εθελοντικούς οργανισμούς και τα συμβούλια κοινοτικής ευημερίας, που λειτουργούσαν κοινωνικά προγράμματα. Όλα αυτά έγιναν την ώρα που οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας αφήνονται να καταρρεύσουν. Αυτές βέβαια κυρίως εκτελούν εντολές της υπηρεσίας για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα. Τα αποτελέσματα αυτών των πολιτικών δεν είναι απλώς απογοητευτικά, δεν είναι απλώς θλιβερά, έχουν αίμα πάνω τους.

Θυμόμαστε όλοι τις τραγικές ιστορίες περιπτώσεων που υποτίθεται ότι έπρεπε να παρακολουθούνταν από τις υπηρεσίες. Αντί αυτού κατέληξαν σε θανάτους, ντροπιάζοντας την κοινωνία και τους θεσμούς. Ντροπιάζοντας όλους μας. Σε μια εποχή που οι συντάξεις καταβαραθρώθηκαν στα €500 και €400, που οι μισθοί φτάνουν, στην καλύτερη περίπτωση, τα €1.000, η κυβέρνηση Αναστασιάδη-Δημοκρατικού Συναγερμού έκρινε ότι κρατικές δομές προστασίας και στήριξης παιδιών και ηλικιωμένων έπρεπε να κλείσουν ή να παραδοθούν αλλού.

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Παραμονές των ευρωεκλογών ο κ. Αναστασιάδης, σε μια από τις κομματικές ομιλίες που έκανε στο ακροατήριό του, όντας Πρόεδρος, εξέφρασε την ανησυχία του μην τυχόν επικρατήσει το ΑΚΕΛ και εκθέσει την Κύπρο διεθνώς. Τραγελαφικά πράγματα, αν αναλογιστεί κανένας ότι μόλις πριν λίγες εβδομάδες η Παγκόσμια Τράπεζα έδινε στην Κύπρο χρυσό μετάλλιο στη διαφθορά. Αναφέρει χαρακτηριστικά στην έκθεσή της: «Η Κύπρος παρουσίασε την πενταετία 2013 με 2018 τη μεγαλύτερη αύξηση σε επίπεδα διαφθοράς εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Δεν είναι μόνο η Παγκόσμια Τράπεζα που τα λέει. Τα λένε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωκοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα στο οποίο συμμετέχει ο Δημοκρατικός Συναγερμός. Γίναμε πρώτο θέμα σε διεθνή πρακτορεία ειδήσεων και πρωτοσέλιδο σε πολλά διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης. Τέτοια δυσφήμιση δεν τη βιώσαμε ποτέ. Η Κύπρος στα χρόνια διακυβέρνησης Αναστασιάδη-Δημοκρατικού Συναγερμού καταγράφει ρεκόρ στη διαφθορά. Δε θα τα απαριθμήσω όλα. Θα σταχυολογήσω μόνο μερικά.

Δεν είναι μόνο τα εκατομμύρια του οικογενειακού περιβάλλοντος που δραπέτευσαν στο εξωτερικό πριν από το κούρεμα, οι εξυπηρετήσεις προς τον Αρχιεπίσκοπο, το σκάνδαλο με πρωταγωνιστή τον τότε Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα, τους διορισμούς και τις προαγωγές για τις οποίες όλως περιέργως κρίνονται άξιοι μόνο όσοι είναι «μπλε». Δεν είναι μόνο το σκάνδαλο με το ξεπούλημα του συνεργατισμού, οι προεδρικές χάρες σε παιδεραστές, η άνευ προηγουμένου αναξιοκρατία, οι παράνομες αναπτύξεις, ο αθέμιτος πλουτισμός ημετέρων, η έκρηξη της εγκληματικότητας, ο θεσμικός ρατσισμός που κόστισε ανθρώπινες ζωές, η καταρράκωση θεσμών και άλλα πολλά. Είναι και το κερασάκι στην τούρτα: οι απανωτές αποκαλύψεις για τις δραστηριότητες του δικηγορικού γραφείου του ίδιου του Προέδρου, για τους πελάτες του, αλλά και για την παραχώρηση υπηκοότητας σε λογής ύποπτα έως και καταζητούμενα πρόσωπα. Επίσης τα όσα δημοσιοποιήθηκαν με το κατασκοπευτικό βαν είναι αποκαλυπτικά του χάους που επικρατεί επί των ημερών τους.

Ο Πρόεδρος διερωτάται αν τον παρακολουθούν, ενώ ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού ρωτά ποιος παρακολουθά ποιον. Αφήνουν και πάλι άναυδη την κοινωνία με την αδυναμία τους ή την αδιαφορία τους να προστατεύσουν τα στοιχειώδη δικαιώματα των πολιτών. Παίζουν με τα πάντα και εμπναιζουν τους πάντες.

Η Κύπρος, κύριε Πρόεδρε, αγαπητοί συνάδελφοι, ζει τη χειρότερη περίοδο που πέρασε ποτέ. Δυστυχώς, κάθε φορά που ξεσπά ένα σκάνδαλο, αντί οι κυβερνώντες να προβληματιστούν, αντί να δείξουν ότι συναισθάνονται τι συμβαίνει, μας κουνούν θυμωμένα το δάχτυλο. Γιατί; Γιατί τολμούμε εμείς, «τα μηδενικά», να μιλήσουμε. Μας κάνουν μαθήματα για ενότητα, για πατριωτικό καθήκον. Μας κατηγορούν για ισοπεδωτική κριτική. Μα, τι άλλο πρέπει να γίνει -επιτέλους- για να μιλήσουμε για διαφθορά και για διαπλοκή, για μια κατάσταση σάπια, την οποία οι κυβερνώντες και ο περίγυρός τους έχουν δημιουργήσει;

Πρέπει επιτέλους να το παραδεχθούν. Θυμώνουν, γιατί ξέρουν ότι λέμε την αλήθεια. Έστω και μόνοι μας -πρέπει να πω- σε αρκετές περιπτώσεις. Έστω και τις ώρες που άλλα κόμματα, αντί να αρθρώσουν λόγο,

κάνουν πως δεν είδαν, δεν άκουσαν, δεν κατάλαβαν. Ξέρουν ότι λέμε την αλήθεια, όταν τους υποδεικνύουμε ότι παρέλαβαν το Κυπριακό από τον Δημήτρη Χριστόφια με σημαντικές συγκλίσεις, το κεφάλαιο της ενέργειας με ισχυρές προϋποθέσεις, το υδατικό λυμένο, την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και τη μεταρρύθμιση τοπικής αυτοδιοίκησης σε προχωρημένο στάδιο, τον φάκελο του χαλουμιού σχεδόν έτοιμο και απλώς τα άφησαν όλα να διαλυθούν. Ξέρουν ότι λέμε την αλήθεια, όταν αποκαλύπτουμε στον κυπριακό λαό τι έγινε στο Κραν Μοντανά, τι έγινε μετά. Ξέρουν ότι λέμε την αλήθεια, όταν προβλέπουμε πού θα μας οδηγήσει η πολιτική που ακολουθείται τα τελευταία χρόνια στο Κυπριακό. Ξέρουν ότι λέμε την αλήθεια, όταν τους θυμίζουμε τις αυταπάτες που καλλιεργούσαν για θωράκιση της ΑΟΖ, για συμμαχίες που δε θα επέτρεπαν στην Τουρκία να μας απειλήσει, για μέτρα που τάχα θα πονούν την Τουρκία. Ξέρουν ότι λέμε την αλήθεια την ώρα που μιλούμε για την αποτυχημένη πολιτική τους, που δημιούργησε φτωχούς, άστεγους και νέους χωρίς ελπίδα. Ξέρουν ότι λέμε την αλήθεια την ώρα που μιλούμε για την οικονομική ολιγαρχία που πλουτίζει με τη βοήθειά τους, την ώρα που οι πολλοί αγωνίζονται να βγάλουν τον μήνα.

Αντί να τους προβληματίσουν όλα αυτά, μας κατηγορούν ως προδότες της πατρίδας και εκφραστές άλλων συμφερόντων. Θέλω να το ξεκαθαρίσω λοιπόν για ακόμα μια φορά. Προδοσία είναι η διχοτόμηση και σίγουρα δεν είναι το ΑΚΕΛ που συζητά κάτι τέτοιο.

Αλλότρια συμφέροντα δεν εξυπηρετήσαμε ποτέ. Αυτό να το ψάξουν στην κυπριακή παροικία της Καμπότζης και της Μαλαισίας, στις καταγγελίες διεθνών οργανώσεων για τα διαβατήρια και για το ξέπλυμα χρήματος. Στα κρυφά και με ψέματα δεν πολιτευθήκαμε ποτέ. Καθαρά και έντιμα απευθυνόμαστε στον λαό και υπόλογοι είμαστε μόνο σε αυτόν.

Πρέπει έστω και τώρα να το συνειδητοποιήσουν όλοι. Και θέλω να το ξεκαθαρίσω και από το βήμα της ολομέλειας. Το ΑΚΕΛ δε θα σκύψει το κεφάλι, δε θα τρομοκρατηθεί και ούτε θα σιωπήσει. Το ΑΚΕΛ δεν το κρατά κανένας στο χέρι. Και θα το ξαναπώ: το ΑΚΕΛ δεν το κρατά κανένας στο χέρι, ούτε εντός ούτε εκτός της Κύπρου. Ο κόσμος που μας εμπιστεύεται σαν την καθαρή, ειλικρινή και τίμια φωνή είναι η αστείρευτή μας δύναμη. Και όλη αυτή τη δύναμη την αφιερώνουμε και θα συνεχίσουμε να την αφιερώνουμε στην Κύπρο. Όσοι είναι λοιπόν έτοιμοι, να κοπιήσουν να δουλέψουμε μαζί, για να δούμε πώς θα βγάλουμε τον τόπο και την κοινωνία από τις περιπέτειες. Οι υπόλοιποι ας μην περιμένουν να συμβιβαστούμε, γιατί τους λέω ότι θα περιμένουν για πάντα.

Καταλήγοντας, κύριε Πρόεδρε, θέλω να πω ότι το ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις θα καταψηφίσει τον προϋπολογισμό. Θέλω να συγχαρώ την επιτροπή Οικονομικών και τις υπηρεσίες για την πάρα πολύ καλή δουλειά η οποία έγινε και να ευχηθώ σε όλους καλές γιορτές, πάνω απ' όλα βέβαια καλή χρονιά, με ό,τι το καλύτερο για την Κύπρο και για τον κυπριακό λαό.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ.

Καλές γιορτές!

Καλώ στο βήμα τον πρόεδρο του Δημοκρατικού Συναγερμού κ. Αβέρωφ Νεοφύτου.

Κύριε Νεοφύτου, έχετε το βήμα.

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Θα ξεκινήσω ευχόμενος στον νέο Υπουργό Οικονομικών κάθε επιτυχία. Είμαι σίγουρος για το αποτέλεσμα και την επιτυχία του, αλλά και καθηκόντως να εκφράσω τις ευχαριστίες προς τον τέως Υπουργό Οικονομικών, τον Χάρη Γεωργιάδη, που πήρε μια οικονομία υπό χρεοκοπία και έχουμε σήμερα μια οικονομία σε γερά θεμέλια.

Κύριε Πρόεδρε,

Αναγκαστικά δε θα ακολουθήσω το γραπτό μου κείμενο. Διαφορετικά, θα κάνουμε παράλληλους μονολόγους. «Η Κύπρος ζει τη χειρότερη περίοδο που έζησε ποτέ», είπε ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ. Αν αναφέρεται στην περίοδο του μηδενισμού, συμφωνώ απόλυτα μαζί του. Αν αναφέρεται στην οικονομία και τα υπόλοιπα, θα σχολιάσω. Μίλησε για διαφθορά και διαπλοκή. Ένα κόμμα που στον δρόμο του έχει τη Δρομολαξιά θα έπρεπε πιο χαμηλούς τόνους να ακολουθεί. Και για ένα κόμμα που η Γραμματεία και το Πολιτικό του Γραφείο βρέθηκαν για πρώτη φορά στα ιστορικά τα παγκόσμια έξω από δικαστήρια, για να προσπαθούν να μετατρέψουν μια καταδίκη διαφθοράς σε πολιτική καταδίκη, κάποιος θεωρώ πως χάνει και το μέτρο.

Ακούσαμε και για παγκόσμια γεωγραφία. Ακούσαμε για Καμπότζη, Ταϊλάνδη· ξεχάσαμε την Τανζανία. Ακούσαμε και πολλά, κατηγορίες που επαναλαμβάνονται εδώ και έξι χρόνια προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας,

που λέχθηκαν και το 2011 και το 2012 και το 2008 και το 2009 και το 2010 και αποφάσισε ο κυπριακός λαός και το 2018! Γι' αυτό δε χρειάζεται να σχολιάσω τα επαναλαμβανόμενα.

Διχάζει η κυβέρνηση Αναστασιάδη και Δημοκρατικού Συναγερμού, όταν ένας ηγέτης ενός κόμματος είναι σαράντα λεπτά στο βήμα και δε βρήκε μια λέξη θετική να πει για τον τόπο του, καλλιεργώντας καθημερινά το τοξικό κλίμα. Ακόμα και για μικροπολιτική να κάνει κριτική για αύξηση των συμβούλων του Προέδρου, όταν ξεχνά ότι ήταν με τη σύμφωνο γνώμη και αυτού και όλων των κομμάτων...

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε, λέει ανακρίβειες ο κ. Αβέρωφ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Μόνο αν σας επιτρέπει ο ομιλητής, κύριε Κυπριανού.

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Όταν ολοκληρώσω, βεβαίως.

Όταν συμφωνήθηκε εδώ, στην προεδρία του Δημήτρη Συλλούρη, η αύξηση συμβούλων της κυβέρνησης με την αύξηση συμβούλων των κοινοβουλευτικών κομμάτων.

Κύριε Κυπριανού, έχετε τον λόγο.

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Κύριε Νεοφύτου, ξέρετε πάρα πολύ καλά πόσους συμβούλους είχε ο τότε Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Δημήτρης Χριστόφιας. Δύο από αυτούς είχε, τον Τουμάζο Τσιελεπή, τον Νίκο Μούδουρο, σταυρώσατε τους μισθούς τους στη Βουλή, στην επιτροπή Οικονομικών -ήσασταν πρόεδρος τότε- για να έρθουν στη Βουλή να εξηγήσουν ποια καθήκοντα ασκούσαν τα συγκεκριμένα δύο πρόσωπα στο Προεδρικό Μέγαρο και γιατί τους χρειαζόταν ως συμβούλους του κ. Δημήτρη Χριστόφιας. Βέβαια, στη συνέχεια τους αξιοποιήσατε και τους δύο ως συμβούλους του κ. Αναστασιάδη. Τότε λοιπόν κατηγορούσατε τον κ. Χριστόφια, γιατί είχε έναν πολύ μικρό αριθμό συμβούλων. Σήμερα πλησιάζουν τη μισή εκατοντάδα οι σύμβουλοι που έχει ο κ. Αναστασιάδης. Είναι ένα πράγμα να συμφωνείς ότι θα πρέπει να αυξηθούν οι σύμβουλοι των υπουργών και του Προέδρου της Δημοκρατίας και είναι άλλο να έχεις διψήφιο αριθμό συνεργατών για τα μέσα ενημέρωσης, για την επικοινωνιακή εικόνα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Είναι δύο διαφορετικά πράγματα.

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Χαίρομαι που με έχετε επιβεβαιώσει ότι η αύξηση των συμβούλων του Προέδρου και της κυβέρνησης ήταν με σύμφωνη γνώμη της Βουλής για παράλληλη αύξηση των συνεργατών των κοινοβουλευτικών κομμάτων.

Το ΑΚΕΛ είναι η πατριωτική φωνή που φωνάζει για όλη την Κύπρο. Δεν αμφισβητεί κανένας τον πατριωτισμό σας. Θα βάλω ένα ρητορικό ερώτημα, αν αμφιβάλλετε για τον πατριωτισμό του οποιουδήποτε άλλου, και δε θέλω απάντηση. Με ποιο κόμμα θα μπορούσατε να έχετε συγκλίσεις και να πετύχουμε τον εθνικό στόχο της επανένωσης του τόπου;

Ισοπεδώσατε τα πάντα στην οικονομία. Και ποιος; Ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ, που μια φορά που βρέθηκε το κόμμα του στην εξουσία, με τον ηγέτη της αριστεράς, ο κόσμος έζησε κοινωνικά παντοπωλεία, την ανεργία στο 17%, διπλασιασμό του δημόσιου χρέους, είκοσι δύο διαδοχικές υποβαθμίσεις με την οικονομία μας στα σκουπίδια, με ελλείμματα και ρεκόρ ύφεσης της οικονομίας.

Μιλήσατε για την υγεία, ότι είναι μειωμένες οι δαπάνες. Ανέμενα ότι σ' αυτή την κορυφαία πράξη της συζήτησης των προϋπολογισμών έστω και αυτοί που θα τους καταψηφίσουν θα διέκριναν ότι για πρώτη φορά στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας υπάρχει 50% αύξηση των δαπανών για τη δημόσια υγεία.

Περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες. Θα μου επιτρέψετε να κοιτάξω λίγο τα δεδομένα. Το 2008 αναλάβατε τη διακυβέρνηση. Δύο δισεκατομμύρια οι δημόσιες δαπάνες για τον τομέα των κοινωνικών παροχών. Το 2018 €2,7 δις, σχεδόν €1 δις αυξημένες. Όντως, υπήρξαν σημαντικές περικοπές και συναίνεσα και συναινέσαμε για μείωση δυο φορές στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας, το 2011 και το 2012. Ήταν οι μοναδικές φορές στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας που αυτό το σώμα κλήθηκε να περικόψει δαπάνες για την κοινωνική συνοχή. Και όλα τα νομοσχέδια ήρθαν από την αριστερή κυβέρνηση. Δεν την κατακρίναμε, δε λαϊκίσαμε όπως κάποιους σήμερα, αλλά με πολλή υπευθυνότητα για τον τόπο ψηφίσαμε και το κουτσούρεμα της ΑΤΑ, που ήταν δικό σας νομοσχέδιο, όπως και περικοπές στους πολύτεκνους, στις συντάξεις, αλλά και στους μισθούς και επιβάλλοντας επιπρόσθετα και πέναλτι στους μισθούς του ιδιωτικού τομέα. Δεν μπορείτε μέσα από συνθήματα, επειδή κρατούμε έναν ήπιο τόνο στις τοποθετήσεις μας, να νομίζουν κάποιοι ότι με την προπαγάνδα περνούν μηνύματα. Αν πάρουμε το 2013, οι δημόσιες δαπάνες ήταν €2,4 δις και σήμερα €2,7.

Αναφέρθηκε ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ όσον αφορά την ανάπτυξη ότι τα κέρδη πηγαίνουν στους πολύ λίγους, στον τομέα της ανάπτυξης γης. Και κοιτάζα ανάμεσα στους συναδέλφους μου, μπας και είχαμε από αυτούς τους λίγους ανάμεσά μας. Δε βρίσκω κανέναν! Μίλησε ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ...

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Πε τζιαι τη συνέχεια. Γιατί δεν τη λαλείς;

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Μίλησε ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ για την ακρίβια.

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Αντράπηκες τωρά!

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Σε μια χώρα... Με ανακρίβειες βγαίνουμε στα βήματα. Όποιος οικονομολόγος ακούει ότι τα τελευταία χρόνια υπάρχει ακρίβια στον τόπο, πλην των ενοικίων, θα σκίσει τα πτυχία του! Πώς μπορείς να έχεις ακρίβια σε έναν τόπο που μέχρι πέρσι είχε αρνητικό πληθωρισμό και η μόνη χρονιά που είναι θετικός ο πληθωρισμός είναι φέτος, με 1,1%; Θα κλείσουν οι οικονομικές σχολές όλων των πανεπιστημίων στον κόσμο!

Ο φίλος Νικόλας Παπαδόπουλος έχει πει στην ομιλία του ότι μειώθηκε το κατά κεφαλήν εισόδημα τα τελευταία χρόνια στο ένα τρίτο. Συρρικνώθηκε κατά ένα τρίτο. Να μου επιτρέψετε πάλι να πάω στις σημειώσεις μου. Το κατά κεφαλήν εισόδημα το 2018 είναι στα €23.500. Αν πάρουμε το 2013, που ανέλαβε αυτή η κυβέρνηση, ήταν στις €20.630. Για να μη μου πείτε για πληθωρισμούς, λέω την προηγούμενη μου απάντηση στον γενικό γραμματέα. Και σε σταθερές και σε τρέχουσες τιμές υπάρχει μια αύξηση του 16%. Απλώς, λέω στοιχεία, για να μη μένουν εντυπώσεις.

Αν πάρουμε, αγαπητέ μου, και τα επτά χρόνια, να πάμε στο 2012, για να ακριβολογούμε όλοι σε αυτή την αίθουσα, το 2012 ήταν €22.346 και το 2019 θα είναι στα €24.000 το κατά κεφαλήν εισόδημα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ:

Το μέσο διαθέσιμο;

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Κοίτα, θα κάνουμε αντεξετάσεις τώρα;

Αναφέρομαι...

(Μη ευκρινή σχόλια από βουλευτές)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Παρακαλώ! Παρακαλώ, κύριοι!

Συγγνώμη, κύριε Νεοφύτου, συγγνώμη.

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Δεν έχω πρόβλημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Πρώτον, θα παρακαλέσω να μην γίνονται σχόλια.

Δεύτερον, αν κάποιος θέλει να μιλήσει, να ζητήσει τον λόγο, και, αν ο ομιλητής το επιτρέπει, θα του δώσω εγώ τον λόγο. Όχι ο ομιλητής φυσικά. Να μη γίνεται διαλογική συζήτηση.

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Είπε επίσης ο φίλος ο Νικόλας για την κακή τράπεζα που εισηγήθηκε. Κάναμε κακή τράπεζα στον συνεργατισμό. Η ΚΕΔΙΠΕΣ είναι η κακή τράπεζα. Εύχομαι να αλλάξουμε άποψη -και το λέω να το ακούσει και ο Υπουργός Οικονομικών- να κάνουμε έναν στρατηγικό σχεδιασμό και να βάλουμε επενδυτές για το πώς αυτό το δείγμα... Γιατί ουδέποτε λειτούργησα στη σταδιοδρομία μου ως Επιμηθέας, αλλά Προμηθέας. Σε μερικά χρόνια αυτά που θα εισπράτουμε από την ΚΕΔΙΠΕΣ δε θα καλύπτουν τα έξοδα του μισθολογίου.

Είπε ο Μαρίνος ο Σιζόπουλος και ο Νικόλας ο Παπαδόπουλος για το ΓΕΣΥ, αυτή τη μεγαλύτερη κοινωνική κατάκτηση που είχε ο τόπος ποτέ. Θα συμφωνήσω μαζί τους όμως και για τις στρεβλώσεις. Και αν δεν τις διορθώσουμε, θα υπάρχει αρνητικός αντίκτυπος και στην ποιότητα της υγείας και στα δημόσια νοσηλευτήρια, αλλά, κύριε Υπουργέ των Οικονομικών, και στα δημόσια οικονομικά. Και δηλώνω παρών να διορθώσουμε τις στρεβλώσεις, γιατί μόνο έτσι θα θωρακίσουμε τη μεγαλύτερη κοινωνική μεταρρύθμιση στον τόπο. Αλλά θα επανέλθω.

Κύριε Πρόεδρε,

Η ψήφιση των προϋπολογισμών είναι πάντα σε οποιοδήποτε κοινοβούλιο η κορυφαία νομοθετική πράξη. Και σε όλο τον κόσμο η συζήτηση των προϋπολογισμών περιστρέφεται περί του προϋπολογισμού και της οικονομίας. Εμείς όμως δυστυχώς δεν είμαστε ακόμα μια φυσιολογική χώρα, με την τουρκική κατοχή εδώ και σαράντα πέντε χρόνια. Γι' αυτό και θεωρώ πως πρέπει να ξεκινήσω την ομιλία μου με το μέγιστο των προβλημάτων που έχει να αντιμετωπίσει ο τόπος. Να απαλλαγούμε από την κατοχή και να ξαναζήσουμε σε μια επανενωμένη πατρίδα.

Πιστώνοντας το ΑΚΕΛ και τις άλλες πολιτικές δυνάμεις με πατριωτισμό, άκουσα σήμερα στην ολομέλεια πολλά ποιήματα. Έγινε και η συνεδρία ποιητική, σε κάποια στάδια και ρομαντική. Θέλω να δηλώσω ότι δε στερούμαι ούτε ρομαντισμού και αγαπώ την ποίηση, αλλά αγαπώ περισσότερο απ' όλα την πατρίδα μου. Και να αφήσω τον ρομαντισμό να με κυριεύσει στην επιδίωξη του ιδεατού, το μόνο που θα πετύχουμε είναι να χειροτερεύουμε κάθε μέρα που περνά και το επικτό για τη λύση και την επανένωση της πατρίδας μας. Και συμφωνώ πως τα δύο κράτη είναι κατάρια για τον κυπριακό ελληνισμό και το δηλώνω ότι ως πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού, αλλά και ως Δημοκρατικός Συναγερμός δε θα δεχθούμε ποτέ, μα ποτέ, να γίνουν πραγματικότητα οι οραματισμοί οι εθνικοί των Τούρκων που ξεκίνησαν από το 1950 για το ταξίμ.

Ο μόνος δρόμος είναι να βρούμε τη λύση μέσα από τη διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία στο πλαίσιο το συμφωνηθέν με τη διεθνή κοινότητα. Την ίδια ώρα όμως παρατηρούμε την παραβίαση κυριαρχικών δικαιωμάτων τόσο στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της Κύπρου όσο και στην προσπάθεια να τεθούν τα Βαρώσια κάτω από την παράνομη διοίκηση της Τουρκίας και των κατεχομένων. Και πρέπει να βγαίνει μια κοινή φωνή με ενότητα στο εσωτερικό ως απάντηση στην τουρκική προκλητικότητα. Και ουδέποτε ο Δημοκρατικός Συναγερμός άφησε υπονοούμενα ότι κάποιοι εξυπηρετούν τα συμφέροντα της Τουρκίας. Χρειαζόμαστε όλοι όμως να δούμε με έναν πραγματισμό ότι με τη σημερινή επιθετικότητα της Τουρκίας και τις σημερινές της προτεραιότητες δυστυχώς, έστω και αν το θέλουμε με τα χίλια, δεν μπορούμε να ελπίζουμε στους προσεχείς μήνες για την επανέναρξη ουσιαστικού διαλόγου. Ευχόμαστε τουλάχιστον μετά τον Μάιο να αλλάξει η κατάσταση και να επαναρχίσει ο ουσιαστικός διάλογος για το Κυπριακό.

Όσον αφορά τον ενεργειακό σχεδιασμό, θα πρέπει να συνεχιστεί. Με σύνεση και σωφροσύνη όμως, αποφεύγοντας ρητορικές αχρείαστες, έχοντας υπόψη ότι η ενέργεια στην Ανατολική Μεσόγειο μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά και στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης. Χρειάζεται όμως σύνεση και σωφροσύνη και παρατηρούμε τι γίνεται τις τελευταίες μέρες στην ευρύτερη περιοχή μας.

Σήμερα, είπα, είναι η κορυφαία πράξη για τη συζήτηση των προϋπολογισμών. Και έχουμε ενώπιον μας έναν βιώσιμο και αναπτυξιακό αλλά και πλεονασματικό προϋπολογισμό με ξεκάθαρους στόχους: τη διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας, διατήρηση των υγιών δημόσιων οικονομικών, αλλά και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Ξέρετε, ο χρηματοπιστωτικός τομέας, συνάδελφοι, κύριε Πρόεδρε, είναι η μάννα εξ ουρανού σε οποιοδήποτε πολιτικό θέλει να αυξήσει τη δημοτικότητά του. Τα βάζεις με τις τράπεζες, γίνεται limit up η δημοτικότητά σου. Ναι, αλλά ξεχνούμε κάποιοι -γιατί άκουσα όλους να μιλούν και πολύ σωστά αναφέρθηκαν και ήταν πηγαία η αγωνία τους, αλλά και η μέριμνά τους για τους κουρεμένους- ξεχνούν ότι οι μεγαλύτεροι τραπεζίτες στην Κύπρο είναι οι κουρεμένοι. Να το εξηγήσω, γιατί στην Τράπεζα Κύπρου, που είναι η μεγαλύτερη τράπεζα, το 50% των μετόχων είναι οι κουρεμένοι. Και όταν τα βάζετε με τον χρηματοπιστωτικό τομέα, έστω και άθελά σας, τα βάζετε με τους κουρεμένους.

Ο χρηματοπιστωτικός τομέας βρέθηκε το 2013 μαζί με τα δημόσια οικονομικά προ της καταστροφής με πέραν των €12,5 δις έκτακτη ρευστότητα από τον ELA, από την ECP. Και σήμερα υπάρχει μια πλεονάζουσα ρευστότητα, που πρέπει να την αντιμετωπίσουμε όλοι οι συντεταγμένοι φορείς, γιατί φύγαμε από το ένα άκρο της αλόγιστης δανειοδότησης και φτάσαμε στο άλλο άκρο σχεδόν του μηδενικού δανεισμού στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Όμως να ξέρουμε κάτι: χωρίς σταθερό χρηματοπιστωτικό τομέα, δεν υπάρχει περίπτωση να υπάρχει σταθερή οικονομία. Και πρέπει να γίνει η αντιμετώπιση. Ναι, συμφωνώ με όσους είπαν ότι μπορεί στα βιβλία των τραπεζών να μειώθηκαν τα μη εξυπηρετούμενα στο 30%. Είναι όμως εκεί στην οικονομία, γιατί μεταφέρθηκαν και πωλήθηκαν σε άλλους οργανισμούς. Άρα, αν είναι πραγματική η έγνοια μας, ότι αυτά πρέπει να φύγουν από την οικονομία, δεν μπορούμε ως κοινοβούλιο να παίζουμε με την αξιοπιστία της χώρας, να ψηφίζουμε και την επομένη να αλλάζουμε νόμους που αυτό το κοινοβούλιο έχει θεσπίσει. Να βρούμε κάποιες στρεβλώσεις και να τις διορθώσουμε οπωσδήποτε, και είμαι μαζί σας, έχοντας πάντα υπόψη ότι, αν ξανακτυπηθεί η αξιοπιστία της χώρας, δε θα μπορέσουμε ποτέ, μα ποτέ, να την επανακτήσουμε.

Κατανοώ την ευαισθησία, και τη δική μου και όλων σας, για τους δανειολήπτες. Δανειολήπτες που αρκετοί δεν μπόρεσαν για χρόνια, λόγω και των οικονομικών δυσχερειών, να πληρώσουν τις δόσεις τους, αλλά που ανάμεσά τους υπάρχουν και χιλιάδες στρατηγικοί κατοκληρωτές. Και όσον αφορά το «Εστία», συμφωνώ με το ότι μπορεί να υπάρχουν αδυναμίες για τα πολύ χαμηλά εισοδηματικά στρώματα, αλλά δεν ανέφερε κανείς ότι ενδεχομένως να υπάρχουν και σ' αυτούς στρατηγικοί κατοκληρωτές, που αρνούνται να συμπληρώσουν τις αιτήσεις, γιατί ενδεχομένως να φανεί στην πράξη ότι για χρόνια, ενώ είχαν τις δυνατότητες, αρνούνταν να πληρώσουν τις δόσεις τους. Και είναι μέσα από την άρνηση να πληρώσουν τις δόσεις τους οι κατοκληρωτές που κουρεύτηκαν αυτοί για τους οποίους όλοι έχετε ευαισθησία. Και πρέπει επιτέλους σ' αυτό το κοινοβούλιο να μιλούμε και για τους συνετούς και για τους νοικοκυραίους, αυτούς που πληρώνουν τους φόρους τους, αυτούς που πληρώνουν τις δόσεις τους, αυτούς που κουρεύτηκαν οι καταθέσεις τους. Δεν είναι αρκετό αυτό το

κοινοβούλιο να ασχολείται νυχθημερόν μόνο με τους ασυνεπείς. Πρέπει να ακούγεται και η φωνή της λογικής και του νοικοκυραίου. Δεν άκουσα κανέναν τέσσερις ώρες συζήτηση να αναφερθεί και στον συνετό και στον νοικοκυραίο.

Συνάδελφοι,

Μεταρρυθμίσεις έγιναν, έστω και αν η ιστοπέδωση η καθημερινή αλλά και η μνήμη του μέσου Κύπριου είναι ρηχή· ξεχάστηκαν στην πορεία. Τη μείωση της στρατιωτικής θητείας, που κάπιοι έλεγαν ότι δε θα γίνει ποτέ, κανείς δεν την αναφέρει. Αυτή η πρωτοποριακή μεταρρύθμιση για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα μένει μόνο στη σφαίρα της κριτικής και όχι το ότι δέκα και πλέον χιλιάδες, που δεν είχαν δείκτη κοινωνικής προστασίας, σήμερα προστατεύονται. Αλλά θα κάνω ένα βήμα παραπέρα, κυρία Υπουργέ Εργασίας και Κοινωνικής Πρόνοιας. Καιρός είναι να σκεφτούμε και τη μερική μεταρρύθμιση αυτής της πρωτοποριακής μεταρρύθμισης του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, να δώσουμε κίνητρα σε αυτόν που δημιουργηθεί θέση εργασίας και να δίδουμε επιδότηση στην εργασία, για να μη δημιουργήσουμε άθελά μας γενιές νέων που θα συντηρούνται έστω και από το χαμηλό ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα.

Η μεταρρύθμιση στο να δημιουργήσουμε μια χώρα που στηρίζεται στον τουρισμό, το Υφυπουργείο Τουρισμού, δε συζητείται, ούτε για μία χώρα που είναι μεγάλος παίκτης στην παγκόσμια ναυτιλία το Υφυπουργείο Ναυτιλίας. Αλλά και για το ΓΕΣΥ θα μου επιτρέψεις, φίλε Πρόεδρε, να μη χαρίσω αυτή τη μεγάλη κοινωνική μεταρρύθμιση στη σφαίρα της αριστερής πολιτικής. Είναι μια μεταρρύθμιση κοινωνικού φιλελευθερισμού και χαιρετίζω την αριστερά που στήριξε ένα κοινωνικά φιλελεύθερο σύστημα. Γιατί είναι κοινωνικά φιλελεύθερο; Γιατί συνήθως παγκόσμια η αριστερά μόνο για τον κρατικό τομέα... Ήταν και είναι ανάθεμα να δίνεις τη δυνατότητα και στον ιδιωτικό τομέα! Και τι συμβαίνει στο ΓΕΣΥ; Για πρώτη φορά ο ασθενής, πέραν του δικαιώματος να πηγαίνει στα κρατικά νοσηλευτήρια, έχει το δικαίωμα να πηγαίνει σε οποιοδήποτε γιατρό ή κλινική της προτίμησής του. Και συγχαίρω την αριστερά. Μπορεί να μην το αντιληφθήκατε, συνάδελφοι. Ψήφισε την κατάργηση της μονιμότητας στον τομέα της υγείας! Από εδώ και μπρος και με βάση το ΓΕΣΥ, καταργείται η μονιμότητα. Εύχομαι όμως, προσέξτε, εύχομαι να μην το έχει μετανιώσει η αριστερά και να торπιλίσει την αυτονόμηση των δημόσιων νοσηλευτηρίων.

Τα θέματα που ανέφεραν ο Νικόλας ο Παπαδόπουλος και ο Μαρίνος Σιζόπουλος εγώ δε θα τα επαναλάβω, αλλά θα προσθέσω κάτι, γιατί σε αυτό το φιλελεύθερο σχέδιο και με τη ριζοσπαστική απόφαση για κατάργηση μονιμότητας υπάρχει και μια αριστερή προσέγγιση και πρέπει να διορθωθεί. Προσωπικοί γιατροί. Όποιος κατάφερε και έγραψε περισσότερους, ανεξάρτητα αν δίνει υπηρεσία ή όχι, έρχεται το τέλος του μήνα και υπάρχουν αρκετοί που παίρνουν μηνιαίο μισθό, απολαβές περισσότερες από ό,τι έβλεπαν ένα ολόκληρο χρόνο. Λέχθηκε ότι δεν ανταποκρίνονται στο να δουν τους ασθενείς. Μα, ποιο είναι το κίνητρο; Όταν ξέρεις ότι πληρώνεσαι με βάση ποιους έχεις γραμμένους και όχι με βάση ποιους έχεις εξυπηρετήσει, σου τηλεφωνά ο ασθενής, «είμαι κρυολογημένος, να με δεις», και του λες «έλα τον επόμενο μήνα». Μα, αν είσαι κρυολογημένος, μπορείς να περιμένεις έναν ολόκληρο μήνα, για να σε δει ο γιατρός; Δεν έχει κίνητρο να δει και να εξυπηρετήσει, γιατί το εισόδημά του δεν εξαρτάται από την υπηρεσία που δίνει στον ασθενή, αλλά απουύ πρόλαβε τζι έγραψεν στον κατάλογο!

Και βεβαίως, αγαπητέ Νικόλα, έστω και αν είναι θέμα της κυβέρνησης και αν η κυβέρνηση δεν έρθει να διορθώσουμε κάποιες στρεβλώσεις, για να θωρακίσουμε αυτή την κοινωνική μεταρρύθμιση, εγώ δηλώνω παρών να συνεργαστώ μαζί σας, για να διορθώσουμε αυτά που όλοι επισημαίνουμε για στρεβλώσεις που θέτουν σε κίνδυνο αυτή την κοινωνική κατάκτηση.

Όμως θα κάνω και μια αυτοκριτική. Είμαστε ικανοποιημένοι από τις μεταρρυθμίσεις που είδαμε μέχρι σήμερα; Βεβαίως όχι! Θα θέλαμε ακόμα πιο ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις, αλλά και πιο σύντομα σε χρονικό διάστημα. Όμως έχουμε ενώπιον μας τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το ξέρω και το γνωρίζω ότι η υπερψήφισή της θα έχει κόστος στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Θα το πράξω, γιατί ξέρω ότι έχει όφελος προς την κοινωνία. Εύχομαι και τα υπόλοιπα κόμματα να συμπεριφερθούν με αυτό τον τρόπο.

Για τη δικαιοσύνη. Τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν μειωθεί κατακόρυφα -όσοι δικηγόροι είναι εδώ- οι αστικές αγωγές. Και ξέρετε γιατί. Γιατί ο κόσμος είναι βαθιά ριζωμένος στην αντίληψή του και είναι πραγματικότητα ότι θα περιμένουν πέντε και δέκα χρόνια να εκδικαστούν αστικές υποθέσεις. Και δικαιοσύνη που καθυστερεί δεν είναι δικαιοσύνη. Άρα, ενώπιον μας έχουμε τη μεταρρύθμιση. Να στηρίξουμε και να υπερψηφίσουμε. Αν υπάρχουν απόψεις να συνθέτουν στην καλύτερη μεταρρύθμιση, είμαστε εδώ.

Είμαστε στο 2019 και είναι ακόμα πρώτο θέμα στις ειδήσεις «Χάθηκε ο φάκελος», «Ψάχνουν τον φάκελο», «Χάθηκαν τα στοιχεία μου!» Το 2019! Χρειάζεται μια ριζοσπαστική μεταρρύθμιση για το digital transformation του τόπου μας, για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας. Και το πρώτο βήμα θα είναι η ψήφιση του Υφυπουργείου για την Ψηφιακή Μεταρρύθμιση, όπως και πιστεύω πως θα ψηφίσουμε το συντομότερο δυνατό το νομοσχέδιο για την αδειοδότηση των μεγάλων έργων.

Υπάρχει όμως, φίλε Υπουργέ της Παιδείας, το κορυφαίο που πρέπει να δώσουμε σημασία. Η πιο ουσιαστική και ριζοσπαστική μεταρρύθμιση πρέπει να είναι στον τομέα της παιδείας. Υπάρχουν χώρες όπου το Υπουργείο Παιδείας θεωρείται Υπουργείο Ανάπτυξης και έχουν δίκαιο. Γιατί αν έχεις σωστή παιδεία, η ανάπτυξη της χώρας είναι δεδομένη. Το μεγαλύτερο κεφάλαιο σήμερα σε οποιαδήποτε χώρα δεν είναι η γεωγραφική της

έκταση ούτε ακόμα οι φυσικοί της πόροι. Οι πιο πλούσιες χώρες στον κόσμο δεν είναι αυτές που έχουν πετρέλαια -ο μέσος κόσμος δεν περνά και τόσο καλά- αλλά οι χώρες που έχουν το υψηλότερο κατά κεφαλή εισόδημα. Είναι εκείνες που έχουν τα δυνατά μυαλά της έρευνας, της τεχνολογίας, των ανακαλύψεων. Είναι εδώ που πρέπει να επικεντρωθούμε, όχι σε μια παιδεία μόνο της γνώσης, αλλά που να δημιουργεί τους νέους που μπορούν να σκέφτονται και εκτός του κουτιού, να συνεργάζονται, να μπορούν να είναι οι πολίτες του 21^{ου} αιώνα και όχι με συστήματα της δικής μας εποχής.

Έγιναν σημαντικά βήματα, όμως χρειάζονται ακόμα πιο σημαντικά και πιο ριζοσπαστικά. Όπως, αγαπητέ Υπουργέ των Οικονομικών, ναι, χρειάζεται και μια νέα φορολογική μεταρρύθμιση. Συνάδελφοι, θα πω ένα παράδειγμα. Αν κάμνεις και μερικά εκατομμύρια κέρδη από την πώληση μετοχών, πληρώνεις φόρο μηδέν. Αν έχεις έσοδα από τη δουλειά σου ως πρόσωπο, πληρώνεις μέχρι 35%. Αν κάποιος δε δουλεύει και έχει μόνο καταθέσεις, το έσοδο από κατάθεση είναι 30%, ανεξάρτητα, χωρίς φοροαπαλλαγή. Αν είναι από μέρισμα, είναι μόλις στο 17% και, αν είναι από πώληση οικογενειακής περιουσίας, πληρώνεις capital gain 20%. Θεωρώ ταπεινά πως για το εισόδημα του κάθε νοικοκυριού πρέπει να βρούμε μέσα από τη φορολογική μεταρρύθμιση έναν ενιαίο συντελεστή. Όπως και μια άλλη αδικία. Έχουμε αφορολόγητο εισόδημα €19.000; Αν είναι και η γυναίκα και ο άνδρας εργαζόμενοι με εισόδημα, το αφορολόγητο στην οικογένεια είναι €39.000 και πληρώνουν φόρο μηδέν. Αν ένας εκ των δύο δε δουλεύει και έχει ο άνδρας ή η γυναίκα €39.000 εισόδημα, μπορεί να πληρώσει και μερικές χιλιάδες τον χρόνο φόρο. Θεωρώ ότι είναι άδικο. Πρέπει να δούμε πώς φορολογείται το οικογενειακό εισόδημα.

Άρα, υπάρχουν πολλές θετικές σκέψεις, που πρέπει να τις αντιμετωπίσουμε. Έχουμε τη μεταρρύθμιση που έγινε το 2000· πάρα πολύ σωστή! Είναι η ώρα που πρέπει να κοιτάξουμε για τη νέα φορολογική μεταρρύθμιση.

(Θόρυβος στην αίθουσα)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Είμαστε στο τέλος, κύριοι και κυρίες!

Μας έμειναν πέντε-έξι λεπτά.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ:

Είπε και κάτι που συμφωνούμε ο Αβέρωφ!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Να το πεις αύριο.

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Ένα άλλο θέμα που πρέπει να δούμε ως κυβέρνηση και ως κόμματα είναι έναν μεσοπρόθεσμο στόχο, να αρθούν σταδιακά οι δύο κόσμοι των συντάξεων που υπήρχαν μέχρι το 2012 στον δημόσιο τομέα -και δεν εννοώ τη μείωσή τους- αλλά και στις πενιχρές συντάξεις των υπολοίπων. Υπάρχει ένα κοινωνικό χάσμα και πρέπει να το δούμε. Το οφείλουμε στην κοινωνία. Υπάρχει συχνά και η συζήτηση των δύο κόσμων, του ιδιωτικού και του δημόσιου. Και σε αυτό δεν είμαστε μια φυσιολογική χώρα, δεν είναι μόνο στο Κυπριακό. Στις φυσιολογικές χώρες ο μέσος μισθός στον ιδιωτικό τομέα είναι κατά πολύ υψηλότερος από τον μέσο μισθό στο δημόσιο. Και δεν εννοώ τη μείωση των μισθών στο δημόσιο, αλλά εννοώ να δημιουργήσουμε τις συνθήκες που να έχουμε τομείς στην οικονομία που να αυξάνεται και να έχουμε ποιοτικές θέσεις εργασίας.

Αλλά εγώ θα βάλω και μια άλλη διάσταση, τη δική μας διάσταση, του Δημοκρατικού Συναγερμού. Η μάχη δεν είναι για τον μισθό στον δημόσιο ή στον ιδιωτικό και η σύγκριση, αλλά πώς μπορούμε να κτίσουμε μια οικονομία που να δώσουμε τα εχέγγυα, τα κίνητρα στους νέους ανθρώπους, αυτά τα δυνατά μυαλά, να δημιουργήσουν τη δική τους μικρομεσαία επιχείρηση. Αυτή την οικονομία θέλω! Αυτή τη χώρα θέλουμε να δημιουργήσουμε! Την καλύτερη Κύπρο για τους νέους ανθρώπους. Να στηρίξουμε την επιχειρηματικότητα και να δώσουμε κίνητρα, γιατί χωρίς κίνητρα δεν μπορείς να έχεις δυνατή οικονομία.

Και συνάδελφοι του Δημοκρατικού Συναγερμού, να μην είστε στην άμυνα αλλά στην επίθεση. Να στηρίζετε την ιδεολογία μας, την οποία επαναλαμβάνω και από αυτό το επίσημο βήμα. Μη φοβάστε τις αριστερές προσεγγίσεις που θέλουν να δαιμονοποιούν την ιδιωτική πρωτοβουλία, να δαιμονοποιούν το κέρδος. Αν δεν υπήρχε ο ιδιωτικός τομέας, να σταθεί στα πόδια του τα τελευταία χρόνια, δε θα μειωνόταν η ανεργία από το 17% στο 7% και κάτω και ως το 2021 σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Το λογικό κέρδος δεν είναι κατάρρα! Κατάρρα είναι η ζημιά! Γιατί όταν μια μικρομεσαία επιχείρηση ζημιώνει, τα πρώτα θύματα είναι οι εργαζόμενοι που καταγράφονται στην ανεργία. Άρα, κίνητρα, φίλοι της κυβέρνησης, προς τον ιδιωτικό τομέα. Κωφεύσετε στην κριτική. Χωρίς κίνητρα δεν μπορούμε να έχουμε καλύτερη οικονομία και καλύτερη Κύπρο! Αλλά με μια κοινωνική διάσταση, ανάπτυξη για όλους.

Και πρωτίστως πρέπει να κοιτάξουμε μια τάξη για την οποία κανένας δε μιλά, τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις. Και σωστά αναφέρατε να αυξηθούν τα ποσά για την κοινωνική μέριμνα. Ποιος πληρώνει όμως, για να έχουμε λεφτά για την κοινωνική μέριμνα; Μια μόνο τάξη. Η μεσαία τάξη, η οποία και έχει συρρικνωθεί. Είναι οι νούσιμοι, είναι οι συνεπείς, είναι οι νοικοκυραίοι, αυτοί που πληρώνουν το κόστος όλων των λαθών και ο μόνος

τρόπος να τους στηρίξουμε είναι με κίνητρα και μείωση των φορολογιών. Μόνο έτσι ανταμείβουμε τη μεσαία τάξη, που ήταν άλλοτε η ραχοκοκαλιά και της οικονομίας και της κυπριακής κοινωνίας, αλλά σήμερα είναι η τάξη που πληρώνει το περισσότερο κόστος.

Όμως το μεγάλο μας όραμα, και τελειώνω, φίλε Πρόεδρε, είναι να ζήσουμε σε μια ενωμένη Κύπρο. Όσο ισχυρή οικονομία και να έχουμε, αν δε λύσουμε το Κυπριακό, μια αστάθεια θα κατακρημνίσει τα πάντα στον τόπο μας. Αυτό που οφείλουμε περισσότερο στα παιδιά μας δεν είναι μια ισχυρή οικονομία, αλλά μια ενωμένη πατρίδα. Μια ενωμένη πατρίδα για ευημερία για το σύνολο του λαού μας.

Κλείνοντας, φίλε Πρόεδρε του κοινοβουλίου, θέλω να ευχαριστήσω όλους τους συναδέλφους, όλα τα κόμματα, αλλά πρωτίστως το Δημοκρατικό Κόμμα και την Αλληλεγγύη, που θα ψηφίσουν τους προϋπολογισμούς, που παρά την κριτική την καλοδεχούμενη θεωρούν πως η σταθερότητα της χώρας είναι πάνω από οποιαδήποτε μικροκομματικά οφέλη της στιγμής. Ευχαριστώ τον πρόεδρο της επιτροπής Οικονομικών, τον ευχαριστώ και διπλά που με απάλλαξε από πρόεδρο της επιτροπής, όλους τους βουλευτές της επιτροπής Οικονομικών, όπως και όλους τους συνεργάτες στην επιτροπή Οικονομικών, τους κοινοβουλευτικούς συνεργάτες, τα επαγγελματικά στελέχη της Βουλής, τη διεύθυνση και όλους, γιατί βρισκόμαστε σήμερα να συζητούμε για προϋπολογισμούς, επειδή κάποιοι για μερικούς μήνες καθημερινά συνεδρίαζαν για να έχουμε αυτό το αποτέλεσμα.

Καλές γιορτές και καλή χρονιά!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εδώ τελειώνει η σημερινή συνεδρία. Η επόμενη συνεδρία της Βουλής για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2020 θα είναι αύριο, Τρίτη, 10 Δεκεμβρίου 2019, στις 9.00 π.μ., με την ακόλουθη ημερήσια διάταξη:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:

Νομοθετική εργασία

Ο περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμος του 2019.
(Αρ. Φακ. 23.01.060.200-2019).
(*Συνέχιση της συζήτησης*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:

Η συνεδρίαση δε χρειάζεται απαρτία, διότι είναι συνέχιση της σημερινής συνεδρίας.

Κηρύσσω τη λήξη της σημερινής συνεδρίας της Βουλής.

(Ωρα λήξης: 8.53 μ.μ.)

**Παρόντες βουλευτές
(αλφαβητικά κατά κόμμα)**

ΔΗΣΥ

Αριστείδου Μαριέλλα	Κωνσταντίνου Κώστας
Γεωργίου Γεώργιος	Κωνσταντίνου Ξένια
Δημητρίου Αννίτα	Μαυρίδης Μάριος
Δημητρίου Δημήτρης	Νεοφύτου Αβέρωφ
Δίπλαρος Ευθύμιος	Ορφανίδου Σάβια
Ζαχαρίου Ζαχαρίας	Σοφοκλέους Μιχάλης
Κάρουλλας Γιώργος	Σταύρου Ελένη
Κουλλά Ονούφριος	Τορναρίτης Νίκος
Κυπριανού Ανδρέας	Χατζηγιάννης Κυριάκος

ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις

Αδάμου Αδάμος	Λουκαΐδης Γιώργος
Γεωργίου Τ. Γιώργος	Μαύρου Ελένη
Δαμιανού Άριστος	Πασιουρτίδης Ανδρέας

Καυκαλιάς Αντρέας
Κέττηρος Νίκος
Κουκουμά Κούτρα Σκεύη
Κυπριανού Άντρος
Κώστα Κώστας

Σάββα Ευανθία
Στεφάνου Στέφανος
Τζιοβάνης Χριστάκης
Φακοντής Αντρέας
Χαραλαμπίδου Ειρήνη

ΔΗΚΟ

Βότσης Άγγελος
Ερωτοκρίτου Χριστιάνα
Κουλίας Ζαχαρίας
Λεωνίδου Πανίκος
Μουσιούττας Μαρίνος

Μυλωνάς Παύλος
Ορφανίδης Χρίστος
Παπαδόπουλος Νικόλας
Πιπτοκοπίτης Χαράλαμπος
Προκοπίου Γεώργιος

ΚΣ ΕΔΕΚ

Μυριάνθους Ηλίας

Σιζόπουλος Μαρίνος

Συμμαχία Πολιτών

Λιλλήκας Γιώργος

Αλληλεγγύη

Συλλούρης Δημήτρης
(Πρόεδρος Βουλής)
Γιωργάλλας Μιχάλης

Παπαδόπουλος Γεώργιος

Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών

Θεοπέμπτου Χαράλαμπος

Περδίκης Γιώργος

ΕΛΑΜ

Παπαγιάννης Λίνος

Χρίστου Χρίστος

Ανεξάρτητοι

Θεολόγου Άννα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Αναφορά του Προέδρου της Βουλής στην οικονομική αυτονομία της Βουλής των Αντιπροσώπων και στην ανάγκη έγκαιρης κατάθεσης των προϋπολογισμών των νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου.
2. Έκθεση για το νομοσχέδιο «Ο περί Προϋπολογισμού του 2020 Νόμος του 2019» και αγορεύσεις και συζήτηση (Χρίστος Χρίστου, Γιώργος Περδίκης, Μιχάλης Γιωργάλλας, Γιώργος Λιλλήκας, Μαρίνος Σιζόπουλος, Νικόλας Παπαδόπουλος, Άντρος Κυπριανού, Αβέρωφ Νεοφύτου).

Τιμή: €3,50